

КЛИФЪРД САЙМЪК ПРОЕКТЪТ

Превод от английски: Здравка Евтимова, 1997

chitanka.info

ПРОЛОГ

Томас Декър се намираше на час и половина път от колибата си, когато Шептящия го накара да застине на място.

— Декър — прозвуча в съзнанието му, — този път наистина те хванах натясно! Няма къде да ми избягаш.

Декър се обърна и свърна от пътеката, утъпкана от дивеча. Вдигна пушка, готов за стрелба при първия сигнал за опасност.

Нищо не се виждаше, нито потрепваше. Пътеката бе обрасла с буйна растителност. Зеленината тънеше в неподвижност. Не се долавяше дори слаб полъх на вятъра, нито пърхане от крила на птица. Наоколо не се виждаше жива душа. Всичко бе замряло, сякаш пейзажът навеки бе омагьосан.

— Декър!

Викът прозвуча в съзнанието му, въпреки че наоколо не се разнесе никакъв звук. Звучите ехтяха единствено в мозъка му и при срещите си с Шептящия той никога не бе в състояние да реши дали наистина съзнанието му долавя всичко това, или просто халюцинира. Имаше усещането, че разчита думите с онази зона от мозъка си, в предната част на главата, точно над очите.

— Не и този път, Шептящи — отговори Декър, като се обърна към него точно по начина, по който той самият влизаше в контакт, без да произнася нито звук, пораждайки думите в съзнанието си. Бе сигурен, че Шептящия е в състояние да ги прочете. — Днес не ми е до игри с теб. Дотук беше. Никакви шегички повече.

— Пиленце, пиленце, пиленце! — заповтаря Шептящия.

— По дяволите с тази пилешка история! Излез, покажи се и провери дали съм пиленце. Приключих с теб, Шептящи. Каквото било дотук — било!

— Ти си пиленце — подхвана отново Шептящия. — Миналия път ме държеше на мушката, ала не натисна спусъка. Пилето Декър. Пиленцето...

— За какво ми е да те убивам, Шептящи? Нямам никакво желание за това. Ала, Бог ми е свидетел, че ако го сторя, ще е само за да се отърва от теб.

— Ако аз не те изпреваря.

— Имал си възможност да ме ликвидираш. Безброй пъти. Така че, нека престанем с това лазене по нервите. Омръзнаха ми нелепите ти шеги. Знам, че не искаш да ме убиваш, както и аз не желая да убивам теб. Ти просто искаш да продължим да си играем. Но на мен ми писна от глупавите ти игри. Гладен съм, уморен съм и искам да се прибера у дома. Нямам никакво намерение да играя с теб на криеница и да те преследвам из гората.

Вече се бе ориентирал къде се намира Шептящия и се извърна към мястото, където той се криеше в хрусталака.

— Този път имаш късмет — рече Шептящия. — Намери много скъпоценни камъни. Може би дори диаманти.

— Дяволски добре знаеш, че не съм намерил нищо. Беше с мен. Наблюдаваше ме през цялото време. Усецах те.

— Работиш къртовски — рече Шептящия — и заслужаваш от време на време да намираш диаманти.

— Не търся диаманти.

— Какво правиш с онова, което намираш?

— Шептящи, защо ми задаваш всички тези въпроси? Знаеш какво правя с тях.

— Даваш ги на капитана на кораба, за да ги продава в Гътшот. Той те обира безмилостно. Продава ги на три пъти по-висока цена от онази, която ти казва, че получава.

— Отдавна подозирам, че го прави — отвърна Декър. — И какво от това, по дяволите! Той се нуждае от пари повече от мен. Събира всеки цент, за да купи онова място при Апъл Блосъм. Защо проявяваш такъв интерес, Шептящи?

— Нали няма да му продадеш всичко?

— Точно така. Ще задържа по-добрите образци.

— Бих могъл да използвам някои от по-добрите ти образци.

— Ти ли, Шептящи? Какво пък ще правиш ти с тях?

— Ще ги моделирам, ще ги извая, ще ги преобразя...

— Да не си ваятел, Шептящи?

— Любител ваятел, Декър. Това е просто моето хоби.

Вече знаеше със сигурност местоположението на Шептящия. Ако направеше и най-малкото движение, Декър щеше да го ликвидира. Шептящия нямаше да си губи времето в празни приказки за скъпоценни камъни и ваятелство. Това беше просто разговор, с който целеше да го извади от равновесие.

В края на краищата трябва да сложа край на всичко това, рече си Декър. Вече месеци откакто този невидим гном му досаждаше, следеше го, наблюдаваше го, подиграваше му се, заплашваше го, принуждаваше го да участва в игричките му, като го правеше на глупак.

— Бих могъл да ти покажа едно местенце в потока, недалеч оттук — каза Шептящия. — Там е пълно със скъпоценни камъни. Искам единствено един от тях за себе си — огромно парче нефрит. Извади ми нефрита и можеш да вземеш всичко останало.

— Извади си го сам. Щом знаеш къде е, иди и си го вземи.

— Не мога — въздъхна Шептящия. — Нямам ръце, които да протегна, длани, в които да го стисна, нито сила да го вдигна. Ти трябва да го сториш заради мен. Нищо не би ти коствало в края на краищата. Нали сме приятели? Колко игри сме изиграли заедно. Можем да минем за стари приятели. Откога се познаваме.

— Веднъж да ми паднеш в ръцете — промърмори Декър. — Само да те хвана на мушката...

— Онова, което бе взел на мушката — рече Шептящия, — не бях аз. Беше сянка, която създадох, за да помислиш, че съм аз. Когато видя тази сянка, ала не стреля, разбрах, че си ми приятел.

— Приятел или не — заяви Декър, — или някаква си там сянка, следващия път ще натисна спусъка.

— Наистина можем да бъдем приятели — рече Шептящия. — Сякаш сме прекарвали детството си заедно. Лудувахме и играхме. Опознахме се. Сега, когато назря моментът...

— Назрял?!

— Да, Декър, назря моментът да станем приятели. Спираме с игрите. Те бяха просто част от обряда. Може би беше глупаво от моя страна да ти досаждам, но в това се състоеше обредът за посвещаване в приятелство.

— Обред ли? Да не си си изгубил ума, Шептящи?

— Обред, за който не подозираше, ала в който все пак бе участник. Невинаги с охота, невинаги с настроение. Често ругаше, гневеше се и желаше смъртта ми, но се включваше в играта. Сега, след като всичко приключи, можем да си вървим у дома.

— Само през трупа ми! Няма да ти позволя да се намъкнеш в колибата ми.

— Няма да те притеснявам, бъди спокоен. Заемам съвсем малко място. Ще се свра в някой ъгъл. Дори няма да ме забелязваш. Толкова съм копнял за приятел! Трябваше да го търся прекалено дълго. Някой, който да ме разбира...

— Шептящи — прекъсна го Декър, — губиш си времето. Каквото и да целиш, по дяволите, просто си губиш времето.

— Можем да си бъдем полезни един на друг. Ще ти посочвам залежите на скъпоценни камъни, ще си говорим през самотните ноци, ще седим заедно при огъня. Има толкова много неразказани истории. А ти, може би, ще си в състояние да ми помогнеш с Ватикана.

— С Ватикана?! В името на Христа, какво общо имаш ти с Ватикана?

1.

Джейсън Тенисън бягаше така, сякаш от това зависеше животът му. Той се спусна ниско над стръмната планинска верига, разположена на запад от Гътшот, и веднага щом съзря светлините на селището, натисна копчето за катапултиране. Почувства се изхвърлен нагоре с по-голяма сила, отколкото бе очаквал. За миг го обгърна тъмнина. След това, докато тялото му се въртеше, той видя светлините на селището и си помисли, че това може да е летателният апарат. Но дали наистина бе видял апарата, или не, нямаше почти никакво значение. Апаратът щеше да прелети над Гътшот, плъзгайки се надолу над океана, който опасваше малкото селище и летището за космически кораби на фона на възвишаващите се планини. Някъде, около петдесет мили навътре в морето, ако изчисленията му бяха точни, летателният апарат щеше да падне във водата и да потъне. Също така щеше да изчезне, надяваше се той, и доктор Джейсън Тенисън, придворен лекар на маркграфа на Девънтри. Радарът в космическата база в Гътшот без съмнение беше уловил летателния апарат и щеше да проследи траекторията му към водата, ала поради малката му височина, базата скоро щеше да загуби връзка с него.

Падането му се забавяше и изведнъж, в мига, когато парашутът изцяло се разтвори, той беше отхвърлен настрани и започна да кръжи, описвайки широки дъги. Насочено към небето въздушно течение подхвана парашута и го понесе към мержелеещите се върхове, намалявайки въртенето. Ала след миг той излезе от обсега му и гладко се понесе надолу. Тенисън, увиснал на въжетата, се опита да прецени къде ще се приземи. Струваше му се, че ще бъде някъде в южния край на космическото летище. Затаи дъх и продължи да се надява всичко да приключи благополучно. Провря ръце през ремъците на парашута и сграбчи лекарската си чанта, като я притисна към гърдите си. „Дано всичко върви добре — помоли се той — и нещата да продължат да се развиват по план.“ Досега очакванията му се бяха оправдали. Целия ден бе запазил малката височина на летателния апарат, носейки се сега

като стрела в нощта и описвайки широки дъги, за да избегне феодалните владения, където радари опипваха небето, защото в този жесток свят на враждуващи феодали всичко бе държано под непрекъснато наблюдение. Никой не знаеше по кое време и от коя посока щяха да връхлетят нападателните отряди.

Той погледна надолу, като се опита да прецени колко близко над твърдата земя може да се спусне, ала тъмнината правеше невъзможна подобна преценка. Усети, че се напруга, после съзнателно си заповяда да се отпусне. Когато докосне земята, трябва да бъде спокоен. Светлините на селището проредяваха на север. Осветеното трасе на летището се намираще почти под него. Последва тъма, която погълна светлините, и той докосна земята. Коленете му се огънаха под тежестта на тялото. Хвърли се настрана, здраво стиснал чантата. Парашутът се сгромоляса и той с усилие се изправи, опъвайки въжетата и плата.

Разбра, че се бе приземил до комплекс от складове в южния край на летището. Огромният силует на складовете бе затулил светлините. Късметът, осъзна той, отново е на моя страна. Дори да бе имал възможност да планира още по-прецизно всичко, не би могъл да избере по-добро място за приземяване.

Очите му започнаха да привикват с тъмнината. Забеляза, че складовете са построени на колони — около тридесетина сантиметра деляха основите на сградите от земята. Чудесно, помисли си той, тъкмо ще има къде да скрия парашута. Можеше да го сгъне и да го набута, докъдето стигне. Ако намереше някоя пръчка, можеше да го натика още по-навътре, макар че всичко, което беше нужно да направи, бе да го скрие, така че някой случайно минаващ да не го забележи. Това щеше да му спести време. Иначе се страхуваше, че може да му се наложи да копае дупка или да търси храсталаци, където да скрие парашута. Не биваше да го намерят до няколко дни, но скрит под складовете, можеше да не го открият години.

Сега, помисли си той, само да успее да намери кораб и по някакъв начин да се озове на борда. Можеше да му се наложи да подкупи някой от екипажа, но това нямаше да бъде трудно. Малко от корабите, които превозваха товари и се приземяваха в Гътшот, щяха да се върнат на летището в близко време, други пък може би въобще никога нямаше да се появят отново тук. Озвал се веднъж на кораба,

той щеше да бъде в безопасност, освен ако някой не намери парашута. Нямахше да има никакви доказателства, че е скочил от летателния апарат.

След като скри парашута и откопча ремъците, придържащи чантата на кръста му, и я взе в ръка, той тръгна между двата склада. Спря в края на алеята и съгледа в далечината, точно насреща, кораб. Стълбата беше спусната и дълга колона от всякакви представители на извънземни се тълпяха в подножието ѝ, подкарвани като стадо от малка група, плъхоподобни същества. Колоната се виеше на доста голямо разстояние от кораба. Плъхоподобните стражи крещяха на извънземните, размахваха тояги и ги подканяха да побързат.

Корабът скоро ще излети, рече си Тенисън, озадачен от факта, що за превозно средство е той. Малко пътнически лайнери спираха на това летище, а пък този тук въобще не приличаше на лайнер. Беше къс, стар корпус, почернял и неугледен на вид. Името му бе изписано високо над илюминаторите. Измина доста време, преди Тенисън да разчете на фона на олющената боя и ръждясалия корпус името „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“. Запуснат летателен апарат, който всеки уважаващ себе си пътешественик едва ли би предпочел като превозно средство. Докато го оглеждаше с известна доза неприязън, Тенисън си напомни, че положението, в което се намира, не му позволява да бъде придиричив. Очевидно корабът скоро щеше да излети и това беше далеч по-важно от липсата на информация що за летателно средство е той. Ако успееше да се качи на борда, всичко се нареждаше чудесно. Дано късметът и този път не му изневери...

Тенисън се прокрадна към края на алеята. Надясно от него, зад складовете, блесна ярка светлина от отсрещната страна на тротоара, успореден на пистата. Приближавайки предпазливо няколко крачки напред, той видя, че светлината идва от малък бар.

Нещо ставаше в подножието на стълбичката. Паякообразно извънземно, с множество ръце и крака, се караше с един от плъхоподобните стражи, надзираващи качването на борда. Тенисън видя как паякообразното извънземно бе избутано от колоната и един от плъхоподобните го последва, побутвайки го с тоягата си.

Фасадата на склада бе потънала в дълбока сянка и Тенисън бързо се промъкна покрай нея. Достигна ъгъла и застина неподвижно, вперил поглед в бара. Най-добрият маршрут за него, пресметна той,

беше да премине покрай бара и да приближи кораба откъм предната му страна. Притаен в сянката му, можеше да притича до стълбичката и да изчака удобна възможност.

Последният пасажер приближаваше стълбичката. След няколко минути заемането на местата щеше да приключи. Може би корабът нямаше да излети незабавно, но ако искаше да се качи на борда, трябваше да действа бързо.

Реши, че за да премине покрай бара, просто трябва да се движи уверено, сякаш най-спокойно се разхожда и е в пълното си право да се намира тук. Някой можеше да го види, ала вероятно щеше да го удостои с не повече от бегъл поглед. Паякообразното извънземно бе изчезнало и стражът се бе върнал на поста си, близо до стълбичката.

Тенисън се отдели от ъгъла на склада и тръгна по тротоара покрай бара. Зад бара се стелеха плътни сенки на друг склад. Ако можеше да стигне до него, без да бъде спипан, вероятно щеше да се добере и до кораба. На забутано летище като това, мерките за сигурност едва ли бяха толкова строги. Достигна бара и хвърли предпазлив поглед към един от блесналите прозорци. Първото нещо, което видя, бе закачалка за палта, изправена до вратата. Той забави крачка и присви очи. На закачалката висеше синьо сако. Думата „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“ бе избродирана със сърма от едната страна на гърдите. Над него бе закачена шапка, очевидно част от същата униформа.

Тенисън решително се насочи към вратата и влезе. Група човешки същества и извънземни седяха около масите в дъното. Неколцина се бяха разположили на бара. Барманът беше затрупан с работа. Двама мъже вдигнаха глави и го изгледаха, когато влезе, после отново продължиха разговора си.

Той бързо протегна ръка, сграбчи сакото и шапката, после отново се измъкна, привел рамене, в очакване на гневни викове след себе си. Ала такива не последваха.

Нахлупи шапката на главата си и навлече сакото.

Колоната пред стълбичката на кораба се бе стопила. Очевидно всички вече бяха заели местата си. Едно-единствено плъхоподобно същество стоеше в подножието на стълбичката. Тенисън решително закрачи през летището, приближавайки към кораба.

Единствено плъхоподобният страж можеше да му поиска парола, ала той се съмняваше в това. Сакото и шапката би трябвало да бъдат достатъчна маскировка. Беше повече от вероятно, че няма да го разпознаят. Малцина човешки същества бяха в състояние да идентифицират извънземен от определен вид. За тях всички извънземни изглеждаха еднакво странно. Същото важеше и за извънземните, които обикновено не можеха да разграничават едно човешко същество от друго.

Той достигна началото на стълбичката. Плъхоподобното същество го удостои с небрежен поздрав:

— Добре дошли, сър — изрече то. — Капитанът питаше за вас.

2.

След доста време един от плъхоподобните членове на екипажа го откри в малкото като килер сервизно отделение. Беше се сврял там, за да се скрие. Плъхоподобното го измъкна и го заведе при капитана, който беше сам в пилотската кабина, удобно разположил се в едно от трите кресла. В момента не беше необходимо да прави нищо. Корабът беше на автопилот.

— Кого си ми довел? — попита капитанът.

— Пътник без билет — отговори плъхоподобното. — Измъкнах го от малкото предно сервизно отделение.

— Добре свършена работа — рече капитанът. — Остави го тук и си върви.

Гризачът понечи да тръгне.

— Чантата ми, моля — обади се Тенисън.

Плъхът отново се обърна, все още стиснал лекарската чанта.

Капитанът се намеси:

— Дай чантата на мен и изчезвай.

Плъхът му я подаде и побърза да излезе.

Капитанът замислено проучи съдържанието ѝ, после вдигна глава и каза:

— Значи Джейсън Тенисън, така ли? Лекар?

Тенисън кимна:

— Да, аз съм доктор Тенисън.

Капитанът остави чантата на плота до себе си.

— Натъквал съм се на немалко пътници без билет откакто съм на тази служба — подхвана той. — Ала никога не съм попадал на лекар. Докторе, кажете ми, какво става?

— Това е дълга история — отвърна Тенисън, — предпочитам да не говоря за нея.

— Стояли сте в този килер часове — продължи капитанът. — Предполагам, че сте се промъкнали в Гътшот. Защо изчакахте толкова дълго?

— Тъкмо щях да изляза — каза Тенисън. — Вашият плъхоподобен приятел ме изпревари.

— Той не ми е приятел.

— Грешката е моя.

— Тук няма много земляни — рече капитанът. — Колкото по-далеч отивате, толкова по-малко от тях ще срещнете. Налага ми се да използвам всякаква измет, за да набера екипаж за кораба. А трябва да прекарвам цели товари от друга измет до Края на Нищото и...

— До края на какво?

— Края на Нищото. Тъкмо там отиваме. Само не ми казвайте, че не пътувате за там.

— До този момент — призна Тенисън, — никога не съм чувал за това.

— Тогава сте бил твърдо решен да напуснете Гътшот.

— Предположението ви е правилно, капитане.

— Някакви неприятности ли сте имали там?

— Бягах, за да спася живота си.

— И се промъкнахте в първия кораб, който излиташе?

Тенисън кимна.

— Седнете, човече — рече капитанът. — Не стърчете така. Ще пийнете ли нещо?

— Би било прекрасно — отвърна Тенисън. — Да, бих изпил с удоволствие едно питие.

— Можете ли да ми кажете — погледна го капитанът, — видя ли ви някой, че се качвате на кораба?

— Не, мисля, че никой не ме е видял.

— Съвсем сигурен ли сте?

— Ами, вижте, влязох в един бар. Едно от заведенията на летището. Когато си тръгнах, изглежда съм взел чуждо сако и чужда шапка. Доколкото си спомням, малко бързах...

— Значи, ето какво се е случило с шапката и сакото на Дженкинс. Дженкинс е моят първи помощник-капитан.

— Ще му върна сакото и шапката — заяви Тенисън. — Оставих ги в сервизното.

— Струва ми се странно, че не сте се постарали да разберете накъде пътува корабът. Вие очевидно нямате желание да отидете до Края на Нищото.

— На което и да е място, само далеч от Гътшот — изрече Тенисън. — Те бяха навсякъде. Е, може и да не е така, но имах такова чувство.

Капитанът се протегна към бутилката на масичката до него и я подаде на Тенисън.

— Сега ще ви кажа нещо, господине — започна той, — подписал съм декларация, че съм длъжен да ви запозная с инструкциите. В точка 39, подточка 8, е записано, че всеки пътник без билет, трябва да бъде задържан и по-късно върнат, колкото е възможно по-скоро на летището, където се е качил, и предаден на летищните власти. Междувременно, докато пътникът е на борда, той е длъжен да изпълнява задачите, поставени му от капитана — независимо дали са черна работа, — за да покрие разноските по пътуването. Запознат ли сте с тези разпореждания, сър?

— Смътно — отвърна Тенисън. — Зная, че е незаконно да се пътува без билет. Но трябва да ви кажа...

— Все пак трябва да взема под внимание и друго съображение — обърна се капитанът към него. — Имам чувството, както съм се обградил с цялата тази пасмина, че при каквито и да било обстоятелства, човешките същества трябва да се поддържат. Тук сме съвсем малко на брой и мнението ми е, че трябва да се подкрепяме един друг, затваряйки си очите пред прегрешения, ако те не са прекалено сериозни.

— Вашето становище ви прави чест — заяви Тенисън. — Има нещо, за което се опитвах да ви кажа, ала досега няхах тази възможност. Знаете ли, сър, аз не съм пътник без билет.

Капитанът го погледна смутено.

— Тогава кажете ми кой сте. Ако не сте пътник без билет, какъв сте?

— Ами, нека приемем — заговори Тенисън, — че аз просто не разполагах с никакво време, за да уредя пътуването си по каналния ред. Поради нетърпящи отлагане причини, за които ви споменах, не можех да си позволя да изпусна вашия кораб, затова се озовах на борда по твърде нетрадиционен начин, промъкнах се край нищо неподозиращ член на екипажа, който ме взе за помощник-капитана и...

— Но вие се скрихте!

— Това, е лесно обяснимо. Боях се, че може да не ми дадете време да обясня положението, в което се намирам, и да се проявите като толкова стриктен, че да ме изхвърлите от борда. Затова се скрих и изчаках, докато ми се стори, че нямате друга възможност, освен да продължите курса си.

— Да разбирам ли от всичко, което казвате, че сте готов да заплатите за пътуването си?

— Да, държа да го направя. Трябва само да кажете цената.

— Е — рече капитанът, — с най-голямо удоволствие. При това няма да ви глобя.

— Изключително любезно от ваша страна, сър.

— Доктор Тенисън — каза капитанът. — Моля ви, пийнете най-сетне глътка. Досега не сте допрямл бутилката до устата си. Ставам нервен, като ви гледам как седите и просто я галите.

— Съжалявам, капитане. Нямах намерение да ви изнервям. — И Тенисън надигна бутилката, отпи голяма глътка, и отново я остави.

— Прекрасно! — възкликна той. — Какво е това?

— Скоч — отвърна гордо капитанът. — За първи път е било направено на майката Земя.

— Имате предвид Старата земя?

— Точно така — кимна капитанът. — Родната планета на всички нас, човешките същества.

— Изпитвам голямо любопитство по отношение на Старата земя. Бил ли сте някога там?

Капитанът поклати глава.

— Малцина човешки същества са стъпвали върху свещената ѝ пръст. Разпръснали сме се далеч-далеч в пространството и малко от нас се впускат на онова дълго пътуване, за което винаги си обещаваме, че някой ден ще предприемем.

— Да, така е — съгласи се Тенисън и повторно надигна бутилката.

— Да се върнем отново към предмета на нашия разговор — напомни капитанът. — Страхувам се, че не мога да ви предложа нещо кой знае какво. Малкото аерокаюти, с които разполагам, са пълни. Отстъпил съм дори собствените си владения на цяла орда ужасни люспести твари, предприели пътешествие, за да се поклонят в Края на Нищото. Когато пътуването приключи, ще трябва да дезинфекцирам

помещенията, преди отново да се нанесе, и може би ще минат години, преди да се отърва от вонята им.

— Защо сте ги пуснали, тогава?

— Заради парите — отвърна капитанът. — Точно тази измет е червива от пари. Поискаха най-добрите възможни условия, без оглед на това, колко ще им струва. Така стоят нещата. Превозвам всеки един от тези негодници на тройна цена. Ала ми се струва, че сигурно ще дойде ден, когато ще съжалявам за алчността си. Помощник-капитанът и аз споделяме неговата каюта, като се въртим на смени да дежурим. Помощникът ми е луд по чесъна. Смята, че той го поддържа здрав. Само смъртна заплаха би ме принудила да се приближа до леглото му.

— Значи помощник-капитанът е единственото човешко същество, освен вас на борда?

— Да, само двамата сме. Екипажът се състои от онези плъхоподобни същества като онова, дето ви намери, и разни други противни твари. Долният салон за пасажери и аерокаютите са претъпкани с отвратителни поклонници до светите места.

— Щом като не харесвате извънземните до такава степен, защо се занимавате с този бизнес? Може би съществува възможност да превозвате товари.

— Още пет години — изрече капитанът. — Само още пет години са ми необходими. Пари не се правят с превоз на товари. Транспортирането на тези проклети поклонници е печеливш бизнес, ако човек ги издържа. Пък аз се насилвам да го правя. Е, ще издържа поне още пет години. Дотогава ще съм се сдобил с достатъчно пари и ще се оттегля. Ще се установя на розовата планета, наречена Ябълков цвят. Глупаво име, разбира се, но напълно отговаря на планетата. Били ли сте някога на розовата планета, докторе? Няма много такива в Космоса.

— Не, никога не съм бил.

— Жалко — промърмори капитанът.

Откъм откритата врата долетя леко потропване. Капитанът се извърна, както си седеше в креслото.

— О, ето те и теб, скъпа — посрещна той новодошлата очевидно доволен.

Тенисън също се извърна. До вратата стоеше някаква жена. Беше доста пищна, с изваяни рамене и бедра. Имаше издължени очи и

изразително лице. Устните ѝ бяха сочни и меки, а косата ѝ бе като лъчезарен ореол от злато.

— Заповядай, влез — кимна ѝ капитанът. — Както виждаш, сдобихме се с още един пасажер на борда. Четири човешки същества за едно-единствено пътуване! Направо си е рекорд.

— Да не би да преча?

— Изобщо не пречиш — обърна се към нея капитанът. — Радваме се, че дойде. Джил Робъртс, това е доктор Тенисън, доктор Джейсън Тенисън.

Тя протегна ръка на Тенисън.

— Радвам се да се запозная с още едно човешко същество. Къде бяхте досега?

За миг Тенисън се вцепени. Обръщайки глава, жената бе открила другата си буза. Върху нея, от сляпото око до челюстта, обхващайки почти цялата дясна страна, червенееше грозно образувание, подобно на кожен тумор.

— Съжалявам, докторе — изрече тя. — Просто съм такава. Това ужасява приятелите ми от години.

— Моля, простете ми — каза Тенисън. — Като лекар...

— И като лекар сте безсилен. Не е възможно да се оперира. Никаква козметична хирургия няма да помогне. Нелечимо е. Трябва да живея с него, научих се да живея с него.

— Госпожица Робъртс — подхвана капитанът с равен глас, — пише статии за различни списания и е библиоманка.

— Какво ще кажете да оставите тази бутилка, щом не знаете какво да правите с нея — обърна се Джил Робъртс към Тенисън.

— Разбира се — рече Тенисън. — Само да я избърша. — И той изтри гърлото ѝ в ръкава на ризата си.

— Изглежда, че на борда на това корито няма чаши — отбеляза Джил Робъртс. — Но всъщност, аз нямам нищо против. Да пиеш от бутилка след някой друг, е просто още един начин да разнесеш поредната доза микроби.

Тя взе бутилката и седна на единственото свободно кресло.

— Къде ще се настаните? — обърна се тя към Тенисън. — Капитанът май спомена, че всичките каюти са заети. Не ви е възложил задача по управлението на кораба заедно с извънземните твари, нали?

— Доктор Тенисън — заяви капитанът с официален тон, — пристигна малко късничко. Нямам къде да го настаня. Появи се доста неочаквано.

Джил приближи бутилката към устните си, надигна я и въпросително погледна Тенисън.

— Вярно ли е?

Тенисън се засмя.

— Капитанът се опитва да бъде учтив. Всъщност, аз съм нередовен пътник, без билет иначе казано. Що се отнася до нощуването, не се тревожете за това. Мога да се свия, където и да е. Просто се радвам, че съм на борда.

— Е, не е съвсем точно — намеси се капитанът. — Той наистина се е качил без билет, но сега настоява да плати разноските по пътуването. Практически погледнато, вече не е пътник без билет.

— Сигурно ужасно сте огладнял — предположи Джил. — Освен ако не си носите обяд.

— Дори не ми мина през ума — призна Тенисън. — Прекалено много бързах. Е, бих похапнал един бифтек.

— О, не чакайте бифтек на това корито — засмя се Джил. — Предлагат някакъв буламач, с който можете да си напълните стомаха. Какво ще кажеш да похапнем малко, капитане?

— Разбира се — съгласи се той. — Веднага. Сигурен съм, че нещо е останало.

Джил се изправи и стисна бутилката под мишница.

— Изпрати храната в каютата ми — каза тя на капитана, след което се обърна към Тенисън. — А вие елате с мен. Ще ви измия, ще ви среша, за да проличи истинският ви образ.

3.

— А сега, някои основни правила — заговори Джил. — Познаваме се отскоро, затова няма да спя с вас, макар че ще трябва да си поделим леглото, което не е никакво легло, а нещо от рода на койка. Както капитанът и помощникът му, и ние ще спим на смени. Можеш да използваш предната част от него — или на корабен жаргон, мисля, че се нарича носова секция. Ще се храним заедно, можем да седим, да си говорим и да свирим на моите музикални кристали. Може и да не отдам значение, ако се опиташ да флиртуваш с мен, тъй като по природа съм добросърдечна и по-мека, отколкото е добре за мен, но ако станеш прекалено досаден, ще те изхвърля.

— Едва ли ще си позволя да ви досаждам — обеща Тенисън, — независимо от това, колко съм изкушен да го сторя. Чувствам се като бездомно куче, което някой е подслонил.

Той попи с половината останала филия хляб соса, останал в чинията.

— При вълчия глад, който изпитвах — рече той, — това ядене ми се стори превъзходно, ала имаше някакъв странен привкус. Яхния, разбира се, но от какво е приготвена?

— Не питай — отвърна тя. — Просто си затвори очите и яж. Затисни си носа, това също помага, ако можеш да го сториш, без да се задушиш. Имам едно дълбоко, мрачно подозрение, че когато някой от поклонниците умре... Някои от тях наистина намират тук смъртта си, разбира се, както са натъпкани в салона трета класа...

Той ѝ направи знак да замълчи.

— Моля те, Джил, не говори! Тялото ми има нужда от храна и трябва да я задържи.

— Не бих и помислила, че лекар може да бъде гнуслив.

— Лекарите, скъпа — рече той, — не са животни.

— Остави чинията настрана — рече тя. — Излъскал си я до блясък. Бутилката все още е у мен...

— Забелязах, че се измъкна с нея.

— Това не е бутилката на капитана. Той просто ми я задигна. Прави се на щедър пред теб. Научих, че кара по няколко сандъка при всяко пътуване — специално заявени пратки за гномите по проекта „Папа“.

— Гноми по проекта „Папа“? Какво общо имат с всичко това онези джуджета и какво означава проектът „Папа“?

— Наистина ли не знаеш?

— Не, не знам за какво говориш.

— Е, предполагам, че не са джуджета наистина, макар че „гном“ е термин, близък по значение. Някои от тях са човешки същества, но повечето са роботи.

— Не ми отговаряй половинчато — възрази Тенисън. — Обясни ми по-подробно. Звучи някак тайнствено и...

— Ами ти, приятелю? Каква е твоята тайна? Капитанът каза, че си се промъкнал без билет, но си бил готов да заплатиш за пътуването. А щом не си чувал за проекта „Папа“, защо си тръгнал тогава към Края на Нищото? Няма друга причина човек да отива там, освен заради проекта „Папа“.

— Осветли ме — заговори Тенисън. — Преди да стъпя на този кораб, никога не бях чувал за Края на Нищото, нито пък за проекта „Папа“. Какво е това „Край на Нищото“?

— Когато му дойде времето — заговори тя, — с удоволствие ще те запозная с всички подробности, които зная. Ала ти трябва да ми се довериш пръв. Аз те подслоних, така че ми го дължиш. Аз споделям каютата си с теб. Сега нека първо пийнем, за да се отпуснеш.

И двамата пийнаха по глътка, после той измъкна бутилката от ръката ѝ, надигна я още веднъж и ѝ я върна.

— Знаеш ли — подхвана, — това нещо наистина си го бива.

— Започвай — подкани го тя.

— Добре, аз наистина съм лекар.

— Дори и за миг не се усъмних в това. Надникнах в чантата ти.

— Знаеш за Гътшот, планетата, от която избягах.

Тя потрепери.

— Ужасно място, макар че почувствах облекчение, когато пристигнахме там. Това беше последната спирка по пътя към Края на Нищото, а докато се добера дотам, пребродих много пътища. Никога не ми е минавало през ум, разбира се, че ще се наложи да пътувам с

такъв мизерен кораб, за да се добера до там. Поразпитах наоколо. Ще ми повярваш ли, че това е единственият кораб, който прави курсове от Гътшот до Края на Нищото. Този наш капитан е обсебил целия бизнес с превозването на поклонници.

— Ами то, тези поклонници...

— Виж какво, няма да се измъкнеш лесно. Първо ти ще ми разкажеш за Гътшот, а после аз — за гномите, папите и поклонниците.

— Съгласен съм — отвърна Тенисън и започна: — Гътшот, както знаеш, е феодална планета. Множество малки феодални владения, управлявани от сбирщина сатрапи — някои от които човешки същества, ала и много извънземни. Бях придворен лекар на маркграфа на Девънтри. Той беше човешко същество, както сигурно си се досетила. Доктор, човешко същество, обучаван по хуманна медицина, не би бил особено полезен на извънземните. Това не е работа, която бих избрал, но навремето се смятах за истински щастливец, че съм я получил. На млад лекар, току-що завършил медицинската академия, обикновено му е трудно да си намери работа, освен ако не разполага с пари да започне частна практика. Разбира се, аз бях беден като църковна мишка и изглежда нямаше много клиници, които се оглеждаха наоколо за някой свеж талант. Знаеш, че наистина струва цяло състояние да започнеш частна практика, а и трябва да изминат няколко години, през което време можеш бавно да умреш от глад, докато хората започнат да идват при теб. След като първоначалният шок от Гътшот отзвуча, някак си привикнах с планетата. Както човек привиква с болен зъб. Така че останах там. Плащаха добри хонорари. Всъщност, на мен ми изглеждаха царски. Маркграфът не беше лош човек. Нито добър, нито лош. Разбрахме се. После онзи тип взе, че умря в ръцете ми. Нямаше му нищо. Просто хвърли топа. Сърдечен удар, предполагам, макар че нямаше никакви признаци подобно нещо да го сполети. Всъщност, няхах възможност да определя причината за смъртта и...

— Но никой не би могъл да те обвини. Не е било твоя...

— Онова, което не можеш да разбереш — прекъсна я той, — е политиката, която се следва във всяко едно от феодалните владения. Глутница вълци, държани в покорство от един-единствен човек. Отпусни ремъците им и те се нахвърлят един върху друг, готови да си прегризат гърлата. Съзнателно не съм се замесвал с никакви

политически клики, но бях нещо като агент и съветник на маркграфа, неофициално разбира се, затова и подозренията бяха насочени към мен. Почти веднага плъзна слух, че маркграфът бил отровен и още преди той да се разпространи, аз вече бях готов да отпътувам. Не притежавах истинска власт и го знаех. Бих бил лесна плячка почти за всеки. Събрах по-голямата част от злощастните си спестявания, които винаги се грижех да ми бъдат под ръка, и то в леснопреносима форма, откраднах един летателен апарат и изчезнах оттам, колкото бе възможно най-бързо. Нощта бавно се спускаше, а аз летях ниско над земята, като оглеждах терена, за да се изплъзна от обхвата на радарите. Знаех, че на планетата няма нито едно местенце, където бих се чувствал сигурен...

— Затова се насочи към летището.

— Точно така. Знаех, че нямам много време. Преследвачите бяха по петите ми. Така че трябваше да намеря кораб, и то незабавно. Такъв, който ще отлети в Космоса, преди хайката да стигне до летището.

— Значи това е всичко?

— Да — отвърна той. — Най-много ме тревожи капитанът. Трябваше да му разкажа поне част от историята. Трябваше да излъжа, разбира се, ала разполагах с малко време, за да измисля някоя лъжа и...

Джил поклати глава.

— Не трябва да се тревожиш за нашия безценен капитан. Ако го разпитат, той ще се закълне, че не знае нищо за теб. Не си търси белята. Придобил е монопол върху пътуванията до Края на Нищото и не би го загубил за нищо на света. Това е златна мина за него. Докарва поклонници, стоварва ги, после натоварва онези, които е довел при предишния рейс, и ги връща в Гътшот.

— Те всички ли са от Гътшот? Никога не съм чувал, че там има поклонници.

— Сигурно никой не е от Гътшот, който е просто входното летище за Края на Нищото. Те идват от целия този сектор на Галактиката, долитайки отвсякъде. Събират се и чакат кораба за Края на Нищото. После нашият капитан ги товари като стадо на борда и ги отвежда към селенията, където действа проектът „Папа“.

— Ти не си ли поклонница?

— Приличам ли ти на такава?

— Не. Ще ми прехвърлиш ли за малко бутилката?

Тя му я подаде.

— Не съм съвсем наясно — подхвана Джил. — Тръгнала съм да проуча нещата. Това би трябвало да ми даде материал за няколко статии. Може би дори за цяла книга.

— Но ти все пак имаш някаква представа, а това е повече от онова, с което разполагам аз.

— Чувала съм да се говори това-онова. Само слухове. Объркани разкази, чути-недочути. Всъщност, всичко може да се окаже слух, но аз не мисля, че е така. Все нещо трябва да има там, при цялото това стълпотворение от поклонници. Първо се опитах да проследя откъде идват поклонниците, ала се оказах в задънена улица. Няма определена тенденция. Неколцина идват от една планета, неколцина от друга, един-двама — от трета. Всички са извънземни — може би точно определени видове от тях, макар че не съм сигурна. Очевидно всички са членове на неизвестни култове или секти. Може би всяка секта има различна вяра — ако можеш да наречеш онова, което изповядват, „вяра“ — ала всички са по някакъв начин свързани с проекта „Папа“. Това не означава, че задължително са посветени в него. Може да е просто нещо, върху което градят ефимерната си вяра. Същества от всякакви видове, стремящи се към вяра, готови да приемат почти всичко, стига да е тайнствено или зрелищно, за предпочитане и двете. Онова, което ме дразни и не ми дава покой, е, че в цялата работа има човешка намеса. Площадката на проекта „Папа“, доколкото знам, е наречена „Ватикан-17“ и...

— Почакай малко — прекъсна я Тенисън. — Това наистина ми звучи свързано с хората. На Земята е имало Ватикан.

— И все още има — потвърди тя. — Центърът на римокатолическата вяра, който все още съществува на Земята и на още няколко планети, населени с човешки същества, се оглавява от папа, по-могъщ от всякога, а вярващите са безпределно предани на църквата, както и винаги досега. Но аз се съмнявам, че Ватикан-17 има нещо общо с онази институция на Старата земя. Звучи ми като някаква форма на подражание. Във всеки случай, тези работи...

— Какво ли общо пък биха могли да имат роботите с религия на Старата земя?

— Не зная, пък и не мисля, че това е земна религия. Някой, може би роботите, е заимствал терминологията.

— Точно роботите ли?

— Знам, абсурдно звучи, но точно това се опитвам да разбера.

— Ами Края на Нищото?

— Края на Нищото — повтори тя, — се намира на Предела, където звездите са рядкост. Празно космическо пространство. Пустош. На самата граница на междугалактичното пространство. Що се отнася до планетата, не зная нищо друго, освен че е подобна на Земята. Няма никакви проблеми човешки същества да живеят на нея. Казаха ми, че този кораб пристига там за месец или дори за по-кратко време. Нямам представа колко пъти по скоростта на светлината прави това. Този стар кафез е снабден с инерционен двигател, за наличието на какъвто човек не би и предположил в такава развалина. Иначе е безопасно транспортно средство. Просто си прекосява празното пространство. Корабът прави шест курса отиване и връщане на година, което означава, че транспортира впечатляващ брой поклонници. Капитанът е загадка. Вероятно биха му поверили управлението на най-люксовите междузвездни лайнери, има ценз за това. Но ето, че е тук — превозва поклонници, които всъщност не може да понася.

— Да, но печели страшно много пари. Каза ми, че ще поработи още пет години и после ще се оттегли на планета, наречена Ябълков цвят.

— Да, и на мен ми каза същото. Очевидно го казва на всеки. Не зная доколко да му вярвам.

— Вероятно е така — рече Тенисън. — Хората са способни на странни неща, за да изпълнят онова, за което са мечтали.

— Знаеш ли, Джейсън, ти много ми допадна. Направо те харесвам. И знаеш ли защо?

— Заради честността и надеждността ми — отвърна той. — Заради човечността, съчувствието и откровеността...

— Не, нито едно от изброените досега. Харесвам те, защото ме гледаш, без да трепнеш. Приела съм го за себе си и бих желала и другите да го сторят.

— Почти не забелязвам тумора — заяви той.

— Ти си един очарователен лъжец. Забелязваш го и още как! Нима някой би могъл да не го забележи?

— Шокът, първоначалният шок — прекъсна я той, — произтича от факта, че иначе си толкова красива. Като изключим тумора на бузата, притежаваш класически черти. Едната част от лицето ти е неустойимо привлекателна, а другата — дамгосана.

— Дори можеш да говориш спокойно за това и звучи добре. Не ме съжаляваш. Дори не ми съчувстваш. Сякаш е в реда на нещата да бъда приемана такава, каквато съм. Това много помага. Толкова лечения опитах. Посетих безброй клиници. Преглеждаха ме толкова много специалисти. И винаги една и съща присъда. Капилярен хемангиом — доброкачествен тумор от новообразувани и разширени кръвоносни съдове. Нищо не може да се направи. Един дерматолог — можеш ли да си представиш?! — ми предложи да нося маска, половин маска, която да покрива поразената част от лицето ми. Убеждаваше ме, че може да ми бъде направена пластична протеза...

— Ако търсиш маска, ти вече притежаваш най-добрата възможна — това, че си приела себе си.

— Наистина ли мислите така, докторе?

— Разбира се, че мисля така.

— Бутилката, моля — оживи се тя. — Нека прием за това.

И те пиха, тържествено, един след друг.

— Имам въпрос — обади се накрая той. — Не просто да сменя темата. Въпросът ми е практичен. След като се озовем в Края на Нищото, ще намерим ли къде да отседнем? Що за квартира ще бъде това?

— Имам резервации — отвърна Джил — за място, наречено Човешката къща. Не зная нищо за него, освен това, че е доста скъпо удоволствие — ако това въобще е някакъв критерий.

— Може ли първата вечер, когато пристигнем, да те заведе, на вечеря? За да забравим вкуса на корабна храна.

— О, благодаря ви, сър! Колко любезно от ваша страна.

4.

Седяха в пилотската кабина, отпуснати в креслата.

— Не правете тази грешка да мислите, че роботите по проекта „Папа“ са щастливи малки прислужници — предупреди ги капитанът. — Те са електронни апарати с висока степен на интелигентност. Някои хора си мислят, че са успели да конструират мозъци, които да им служат, ала аз някак си се съмнявам в това. Подобна мисъл произтича от обременената с предразсъдъци гледна точка на биологичните същества. Нямаме основания да смятаме, дори да погледнем реалистично на този въпрос, че технологически мислещ и способен да разсъждава изкуствен интелект, при настоящето състояние на науката, би трябвало да бъде дори на йота по-низш от човешкия мозък, или всъщност от какъвто и да било друг вид мозък. В продължение на векове тези работи непрекъснато са работили за усъвършенстване на способностите си по най-различни начини, както човекът-механик продължава да човърка двигателя, за да го накара да заработи по-добре.

— До каква степен ги познавате? — попита Тенисън.

— Само бегли контакти — отвърна капитанът, — необходими, за да си върша работата. Нямам приятели сред тях, ако питате за това.

— Извинете, не желая да влизам в ролята на следовател — продължи Тенисън. — Просто ми стана интересно. Струва ми се, че попадам в свят, за който не зная нищо. Бих желал да науча някои неща, доколкото е възможно.

— Казвали са ми — намеси се Джил, — че за роботите работят човешки същества.

— Не зная дали човешките същества работят за тях — обърна се към нея капитанът. — Може би работят заедно. Има човешки същества там и броят им е твърде внушителен, ала аз никога не съм контактувал с тях. Срещам се само работи и при това, единствено когато те пожелаят да ме видят. Проектът „Папа“ е голяма операция. Всъщност, никой извън Ватикана изглежда не знае за какво става въпрос. Носи се

слух, че роботите се опитват да създадат непогрешим папа — електронен папа, папа-компютър. Тази идея изглежда е продукт на християнството, една от големите религии на Старата земя.

— Знаем какво е християнството — намеси се Джил. — Все още има много християни, може би повече от всякога. Вярно е, християнството не изглежда така убедително като доктрина, както преди да започнем да излизаме в космическото пространство. Но това е относително. Религията е все още толкова важна, колкото и винаги е била, ала нейната привидна значимост се е размила в множество други вярвания, съществуващи в Галактиката. Не е ли странно, че вярата е така универсална? Дори и най-отблъскващите извънземни изглеждат ревностно изповядват вярата си и се придържат към каноните ѝ.

— Не всички от тях — отбеляза капитанът. — Във всеки случай не всички от тях. Попадал съм в области с извънземни, цели планети, където никой не е и помислял за религия и вяра. Трябва да отбележа, че това не им се бе отразило зле. Понякога е за тяхно добро.

— Да създадеш папа — заговори Тенисън, — е странна задача, която може да си поставиш. Чудя се откъде ли роботите са заимствали тази идея и какъв е очакваният краен резултат.

— Човек никога не може да каже нещо със сигурност за роботите — отбеляза капитанът. — Те са смешна общност. Непрекъснато се мотаят в пространството и просто преставаш да се тревожиш и да се чудиш защо някой си прави нещо или какво очакват те от онова, което вършат. Никой от онези странни извънземни не разсъждава по начина, по който разсъждаваме ние. Те са банда смахнати досадници. В сравнение с повечето от тях, роботите не са просто хуманоиди, а направо човешки същества.

— Би трябвало да бъдат — рече Джил. — Ние сме онези, които ги видяхме в мечтите си. Никое друго същество не го е сторило. Има такива, които ще кажат, че роботите са човешка генерация, продължение на нас самите.

— В това може би има известна истина — съгласи се капитанът. — Колкото и понякога да са странни, те все пак са с няколко нива над всеки извънземен, когото съм срещал.

— Вие не харесвате извънземните — каза Тенисън.

— Нима вие не се отвращавате от тях? Та кой харесва тези твари?

— И все пак ги използвате на кораба си.

— Само защото не мога да събера екипаж от човешки същества. Тук наоколо няма много хора.

— Значи вие превозвате извънземните до Края на Нищото, после ги връщате обратно на Гътшот.

— Някой трябва да ги превозва — с тежест констатира капитанът. — И трябва да му плащат добре, задето го прави. Аз ги превозвам, но никъде не пише, че трябва да общувам с тях. Не просто защото не ги харесвам, което не отричам, а защото ние, хората, трябва да се подкрепяме. Ако не го правим, един ден те ще ни покорят.

Тенисън мълчаливо изучаваше капитана. Не приличаше на сляп, фанатизиран привърженик на някаква идея. Беше на средна възраст — нито млад, нито стар — профилът му наподобяваше брадва. Без чувство за хумор, изцяло отдаден на бизнеса. Странен човек, каза си Тенисън, един от онези духовно изкривени самотници. Беше повече от сигурно, че капитанът е самотен. Години беше превозвал извънземни поклонници между Гътшот и Края на Нищото и през цялото това време на самотно съществуване, проникнато от вопиюща нужда за човешка близост, ужасът и презрението му към пасажерите бяха нараствали, и сега бяха здраво впили пипала в психиката и целия му живот.

— Разкажете ни за самия Край на Нищото — обърна се към него Джил. — Питам ви от мига, когато се качих на борда, и нито веднъж не сте ми казали що за планета е това. Нямам представа дали е плодородна земя, или...

— Не, плодородна земя е — обясни капитанът. — Проектът наистина предвижда създаването на градини и полета. Роботите работят в тях, за да отглеждат храна за своите биологични братя. Всичко останало е пустош, природата е недокосната, оставена във вида, в който е била сътворена. Не е била облагородена от човешка ръка. На планетата няма достатъчно хора, които да се заемат с цивилизованото ѝ използване. Единственият, който го прави и когото познавам, е мъж на име Томас Декър. Декър е странен тип. Живее сам в колиба в покрайнините на селището.

— Вие приятел ли сте на Декър?

— Не ми е приятел. В делови отношения сме. Почти при всеки курс ми донася чувалче полускъпоценни и скъпоценни камъни. Знаете

ги — гранати, аметисти, аквамарини, топази. Нищо изключително, рядко се появява нещо с действителна стойност. Опал с не особено висока стойност от време на време, веднъж два изумруда, за които добре се споразумяхме. Нищо особено. Няма да натрупаме богатство от тях. Имам чувството, че не го прави за пари, макар че може би греша. Тайнствен човек. Никой не знае нищо за него, макар че е там от години. Все си мисля, че търси скъпоценни камъни за удоволствие. Донася ми ги и аз ги продавам по договор, който съм подписал в Гътшот. Плаща ми десет процента от цената.

— Откъде намира камъните? — попита Тенисън.

— Броди из пущинаците, из планините, оглежда речните корита, обръща чакъла...

— Каза, че се съмняваш да го прави за пари. Защо ще го прави тогава?

— Не съм сигурен — отвърна капитанът. — Може би е просто нещо, с което си запълва времето — хоби, което го поддържа зает. Не ви казах обаче, че не ми донася всичките камъни, които намира. Задържа по-добрите находки. Благоговее пред някои от тях. Има един голям нефрит, например. Сам по себе си, би струвал много пари. Но начинът, по който говори за него, го прави ценен колкото цяло състояние. Ала не го показва. Казва, че не е негов, че не му принадлежи.

— На кого друго би могъл да принадлежи?

Капитанът поклати глава.

— Не бих могъл да зная. Може би на никого. Просто начинът му на говорене е малко странен. Бог знае какво има предвид. Трябва да разберете, че в много отношения той е доста странен човек — потаен човек, старомоден някак, сякаш е дошъл от друг век и мястото му не е в настоящето. Смешното е, че изричам тези думи, но не мога да го обясня. Не е свързано с нищо, което прави, нито с онова, което приказва. Но това е просто чувството, което изпитвам. Казвам, че е странен и даже ви обяснявам какви са странностите му, но не мога да посоча нито една негова постъпка, да не говорим за цялостното му поведение, което да ми дава основание за това.

— Трябва да си негов близък приятел, искам да кажа, за да узнаеш много за този човек.

— Не, не близък приятел. Той няма близки приятели. Макар да е доста приятен, в много отношения дори чаровен, ала не общува с другите хора в Края на Нищото. С това не искам да кажа, че ги отблъсква, нито дори че ги избягва, но просто не търси близостта им. Никога не се присъединява към тълпата в бар на Човешката къща. Почти никога не слиза и в селището. Има стара, разнебитена бричка, един от онези всъдеходи, които могат да се движат по неравен терен. Купил я е от някого в селището. Не си спомням от кого, ако въобще някога съм го знаел. Понякога пътува с бричката, но винаги сам. Когато се запилява да търси скъпоценни камъни из пущинаците, не я взема. Върви пеш. Като че няма нужда от никого, като че всичко, от което има нужда, е там — в пустошта, дори колибата му е в покрайнините на селището. Веднъж съм бил в колибата му — тогава видях и фигурите, които е направил. Не бях поканен, но отидох и ми се стори, че се радва да ме види. Държеше се приятелски. Седеше пред огъня и говореше, но понякога изпитвах чувството, че в действителност не е там, не е с мен и едва ли осъзнава, че съм до него. Сякаш — и това може да ви прозвучи странно — докато той говореше с мен и ме слушаше, говореше и слушаше някого друго в същото време. Още веднъж казвам, че нямам никакви доказателства, но останах с такова впечатление. Когато си тръгнах, ми каза колко се радва, че съм дошъл, ала не ме покани да го посетя отново и никога повече не отидох там. Съмнявам се, че някога ще го сторя.

— Казвате — подхвана Тенисън, — че не се присъединявал към посетителите в бара на Човешката къща. Предполагам, че там повечето са човешки същества.

— Да, разбира се — кимна капитанът. — За извънземните има други места, където ходят, но Човешката къща е за хора. Нито един извънземен не би и помислил да отиде там.

— Ами човешките същества от Ватикана? Те ходят ли в Човешката къща?

— Ами, струва ми се, че не ходят там. Рядко някой вижда жителите на Ватикана, както хората, така и роботите. Те си стоят почти винаги на техния хълм. Впечатлението ми е, че не контактуват с хората в селището. Не говоря за човешките същества в селището. Те не са толкова много и групата им е сплотена. Повечето хора там вършат един или друг вид работа, свързана с проекта „Папа“. Нямам предвид, че

работят във Ватикана, а само, че онова, което вършат, е свързано по някакъв начин с Ватикана. Когато опреш до същността на нещата, оказва се, че всъщност Края на Нищото е Ватикана. Това е единственото нещо там. В селището има малък брой извънземни. Те обслужват поклонниците. Повечето от поклонниците, както знаете, са извънземни. Досега никога не съм превозил нито едно човешко същество поклонник. Всъщност почти никога не съм превозвал хора. При едно от пътуванията, не това, а предишното, возех един човек, но той не беше поклонник. Беше лекар. Напоследък при мен се забелязва наплив от лекари.

— Не разбирам... — погледна го Тенисън.

— Онзи, другият лекар, щеше да се присъедини към персонала на Ватикана. Името му беше Андерсън, млад човек, доста самонадеян ми се стори. Направи ми лошо впечатление, но се държах любезно с него, доколкото можех. Нали нямаше да ми досажда прекалено дълго. Щеше да замести стария лекар — на име Истън — който бе работил години за Ватикана, грижейки се, разбира се, за човешките същества от персонала. Роботите нямат нужда от лекари. Или пък може би си имат свои собствени, не зная. Както и да е, Истън взе, че умря, и във Ватикана останаха без лекар. Години наред във Ватикана се опитваха да си намерят подходящ човек, знаейки, че Истън остарява и няма да живее вечно. Подозирам, че е трудно да привлечеш някого в Края на Нищото, там не е точно мястото, където един лекар, пък и който и да било друг, би пожелал да прекара живота си. Няколко месеца след като старият лекар умря, онова нахапано младо докторче се появи в Гътшот. Докарах го, естествено, но изпитвах задоволство, когато се разделихме, дотолкова ми бе станал неприятен. Той е единственият член от персонала на Ватикана, който е пътувал с моя кораб. Много-много не се придвижват натам-насам.

— Притеснява ме факта, че поклонниците са само извънземни — каза Джил. — Ватикана сигурно е ориентиран към човешката представа за религията. Тя се поддържа от работи, а роботите в огромна степен са заместители на човешките същества. Оттук и терминологията — Ватикана и проектът „Папа“. Този род неща идват директно от Земята. Не е ли нещо като християнска ерес?

— Християнството може би наистина е първоосновата — отговори капитанът. — Никога не успях да я разгадая като доктрина. В

основата си може да прилича на християнството, ала в нея със сигурност са вплетени вярвания и поверия на извънземните. Всичко е така модифицирано, че човек не може да я познае, заради изкривеността на мисленето у роботите.

— Но дори и да е така — продължи Джил, — би трябвало да има поне малцина човешки същества поклонници, някакъв интерес от страна на хората. Искам да кажа, извън самия проект.

— А може би не е така — намеси се Тенисън. — Макар че много човешки същества, които са напуснали Старата земя преди хилядолетие, са изоставили и християнството или са го забравили, както вероятно е станало с много други земни религии, след столетия в Космоса. Но средностатистическото човешко същество, почти всеки човек, все още би трябвало да знае нещо за него или пък да е съхранил някаква дълбоко вкоренена представа за религията, която неговите предшественици са изповядвали. Хората са способни да усетят фалша в този така наречен култ и затова може би не желаят да имат нищо общо с него.

— Това може да е вярно — откликна капитанът. — От друга страна, извънземните, които не са способни да оценят християнството като теологична система — колкото и изопачена да е тя — се чувстват привлечени от нея. Предполагам, че проектът е финансиран именно от извънземните. Някои от тях са баснословно богати. Онази паплач, която сега се е настанила в каютата ми, е буквално червива от пари.

— Попитах ви за планетата — каза Джил, — а вие не ми разказахте нищо. Разговорът ни се прехвърли на друга тема.

— Тя е от земен тип — започна капитанът. — Е, съществуват малки разлики все пак. Колонията Ватикан е единственото селище. Всичко останало е дива пустош, която никой досега не е картографирал. Само няколко снимки, направени от кораб, натоварен с проучването на планетата, и това е всичко. Както знаете, едно селище не е уникално явление. Много планети в граничните райони на изследваното космическо пространство могат да се похвалят с едно-единствено селище близо до летището — обикновено и планетата, и селището имат едно и също име. Така например, Гътшот е название и на планетата, и на колонията около летището, така Края на Нищото означава и селището, и планета, както човек предпочита. Особеното тук е, че никой, освен Декър, не знае нищо за планетата, а пък и той е

проучил терена само на няколко километра около селището. Не мисля, че е навлизал по-навътре в планините. Разбира се, Гътшот е по-добре проучена. Тя е разделена на дребни феодални владения, ала въпреки това, голяма част от нея е все още дива и неизследвана. А що се отнася до Края на Нищото, тя е напълно неизследвана. Ние сме на мнение, че не съществуват разумни същества, развили се на тази планета, но това е само предположение. Никой не е търсил доказателства, може да има някакви висши форми на живот във вътрешността на планетата. Защото иначе съществува растителен и животински свят — тревопасни и месоядни видове, като хищниците се хранят с тревопасните. Някои от месоядните животни, според онова, което се говори в колонията, са кръвожадни зверове. Веднъж попитах Декър за тях, а той ми отвърна с повдигане на рамене. Никога повече не му задавах този въпрос. А сега — обърна се капитанът към Тенисън, като бързо смени темата, — колко време престояхте на Гътшот?

— Три години — отговори Тенисън. — Малко по-малко от три години.

— И попаднахте в неприятна ситуация?

— Да, може да се каже.

— Капитане — обади се Джил, — не любопитствайте. Никой не го е видял да се качва на кораба. Никой не знае, че е избягал. А и вас не ви засяга.

— Ако с това мога да успокоя съвестта ви — рече Тенисън, — уверявам ви, че не съм извършил, престъпление. Бях заподозрян. Това е всичко. На Гътшот е достатъчно човек да бъде заподозрян, за да бъде убит.

— Доктор Тенисън — заговори капитанът тържествено, — когато се приземим в Края на Нищото, можете да слезете от кораба и да живеете спокойно, все едно никога не съм разговарял с вас. Смятам, че така би било най-добре и за двамата ни. Както вече казах, ние, хората, трябва да се подкрепяме.

5.

Декър си помисли, че това е времето от деня, което обича най-много — вечерята бе свършила, съдовете — прибрани, буен огън пламтеше в камината, останалият свят бе заключен зад вратата, а на масата в ъгъла Шептящия обработваше топаза, който бяха донесли след експедицията предната седмица. Декър се настани по-удобно в креслото, изхлузи мокасините и постави краката си, обути в чорапи, върху решетката на камината. В огнището една от цепениците се разпукна и падна върху останалите сред рой искри. Нови огнени езици се втурнаха нагоре и близнаха пламтящите дърва. Гърлото на комина сякаш промърмори. Отвърна му стенанието на вятъра, който свистеше под стрехите.

Декър се размърда в креслото, погледна към Шептящия в ъгъла, но от него нямаше и следа. Понякога човек можеше да вижда Шептящия, понякога не. На масата лежеше фино изваяно парче бледозелен нефрит. Добра изработка, чиито замисъл, рече си Декър, човек трудно може да схване. Беше объркващо като идея, защото в него бе вложено прекалено много съдържание, далечно за човешките възприятия. Нюансите не съответстваха на начина, по който хората мислеха и виждаха нещата около себе си. Линията, която проличаваше на пръв поглед, преминаваше в нещо друго, и фигурата, която зрителят смяташе, че е разгадал, се променяше в нещо различно, после придобиваше друго очертание, и така до безкрайност, като всеки следващ контур бе по-изумителен от предходния. Тези трансформации нямаха край. Вероятно човек можеше да прекара остатъка от живота си, седейки пред нефрита, взрян в него, опитващ се да отгатне и разграничи преливащите му форми, ала накрая винаги се изгубваше в лабиринта им.

В предната част на масата лежеше големият кристал на топаза и в сравнение с предния ден върху него личаха следи от шлифовка, макар че Декър никога не можеше да улови действителния процес на моделиране, който Шептящия извършваше. При всеки отделен случай

скъпоценният камък просто се променяше с времето и това бе всичко. Не можеше да го нарече ваятелство в пълния смисъл на думата, защото нямаше откъртени с длето късчета, нито някакъв остатъчен материал от моделиране, и все пак, въпреки това, не беше нито скулптиране, нито моделиране, защото завършените части нямаха нито остри, нито заоблени ръбове. Шептящия не използваше никакви инструменти — не съществуваше начин, по който би могъл да го стори. Той се приближаваше към човешката представа за нищото възможно най-силно. И все пак извършваше различни неща. Влизаше в контакт направо с разума на човека, променяше формата на скъпоценните камъни, приплъзваше се навън и после отново се появяваше в стаята, като че в едно и също време се намираще навсякъде.

Декър забеляза слабо проблясване на диамантен прах. Беше Шептящия, носещ се над топазения кристал.

— Отново се криеш — изрече негласно той.

— Добре знаеш, че аз не се крия от теб. Просто не ме виждаш.

— Не можеш ли понякога мъничко да проблясваш? Не можеш ли да блестиш малко по-силно? Винаги се промъкваш незабелязано.

— Не ме дразни! Никога не се промъквам незабелязано. Ти ме усещаш. Винаги знаеш кога съм тук.

Това е истина, помисли си Декър. Наистина усещаше присъствието му. Долавяше го, макар че нямаше представа как става това. Просто знаеше, че той е тук. Впечатление, което му подсказваше, че онова облаче диамантен прах (макар със сигурност да знаеше, че Шептящия представлява нещо много по-голямо от облаче прах) се намира някъде наблизко.

После се появяваше въпросът — винаги един и същ — какво представлява той? Можеше вече да го е попитал, помисли си Декър, можеше да го пита дори сега, ала по някакъв начин винаги му изглеждаше, че въпросът е неуместен. Отначало се питаше — щом мисли и се учудва на това — нима не е все едно да му зададе въпроса направо. Знаеше, че каквото бе в ума му, не е тайна за Шептящия. Ала след дългите месеци, прекарани заедно, му стана ясно, че не е точно така. Странното същество или не можеше, или не желаше да чете мислите му. За да общува с Шептящия, трябваше да съсредоточи думите в определен дял от мозъка си и да ги представи на Шептящия. Така разговаряше с него. Процесът на мислене беше нещо различно от

самото разговарянето. Ала на какво се базираше контактът между тях, как общуваше с Шептящия или по какъв начин разгадаваше какво самият той му казва в отговор, все още бе загадка. Нямахме никакво обяснение, никакво човешко обяснение на процеса, който правеше възможно това общуване.

— Не се справихме зле при последната ни експедиция — подхвърли Декър. — Топазът възнагради усилията ни. Ти го откри. Ти ми показва къде да го намеря. Нищо не се виждаше сред чакъла. Ни най-малък проблясък. Само огладени от водата камъчета. Но ти ми показва къде да разровя и да го открия. Да пукна, ако се досещам как го правиш.

— Чист късмет — отвърна Шептящия. — Нищо повече от късмет. Понякога ти имаш щастлив ден, понякога аз. Предишния път ти намери рубина.

— Но той беше малък — възрази Декър.

— Ала чиста проба кристал.

— Да, зная. Истинско съкровище. Макар и да е мъничък, е направо съвършен. Взе ли вече решение дали искаш да правиш нещо с него?

— Да, изкушен съм. Трябва да помисля повече за това. Трябва да бъде нещо толкова мъничко. Имам предвид мъничко за теб. Трябва да използваш лупа, за да доловиш красотата на творението.

— Мъничко за мен. Да, разбира се, ти си прав. Мъничко за мен. Ами за теб?

— За мен, Декър, размерите са нещо относително. Почти безсмислено.

— Ще задържа рубина — заяви Декър. — Имам повече от достатъчно скъпоценни камъни за капитана.

Вече не виждаше Шептящия. Слабият блясък на диамантения прах беше изчезнал. Може би, помисли си той, това стана не заради нещо, което беше направил Шептящия. По-скоро се дължеше на неуловима промяна на светлината, идваща от камината. Знаеше, че Шептящия е все още в стаята, защото го усещаше. А какво беше онова, което усещаше? Какъв беше Шептящия, що за същество беше той? Беше в колибата, разбира се, но къде другаде би могъл да бъде? Колко голям беше? Или пък колко малък? Прашинка, танцуваща на светлината на огъня, или същност, която изпълваше цялата Вселена?

Нематериално същество, невинаги невидимо, ала безтелесно, може би приближаващо се съвсем до представата за нищото, то бе свързано с тази планета или може би само с част от нея. Мислейки си за това обаче, Декър беше сигурен, че връзката им изцяло зависеше от Шептящия. Поради някаква причина той искаше да бъде тук. Повече от вероятно беше, че нищо не е в състояние да му попречи да си отиде, когато изпиташе подобно желание — да съществува в по-горните слоеве на атмосферата или извън нея, в космическото пространство, да проникне в сърцето на пламтяща звезда, да се разтвори в гранита, образуващ кората на планетата. Цялото пространство, всичките условия, които предлагаше то, бяха естествената природа на Шептящия. А възможно ли е, питаше се Декър, онзи Шептящ, когото познавам, да е само малка частица от някакъв по-всеобхватен разум? Можеше ли този разум да осъществява постоянно и повсеместно присъствие в цялото необятно пространство, а може би и навсякъде в протяжността на времето, свидното творение на Вселената?

По-вероятно, казваше си той, никога няма да узная или ако узная, не бих могъл да го разбера. Това беше една от причините, поради които никога не питаше. Защо да се интересува от информация, която не можеше да обозре, от неразгадаеми сведения, които щяха да го измъчват до края на дните му, да го карат да се събужда посред нощ плувнал в пот, които никога нямаше да му дадат покой, а щяха да го отдалечат от Вселената и да го превърнат в чуждо за нея същество?

Шептящия отново заговори:

— В гората се разиграва трагедия — каза той. — Трима от служителите на Ватикана са мъртви.

— В гората ли? Сигурно си грешиш, Шептящи. Хората на Ватикана не дръзват да навлизат в гората. Те си стоят по домовете.

— Онези се бяха впуснали в преследване на Стария от Леса.

— Никой, който е с ума си, не би тръгнал да преследва Стария. Ако си в гората, най-добре е горещо да се помолиш да не се появи Стария и да не започне да преследва теб.

— Един от тях беше нов във Ватикана. Беше особено самонадеян. Имаше мощно оръжие, с което смяташе, че може да се справи с всичко. Но то се оказа играчка.

— И те откриха Стария?

— Не. Стария намери тях. Той знаеше, че го преследват.

— Сега са мъртви. И тримата ли?

— Да. Умъртвени по ужасен начин.

— Кога се случи това?

— Преди няколко часа. Ватикана все още не знае.

— Може би трябва да ги уведомим.

— Защо? — попита Шептящия. — Нищо не може да се направи.

След време, когато отсъствието им стане прекалено дълго, ще излязат други да ги търсят и ще приберат телата.

— Но Стария ще бъде там и ще чака.

— Може би — отвърна Шептящия, — но той не може да нарани онези, които търсят нещо. Те не са тръгнали да го преследват.

— Значи убива само онези, които го преследват?

— Да. Не знаеше ли това? Вече години скиташ из горите.

— Имал съм късмет. Никога не съм виждал Стария. Никога не ми се е налагало да се изправя лице в лице с такива като него.

— Но Старите са те виждали — подметна Шептящия. — Много, много пъти. Те не те безпокоят, защото не ги закачаш.

— Да ги безпокоя, е последното нещо, което бих сторил.

— Носиш оръжие. Онова, което наричаш пушка.

— Така е. Използвам го много рядко. От време на време, за да се снабдя с месо.

— Дори по тази причина го правиш съвсем рядко.

— Да, съвсем рядко — съгласи се Декър.

Той взе ръжен, разрови огъня и направи пирамида от нови цепеници, за да се запалят по-бързо. Коминът изфъфли срещу него. Вятърът застана под стрехите. Пламъците от камината подгониха сенки из стаята.

— Ватикана — каза Шептящия, — е много развълнуван.

— Заради Стария ли?

— Не, не заради него. Нали ти казах, че засега не знаят нищо за това. Струва ми се, че Изследователя е открил нещо.

— Изследователите непрекъснато откриват разни неща.

— Но находката си я бива.

— Защо съдиш така?

— Все още не зная. Всички са възбудени. Някои ликуват, други са скептично настроени, трети са шокирани. Ако се окаже истина,

мисля, че е нещо от огромна важност. Вярата градира и предаността е безрезервна.

— И те имат своите малки триумфи — отбеляза Декър, — и своите поражения. Това място е в непрекъснато състояние на кипеж.

— Триумфът в този случай — заговори Шептящия, — не може да бъде класифициран като малък. Таи се огромна надежда. Ще бъдат изречени безброй молитви.

6.

Стояха на летището и се взираха с изумление към малката група паянтови постройките, които съставляваха колонията в Края на Нищото. Върху нисък хребет отвъд селището се издигаше сграда с множество крила или може би комплекс от отделни здания — от това разстояние беше невъзможно да се прецени, — бели и величествени, със земен изглед, подсказващ удобство и уют, въпреки строгия стил. Зад сградата, като фон, в далечината се издигаха пурпурни планини с едва загатнати белоснежни върхове, които сякаш плуваха във въздуха над тях.

Тенисън посочи сградата върху хребета.

— Предполагам, че това е Ватикана.

— Може и да е — каза Джил.

— Виждал съм снимки от Ватикана на Старата земя. Това, тук, въобще не прилича на тамошния дворецов комплекс.

— Приемаш името твърде буквално — възрази Джил. — То не е нищо друго, освен едно име. Съмнявам се дали има някаква истинска връзка с Ватикана.

— Ами папата?

— Е, може би има все пак някаква връзка. Въображаема. Ала се съмнявам, че съществува официална договореност. Нещо, което Ватикана на Старата земя би признал открито.

— И предлагаш да щурмуваме тези висоти?

— Джейсън, не драматизирай нещата. Правиш го съзнателно. Нищо не щурмувам. Намирисвам единствено гореща тема за статия и възнамерявам да се добера дотам. Като премина по каналния ред. Ще отида с достолепие и с цялата си учтивост ще им кажа коя съм и какво искам да правя. Ами докато аз подготвям статията, ти с какво ще се занимаваш?

— Честно казано, не зная. Дори и не съм помислял за това. Досега бягах и предполагам, че бягството ми свършва тук. Не мога да се върна обратно на Гътшот, поне за известно време.

— Думите ти звучат така, сякаш възнамеряваш да продължаваш да бягаш.

— Ами, не веднага. Това е място като всички останали. Ще спра, ще си почина малко и ще се поогледам наоколо.

Дългата колона слизащи поклонници от „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“, се виеше по летището. Очевидно преминаваха през пункта за проверка на посетители.

Тенисън кимна към тях.

— Знаеш ли дали трябва да преминем през същата процедура?

Джил поклати глава.

— Не мисля. Не са необходими никакви документи, поне не и за човешките същества. Края на Нищото е официално включена в списъка на планетите, обитавани от хора, и се проявява известно внимание към представителите на човечеството. Също така колонията е малка и не налага условности. След няколко дни може да се окаже, че обядваш с шефа на полицията или с шерифа, или с главния съдия, и независимо от това как ще наречеш човека, той ще ти зададе няколко вежливи въпроса и добре ще те огледа. Не съм сигурна дали тук ще бъде така, но обикновено това е начинът, по който се развиват нещата, в малките човешки колонии.

— Е, това не ми звучи прекалено непосилно.

— Ще трябва да обясниш защо нямаш багаж. Хората в Човешката къща могат да проявят любопитство. Мисля, че ще бъде най-добре да обясниш, че ти се е наложило да гониш кораба в Гътшот и по някакъв начин си си изгубил багажа.

— Ти мислиш за всичко — възкликна Тенисън. — Нищо не ти убягва. Как ли бих се справил без теб?

— Някак успявах да се грижа за теб на борда, нали?

— Тази вечер аз ще започна да ти се отплащам — обеща Тенисън. — Вечеря в Човешката къща. Светлина на свещи и чиста покривка на масата, порцелан, бляскави стъклени чаши, сребърни прибори, богато меню, бутилка хубаво вино...

— Недей да се надяваш прекалено много. Не фантазирай толкова. Човешката къща може да не разполага с такъв луксозен салон.

— Е, каквато и да бъде, все ще е по-добре от онази каюта на кораба, която споделяше с мен.

— Онази каюта на кораба ми стана симпатична — вметна Джил.

— Мисля — заяви Тенисън, рязко сменяйки темата, — че най-сетне някой пристига да ни вземе.

7.

Трапезарията в Човешката къща се оказа доста цивилизована. Масата наистина бе застлана с чиста бяла покривка, върху която проблясваше стъкло и порцелан, в менюто фигурираха пет вида ястия и виното си го биваше.

— Много е приятно — обърна се Джил към Тенисън. — Не бях очаквала, че храната ще бъде толкова вкусна. Предполагам, че след месеца, който прекарахме на кораба, всяко ястие ще ни се стори като пир.

— Утре започваш работа — подхвана той, — ще мога ли да те виждам от време на време?

— Колкото е възможно по-често. Ще се прибирам тук всяка вечер. Освен ако, разбира се, Ватикана не ме изхвърли или пък въобще не ме допусне в чертозите си.

— Искаш да кажеш, че не си се свързала предварително с тях?

— Опитах, но не можах. Изпратих няколко писма, но не получих отговор.

— Може би те не желаят да се говори за тях.

— Ще видя как стои този въпрос. Ще разговарям с тях. Мога да бъда твърде убедителна, ако се наложи. Ами ти?

— Ще поогледам наоколо. Ако тук няма друг лекар, може да започна лекарска практика.

— Би било чудесно! — възкликна тя. — Но, Джейсън, наистина ли би те задоволило?

— Не зная — отвърна той. — Предполагам, че го изрекох ей така, просто ми хрумна. Във Ватикана има лекар и може би той се грижи за хората в селището. Така че идеята да започна частна практика, е доста илюзорна. Селището изглежда като създадено от първите заселници тук, ала това не може да е така. Ако разказаното от капитана е вярно, роботите са били тук почти хиляда години.

— Вероятно селището въобще не е толкова старо — отбеляза Джил. — Роботите може би са били тук доста време, преди в

действителност да е възникнало селището.

— Предполагам, че е така, и все пак сигурно е старо. Ала е очевидно, че не са прогресирали особено. Може би това се дължи на надмощието на Ватикана. Със сигурност всичко и всички се въртят около Ватикана.

— Това не би било толкова лошо — вметна Джил. — Зависи какъв екип — хора и работи — работи във Ватикана. — Може би се радват на всеки с оригинални възгледи и идеи.

— Ще поживеем, ще видим — рече той. — Няма какъде да бързам. След около седмица, ако не друго, то поне ще имам по-добра информация с какво бих могъл да се заема.

— Говориш така, сякаш възнамеряваш да се установиш тук.

Той поклати глава.

— Не съм мислил за това. Наистина ми е нужно място, където да се установя. Мисля си, че хората в Девънтри никога няма да се досетят, че съм успял да се добера до кораб, отлитащ за Края на Нищото.

— Възможно е да сметнат, че си потънал в морето. Радарът на Гътшот сигурно е проследил летателния ти апарат. Няма начин да бъдат сигурни, че си се измъкнал от него, нали?

— Така е, освен ако някой намери парашута. Не смятам, че това е твърде вероятно. Набутах го под една постройка, доколкото можах.

— Това в значителна степен гарантира сигурността ти. Толкова ли си ги вбесил, че да те проследят дотук, за да те арестуват?

— Не, вероятно не. Целият епизод беше повече или по-малко с политически подтекст. На някои хора щеше да им бъде твърде удобно, ако можеха да припишат смъртта на маркграфа на мен.

— Търсели са изкупителна жертва.

— Точно така. Във всеки случай, вероятно могат да използват изчезването ми, за да го сторят. Така че всички ще са доволни. Ала в този момент не е важно какво става в Гътшот. Какво ще правиш ти? Сигурно си вложила доста пари в това пътуване.

— Известна сума, работата ми го изисква. Това е възможност, която трябва да използвам. В моя случай разходите няма да бъдат изцяло хвърлени на вятъра. Дори да не успея да напиша статията, смятам, че наистина ще се добера до нещо голямо. Ако не се справя с Ватикана, все ще има за какво да се закача. Не толкова голямо, разбира се, но все пак няма да е за изхвърляне.

— Джил, как мислиш да осъществиш плана си?

— Ами, виж, ако след като съм пропътувала разстоянието дотук, те не ме допускат да прекрача прага им и откажат да разговарят с мен, изцяло ме отрежат с други думи, или пък в случай че са прекалено агресивно настроени, ме изхвърлят от планетата, и това е нещо. Значи съществува причина да не ме допускат. Защо ще откажат да разговарят с мен? Защо ме изхвърлят? Какво става в Края на Нищото? Какво се разиграва зад стените на тази величествена институция, отдадена на някаква мистериозна религия, какво не трябва да види бял свят? Какво крият всъщност?

— Да, разбирам — съгласи се той. — Това също е материал за статия.

— Когато приключа с всичко това, вече ще имам достатъчно за цяла книга.

— О, колко въпроси са се породили у теб.

— Подочух разни неща оттук-оттам. Темата зрее у мен от няколко години. До ушите ми все долитаха разни неща. Странни на пръв поглед слухове. Никой от тях прекалено важен и все пак, съдържащ зрънце информация. Събрани заедно, се получава една доста интригуваща картинка.

— Значи си се ровила по този въпрос години, опитвайки се да откриеш улики.

— Да, така е. Работих упорито. Разбира се, не през цялото време, ала използвах всяка възможност, която се откриваше пред мен. Доста съм мислила по тези въпроси. И колкото повече го правех, толкова по-силно се убеждавах, че фактите си струва да бъдат проверени. Възможно е да съм в заблуждение и всичко да е плод на моята фантазия. Може да се окаже, че тук няма почти нищо, освен група глупави работи, заели се с безсмислена дейност.

Известно време двамата помълчаха, съсредоточавайки вниманието си върху храната.

— Как е стаята ти? — попита накрая Джил. — Моята е хубава.

— И моята — отвърна Тенисън. — Не е луксозна, но покрива очакванията ми. Един от прозорците е обърнат към планината.

— Няма телефони — оплака се Джил. — Попитах, но ми казаха, че въобще нямали подобно нещо. Тук никога не са били прокарвани телефони. Но за сметка на това има електрическо осветление.

Поговорих си с тях за това. Казах им — как е възможно да има електричество, пък да не се сетите да прокарате телефони, но никой не можа да ми отговори.

— Може би никой не е почувствал необходимост от телефон — отбеляза Тенисън.

— Извинете, сър — обади се някакъв глас. — Извинете, че ви прекъсвам, но е важно...

Тенисън вдигна глава. До него стоеше висок мъж, малко над средна възраст, с остроносо лице, пригладена назад коса и гъсти, добре подстригани посивели мустаци.

— Разбрах — подхвана мъжът, — че сте лекар. Поне така ми казаха.

— Така е — отвърна Тенисън. — Казвам се Джейсън Тенисън, а дамата с мен е Джил Робъртс.

— Името ми е Екюър. Аз съм от Ватикана. Преди няколко дни нашият лекар беше убит при нещастен случай по време на лов.

— Ако мога да ви бъда полезен по някакъв начин...

— Ще ме извините, мадам — заговори Екюър, — не ми е приятно, че се налага да прекъсна вечерята ви и да ви отнема компанията. Но една жена при нас е много болна. Нуждае се спешно от помощ. Ако бихте могли да я прегледате...

— Трябва да си взема чантата — каза Тенисън. — В стаята ми е.

— Позволих си — изрече мъжът от Ватикана — да помоля управителя на хотела да я донесе. Тя е долу във фойето.

8.

Жената беше стара. Лицето ѝ приличаше на спаружена ябълка, напуканите ѝ устни едва покриваха зъбите, а върху подпухналите ѝ страни бе избила нездрава, трескава червенина. Очите ѝ, подобни на черни копчета, се взряха в Тенисън, без да дадат признак, че са го забелязали. Тя с мъка си поемаше дъх под чаршафите. Тялото ѝ бе съсухрено и жилаво.

Облечената в сиво медицинска сестра подаде здравният ѝ картон на Тенисън.

— Тази жена е много важна за нас, докторе — каза Екюър.

— От колко време е в това състояние?

— От пет дни — отговори сестрата. — Пет дни, откакто...

— Андерсън не трябваше да отива на онзи лов — рече Екюър. — Каза ми, че тя е добре. Единственото, от което имала нужда, било почивка.

— Андерсън ли е загиналият лекар?

— Той и още двама. Опитаха се да го убедят да не отива. Той беше нов тук, не можеше да осъзнае опасността. Казах ли ви, че го уби Стария от Леса?

— Не, не сте. Кой е този „Стария“?

— Огромен месояден хищник. Кръвожаден, свиреп. Напада човека, щом го зърне. Другите двама се спуснали срещу него, за да защитят доктора.

— През последните три дни температурата се е задържала постоянна — обърна се Тенисън към сестрата. — Не е ли имало периоди, когато е спадала?

— Въобще не, докторе. Проявяваше малки колебания. Ала нищо, което би могло да се отчете като съществено.

— А дишането?

— Струва ми се, че става все по-трудно.

— Какво лечение е предписано?

— Отражено е в картоната, докторе.

— Да, видях, но... — Тенисън хвана мършавата китка на жената. Пулсът беше ускорен и слаб. Когато сложи стетоскопа върху гърдите ѝ, чу хрипове в белите ѝ дробове. — Храна? Поемала ли е нещо?

— През последните два дни беше на системи, а преди това пое малко мляко и бульон.

Тенисън погледна над леглото към Екюър.

— Е? — попита човекът от Ватикана.

— Мисля, че е пневмония. Вероятно вирусна. Разполагате ли с апаратура за изследвания?

— Да, имаме оборудвана лаборатория, но нямаме лаборант. Той беше с Андерсън и Алдрит.

— И тримата ли бяха убити?

— Да, и тримата. Може би вие, докторе...

— Аз не съм подготвен за подобен род дейност. Всичко, което съм в състояние да направя, е да се опитам да излекувам болестта. Разполагате ли с лекарства?

— Да, в широка гама. Обикновено не допускаме липса на медицински персонал. Имахме двама лаборанти, ала единият от тях си подаде оставката преди няколко месеца. Не бяхме успели да му намерим заместник. Края на Нищото, докторе, очевидно не е място, което привлича добри специалисти.

— Диагнозата, която мога да поставя — заговори Тенисън, — е някакъв вид вирусна пневмония. Щеше да бъде от помощ, ако знаехме точно кой тип, но без квалифициран персонал, това е невъзможно. Има толкова много нови вируси, пренасяни от планета на планета, че е невъзможно да уловим точният причинител на болестта. Ала в последните година-две — или поне така съм чел в медицинските списания — съществува ново, широкоспектърно антивирусно средство...

— Имате предвид Протеин-Х, нали? — прекъсна го сестрата.

— Да. Точно така. Разполагате ли с него?

— Неголямо количество от него пристигна с предишния рейс на „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“.

— Може да се окаже ефикасно — обърна се Тенисън към Екюър, — но препаратът не е тестван достатъчно. Атакува протеиновата обвивка на вирусите и така унищожава целия вирус. Ще рискуваме и ще го използваме, разбира се, щом не разполагаме с нищо друго.

— Онова, което казвате — прекъсна го Екюър, — е, че не можете да гарантирате...

— Никой лекар не дава гаранция.

— Не зная, но трябва да я спасим. Ако не използваме протеина...

— Тя пак би могла да оцелее — изрече Тенисън. — Организмът ѝ може да се пребори с вируса. Ще ѝ предпиша нещо укрепващо. Можем да ѝ помогнем да се бори, ала не можем да направим нищо срещу вируса. Трябва да го надвие сама.

— Стара е вече — отбеляза сестрата. — На края на силите си е.

— Дори с протеина — попита Екюър, — не бихме ли могли да бъдем сигурни?

— Не, не можем — отвърна Тенисън.

— Тогава, може би ви трябва време да решите какво да предприемете? Решението зависи от вас, но по моя преценка не разполагаме с много време. Какво ще препоръчате, докторе?

— Като лекар, ако решението изцяло зависи от мен, аз бих използвал протеина. Може и да не помогне, но доколкото съм запознат, това е единственото средство, с което може да се противодейства на непознат вирус. Трябва да бъда честен с вас. Възможно е протеинът да я убие. Дори и ако помогне, помощта му може да се окаже недостатъчна. — Тенисън се приближи до Екюър и постави длан върху ръката му. — Сигурно тази жена означава много за вас?

— За всички нас — промълви Екюър. — За всички нас. За Ватикана.

— Бих желал да ви помогна повече. Но не съм в състояние да настоявам за точно определено решение. Трябва да прецените сами.

Жената на леглото се размърда, надигна главата и раменете си от възглавницата, удължавайки за миг усилието да се изправи, след това отново се отпусна. Лицето ѝ се изкриви, а устните ѝ се раздвижиха и от тях се отрони:

— Кулите... Огромно бляскаво стълбище. Славата и мира. И ангелите, които долитат... — Думите заглъхнаха. Лицето ѝ се отпусна и стана ведро.

Тенисън погледна към сестрата. Тя се взираше в жената като хипнотизирана.

Екюър беше сграбчил рамото на Тенисън и повтаряше:

— Ще използваме протеина, ще го използваме...

9.

Апартаментът беше обширен и добре обзаведен. Етажът, където се намираха стаите за живеене, бе покрит с дебели килими, а мебелировката — ненатрапчиво елегантна. В огромна камина, която заемаше половината на една от стените, пламтеше огън. Част от етажа беше обособена като трапезария, отделни врати отвеждаха към кухнята и спалнята. Огледала в позлатени рамки и изпълнени с вкус етюди бяха окачени по стените, скулптирани композиции от материал, приличен на слонова кост, бяха подредени върху лавицата над камината.

— Седнете и се успокойте — обърна се Екюър към Тенисън. — Чувствайте се като у дома си. Заповядайте на онова кресло, хей там, и се настанете удобно. Какво ще пиете?

— Мъничко скоч, ако имате.

— О, добър вкус! — закима Екюър. — Къде открихте скоча? Всъщност, той е доста популярно питие. Но малко, на брой човешки ръце са...

— Капитанът на кораба — побърза да каже Тенисън — ме почерпи с него. Напитка от Старата земя — така ми обясни.

— Да, капитанът. Той добре поддържа запасите ни. Докарва няколко сандъка при всяко пътуване. Имаме поръчка за непрекъснати доставки от една планета, наречена Слънчев танц — хуманоиден тип планета, както вече може би сте се досетили. Тя е единственото място в радиус от хиляда светлинни години, която ни снабдява с него. Все ни се струва, че някоя бутилка липсва от сандъците. Капитанът ги задига, но ние отминаваме тази му слабост без коментар. Не би си струвало да реагираме по друг начин.

Екюър донесе питиетата, подаде едно на Тенисън и се настани в креслото отсреща, стиснал чашата в ръка.

— Да прием до дъно — предложи той. — Дано да има за какво да вдигнем тост.

— Надявам се — отвърна Тенисън. — Макар че е още рано, нашата пациентка реагира на протеина. Трябва внимателно да я

наблюдаваме.

— Кажете ми, докторе, винаги ли проявявате такава привързаност към пациентите си? Останахте до леглото на Мери, докато тя даде признаци на явно подобрене. Сигурно сте уморен. Няма да ви задържам прекалено дълго. Би трябвало да си отдъхнете.

— Ако разполагате с място, където бих могъл...

— Място за вас? Доктор Тенисън, тук са вашите покои. Те ще бъдат на ваше разположение, докато сте при нас.

— Моите покои? Помислих си, че това е вашето жилище.

— Моето жилище? О, не. Притежавам апартамент, подобен на този, но това е жилището, отредено за гости. В момента то е на ваше разположение. Разбрахме, че сте си изгубили багажа и уредихме да ви снабдим с дрехи, за да попълните своя гардероб. Те ще бъдат тук сутринта. Надявам се, че нямате нищо против.

— Не е било необходимо — сковано произнесе Тенисън.

— Не се чувствайте неудобно — заговори Екюър. — Каквото и да направим, не бихме могли да ви се отплатим по подходящ начин...

— Не можете да бъдете сигурен какво съм направил. Все още е възможно Мери да не оцелее, макар че пое протеина.

— Но почувства подобрене.

— Да, пулсът се нормализира. Тя изглежда малко по-добре. Температурата поспадна, ала недостатъчно, за да го отбележим като важна промяна.

— Аз ви имам доверие — каза Екюър. — Смятам, че ще ѝ помогнете да се измъкне.

— Вижте — прекъсна го Тенисън, — нека бъдем откровени. Вие сте разговаряли с капитана или някои от вашите хора са разговаряли с него. По дяволите! Чудесно знаете, че не съм си изгубил багажа. Не носех никакъв багаж със себе си. Нямах никакво време да го приготвя. Бягах.

— Да — съгласи се Екюър с равен тон. — Да, бяхме осведомени за всичко това, ала не възнамерявахме да ви притесняваме. Не знаем какво се е случило и ако самият вие не пожелаете да ни кажете, не искаме и да узнаем. Не ни е нужно да го научаваме. Аз зная, че сте лекар. Като начало дори не бях абсолютно сигурен в това, но сега съм убеден, че сте такъв. Щом сте тук, има възможност Мери да оцелее, а без вас какви биха били шансовете ѝ?

— Може би никакви — отвърна Тенисън. — Освен ако онази медицинска сестра не бе взела решението...

— Нямаше да го стори — заяви Екюър. — Нямаше начин как да знае, пък и нямаше да се осмели.

— Добре тогава. Казвате, че съм спасил пациентката си. По дяволите, човече, това е мой дълг като лекар. Обучавали са ме да правя именно това. Да спасявам всички, които мога, макар че не е възможно да спася всички. Не сте ми задължен. Малък хонорар за услугата е всичко, което ще поискам. А може би няма да сторя и това. Не нося препоръките си. В момента не бих могъл да докажа, че съм лекар, дори ако от това зависеше животът ми. Пък и въобще не съм сигурен дали имам законно право да практикувам тук. Съществуват и такива понятия, като разрешително за работа.

Екюър махна с ръка.

— Не е нужно да се тревожите за това. Щом казвате, че сте лекар, значи сте лекар. Щом ние ви позволихме да практикувате тук, следователно имате право да го правите.

— Да — отвърна Тенисън, — щом Ватикана е на такова мнение...

— В Края на Нищото, когато Ватикана твърди нещо, значи е така. Никой не би могъл да го оспори. Ако ни нямаше нас, нямаше да съществува и Края на Нищото. Ние сме Края на Нищото.

— Добре — съгласи се Тенисън. — Не споря с вас. Дори не изпитвам подобно желание. Един от вашите хора е болен и аз се погрижих за него. Това се очаква и да направя. Хайде да не го превръщаме в цяла история.

— Досега, докторе — продължи Екюър, — би трябвало да сте схванали какво е положението. Ние нямаме лекар, а изпитваме остра нужда от такъв специалист. Предлагаме ви да останете при нас като наш лекар и да живеете тук.

— Просто така?

— Просто така. Не можете ли да разберете? Отчаяни сме. Ще са ни необходими месеци, докато намерим друг лекар. При това не знаем на какъв ще попаднем.

— Не знаете на какъв ще попаднете...

— Вече разбрах, че вие проявявате привързаност към пациентите си. Честен сте. Бяхте честен, разкривайки начина, по който попаднахте

тук, и когато ви попитам за лечението, което ще предприемете, не ми дадохте гаранции. Харесвам подобен вид честност.

— Някой може да нахлуе тук, носейки заповед за моя арест. Не мисля, че това ще се случи, но...

— И ще си има адски проблеми — заяви Екюър. — Ние защитаваме хората си. Ако наистина имате неприятности, докторе, мога да ви гарантирам, че тук сте в безопасност. Независимо от това дали сте били прав, или не, аз продължавам да ви го гарантирам.

— Добре тогава. Не мисля, че ще ми бъде необходима защита, но е хубаво човек да знае, че може да разчита на нея. Но какво ще кажете за вашата общност тук. В каква структура ще бъда включен? Вие сте нарекли това място Ватикана, а аз чувах разни истории за проекта „Папа“, и за това, че бил оглавяван от банда роботи. Можете ли да ми кажете какво става тук? Тази стара дама, Мери, говореше за ангели. Това просто сън на старица ли е или по-скоро Предсмъртно видение?

— Не, не е — каза Екюър. — Мери е намерила своя Рай.

— Добре — проточи Тенисън, — бихте ли го повторили още веднъж? „Мери е намерила своя Рай.“ Звучеше така, като че наистина имахте това предвид.

— Разбира се, че е така — отвърна Екюър. — Тя наистина е намерила Рая. Всичките доказателства сочат, че го е открила. Имаме нужда от по-нататъшните ѝ наблюдения, за да се опитаме да му дадем точно определение. Разбира се, разполагаме с нейните клонинги — три от тях, които вече растат. Но не можем да бъдем сигурни, че клонингите...

— Доказателства? Клонинги? За какви доказателства става дума? Ако си спомням добре, Рая не е реално съществуващо място. Той е някаква условност, състояние на духа, вяра...

— Слушайте, докторе, трудно е да се обясни...

— Така и подозирам.

— Нека се опитаме да проследим нещата — заговори Екюър. — Ватикан-17 или Ватикана започна да действа преди почти хиляда години с група роботи от Земята. На Земята роботите не са били допускани в никоя верска общност — не им е било позволено и да мечтаят за това — независимо за коя религия става дума. Мисля, че на някои места положението днес е различно. Роботите могат да станат вярващи — не навсякъде, но в определени области, на определени

планети. Преди хиляда години това не е било възможно. Смятало се е, че изкуственият интелект не е в състояние да изповядва религия. За да бъде едно същество религиозно, да заяви, че принадлежи към дадена вяра, то трябва да притежава душа или нещо, еквивалентно на душа. Роботите нямали души или е било прието, че нямат, затова им е било забранено да вземат участие в религиозни тайнства. В каква степен сте запознати с роботите, докторе?

— Въобще не съм запознат, господин Екюър. През целия си живот вероятно съм разговарял с десетина от тях, макар да съм виждал малко повече на брой. Не съм се родил в страна на роботи. Имаше неколцина от тях в медицинската академия, но там човешките същества и роботите не общуваха помежду си. Всъщност, никога не съм познавал робот и никога не съм изпитвал необходимостта...

— Онова, което току-що казахте, е отговорът, който биха дали деветдесет и девет от всеки сто човека. Те не са свързани с роботите, не ги е грижа за тях. Вероятно мислят за тях като за подобия на човешки същества от метал, като машини, които се опитват да подражават на хората. Аз мога да ви уверя, че те са много повече от това. Никога не биха могли да бъдат, но днес тук, в Края на Нищото, те са повече от това. През последните хиляда години, роботите са претърпели развитие. Те са се превърнали в същества, независими от хората. Ала в процеса на еволюцията, никога не са забравяли, че са били създадени от човека. При това не се възмуцават, както бихме помислили, от факта, че са изкуствено сътворени същества. Изобщо те все още чувстват близка връзка с човешките същества. Бих могъл да говоря цяла нощ за роботите, за онези, които са тук. Те са пристигнали на тази планета, защото им е било забранено да участват в религиозни тайнства другаде, достъпът до тази част от човешкия живот им е бил отказан, ала той много им допадал. Трябва да познавате робота добре, за да разберете инстинктивният му порив към религиозни изживявания. Това може да не е нищо повече, освен свръхкомпенсаторна реакция — дълбок инстинкт да моделират себе си колкото е възможно по-близо до човешката раса. Роботът е лишен от толкова много неща, с които разполага човекът. Съществуват толкова ограничения, наложени му от неговата собствена природа. Роботът не може да плаче, не може да се смее. Липсва му сексуален нагон — макар че създава други роботи. Поне тук нашите работи създават

други работи, влагайки в тях такива нововъведения, каквито човешките им създатели никога не биха могли да измислят, а вероятно не биха и включили в роботите, дори и да са достигнали до тях. Тук, в Края на Нищото, възникна ново поколение работи, не, нова раса. Но ето, че избързвам...

— Мога да възприема стремежа към вярата като свръхкомпенсаторен импулс — отбеляза Тенисън. — Религията би могла да бъде тайнство, което те биха могли да споделят с човешката раса.

— Точно така — потвърди Екюър. — Има много исторически материали, които бих могъл да ви цитирам — относно начина на мислене и стъпките, които преди хилядолетие тази малка група работи са предприели в Края на Нищото, за да положат основите на своя собствена религия. Ала за сега ще спрем дотук. Можем да го обсъдим друг път. Естествено, ако темата ви интересува.

— Разбира се, че ме интересува, стига да можете да отделите от времето си.

— Така че роботите пристигнали тук — продължи Екюър — и основали своя Ватикан. За основа им послужила земна религия, която извънредно дълбоко почитали, не толкова заради онова, което проповядвала. Подозирам, че те по-скоро се възхищавали на нейната организация и строга йерархия, на нейните канони и традиции. В този Ватикан ще откриете много от литургиите и ритуалите на Ватикана от Старата земя, които са им послужили за модел. Убеден съм обаче, че не са направили и опит да копират сляпо Земната католическа вяра. Роботите никога не са предявявали претенции, че тяхната религия е вид земна религия, пренесена на края на Галактиката. Ако бъде проучена сериозно, което никой не е правил досега, тя вероятно може да бъде окачествена като синтез от религии, тъй като роботите са използвали различни аспекти от вярванията на извънземните същества или от онова, което минава за вяра у извънземните.

— Всъщност онова, което са направили — обобщил Тенисън, — като са създали своя собствена вяра, е да компилират от различни източници онова, което са счели за ценно, нали?

— Точно така. Създали са вяра за работи, което в никакъв случай не я прави по-малко достойна да бъде вяра. Всичко зависи от определението ви за религия.

— Господин Екюър, или може би трябва да се обръщам към вас с някакво звание или сан?

— Господин е добре. Малкото ми име е Пол. Наричайте ме Пол, ако желаете. Ще се радвам, ако го правите. Наистина не съм титулуван. Не съм и от вярващите.

— Щях да ви попитам как се вписвате във всичко това.

— Координатор съм на една изследователска програма, наречена Информационна програма.

— Никога не съм чувал за нея.

— За нея не се говори много. Тя е част от проекта „Папа“. Понякога мисля, че проектът „Папа“ едва ли е нещо повече от претекст за продължаване на Информационната програма. Ще ви бъда благодарен, ако не споменавате за това пред светите отци. Много от тях са твърде благочестиви.

— Звучи ми объркващо.

— Много е просто — продължи Екюър. — И в известен смисъл логично. Идеята за папа, за върховен първосвещеник, оглавяващ вярата, много се е полюбила на основателите ѝ. Но откъде биха могли да намерят папа? Осъзнавали, че създаването на папа-робот би било светотатство. Не можели да използват човешко същество, дори и да бяха успели да се доберат до човек, но по времето, когато пристигнали, това било невъзможно. Човекът живее прекалено малко, за да може да бъде папа на роботите, които теоретически погледнато, можели да живеят вечно. С малко грижи, естествено. Във всеки случай, дори да загърбим това, човешко същество не би било приемливо и по ред други причини. Идеалният папа, според техния начин на мислене, би трябвало да бъде безсмъртен, всезнаещ, непогрешим, което надхвърляло представите за непогрешимост на човешкия папа. Затова те се заели да създадат папа...

— Да създадат папа?

— Да, папа-компютър.

— Господи! — възкликна Тенисън.

— Да, така е, доктор Тенисън. И все още го създават. Усъвършенстват го от година на година. С течение на вековете той става все по-могъщ. Пълният го с данни почти всеки ден и с всяка изминала година той става все по-непогрешим.

— Не мога да повярвам. Това е...

— Не е необходимо вие да вярвате в това. Нито пък аз. Достатъчно е, че роботите вярват. В края на краищата това е тяхна вяра. И ако поседите тихичко и помислите спокойно за това, може да започне да ви се струва доста смислено.

— Да, предполагам, че е така. Вярата се гради върху незабавни, авторитетни и безпогрешни отговори. Да, след като се замисля, разбирам, че има смисъл. Информацията предполагам, идва от Информационната програма.

Екюър кимна.

— Да, така е — заяви той. — И само защото ви разказах за всичко това делово, може би дори доста елементарно, не мислете, че аз изцяло не вярвам в това. Може би не съм истински вярващ, ала съществуват някои неща, в които съм склонен да повярвам.

— Ще запазя мнението си. А сега за информацията. Как вашата Информационна програма се сдобива със сведенията? Вие се намирате тук, а информацията, онази, която търсите, е разпръсната във Вселената.

— Използваме хора, които наричаме Изследователи. Терминът не е много сполучлив, но върши работа.

— Те медиуми ли са?

— Да. Особен вид медиуми. Претърсваме Галактиката, за да ги открием. Преследваме ги. Имаме хора, които ги издирват, работейки съвсем незабелязано. Роботите са разработили методи и средства, с които усилват многократно техните способности. Някои от резултатите, които сме постигнали, са невероятни.

— Всичките ли са човешки същества?

— Досега да. Опитвахме да използваме и извънземни, ала никога не се получаваше. Може би някой ден ще открием начин да работим и с тях. Това е един от проектите, върху който работим. Извънземните вероятно могат да ни предоставят информация, каквато хората никога не биха могли.

— И всички данни, които получите, въвеждате в „папата“?

— Голяма част от тях. Напоследък започнахме да действаме избирателно. Правим извадки. Не захранваме целия обем необработена информация, но я съхраняваме — щях да кажа върху магнитни ленти, ала носителите не приличат твърде на едновременните ленти. Както и да е, разполагаме с цялата информация. Притежаваме бази данни,

нещо като електронна библиотека, която би изумила Галактиката, ако се разчуе за нея.

— Вие не искате да се разчуе.

— Доктор Тенисън, ние не желаем Галактиката да се изсипе с гръм и трясък върху нас.

— Мери е един от Изследователите. Тя смята, че е попаднала в онова обетовано кътче, наречено Рай.

— А вие, които не вярвате дотам, какво смятате?

— Ами, не отхвърлям твърденията ѝ. Тя е един от нашите заслужаващи изключително доверие Изследователи.

— Но тя спомена Рая.

— Имайте предвид това — рече Екюър, — че ние не се занимаваме единствено с физическото пространство. В някои случаи дори не знаем докъде достигаме. Нека ви дам един прост пример. Имаме един Изследовател, който от години се връща назад във времето. И не само във времето, не напосоки във времето, но очевидно следвайки родословното дърво на предците си. Нито ние, нито той знаем защо поема в тази посока. Някой ден може би ще открием. Изглежда, че проследява кои са били прародителите му, неговите далечни праотци, изследвайки кръвната връзка. Стъпка по стъпка, назад през хилядолетията. Онзи ден живееше като трилобит.

— Какво е това трилобит?

— Древна форма на живот на Земята, която е отмряла преди около триста милиона години.

— Но как е възможно човешко същество да бъде трилобит!

— Ембрионалната плазма. Жизнената сила. Върнете се достатъчно назад...

— Да, разбирам — измърмори Тенисън.

— Безкрайно интересно! — възкликна Екюър.

— Едно нещо ме смущава — подхвана Тенисън, — казвате ми всичко това, а същевременно не желаете да се разчува за него. Когато напусна Края на Нищото...

— Ако изобщо напуснете Края на Нищото.

— Какво искате да кажете?

— Надяваме се да останете. Ще ви направим изключително изгодно предложение. Можем да обсъдим подробностите по-късно.

— Но аз може да реша да не остана.

— Дотук пътува един-единствен кораб — заговори Екюър. — Движи се като совалка оттук до Гътшот. Гътшот е единственото място, където може да ви отведе.

— И вие се осланяте на това, че аз не искам да се връщам на Гътшот?

— Ами, останах с това впечатление. Ако наистина поискате да си тръгнете, едва ли ще се опитаме да ви спрем. Разбира се, бихме могли, стига да пожелаем. Само една дума на капитана и изведнъж ще се окаже, че той няма свободно място за вас. Но смятам, че не бихме рискували нищо, ако ви пуснем да си отидете. Дори ако повторите онова, което ви казах, съмнявам се, че някой ще ви повярва. Ще бъде просто поредният космически мит.

— Изглеждате сигурни в себе си — отбеляза Тенисън.

— Сигурни сме — отвърна Екюър.

10.

Когато Тенисън се събуди, беше все още тъмно. Той полежа няколко минути в мрака, без да се унася отново, макар все още да не бе напълно буден, без да осъзнава всичко наоколо, без да си спомня нищо от онова, което се бе случило, мислейки объркано, че все още се намира на Гътшот. Стаята беше тъмна, но отнякъде извираше приглушена светлина и през полуотворените си очи можа да различи тъмните форми на предметите в стаята. Леглото беше удобно и го обзе усещането за приятна сънливост. Отново затвори очи, заповядвайки си да потъне в дълбок сън. Ала почувства, че нещо беше различно, че не е на Гътшот, нито на кораба...

Корабът! Той седна в леглото, пропъждайки съня с тази мисъл. Корабът и Джил, и Края на Нищото...

Края на Нищото, за Бога! И всичко случило се нахлу в съзнанието му.

Гнетящо безмълвие и непонятна вцепененост се стовариха върху него и той остана да лежи прикован в леглото.

Мери беше намерила Рая!

Видя, че светлината идва от врата, която се отваряше към всекидневната. Светлината блясваше и потрепваше, ставаше ту по-силна, ту отслабваше, танцуваше по стените, политаше напред, после отново пропадеше нанякъде. Той осъзна, че тя идва от камината, в която все още гореше огън. Цепениците трябваше отдавна да са се превърнали във въглени, в пепел, помисли си Тенисън.

В един тъмен ъгъл на стаята се раздвижи сянка, откъсвайки се от тъмните силиуети на предметите.

— Сър, буден ли сте?

— Да, буден съм — отвърна Тенисън вцепенено. — А кой, по дяволите, си ти?

— Аз съм Хюбърт — рече сянката. — Назначиха ме за ваш адютант. Ще ви служа...

— Зная какво означава „адютант“ — прекъсна го Тенисън. — Натъкнах се на този термин преди няколко години, когато четях историята на Старата земя. Беше нещо, свързано с британската армия. Фразата беше толкова странна, че се е запечатала в ума ми.

— Изключително — заяви Хюбърт. — Поздравявам ви, сър. Повечето хора нямаше да я знаят.

Адютантът излезе от плътните сенки и сега се виждаше по-ясно. Имаше странна, ъгловата, човекоподобна фигура, която излъчваше едновременно и сила, и покорство.

— Почивайте спокойно, сър — заговори той. — Аз съм робот и няма да ви нараня. Мой дълг е да ви служа. Да запаля ли лампата? Желаете ли по-силна светлина?

— Да, запалете я, моля.

Лампата, поставена на масата до отсрещната стена, грейна. Спалнята приличаше на всекидневната, която бе видял преди. Мебелите бяха солидни и изящно изработени, металните топки блестяха, старото дърво дискретно проблясваше, по стените бяха окачени картини.

Тенисън отметна завивките и видя, че е гол. Измъкна краката си от леглото и стъпалата му докоснаха килима. Протегна ръка към стола до леглото, където бе оставил дрехите си, ала не ги намери. Дръпна ръка, прокара пръсти през косата си и разтри лице. Брадата му бе набола и дращеше като четина.

— Дрехите ви все още не са пристигнали — заговори Хюбърт, — но успех да ви осигуря бельо за преобличане. Банята е-хей там. Кафето е готово в кухнята.

— Първо ще се изкъпя — реши Тенисън. — Има ли душ?

— Има и душ, и вана. Ако предпочитате ваната, ще наля вода в нея.

— Не, душ е по-добре. Става по-бързо. Имам доста работа. Пристигнаха ли новини от Мери?

— Знаех, че ще пожелаете да се осведомите — зарадва се Хюбърт, — затова се отбих при нея преди около час. Сестрата ми каза, че тя е добре, болестта ѝ се е повлияла от протеина. Ще намерите хавлиени кърпи, четка за зъби и бръснарски принадлежности в банята. Когато приключите, аз ще се погрижа дрехите ви да бъдат готови.

— Благодаря — каза Тенисън. — Справяте се чудесно със задълженията си. Често ли ги практикувате?

— Аз съм от антуража на господин Екюър, сър. Иначе сме двама. Той ме преотстъпи на вас.

Когато излезе от банята, Тенисън откри, че леглото му е оправено и дрехите му са поставени върху него.

Роботът, осъзна той, след като го огледа за пръв път, приличаше извънредно много на човешко същество с идеални пропорции. Главата му беше плешива. Полираният метал, от който бе направен, си личеше от пръв поглед, ала във всяко друго отношение Хюбърт наподобяваше съвършено човешко същество. Той не носеше дрехи, но бе така конструиран, че създаваше илюзията за облекло.

— Веднага ли бихте желали да закусите? — попита роботът.

— Не, ще пия само кафе. Закуската може да почака за по-късно. Ще отида да видя Мери и после ще се върна.

— Ще ви сервирам кафето във всекидневната — каза Хюбърт. — Пред камината. Ще засиля огъня и ще го накарам да запламти.

11.

Тенисън откри градината в дъното на мястото, където беше разположена клиниката. Слънцето изгряваше и от запад планините изглеждаха измамно близки, много по-близки, отколкото бяха в действителност, помисли си той. Огромна стена от синя сянка, като синият цвят се променяше по плътност и нюанс — по-тъмен в подножието и по-светъл към върховете на планините, а белотата на ледените склонове искреше с диамантен блясък на първите лъчи на слънцето. Градината беше строго симетрично подредена, добре поддържана и в този ранен утринен час излъчваше неповторимо спокойствие. Навсякъде се виждаха пътеки, застлани с каменни павеа, алеите бяха оградени от двете страни с нискорастящи храсти и спретнати лехи с цветя, повечето от които — разцъфнали. Тенисън ги гледаше и не можеше да открие нито един вид цвете, който да му е познат. В другия край на градината бавно се разхождаха три фигури, облечени в кафяви раса. Те очевидно бяха потънали в размисъл, вървяха по пътеката, навели блестящите си черепи напред, а металните им брадички бяха опрени върху гърдите.

Нощният хлад бързо отстъпваше на ведростта при изгрева на слънцето. Градината беше тихо и приятно място и Тенисън откри, че си мисли колко хубаво би било да постои тук. На един кръстопът, където се събираха три пътеки, съгледа каменна пейка и седна, обърнат с лице към сините планини.

Докато седеше, той с изумление изпита безмълвна, пареща гордост от уменията си, каквато не бе изпитвал от години. Състоянието на Мери се подобряваше — може би тя бе на път напълно да се възстанови, макар че бе още твърде рано да твърди това със сигурност. Треската отзвучаваше, пулсът ѝ ставаше по-равномерен, дишането ѝ бе по-облекчено. Беше забелязал или си бе внушил, че съзира слаб проблясък на съзнание в погледа ѝ. Беше стара, разбира се, но в това окаяно съсухрено тяло, той бе почувствал желание и сила за живот. Може би, рече си той, тя има за какво да се бори. Екюър беше казал, че

е открила Рая, колкото и нелепо да звучеше. Но след като бе намерила Рая, или поне онова, което бе сметнала за Рай, желанието да научи много повече за него се бе разгоряло у нея с неподозирана сила. Такъв поне беше смисълът на онова, което Екюър му каза минала вечер — че животът на Мери трябва да бъде спасен, за да може тя да научи повече за Рая.

В това няма логика, рече си Тенисън. Някой беше направил грешка — това беше едната възможност, или пък всичко беше някаква шега, някакъв анекдот, разпространяван из Ватикана, или може би само сред ангажираните с Информационната програма. Макар че в думите на Екюър, докато му разказваше за това, въобще не се долавяше никаква шеговитост. Беше казал на Екюър, а сега, седнал на пейката, повтори и на себе си, че Рая, ако наистина съществува, не е място, което може да бъде намерено. Рая е състояние на духа, така беше заявил пред Екюър. И Екюър не бе оспорил това твърдение. А беше очевидно, че Екюър, човек самообявил се за не съвсем вярващ в пределите на самия Ватикан, бе съхранил у себе си някаква вяра, че Рая е възможно да бъде намерен.

Глупости, повтори си Тенисън още веднъж. В това нямаше нито грам логика. И все пак, помисли си той, по всяка вероятност онази история с Рая не е изолиран пример на глупост, а продължение на глупостта, утвърждавана цели векове. В подобни твърдения липсваше всякаква логика и все пак всеки робот, ако въобще имаше някакъв отличителен белег, то той бе олицетворение на логиката. Самата концепция на роботиката бе основана на логика. Екюър бе казал, че роботите са се самоусъвършенствали, че сега са много по-добри механизми, отколкото първоначално са били, когато пристигнали в Края на Нищото. С оглед на казаното не изглеждаше възможно, че процесът на самоусъвършенстване ще наруши законите и обхвата на логиката, която бе послужила като крайъгълен камък за тяхното създаване.

Нещо ми убягва, помисли си той. В цялата тази последователност от очевидно нелогични съждения трябваше да има някакъв фактор, може би няколко фактора, които той не можеше да разграничи. Ватикан-17 не беше институция, която човек можеше да отмине с едно махване на ръка. Десет столетия, белязани с огромни усилия, бяха вложени в нея, работата все още продължаваше и бе

насочена към установяване на една наистина универсална религия, към създаването на непогрешим папа, търсенето, откриването и осъзнаването на всички аспекти, които може или би трябвало да бъдат включени в тази вяра.

Помисли си, че се опитва да прави прекалено прибързани оценки. Може би човешкият живот не е достатъчен, за да се постигне оценка, в която има поне известна доза валидност. Трябваше да се впише в институцията, да наблюдава, да слуша и да задава въпроси, когато е възможно, за да си изгради представа какво се случва на това място, да опознае личностите, свързани с него.

Мислейки си за това, той с удивление откри, че без да иска, бе стигнал до решение, докато занимаваше ума си с други неща. Защото ако трябваше да наблюдава, да слуша и да задава въпроси, тогава предположението беше, че трябва да остане тук.

Пък и защо не, рече си той. За да се махне от тази планета, трябваше да се върне на Гътшот, ала в обозримото бъдеще това бе последното нещо, което желаше да стори. Тук не беше лошо — поне не толкова, каквото му се бе сторило в началото. Ако останеше, щеше да има възможност да практикува медицина, може би не толкова активно, но щеше да следи здравословното състояние на хората, свързани с Ватикана, и вероятно от време на време да се погрижи за някого от човешката колония, която нямаше нищо общо с Ватикана. Щеше да разполага с добро жилище, с робот, който да се грижи за него, по всяка вероятност щеше да срещне интересни хора и да прекарва времето си с тях. Когато избяга от Гътшот търсеше какъвто и да е подслон, а тук бе намерил по-добро убежище от онова, което бе очаквал. Странно място, но той можеше да свикне с него. Примитивно в много отношения, ала не и по-изостанало от Гътшот.

Седеше на пейката и ровеше напред-назад с крак в една пукнатина в каменните павета на алеята. Беше взел решение много по-лесно, отколкото бе очаквал. Може би предната вечер щеше да приеме предложението на Екюър, макар и с колебание, ако онзи не бе загатнал за заплахата, че Ватикана има средство, с което да го задържи тук. Не бе необходимо да прибягва до заплахата. Тогава защо Екюър се бе почувствал принуден да прибягне до нея? Със или без заплахата, каза си Тенисън, щеше да остане тук. Нямаше къде другаде да отиде.

Стана от пейката и бавно тръгна по алеята. След малко щеше да се върне в апартамента, където Хюбърт му е приготвил закуската. Ала осъзна, че това е загуба на ценно време, че когато слънцето вече изгрее, тази утринна градина ще се превърне в нещо друго. Ведрата, нежна магия на мига щеше да изчезне и може би никога нямаше да се върне — за някой друг — да, но не и за него. Тук бе намерил така необходимото условие да постигне съгласие със себе си, да реши — без злоба и вина, — че ще остане в това закътано място.

Пътеката пред него правеше остър завой, който бе скрит зад малка туфа покрити с пурпурни цветове храсти, по-избуяли от всички останали в градината. Завивайки зад ъгъла, Тенисън внезапно спря. Приклекнал край пътеката, един робот подрязваше растенията с огромни ножици. Храстите бяха отрупани с великолепни червени цветове, а кадифените им венчелистчета бяха обсипани с утринна роса.

Роботът повдигна глава.

— Добро утро, сър — заговори той. — Вие вероятно сте лекарят, който пристигна снощи.

— Да, аз съм лекарят — отвърна Тенисън. — Но откъде ме познавате?

Роботът закима с глава.

— Не само аз — обясни той, — всички са чули за вас. Тук не може да се случи нещо, без всички веднага да узнаят.

— Разбирам — рече Тенисън. — Кажете ми — това са рози, нали?

— Наистина са рози — отговори роботът. — Цветя от древната Земя. Тук отглеждаме много от тях и ги ценим изключително високо. Не са широко разпространени. Вие ги разпознахте. Май сте виждали и друг път рози?

— Само веднъж — отвърна Тенисън. — Преди много време.

— Вие знаете, разбира се — продължи роботът, — че самите ние произлизаме от Земята. Връзките ни с планетата-майка отдавна са разрушени, ала ние тачим историческото наследство. Бихте ли ми казали, сър, дали някога сте стъпвали на Земята?

— Не, не сам. Малко човешки същества са го правили.

— Е, добре — рече роботът, — просто ми хрумна да попитам. Той отрязва една роза с дълга дръжка и я подаде на Тенисън.

— Моля, сър — рече той, — приемоте от мен късче от древната
Земя.

12.

Кардинал Теодосий приличаше на дребен мъж, навлечен в огромна морава роба, която обгръщаше фигурата му. Ала металният блясък на лицето му, изпод алената, плътно прилепнала към темето шапчица, издаваше, че е робот. Макар че, рече си Джил Робъртс, думата „издаваше“ не е точна. Кардинал Теодосий — или който и да било от подобните нему — не се опитваше да се представи за човешко същество. Може би, помисли си тя, те се гордеят, че са роботи. Ако онова, което бяха постигнали тук, в Края на Нищото, бе мярка за уменията и способностите им, те наистина имаха основание да бъдат горди.

Служителят, който я придружи до кабинета на кардинала, сега затвори вратата зад нея, изправи широкия си гръб до вратата и застана с разкрячени крака, скрил ръце зад гърба си. Кабинетът беше мрачен, една-единствена свещ гореше върху писалището, зад което седеше кардиналът. Защо пък свещ, зачуди се тя. След като разполагаха с електрическо осветление, защо му бе притрябвала свещ? Може би е част от интериора, реши тя. Въпреки че той бе доста претрупан.

Червени и златисти драперии скриваха стените и ако имаше прозорци, те също бяха покрити със завеси. Подът бе застлан с килим, може би също червен, макар че не можеше да бъде сигурна. На слабата светлина ѝ се струваше, че е черен. Кой ли пък би избрал черен килим? Мебелите бяха поставени безредно, ала в мрака изглеждаха като притаени, задремали чудовища, които всеки момент могат да протегнат лапите си и да се събудят.

Тя бавно тръгна към кардинала, като се опитваше да си припомни изискванията на протокола, за които я бяха инструктирвали следобеда. „Коленичи, за да целунеш пръстена му, не се изправяй, докато не те повдигне той, после не сядай, докато не те покани. Обръщай се към него с «Ваше Преосвещенство», макар че след първия поздрав само «Ваша Светлост» ще бъде достатъчно, ако желаеш да използваш по-кратката форма...“ Може би имаше още неща, но дори и

да бяха задължителни, те ѝ убягваха. Ще се справя, окуражи се тя. Беше преживявала и по-лоши ситуации в миналото. Пък и какво значение имаше това? Ако направеше грешка и нарушеше етикета, вероятно щеше да бъде извинена. В края на краищата щяха да си рекат, че не е нищо повече от глупава кучка, която с нищо не ги застрашава.

Тя се движеше бавно, като се надяваше, че това издава в известен смисъл достойнство, макар че се съмняваше в това. По-вероятно беше кардиналът да го припише на факта, че жената трепери като лист от страх. Ала Джил не трепереше. Този робот-кардинал в някакъв неизвестен свят в края на Галактиката, означаваше твърде малко за нея. Кардиналът седеше безмълвно, очакваше я, вероятно се опитваше да прецени що за човек е, докато тя прекосяваше стаята. Джил стигна на около три крачки от него и спря. След като коленичи, кардиналът протегна ръка. Ето го пръстенът, помисли си Джил. Целуна го. Той отдръпна ръката си и ѝ направи знак да се изправи. Тя го стори.

— Госпожице Робъртс — изрече кардиналът с нисък, плътен глас.

— Ваше Преосвещенство — кимна тя.

— Седнете, моля.

Видя креслото, приготвено за нея, край единия ъгъл на писалището.

— Благодаря ви — измърмори Джил и седна.

За момент в потъналата в мрак стая се възцари тишина, после кардиналът заговори:

— Предполагам, че добрите маниери изискват да изразя надеждата си, че сте пътували добре. Ала след като зная какъв е корабът, сигурен съм, че това е невъзможно. Затова се надявам, че пътуването ви не е било прекалено лошо.

— Не беше прекалено лошо, Ваше Преосвещенство. Капитанът е добър човек. Той правеше каквото беше по силите му.

Кардиналът протегна ръка към писалището и вдигна няколко сгънати листа хартия, които лежаха върху него. Хартията изшумоля.

— Госпожице Робъртс — продължи кардиналът, — вие сте упорита личност. Вече сме получили няколко писма от вас.

— Да, Ваше Преосвещенство, но не ми отговорихте.

— Мълчанието ни — каза кардиналът, — беше преднамерено. Ние отговаряме на малко писма. И особено избягваме да го правим на

такива като вашите.

— Което означава, както мога да си представя, че моето присъствие тук е нежелано.

Ето, помисли си тя, сбърках! Забравих да го нарека „Ваша Светлост“.

Изглежда, че дори и да беше забелязал пропуската, кардиналът нямаше нищо против него.

— Не зная — отвърна той, — как мога да ви обясня нашата политика, без да ви се сторя груб.

— Тогава Ваше Преосвещенство — каза Джил, — моля ви, бъдете груб. Защото аз искам да узная.

— Не желаем — започна кардиналът, — никаква реклама. Не желаем нашето съществуване и нашата работа да бъдат излагани пред очите на публика.

— Можехте да ме осведомите за това, преди да бях потегляла към вас, Ваше Преосвещенство. Можехте да ми пишете, за да ме разубедите. Щях да се вслушам в мотивите ви. Дори можех да приема и може би щях да разбера положението, в което се намирате. Ала вие, разбира се, се надявахте, че след като сте ме оставили без отговор, сте ме обезкуражили в достатъчна степен.

— Надявахме се, че ще стане така, госпожице Робъртс.

— Вашият психологически подход, Ваше Преосвещенство, се оказа неефикасен. Ако бяхте изложили открито своята политика, щяхте да постигнете по-добър резултат.

Кардиналът въздъхна.

— Да смятам ли онова, което чувам, за предизвикателство?

— Не съм убедена — отвърна Джил. — Обикновено не предизвиквам властите. Никога не си го поставям като цел. Но ми се струва, че заслужавам повече. Бях откровена в писмата си до вас. Казах ви какво възнамерявам да правя, какво се надявам да постигна. Помолих за съдействие от ваша страна. Бихте могли, Ваше Преосвещенство, да ме удостоите с внимание и да ме предупредите да не идвам.

— Признавам, можехме да сторим това — заяви кардиналът. — Щеше да бъде по-честно спрямо вас и израз на любезност от наша страна. Ала помислихме, че подобен наш ход би насочил още повече вниманието към работата, която извършваме тук. Отказ на вашата

молба щеше да представи нещата така, сякаш ние работим подмолно. Щеше да ни накара да изглеждаме по-важни, може би по-сензационни, отколкото сме. Работим, стараейки са да не привличаме ничие внимание и желаем да продължаваме в този дух. През последните десет столетия сме се трудили и през това време сме решили известна част от задачите, които сме начертали пред себе си, ала не дотам, докъдето сме се надявали. Може да са ни необходими хилядолетия, за да постигнем целта си. И за да го сторим, трябва да ни бъде позволено да работим без чуждо вмешателство. Не желаем цялата Галактика да се пресели при нас.

— Ваше Преосвещенство, всяка година при вас идват хиляди поклонници.

— Това е вярно, но те са просто шепа същества в сравнение с онези, които ще пристигнат, или ще се опитат да го сторят, ако журналист с вашата компетентност и репутация пише за нас. Поклонниците идват от много планети, повечето от тях са членове на неизвестни религиозни общества, които са дочули нещичко за нас. Но тъй като тези общества са малко познати и са разпръснати на множество планети, малцина от една и съща планета долитат при нас, ефектът не е така внушителен и представите се размиват. Ние не се стремим да спечелим никого за своята вяра, не се опитваме да предадем нашето послание към Вселената, тъй като засега аз се съмнявам, че посланието ни е налице. Някой ден, в някой век, ние ще има какво да кажем на света, но сега не сме готови. Ала не можем да затворим вратите си пред онези, които ни потърсят, водени от вярата си. Честта ни налага да направим каквото можем за тях и трябва да признаем, че посрещаме радушно помощта, която оказват на делото ни, тъй като ние не разполагаме с друга финансова подкрепа...

— Позволете ми да опиша дейността ви, Ваше Преосвещенство, и вие ще имате такава подкрепа. Това е всичко, от което се нуждаете.

Кардиналът повдигна ръце от скута си и направи знак на отрицание.

— Цената ще бъде прекалено голяма — изрече той. — Предстои ни дълъг път и ние трябва да го извървим по начин, който е само наш. Натискът, който ще ни оказват от Галактиката, ако станем по-известни, ще обезсмисли целта ни. Все още трябва да работим, изпълнени изцяло със смирение по задача, чието изпълнение току-що е започнало.

Привидният успех, а и всякакъв вид ласкателства само ще ни навредят. Трябва да се стремим да осъществим нашата мечта за универсална религия, без да пестим усилията си. Светският живот ще подкопае целта ни. Разбирате ли?

— Мисля, че да, Ваше Преосвещенство — отговори Джил, — но за да постигнете своята цел, сигурно не е необходимо да работите в пълна нелегалност.

— Но, госпожице Робъртс, точно това трябва да сторим. В случай че придобием известност, ще бъдем подложени на непрекъснати вмешателства, някои доброжелателни, други не чак толкова. Дори сега...

Той спря да говори и се взря в нея, примигвайки с клепачи.

— Дори сега, Ваше Преосвещенство?

— Вземете предвид това — заговори той, — че ние разполагаме с нещо, което Галактиката може да използва в значителна степен, ала което ние съзнателно не ѝ предоставяме, докато не го изучим в неговата цялост. Сигурен съм, че има безскрупулни сили, които биха го откраднали от нас, за да измъкнат знанието, което сме натрупали, и да го използват за свои цели, пренебрегвайки цялостната структура, които се опитваме да изградим. Не се боим от това заради себе си, а заради Галактиката, може би заради Вселената. Нашата структура трябва да бъде идеална. Когато я завършим, тя трябва да бъде едно хармонично цяло, изградено върху логика, която не може да бъде оборена, защото е очевидна за всеки, който би се обърнал към нея. Тя няма да може да бъде унищожена от лешояди. Не може да бъде проядена и от червея на личния интерес. Части от нея не могат да бъдат изтръгвани и излагани на пазара заради ограничените облаги, които ще ни донесат отделните късове. Ние осъзнахме тази опасност от самото начало. Мисълта за нея се е запечатвала все по-дълбоко в съзнанието ни през изтеклите години. Боим се, че дори сега, тънещи в неизвестност, може да има хора, които искат да задигнат трохички от онова, което притежаваме. Ние не знаем кои са, нито какви са, нито как действат потайно срещу нас, дори не знаем защо го правят, ала сме сигурни, че те съществуват. Може би ще устоим на тези нападки, но ако сме открити за Галактиката, в цялата ѝ необятност, ако вие пишете за нас...

— Вие желаете аз да си тръгна — каза Джил. — Искате да ви обърна гръб и да си отида.

— Опитавме се да бъдем честни с вас — заговори кардиналът. — Опитав се да ви убедя. И докато ви убеждавах, може би съм казал прекалено много. Можахме да откажем да ви допуснем тук, да не разговаряме с вас, но осъзнахме, че дълбоко в сърцето си вие не желаете да ни причините зло, че дори не сте и сънували за последиците на онова, което възнамерявате да сторите. Съжаляваме за разходите и неприятностите, които сте преживели. Бихме желали въобще да не идвате, но след като вече го сторихте, чувстваме, че трябва да се отнесем към вас с дължимата вежливост, колкото и хладна да ви изглежда тя. Надяваме се, че ще размислите над онова, което ви казах. Предполагам, че сте отседнали в Човешката къща.

— Да — отвърна Джил.

— Моля ви — подхвана кардиналът, — бихте ли приели да бъдете наша гостенка? Можем да ви осигурим апартамент за времето на вашия престой. Естествено, всички разходи, които сте направили досега или предстои да направите в резултат на идването ви дотук, ще бъдат поети изцяло от нас. Плюс ежедневна сума, която ще компенсира, изгубеното време. Бихте ли направили поне това за нас? Приемете поканата ни да бъдете наша гостенка и отделете мъничко време да обмислите онова, което ви казах.

— Предложението ви е щедро, Ваше Преосвещенство — отговори Джил, — ала аз не възнамерявам да спра дотук. Не приемам вашия любезен отказ. Сигурно бихме могли да поговорим отново.

— Да, бихме могли. Но се боя, че ще се окаже твърде безрезултатно. Гледните ни точки се различават прекалено много.

— Сигурно има определени аспекти от вашата работа, които могат да се разгласят без никакъв риск. Може би не цялата история...

— Госпожице Робъртс, имам предвид алтернативно предложение.

— Предложение ли, Ваше Преосвещенство?

— Да. Какво бихте казали, ако ви предложи да работите за нас? Можем да ви предложим много привлекателен пост.

— Пост? Та аз не търся постове.

— Моля — прекъсна я кардиналът, — позволете ми да ви обясня, преди да откажете. От много години говорим за целесъобразността от

написването на официална, достоверна история на Ватикан-17, предназначена само за наша, вътрешна консумация. През вековете сме съхранявали данните, които трябва да влязат в подобна история — всичко от деня, когато за пръв път пристигнахме на тази планета, отчет за цялата ни работа, надеждите, успехите, провалите. Всичко е тук и очаква да бъде обработено, ала някак си все не успяхме да се заловим с това. Бяхме прекалено натоварени, пък и, да споделя цялата истина, никога не сме разполагали с компетентен човек, който да се заеме с това. Но сега...

— Но сега смятате, че аз мога да я напиша — една хилядагодишна история. При това в подробности, предполагам. Колко ли хиляди страници ще наброява ръкописът? И колко време смятате, че ще ми отнеме? Целият ми живот, а може би два човешки живота? И ще ми заплатите добре за това?

— Ами да, естествено, ще ви възнаградим щедро — заяви кардиналът. — Много повече, отколкото бихте спечелили, далеч повече от онова, което ще заработите, летейки из Галактиката на лов за случайни; сензационни теми за статии. И нещо повече — ще разполагате с оптимални условия за работа. Всякакъв вид помощ, каквато можете да си представите. Приятна среда, където да живеете и работите. Никой няма да ви притеснява с подканяния кога да приключите.

— Това е много мило от ваша страна — каза тя.

— Поне — подхвана Негово Преосвещенство, — приемоте гостоприемството ни за момента. Някой от нашите хора ще ви покаже наличните апартаменти. Можете да си изберете онзи, който желаете. Не е необходимо да се връщате в Човешката къща. Можем да вземем багажа ви и да го пренесем тук.

— Трябва да помисля по този въпрос, Ваше Преосвещенство.

— Тогава помислете тук. Ще се уверите, че нашият апартамент е далеч по-удобен...

Господи, — въздъхна негласно Джил. Цялата информация е тук, съхранена в паметта на компютъра и само очаква някой да я измъкне оттам.

— Не ми отговаряйте веднага — рече кардиналът.

— Предложението ви е изключително любезно — заговори Джил. — Ще приема гостоприемството, което ми предлагате, тъй като

ми се струва, че желанието ви е такова. Що се отнася до другия въпрос, необходимо ми е да го обмисля по-внимателно.

— Посветете му толкова време, колкото желаете — обърна се към нея кардиналът. — Няма да ви притесняваме да ни дадете бърз отговор. Ще поговорим за това по-късно. Но нека ви съобщя, че изпитваме остра нужда от услугите ви. Историята трябва да бъде написана. Ала за да стане това, е нужен особен вид талант — може би таланта на човешко същество, какъвто не сме успели да намерим. Тук, в Края на Нищото, е трудно да срещнем такъв вид човешки талант, какъвто ни е необходим. Планетата е прекалено отдалечена и самотна, за да привлечем способни представители, на човешкия род. Излезте през нощта и вдигнете поглед нагоре. Има съвсем малко звезди. Самата Галактика е блясък върху небосвода. Ала има и известни предимства. Разполагаме с пространство, с възможности за откривателство. Ведрост, каквато не се среща на много други планети. И планините. За нашите човешки същества планините са постоянен извор на наслада.

— Сигурна съм, че е така — отговори Джил.

13.

— Това — обърна се Екюър към Тенисън, — е нашето хранилище. Тук, съхранявана с различни индекси и разпределена в различни файлове, са обобщени всички данни за работата, която сме извършили по Информационната програма.

Стаята беше внушителна. Тя нямаше прозорци. Ненатрапчиви светлини от тавана осветяваха безкрайни редици шкафове. Шкафовете се издигаха от пода до тавана и се простираха додето поглед стига.

Екюър бавно вървеше покрай една редица шкафове. Поставил длан върху тях, той я плъзгаше по металната повърхност. Тенисън го следваше, изгубен в тази пещера, пълна с файлове. Чувстваше, че цялото пространство се затваря над него, притиска го и го гнети, заплашвайки да го задуши.

Екюър спря и изтегли някакво чекмедже. Започна да рови или се преструваше, че го прави сред многото малки, кристални кубчета, подредени в чекмеджето.

— Това е — рече той, приближавайки се с едно от тях, — кубче, което взех напосоки.

Той го вдигна, за да може Тенисън да го разгледа — бляскав кристален куб със страна десет сантиметра. Тенисън си помисли, че то е твърде обикновено. Екюър затвори чекмеджето.

— А сега, ако желаете, бих искал да ви покажа нещо.

— Да ми покажете?

— Да, нека преживеете какво е запечатано в кубчето — да се докоснете до преживяванията, които е уловил медиумът — какво е изпитал, какво е видял, почувствал и мислил. Ще ви поставя вътре в съзнанието на медиума...

Той напрегнато се взря в Тенисън.

— Няма да боли — рече той. — Няма да почувствате нещо неприятно. Няма да изпитате вито болка, нито уплаха.

— Искате да кажете, че ще ме свържете по някакъв начин с куба? Екюър кимна.

— Не е трудно да се направи това.

— Но защо? — попита Тенисън. — Защо искате да го сторите?

— Защото бих могъл да ви разказвам за нашата работа още три дни — подхвана Екюър — и няма да мога да ви накарам да разберете нещата така, както бихте ги осъзнали, след като прекарате няколко минути с този куб.

— Добре — каза Тенисън, — но защо точно аз, един непознат, външен човек?

— Може би сте непознат — отвърна Екюър, — но аз много искам да останете и да бъдете член на нашия екип. Вие сте ни необходим, Джейсън. Не можете ли да разберете това?

— Всъщност, вече реших да остана — каза Тенисън. — Тази сутрин седнах на една пейка в красивата градина долу и разбрах, че вече съм взел решение, без да осъзнавам този факт.

— Е, добре, това е чудесно! — възкликна Екюър. — Превъзходно! Ала защо изчакахте? Защо не ми съобщихте веднага?

— Защото вие все още ме дебнехте — отговори Тенисън. — Правехте го така умело, че беше истинско удоволствие да ви наблюдавам.

— Добре ме подредихте — заяви Екюър, — ала не ви се сърдя. Не мога да ви опиша колко щастлив ме накарахте да се почувствам. А сега, какво ще кажете да се заемем с куба?

— Малко съм нервен, но ако смятате, че трябва, ще го сторя.

— Мисля, че би трябвало — каза му Екюър. — Смятам, че и за мен, и за вас е важно да узнаете какво точно правим тук.

— Така че цялата история с Рая ще ми стане по-ясна?

— Ами да, но не само това. Виждам, че все още сте скептично настроен спрямо тази история за Рая, както я наричате.

— Да, скептик съм. Нима вие не сте?

— Не зная — отвърна Екюър. — Не съм сигурен. Всяка фибра на съществуването ми въстава срещу това и все пак...

— Хайде да започваме с куба.

— Добре — рече Екюър. — Оттук, моля.

Той го изведе от хранилището, после влязоха в малка стая, претъпкана с различна апаратура.

— Седни на онова кресло — каза Екюър. — Не се напругай. Отпусни се.

Механизъм с формата на шлем се спусна над креслото. Тенисън го изгледа с известна доза подозрение.

— Хайде, седнете — подкани го Екюър. — Ще поставя шлема на главата ви, ще пусна куба в прореза и...

— Добре — каза Тенисън. — Предполагам, че трябва да ви се доверя.

— Можете да ми се доверите — увери го Екюър. — Въобще няма да ви боли.

Тенисън внимателно се отпусна в креслото и се намести удобно. Екюър внимателно наведе шлема, после го постави върху главата му.

— Добре ли сте? — попита той.

— Да. Но не виждам нищо.

— Не е необходимо да виждате. Дишането ви наред ли е? Имате ли някакви затруднения?

— Въобще никакви.

— Добре тогава. Започваме.

За миг се възцари пълен мрак, после се появи някаква зеленикава светлина, подобна на блестяща мокра повърхност. Тенисън се задъха, после дишането му се успокои, защото всичко беше наред, дори му стана хубаво.

Водата беше топла, а тинята мека. Червата му бяха пълни. За момента нямаше никаква опасност. Изпълваше го задоволство и той си позволи да хлътне по-навътре в тинята, която потъваше под него. Когато тинята престана да поддава, той раздвижи крачката си, опитвайки се да потъне по-надълбоко, ала това не се увенча с успех, макар че когато престана да полага усилия, той можеше да долови как тинята започва се движи над него. Беше топло, това бе допълнителен фактор, гарантиращ сигурността му. Разположи се на най-голямата възможна дълбочина, заемайки максимално компактна форма. Задоволството му се засили, цялото му същество бе обзето от отпадналост. Независимо колко тънък беше слой тиня, който го покриваше, той оставаше скрит. Съществуваше голяма вероятност нито един дебнец хищник да не го открие, нито някоя твар да го погълне цял. Колко хубаво, помисли си доволно той. Не беше необходимо да се движи, нямаше нужда да си навлича неприятности като шава насам-натам. Имаше всичко, от което се нуждаеше. Беше се наял до насита, докато храната престана да го изкушава. Беше му

топло и се чувстваше на сигурно място. Можеше да остане неподвижен, да не се напруга...

И все пак откри, че го измъчва някакво вътрешно безпокойство, което бе възникнало, след като се настани удобно, наслаждавайки се на доволството, което го бе обзело. Въпрос, който никога по-рано не му бе хрумвал, защото до този момент въобще не си бе задавал никакви въпроси. Досега не бе осъзнавал, че може да възникне подобен въпрос. Но той възникна и това беше всичко. Никога не го бе било грижа кой е. Проблемът за самоличността му не бе възниквал досега.

Той неспокойно се раздвижи, объркан и разстроен от неочаквания въпрос, който бе смутил покоя му. И това не беше най-лошото от всичко. Имаше и нещо друго. Като че не беше самият той, не онзи, у когото бе възникнал въпросът. Въпросът бе дошъл някъде отвън и се бе загнездил в съществуването му. А извън него нямаше нищо — нищо, освен топлината на плиткото море, меката тиня на дъното и усещането, че ужасната сянка, отворила хищна паст да го погълне, сега я няма, а и не можеше да го види. Той изобщо не бе застрашен от дебнещия хищник, който разкъсваше трилобитите.

— Боже мой! — помисли си той, внезапно обзет от страх и изумление. — Аз съм трилобит!

След като произнесе тези думи, плътният мрак избледня, след това изчезна. Той отново седеше в креслото, Екюър стоеше пред него, придържайки шлема в ръце. Тенисън шумно въздъхна и се взря в Екюър.

— Екюър, ти каза, че си взел този куб наслуки. Но не е така.

Екюър се засмя.

— Не, не беше съвсем наслуки. Напомних ви за онзи медиум, за който ви разказах.

— Да, мъжът, който се превърнал в трилобит. Но всичко беше така истинско!

— Бъдете сигурен, приятелю — каза Екюър, — че това не беше игра на сенки. Нито някакво развлечение. За известно време и вие бяхте трилобит.

14.

Когато Тенисън се прибра в апартамента си, Джил седеше пред камината. Той бързо прекоси стаята и спря пред нея.

— Чудех се какво става с теб. Тъкмо се канех да те потърся.

— Хюбърт приготвя вечерята — отговори му тя. — Казах му, че може да остана. Имаш ли възражения?

Той се наведе да я целуне, после седна до нея.

— Всичко е наред — рече той. — Как вървят нещата при теб?

Джил направи гримаса.

— Зле. Не ми позволяват да напиша статия. Вместо това ми предложиха работа.

— И ти прие?

— Не, не съм. Не съм сигурна дали ще го сторя. Чух, че ти оставаш.

— Поне за известно време. Добро местенце да си отдъхне човек.

Тя посочи с жест единствената роза във вазата върху масичката за кафе.

— Откъде взе това?

— Един градинар ми я подари. Попаднах в прекрасна градина тази сутрин. Бих желал да ти я покажа.

— Предложиха ми жилище, където мога да остана и се нанесох тази сутрин — обясни Джил. — Намира се на четири врати от апартамента ти. Роботът, който ми помогна да се нанесе, ми каза, че си тук. Да ти се намира нещо за пиене?

— Мисля, че да — отвърна той, — но първо нека разгледаме градината.

— Ами добре — съгласи се Джил.

— Ще ти хареса — увери я Тенисън.

Когато се озоваха в градината, тя попита:

— Що за връва вдигна за тази градина? Това е просто обикновена градина. Какво ти става?

— Ами нямах предвид самата градина — обясни й той. — Представям си Хюбърт в кухнята как е наострил уши. Направиш ли нещо на това място, след десет минути всеки е чул за него. Не бих се обзаложил, че няма да чуят какво си приказваме в градината, но поне ще имаме възможност да опитаме. Трябва да говорим за толкова много неща.

— Престоят ти на Гътшот си казва думата — отбеляза тя. — Тайни разузнавателни служби и така нататък...

Той вдигна рамене.

— Може би. Сигурно имаш право.

— Очевидно с огромно нетърпение се възползва от възможността да останеш тук. Следователно, сигурно не съм сбъркала чак толкова много.

— Вероятно всичко е наред — съгласи се той. — Ала е странно. Ужасно странно. Тук има една жена — онази, заради която Екюър ме извика тук — нуждаеше се от лечение. Тя твърди, че е открила Рая.

— Рая ли?

— Точно така. Рая. Разбираш ли, те работят по тази програма. Хора, които мислено се пренасят на други места, събирайки информация, която се захранва в компютърния „папа“. Ала имам чувството, че не е съвсем така. Преди две вечери Екюър спомена нещо, което ме накара да мисля, че между Ватикана и Информационната програма съществуват различия.

— Рай? — повтори Джил. — Искаш да кажеш онзи Рай, описан в Библията със златните стълбища, фанфарите и летящите ангели?

— Нещо подобно.

— Но, Джейсън, това е невъзможно!

— Вероятно, ала Мери мисли, че го е открила. Екюър наполовина е повярвал в това.

— Екюър е глупак.

— Не, не е — възрази той. — Джил кажи ми, в твоя случай действията ли от позиция на силата?

— От позиция на силата ли?

— Да. Екюър направи твърде прозрачен намек, че може и да не ми позволят да напусна планетата.

— Не. Никой не ми е споменавал такова нещо. Разговарях с един кардинал. Облечен в пурпурна дреха, на главата с алена шапчица,

осветен от една-единствена свещ... О, почакай малко. Затова ли оставаш тук? Защото ти забраняват да си тръгнеш?

— Не. Може би ще ни позволят да си тръгнем. Но заплахата тъй или иначе е налице. Това място се управлява от Ватикана и каквото Ватикана каже, е закон. Но аз оставам, защото ми се чака. Засега. Никъде другаде не бих могъл да отида. Освен това, тук се чувствам удобно. И да си призная, доста съм заинтригуван.

— И аз — рече Джил. — Кардиналът не пожела да чуе и дума за намерението ми да напиша статия или книга за планетата. Не спомена, че няма да ми позволи да напусна това място. Всъщност, помислих си, че ще ме изхвърли. После ми предложи работа.

— Желязна ръка в кадифена ръкавица.

— Сигурно е така. Той е симпатичен робот, бих казала, симпатичен старец. Доста приятен, но упорит. Спорих с него, но той не отстъпи ни на йота.

— Каква работа ти предложи?

— Искат някой да напише историята на Ватикана. Кардиналът твърди, че нито един от хората им не би могъл да се справи. Ще повярваш ли на това — имат пълни записи на всичко, което се е случило тук, всичко, което е направено от пристигането на първия им кораб. Информацията е събрана и очаква някой да я систематизира. Доколкото си спомням, не отговорих с твърдо „не“. По-скоро заявих, че ще помисля. Вероятно оставих у него впечатлението, че отговорът ми ще бъде отрицателен.

— А такъв ли ще бъде?

— Джейсън, честно ти казвам — не зная. Помисли си! Всичко е събрано там. Очаква някой да го измъкне на бял свят. Стояло е на мястото си досега и никой не се е докосвал до него.

— Но каква полза ще има от всичко, след като не можеш да го публикуваш?

— Прав си. Абсолютно никаква. Джейсън, приличам ли на човек, който се опитва да измъкне нещо.

— Ами да. Като си помисля малко, ми се струва, че е точно така.

— Няма да мога да си простя — продължи Джил, — ако не направя опит да се заема с това.

— Джил, тук нещо не се връзва. Първо ти отказват да пишеш за тази планета, после ти предоставят цялата история на златен поднос.

Освен ако наистина не искат някой да напише историята им. При това са убедени, че могат да те задържат тук...

— Ако е така — рече тя, — те са ужасно самонадеяни.

— Точно същото каза Екюър преди две вечери. Сигурни са в себе си.

— Джейсън, изглежда, че аз и ти сме двама глупаци, щом сме се довлели тук. Ако Ватикана не желае да изтича никаква информация, единственият сигурен начин да го постигне, е да направи така, че никой, пристигнал тук, да не може да си тръгне.

— Но тук пристигат толкова много поклонници. Идват и си отиват.

— Кардиналът ми обясни това в общи линии. Изглежда, че поклонниците не представляват никаква заплаха. Идват по един-двама от разпръснати из Галактиката планети. Очевидно са свързани с култове със слабо влияние. Никой не би обърнал внимание на същество, последовател на култ, дори и ако всичките негови събрата твърдят едно и също нещо. Каквото и да отнесат в домовете си, думите на поклонниците се тълкуват като религиозни бълнувания.

— Ватикана трябва да скрива много неща — замислено отрони Тенисън. — Информационната програма на Екюър, за която поклонниците може би въобще нямат понятие, например. Може би е важна именно Информационната програма, не самият Ватикан. Изследователите, както ги наричат, се добират до знания в цялата Вселена, във всички измерения на пространството и времето — а може би и от други места извън времето и пространството. Ако, разбира се, подобни места съществуват.

— Такова място би могло да бъде Рая. Ако въобще съществува.

— Важното е, че никой друг не притежава такива данни. Хората от програмата разполагат с цели километри шкафове, натъпкани с файлове информация. Видях ги. Какво ще правят с тях?

— Може би наистина ще ги заредят в „папата“.

— Някакъв си папа... — замисли се Тенисън. — Не, не мога да приема, че това е всичко, което целят. Екюър спомена нещо друго. Опитвам се да си спомня какво точно бе то. Струва ми се, че беше нещо такова — с течение на годините проектът „Папа“ се е превърнал в нещо като претекст за продължаване на Информационната програма. Мисля, че беше това. Той ми подхвърли да не споменавам нищо по

този въпрос пред Ватикана, като се опита да ми внуши, че някои от хората на Ватикана може да се разсърдят.

— И Ватикана си има проблеми — отбеляза Джил. — Кардиналът изтъкна някои от тях. Като че се опита да ги разкрие пред мен, макар че се съмнявам да е целял това. Той, а възможно е и някои от другите кардинали, смятат, че някой ограбва Ватикана. „Задига трохички от онова, което притежаваме“ — така се изрази Негово Преосвещенство. Ала най-вече го тревожеше фактът, че никой не знае нито кой е крадецът, нито за какво го прави.

15.

Инок, Кардинал Теодосий, настигна своя близък приятел Сесил, Кардинал Робъртс.

— Ваша Светлост — каза той, — струва ми се, че трябва да си поприказваме.

— Вие сте разстроен — отбеляза Робъртс. — Какво се е случило.

— Онези двамата новопристигнаха. Мъжът и жената.

— Какво знаете за тях?

— Нищо за мъжа. Екюър го е назначил като лекар във Ватикана. Разбрах, че е дошъл тук, бягайки от правосъдието.

— Разговаря ли с Екюър по този въпрос.

— Не, Ваша Светлост. Напоследък стана невъзможно да се говори с Екюър.

— Да, зная — потвърди Робъртс. — Вярва, че Информационната програма се е превърнала в наша върховна грижа — поне такова впечатление оставя у всички. Ако питате мен, човекът просто се опитва да надскочи сянката си.

Теодосий въздъхна.

— Колкото и да се възхищаваме на човешката раса — подхвана той, — трябва да признаем, че с някои от тях се живее трудно.

— Ами жената, Ваша Светлост?

— Разговарях с нея тази сутрин. Тя е писателка. Представи си, писателка! Тя е същата, която ни изпращаше всички онези писма. Казвал ли съм ви за тях?

— Да, мисля, че сте ми казвали.

— Тя иска да пише за нас.

— За нас?

— Да, твърдеше същото и в писмата си. Вие сте ги чели, нали?

— Да, разбира се. Но съвсем бях забравил за тях. Естествено, това е невъзможно. Що за нахалство!

— И аз си помислих същото — произнесе Теодосий.

— И й казахте, че това е немислимо?

— Да, но тя отхвърли отказа ми. Невероятно упорито човешко същество. Накрая ѝ предложих работа.

— Ще ме извините, Ваша Светлост, но няма никаква работа, която...

— О, има — възрази Теодосий. — През всичките тези години все си говорехме, че трябва да напишем историята на Ватикана. Говорили сме колко прекрасно ще бъде, ако я запишем върху хартия, така че всеки да може да я прочете и да се възхищава. Дори сме повдигали въпроса да създадем нова разновидност работи, които ще се заемат с тази работа. Изглежда, че ние не сме пригодени за труда на писателя. Ще си създадем страшно много проблеми, докато разработим нов вид работи, притежаващи такава способност като писането. Но ето, че при нас по своя собствена воля е дошло човешко същество, което може да се справи с написването на този труд вместо нас.

— Моля ви, кажете ми каква беше нейната реакция.

— Останах с впечатление, че не е очарована от предложението. Ала това не е всичко, за което дойдох да разговарям с вас.

— Казахте, че желаете да разговаряме за новопристигналите мъж и жена или поне така ми се стори.

— Е, да, така е. Но не само за тях. Има и друг фактор. През последните години ни безпокоят три човешки същества.

— Три?

— Декър е един от тях. Най-неясната личност. Какво наистина знаем за него?

— Ами, предполагам — започна Робъртс, — знаем много малко. Не знаем как е пристигнал тук. Не е дошъл с „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“, но не ми е известен друг начин, чрез който човешко същество би могло да се добере до тук. Може би вие, Ваша Светлост, знаете повече от мен. Вие сте разговаряли с него.

— Преди няколко години — отговори Теодосий. — Скоро, след като той се появи тук. Посетих го, облечен в монашески одежди, под претекст да го поздравя с добре дошъл. Досаден, любопитен, необвързан с никого дребен църковен служител. Помислих си, че може би ще разговаря с един монах, докато би се поколебал да го стори с кардинал. И нищо не научих. Не ми каза абсолютно нищичко. Достатъчно любезен, но резервиран човек. А сега за онези двамата — жената и лекаря. Ще ми кажете ли, Ваша Светлост, защо ни е

необходим лекар-човешко същество? За съвсем кратък период от време можем да обучим някои от нашите роботи, който ще стане лекар на човешките същества. Напълно подготвен, знаещ и способен колкото всеки лекар-човешко същество. Дори повече, тъй като ние имаме достъп до някои нови медицински знания, които могат да намерят приложение при човешките същества.

— Да — съгласи се Робъртс. — Зная. Често сме говорили за това. Трябва периодично да търсим външен човек за лекар на хората. Това не е желателно. Не ни са притрябвали никакви пришълци. Старият лекар, който умря, както се случва с всеки човек, беше твърде приемлив вариант, макар че, ако си спомняте, в началото се съмнявахме в него. Онзи, който го замени, беше направо невъзможен. Хората в селището и онези във Ватикана — с изключение на Изследователите, от които допускаме неколцина — живеят от много години тук. Те са наследници на човешки същества, живели тук преди векове. Не ни създават грижи, от тях не бива да се боим. Ние сме почти едно цяло. Но между нас и външните хора не съществуват истински връзки. Те не са привикнали с нас, нито ние с тях.

— И все пак — заговори Теодосий, — нашите хора, потомци на онези, които са били тук от векове, вероятно не биха приели лекар-робот, там е проблемът. Това е в резултат на пропастта между културите, която все още съществува между роботите и хората. Ще ми се да се надявам, че с годините тази празнина ще се затвори. Сигурно има разлика между роботите и човешките същества, но...

— Аз мисля, Ваша Светлост — прекъсна го Робъртс, — че в подсъзнанието на човешкия разум ние все още носим клеймо, все още слабо миришем на машинно масло. Ако отправим към тях подобно обвинение, те благочестиво ще го отрекат и сами ще си повярват, но такъв момент въпреки всичко съществува. Сигурен съм. Що се отнася до лекар-робот, ние, разбира се, с готовност бихме им го предоставили, ала не смятам, че трябва да го сторим. Тук, в Края на Нищото, бихме могли да осигурим на нашите човешки същества много услуги, ала сме се въздържали да го сторим от страх да не изглежда, че изнемваме функциите им. Никога не трябва да изглежда така. Естествено, би било по-просто, ако можехме да ги превърнем в свои домашни любимци, да ги наблюдаваме отблизо, да ги предпазваме от злополуки, да задоволяваме всичките им капризи. Ала не бива да правим това. Не

трябва да се месим в работата им. Трябва да им позволим да се развиват по свой собствен начин и да не накърняваме достойнството им.

— Изправени сме пред дилема — каза Теодосий. — Трябва да се преборим със себе си. Изпитваме уважение, респект, едва ли не благоговение към човешките същества и тези чувства непрекъснато ни измъчват. Такава е нагласата ни към тях, която съм убеден, че не можем да изкореним. Със сигурност не аз и вие, които сме създадени от човешки същества. Някои от роботите второ и трето поколение, създадени от роботи, може би ще могат да изкоренят част от това отношение към хората. Ние се опитваме да се утешим, заявявайки, че не представляваме нищо повече от продължение на човешката раса. Предполагам, че желаем да мислим така, тъй като често го изричаме, почти автоматично. Ала горчивата истина е, че, ние сме човешки продукт.

— Ваша Светлост — добронамерено подхвана Робъртс, — вие се отнасяте прекалено строго към себе си, прекалено строго към всички нас. Може да сме роботи, но със сигурност хилядолетието, белязано с неимоверни усилия, ни е издигнало над нивото на обикновен продукт. Смятам, че онова, което ни притеснява, е следното: нашето отношение към човечеството напомня прекалено много на преклонение и раболепие. Но ако разсъждавате правилно, ще откриете колко погрешна е подобна нагласа. Работили сме векове наред, за да открием универсален принцип, приложим към всички — не само към роботите, но и към всяко мислещо същество, всяко късче материя, надарена с разум. Ние отдавна сме изпълнили дълга си към хората и сме си извоювали правото да бъдем такива, каквито сме.

— Тогава защо съм така загрижен за трите човешки същества, дошли при нас отвън? Нима приемам образа на послушно дете пред баща? Баща, изпълнен с неодобрение, който може да пожелае, да поправи грешките си.

— Всички ние — не само вие единствен, а всички наши представители — сме обременени от комплекс за малоценност — каза Робъртс. — Това е кръст, който трябва да носим, колкото е възможно по-достойно. Нека ни оставят още няколко хилядолетия и ще го надживеем.

— Онова, което казвате, е вярно — потвърди Теодосий. — Когато се подложа на внимателен анализ, откривам у себе си толкова дълбоко вкоренено чувство за вина, че едва мога да го понеса. Понякога — простете ми, Ваша Светлост, понякога чувствам вина, че сме започнали създаването на Негово Светейшество. Съществува възможност, казвам си, че правейки това, ние извършваме светотатство, че всъщност Негово Светейшество не е нищо повече, освен един от нас — и въобще не е свят, а просто поредната машина, особено сложен робот, кибернетична сянка, с която се заблуждаваме.

— Ваша Светлост! — ужасено възкликна Робъртс. — Надявам се, че не сте изричали тази ерес на място, където е било възможно да ви чуе друг, освен мен. Като стар приятел, мога да разбере чувството ви за вина, но...

— Не съм прошепнал ни дума по този въпрос никому — успокои го Теодосий. — Таях го в себе си. Можех да споделя със стар приятел като вас. Нямаше и да го направя, ако не се бяха случили толкова неща. Това, че един от Изследователите е върнал Рая...

— Да, лошо е — отговори Робъртс. — Това оказа по-голямо влияние върху нашите братя, отколкото бих желал. Надявах се, че мълвата скоро ще заглъхне и ще се забрави. Разбрах, че Изследователката е била на косъм от смъртта. Кончината ѝ щеше да сложи край на цялата тази глупост, но онзи лекар...

16.

Състоянието на Мери се подобряваше. Температурата ѝ спадна и затрудненията с дишането почти изчезнаха. Погледът ѝ вече не беше празен. Започна да осъзнава присъствието на хората около нея и да се изправя в леглото.

Стана повелителна, възприе предишното си поведение на твърде мачкана от живота грандама. Отнасяше се хладно към Тенисън, разпореждаше се с медицинските сестри, пренебрегваше лекарските предписания с изискано безгрижие.

— Всичко се дължи на проклетата история с Рая — казваше Екюър. — Това я отдели от останалите Изследователи, всъщност я постави над всички. В продължение на години тя беше първокласен Изследовател. Измъкна много информация за нас. Ала нищо толкова важно, колкото последното. Някои от другите находки бяха важни — естествено, от всички данни има потенциална полза, — ала не и от такова значение. Нищо не може да се сравнява с откриването на Рая. Това, само по себе си, е важно. Аз се боя, че откриването на Рая ще съсипе жената като Изследовател. За да бъдеш добър Изследовател, трябва да си предан, искрен и скромнен. Трябва да приемаш мисията си със смирение. Изследователят трябва да подчини себе си, да зачеркне собствената си индивидуалност, да работи с изчистен от всякаква задна мисъл ум. Жалко, че клонингите на Мери...

— Беше ми споменавал за клонингите по-рано — подсети го Тенисън. Означава ли това, че сте създали няколко други индивиди с белезите на Мери?

— Точно така — отвърна Екюър. — Когато попаднем на изключителен Изследовател, прибягваме до клонинги. Това е едно от последните ни открития. Мисля, че е повече от вероятно — Лабораторията за биологични изследвания във Ватикана е разработила по-усъвършенствани методи за клониране от всякъде другаде в Галактиката. Съвсем безопасни, сигурни, без каквито и да било отклонения. Добрите Изследователи много трудно се намират. Нямате

си на представа откога издирваме някой що-годе приемлив. Подчертавам — приемлив! Мери е ненадмината. Не бихме могли да загубим такъв Изследовател. Трябва да направим негови копия. Трябва да разполагаме с повече индивиди като Мери! Имаме три нейни клонинга, но те са малко над детска възраст. Все още растат. Дори когато съзреят, нямаме никаква гаранция, че някой от тях ще успее да открие Рая, макар че се надяваме да имат по-добър шанс, отколкото някой друг Изследовател, който не е свързан с Мери. Със сигурност ще станат превъзходни Изследователи, но не можем да бъдем сигурни за Рая.

— Значи тогава Мери е може би единствената ви надежда.

— Да, наистина е така — призна Екюър. — И тя го знае. Ето какво изведнъж я направи толкова важна персона.

— Можем ли да сторим нещо, с което да я накараме да се отърси от тази си самомнителност и високомерие?

— Оставете я на мира — каза Екюър. — Просто не ѝ обръщайте внимание. Колкото повече получава, толкова по-лоша става.

Джил прие да напише историята на Ватикана.

— По дяволите! — каза тя на Тенисън. — Корабът от Гътшот ще дойде чак след пет седмици. Цели пет седмици, преди да е възможно дори да помисля за тръгване. Ще полудея, ако просто остана тук през цялото време. Няма какво да правя, нито какво да видя толкова.

— Можеш да се любуваш на планините. Те непрекъснато се променят. Също както светлината — никога не са едни и същи. Не бих се уморил да им се наслаждавам.

— Наблюдавай си ги тогава — отвърна му тя. — Аз не съм запален планинар.

— Ами какво ще стане, ако си загубиш ума по историята на Ватикана? Ако тя се окаже така пленителна и не можеш да се откъснеш от нея — ако въобще Ватикана ти позволи да се откъснеш, разбира се. Може да дойде време, когато ще знаеш толкова много, че не биха могли да те пуснат да си идеш.

— Ще рискувам — отвърна Джил. — Това момиче пред теб е попадало в много неприятни ситуации и по-рано и винаги е успявало да се измъкне някак. Господи, каква информация е съсредоточена там.

Когато Казаха, че са водили подробна статистика, те наистина са имали предвид съвсем подробна.

И тя се потопи в работата си. Дни наред Тенисън не можеше да я види. Неочаквано се появяваше на вечеря и единствено тогава можеха да разговарят.

— Не мога да ти опиша всичко! — възклицаваше тя. — Има толкова много неща да ти разказвам. Всичко е там. Всичко, което са планирали или извършили, всичко, каквото са мислили...

— Работата ще те обсеби — предупреди я той, — така никога няма да си тръгнеш оттук. Ще се превърнеш в изследовател, отдаден на систематизирането и подреждането на факти, за което един човешки живот не е достатъчен...

— Някъде дълбоко в мен — обясни тя, — все още остава частица от Джил Робъртс, демоничната журналистка на свободна практика, която броди из Галактиката по следите на разни истории, които трябва да разрови до корен. Когато му дойде времето... Но хайде да оставим това. Да забравим за мен. Какво става с теб, Джейсън?

— Установявам се на това място.

— И си щастлив?

— Щастлив? Не зная. Какво е щастието? Доволен, да. Изпитващ удовлетвореност за момента. Медицински задължения, каквито обичам да изпълнявам, ала не прекалено много. Предполагам, че никога не съм бил един от онези отдадени на професията лекари, изпълнени с решимост да запишат името си със златни букви в историята на медицината. Никога не съм бил изпепеляван от жажда да постигна нещо повече от това да помагам на ближните си както мога. Тук правя това в достатъчна степен, за да се чувствам професионално компетентен и за момента това е всичко, което искам. Разбирам се с Екюър и с всички останали.

— А какво става с дамата, открила Рая?

— Дамата с Рая ли? Да пукна, ако зная. Физически е добре, но...

— Но?

— Промени се по много странен начин. Надула се е като балон. Станала е грандама. Ние, останалите, сме калта под обувките ѝ. Мисловните ѝ процеси са изцяло объркани.

— Но ти трябва да я разбереш, да осъзнаеш какво означава Рая за нея. Независимо дали го е намерила, или не, за нея фактът

продължава да бъде от изключителна важност. Може би за пръв път в живота ѝ се случва такова нещо.

— О, тя не изпитва колебания, че е намерила Рая. Убедена е в това.

— Така е с половината същества, работещи във Ватикана.

— Половината ли? Бих казал всички.

— Джейсън, не съм сигурна. Хората не говорят, но аз долавям разни неща. Трудно ми е да ги разбера. Не всички се чувстват изцяло щастливи, че Рая е бил намерен.

— А защо? Рая! За Бога, бих си помислил, че ще полудеят от радост.

— Ватикана не е онова, което изглежда, нито онова, за което го мислим ние. Заради терминологията — Ватикан, папа, кардинали и всичко останало — най-лесно е да допуснем, че е изцяло изграден върху принципите на християнството. Но не е така. В него са привнесени немалко други неща. Не зная какви точно, но човек остава с впечатлението, че са ужасно много. Някога може да е бил в основата си християнски. Това е всичко, с което бедните създания разполагали, когато дошли от Земята. Ала роботите са открили толкова много допълнителна информация, толкова много влияния са търпели от другаде, че Ватикана вече не е дотолкова християнски. При това има още един фактор... — Тя се поколеба за миг. Тенисън зачака, без да проговаря. След малко Джил продължи: — Във Ватикана има две групи работи, които не са добре разграничени. Групата на старите, онези, които са дошли от Земята. Те са все още склонни да бъдат тясно идентифицирани с човешките същества. Според тях хората и роботите са свързани помежду си. Това не се отнася в пълна мяра за младите работи, онези, които били създадени или изобретени тук — както желаш го наречи — от други работи, а не от човешки същества. В тях се чувства негодувание, може би не към самите хора, а към отношението на по-старите работи към човешката раса. Тези младоци искат да прекъснат връзките с човечеството. О, те все още не отричат напълно синовния дълг на роботите към хората, ала искат да се откъснат от тях, искат да затвърдят собствената си идентичност. Мисля, че се отнасят към Рая на Мери с известно подозрение, защото е плод на човешко преживяване. Мери е човек, тя е открила реализацията на християнската представа за...

— Не звучи логично — възрази Тенисън. — Не всички хора са християни. Мисля, че само малък процент от тях са такива. Не съм сигурен дали аз съм християнин, нито пък ти. Може би някога нашите предшественици са били, макар че може да са били и юдеи, мюсюлмани или...

— Но мнозина от нас са наследили християнското съзнание, независимо дали сме християни, или не. Няма никакво значение дали сме вярващи, или не. Мнозина от нас са запазили стария си начин на християнско мислене. Само си помисли, та ние все още използваме ругателните християнски фрази — „По дяволите!“, „Дявол да го вземе!“, възклицанията „Господи!“, „За Бога!“... Тези изрази изскачат с лекота и съвсем естествено от устата ни.

Тенисън сериозно кимна.

— Да, права си, роботите смятат, че в сърцата си ние си оставаме християни. Не че е лошо човек да бъде християнин.

— Разбира се, че не, Джейсън. Но когато човечеството започнало да напуска Земята, хората са загубили много от християнските ценности или съзнателно са ги изхвърлили, докато са пътували из Космоса. Много от нас не знаят какви сме всъщност.

Известно време поседяха мълчаливо, после тя каза с тих, мек глас:

— Джейсън, ти вече не забелязваш лицето ми — моят позор, онзи ужасен, грозен тумор. Зная, че не го виждаш.

— Скъпа — отвърна той. — Защо трябва да го забелязвам?

— Защото ме обезобразява. Защото ме прави грозна.

— В теб има достатъчно красота — каза ѝ той. — И вътрешна, и физическа, така че туморът няма значение. Той не ти отнема нищо. Права си, вече не го виждам.

Тя се наведе към него и той я притисна към себе си.

— Прегърни ме — изрече тя. — Прегърни ме! Толкова много го искам, Джейсън.

Повечето вечери не я виждаше. Тя работеше дълги часове, изваждаше историята на бял свят, извличаше сведения от статистиката, съпоставяше ги, опитвайки се да разбере какво открива, изумяваше се от фанатичната преданост, която бе поддържала роботите през годините на неотклонни дирения. Не беше религията стимулт, казваше си понякога тя, не изцяло, после отново се убеждаваше, че

греши. Макар че докато работеше, мъчителният въпрос що е религия се връщаше в съзнанието ѝ и не ѝ даваше покой.

Понякога кардинал Теодосий я посещаваше по време на работа, разполагаше се на стол до нея и потънал в пурпурните си одежди, много приличаше на обвита в платно мумия.

— Имате ли нужда от помощ? — питаше я той. — Ако е така, бихме могли да ви осигурим помощници.

— Много сте любезен с мен, Ваше Преосвещенство — отговаряше тя. — Разполагам с най-усърдните помощници, каквито бих могла да желая.

И наистина беше така. Двата робота, които работеха с нея, изглеждаха така погълнати от делото, колкото и самата тя. Тримата, събрали се около огромното писалище, където работеше Джил, обединяваха силите си, за да разгадаят случайно изникнала в статистиките неяснота, обсъждаха теологични въпроси и значения, опитваха се да изразят по ясен, разбираем начин мислите и вярата, които бяха описани преди столетия.

При едно от своите посещения кардиналът заяви без никакво предисловие:

— Вие се превръщате в една от нас, госпожице Робъртс.

— Е, едва ли, Ваше Преосвещенство — отвърна Джил.

— Нямах предвид онова, което очевидно сте си помислили — възрази кардиналът. — Имах предвид вашата гледна точка, очевидния ви ентузиазъм и неотклонното ви желание да се придържате към фактите.

— Ако имате предвид истината, Ваше Преосвещенство, аз винаги съм била неин привърженик.

— Проблемът е не толкова в истината — поясни роботът, — колкото в тълкуването ѝ. Аз вярвам, че вие ще започнете да разбирате нашата мисия тук.

Джил изблъска настрана документите, върху които работеше.

— Не, Ваша Светлост, още не разбирам. Може би вие ще хвърлите светлина върху тези въпроси. Има много неща, които липсват, за да стане картината пълна. Основното, което липсва, е обяснението на факта какво ви е накарало да дойдете тук, в Края на Нищото. Какво ви накарало да напуснете Земята? Предполага се, че сте се дразнели от следното: роботите не били допускани в никаква

църковна общност, било им е забранено да изповядват религия. Това ще ви каже всеки робот във Ватикана, сякаш това е един от постулатите на неговата вяра. Но аз не откривам недвусмислени доказателства...

— Не е водена статистика за времето, преди да пристигнем тук — каза кардиналът. — Не е имало никаква нужда да го правим. Всички ние бяхме наясно защо идваме тук. Това е част от нашата същност и се разбира от само себе си. Не е било необходимо да го записваме, тъй като фактът е всеизвестен.

Джил не попита нищо повече. Боеше се да спори с кардинал, та бил той и робот. Негово Преосвещенство изглежда не забеляза, че тя изостави темата. По всяка вероятност беше уверен, че ѝ е предоставил задоволително обяснение. Самият той не пожела да продължи разговора. Остана още няколко секунди, после се изправи и си тръгна.

Дните на Тенисън бяха запълнени до крайност. Той бродеше из Ватикана, наблюдаваше, изучаваше го, разговаряше с роботите, които срещаше. Посещаваше Изследователите и опозна добре неколцина от тях. Установи особено приятелски отношения с Джеймс Хенри, човекът, който бе живял като трилобит.

— Значи си разглеждал трилобитния куб — зарадва се Хенри. — Кажи ми, как се почувства след това?

— Ами, просто не успях — призна Тенисън, — да осмисля подобно нещо.

— И аз се чувствах по същия начин. Оттогава не съм изследвал. Откровено казано, боя се да го сторя. Казвам си, че не мога да достигна до нещо по-просто от трилобит. Това същество е близо до границата на сетивността. Още една стъпка и човек може да се превърне в безчувствена протоплазма, която не осъзнава нищо друго, освен подтика да яде и да избягва опасността. Може да се случи така, че ако навлезе достатъчно дълбоко в миналото, завинаги ще заседна в безформена, подобна на желе жива маса. А това е кошмарен начин човек да приключи живота си.

— Би могъл да опиташ нещо друго.

— Не ме разбираш. Естествено, че мога да опитам нещо друго. Много Изследователи се насочват към определена област. Понякога

успяват да проникнат в нея, много пъти претърпяват фиаско. Не можеш да бъдеш съвсем сигурен. Слушането е сложно нещо. Не е възможно да се контролира изцяло. Вземи Мери, например. Предполагам, че ще опита отново да намери Рая, а Изследовател като нея вероятно ще успее. Но дори и тя не може да бъде съвсем сигурна. В действителност никога не съм се опитвал да попадна при трилобитите. Просто така се случи.

— Тогава защо си изпълнен с нежелание да изследваш? Ти може би няма...

— Доктор Тенисън — прекъсна го Хенри, — както ви казах, на първо място не мога да обясня защо се насочих към тази област и защо продължавах да се връщам в нея. Но със сигурност зная, че след първите няколко пъти имах чувството, че се плъзгам по-добре смазан улей. Боя се, че той все още съществува и ме очаква. Отначало нямах нищо против. Всъщност, беше много забавно. Много интересно. Превъплъщавах се в няколко разновидности на първобитен човек и това беше добре. Естествено, плаших се, защото често се налагаше да се спасявам с бягство. Казвам ти, господине, онези наши предци не са имали много достолепен вид в зората на нашата ера. Интелектът ни не е бил висок. Били сме просто къс месо сред много други късове. Хищниците не давали пет пари дали ядат нас или нещо друго. Просто протеини и мазнини, ето какво сме били. Половината от времето аз тичах, обезумял от страх. Останалата част се хранех — с мърша, изоставена от големите котки и други хищници, можех да убивам единствено гризачи и да изравям корени, да събирам плодове, да ловя насекоми... Понякога ми прилява, като си спомня каква храна бях принуден да ям, как лакомо я поглъщах и бях щастлив, че съм се докопал до нея. Тогава това не ме дразнеше. Но сега все още сънувам как обръщам изгнил ствол на дърво и загребвам цяла шепа личинки, скрити под него. Те се гърчат и се опитват да се измъкнат, но аз не им позволявам. Стискам ги здраво и ги пъхам в устата си. Чудесно е да ги усещаш върху езика си. Имат сладникав вкус. После се събуждам, плувнал в пот, и изпитвам отвратителна тежест в стомаха. Ала като оставим това настрана, не беше зле. Дори когато бягах, за да отърва кожата, пак не беше зле. Да, треперех от страх, но страхът те изпълва с някакво опиянение, със задоволство, когато се измъкнеш, и започваш да си вириш носа пред голямата котка, която се е опитала да те сграбчи

и да ѝ крещиш. Да ѝ се подиграваш. Ти самият се чувстваш адски голям, няма какво да правиш, освен да си пълниш стомаха, да намериш топло местенце и да подремнеш. Или възбуден до пръсване да тичаш след някоя женска... Ще ти кажа за най-доброто нещо, в което някога съм се превъплъщавал. Не беше човек — някой стар човешки прародител, нито пък същество, близко до човешкия род. Не съм сигурен дали някои от мъжките индивиди, в каквито се превъплъщавах, бяха човеци. Най-добър спомени ми е останал от един гуцер. Не зная точно какъв, никой не знае. Екюър положи адски усилия да разбере. Дори поръча някакви книги, за които смяташе, че ще му бъдат от полза, ала те не му помогнаха. Мен не ме притесняваше, но той го изживя тежко. Предполагам, че е бил някаква преходна форма, брънка във веригата на еволюцията, същество, чиито скелет не е бил запазен, и палеонтолозите нито са го изкопавали, нито са си блъскали главите над него. Предполагам, пък и Екюър е на същото мнение, че гуцерчето е живяло в Триас. Употребих думата „гуцер“, но той вероятно не е бил нищо подобно. Не беше голям, но беше много бърз — едно от най-бързоногите създания от онази епоха. И беше много подъл. О, Господи, какъв подлец беше! Мразеше всичко, биеше се с всички живи твари, поглъщаше абсолютно всяко нещо, което се движеше. Тормозеше всичко живо наоколо. Дотогава никога не съм знаел, колко хубаво е човек да бъде подъл. Ама истински гаден, долнопробен подлец. Времето, което прекарах като трилобит, беше кратко, но се подвизавах като гуцер доста дълго. Не зная точно колко, защото той не притежаваше чувство за време. Струваше ми се, че съм попаднал във вечността. Може би останах така дълго, защото всичко ми създаваше такова голямо удоволствие. Защо не помолиш Екюър да ти намери онзи куб с гуцера? Ще ти хареса.

— Може би ще го сторя някой ден — рече Тенисън.

Ала не разгледа куба с гуцера. Имаше толкова много други. Екюър нямаше нищо напротив Тенисън да ги види. Разпореди на робота-страж, отговарящ за файловете на Изследователите, да предоставя на Тенисън всичко, което пожелае и му предаде дълъг списък с файлове — с тях човек си струвало да се позанимае.

Изумително, рече си Тенисън. Намираше се тук, съвсем външен човек, и все пак заради него отваряха файловете. Като че беше един от хората по проекта. А в библиотеката на Ватикана всички

статистически данни от историята бяха на разположение на Джил. Всичко това никак не беше в съответствие с казаното от кардинала при разговора на Джил с него, че Ватикана е непреклонен в отказите си да позволи публичен достъп до тайните си. Следователно, Ватикана е убеден, че няма да допусне изтичане на информация като забрани на запознатите с операциите му хора да напуснат планетата.

Или пък, като разкрият пред него и Джил операциите си, ще привлекат и двамата за каузата. Ватикана се състоеше от група верни фанатици, изолирани от Галактиката, и по-специално от онези нейни участъци, намиращи се достатъчно близо, за да представляват заплаха, ако проявят интерес към невзрачната планета. Заради цялата тази конспиративност, Ватикана и неговата цел биваха незаслужено възвеличавани в очите на роботите. Един ден Ватикана щеше да стане жертва на собствения си егоцентризъм, каузата му щеше да изглежда толкова велика, толкова свята и така кристалночиста, че всеки, получил достъп до нея, щеше да ѝ се посвети. Всичко, което трябва да се направи в този случай, бе да се даде информация и всяко същество просто щеше да заеме мястото си в редицата от верни поддръжници.

Тенисън поклати глава над тази загадка. Линията, която Ватикана следваше, изглеждаше нелогична. Роботите можеха, стига да бяха пожелали това, да ги върнат обратно, когато „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“ се готвеше да излети обратно за Гътшот. Сигурно и двамата щяха да подочуят нещичко за Ватикана, но много малко от онова, което наистина става там. Джил можеше да напише статията си, спирайки се подробно на това как са я изхвърлили от планетата. Ала сред всичките скандали и проблеми на Галактиката такава статия щеше да окаже същия ефект както вълничката, предизвикана от камъче, хвърлено в океана по време на буря.

Най-простият отговор, онзи, който Тенисън приемаше най-неохотно, беше, че те двамата бяха необходими тук. Със сигурност се нуждаеха от лекар, който да се грижи за човешките същества. А може би беше истина, че нуждата на Ватикана от написването на нейната история, бе назряла. Също така беше истина, че за такава отдалечена планета е трудно да привлекат професионалисти отвън. Толкова трудно, че когато двама от тях се озовават там без покана, Ватикана веднага прави всичко възможно да ги привлече да му служат. Но поради някаква причина, която не можеше да обясни, Тенисън

приемаше неохотно тази теза. На първо място не можеше да приеме мисълта, че той и Джил могат да бъдат така важни за Ватикана. Освен ако... Той продължаваше да си напомня, че роботите въобще нямаха намерение да им позволят да напуснат планетата.

Един от онези кубове, които гледа, много го разтревожи. Дори в съзнанието на един от обитателите, това беше някакво място, абсурдно за човешкия ум, изцяло неразбираемо. Онова, което Тенисън видя, макар и по-късно да осъзна, че в действителност не вижда, беше свят от диаграми и уравнения — или поне ги взе за такива, макар че не откри възприетите за това означения и символи, които поне смътно да напомнят за използваните за тази цел от хората знаци. Струваше му се, че се движи някъде във вътрешността на триизмерна черна дъска, а знаците, символите, диаграмите и уравненията го заобикалят от всички страни и изчезват някъде далеч в безкрая. Понякога му се струваше, макар и да не знаеше защо се чувства по този начин, че самият той или съществото, чиито ум споделяше, бе едно огромно уравнение.

Напразно търсеше отговор, обяснение, прониквайки в съзнанието на човека, който го бе приел, ала не получаваше ответна реакция. Съществото, помисли си Тенисън, най-вероятно не знаеше, че той е там. Самото то не се нуждаеше нито от отговор, нито от обяснения, то разбираше какво вижда. Може би тълкуваше видяното, споделяше опита от взаимодействията си с другите диаграми и уравнения. Но ако това ставаше, то убягваше от съзнанието на Тенисън. Той се губеше в морето на собственото си неведение.

Ала не се предаваше. Оставаше там и се бореше да разбере, опитваше се да схване поне един елемент, поне малко яснота, която можеше да му послужи като начало по пътя към овладяването на знания. Ала яснотата така и му убягваше. Когато съдържанието на куба се изчерпа и той отново се намери в човешкия свят, знаеше толкова малко, колкото в мига, когато проникна в чуждото съзнание.

Поразен, продължаваше да седи на стола.

— Това беше нещо интересно, нали, сър? — попита роботът-страж с весело цвъртене.

Тенисън прокара ръка по лицето си, опитвайки се да отпъди умората.

— Да — рече той. — Какво беше това?

— Не знаем, сър.

— Тогава каква е ползата — попита той, — че достигате до него?

— Ватикана може би знае — отговори роботът-страж. — Ватикана разполага с различни начини да узнае онова, което е необходимо.

— Е, аз искрено се надявам, че е така — каза Тенисън и стана от креслото. — Това е всичко, което мога да понеса за днес. Може ли да продължа утре?

— Разбира се, сър. Утре. По всяко време, когато пожелаете.

Утрешният ден го отведе в един есенен пейзаж.

Всъщност, нищо особено, едно обикновено място. Този път беше сигурен, че не се движи в рамките на някакъв разум. Просто се пренесе в онова място. Сега, когато отново се замисляше, не можеше да реши със сигурност, дали въобще бе попаднал в някаква реално съществуваща местност, макар да имаше това чувство. Можеше да се закълне, че е чул шумоленето на окапалите есенни листа под краката си, че е дишал свежия, упойващ като вино въздух, изпълнен с миризмата на огньове от запалени листа, на зрели ябълки, увиснали по клоните, едва доловимия аромат на късно цъфтящи цветя и попарената от сланата растителност. Беше чул, или поне така му се бе сторило, повея на вятъра из изсъхналите по полето стръкове царевица, отронването на желядите по земята, внезапното, далечно пърхане на крила на яребица, мекото, тихо ромолене на поток, понесъл на повърхността си цяла флотилия опадали листа. Картината беше цветна — Тенисън бе сигурен в това. Златистият облак на ореховото дърво, пурпурът на ясена, крещящата яркожълта окраска на трепетликата, аления като бликнала кръв клен, наситено червеното и кафяво на дъба. И над всичко това се носеше горчиво-сладкият дъх на есента, велелепието на природата и доволството от една изтичаща година, когато работата е свършена и когато спокойното време за почивка вече е настъпило.

Чувството за сигурност, усещането за спокойствие — е, може би малко измамно — всичко това се долавяше в този пейзаж. Тенисън се чувстваше спокоен, бе се потопил изцяло в тази чудна атмосфера. Беше се скитал из хълмовете, следвайки лъкатушещия ручей, беше се взираше в докоснатото от кафяво-златистата палитра на есента бласто, бе

уловил полетелия към небето зов на обкичените със сърма и пурпур дървета и бе почувствал странно, проникващо в цялото му същество спокойствие. Спокойствието, което идва с проточилото се лято, мира и тишината, преди мразовитата зима, сковаваща душата, да връхлети с воя на фъртуна. Краткото време за отдых, часовете за почивка и размисъл, минутите, в които изцеляваме старите рани, като просто ги забравяме или ги изхвърляме от съзнанието си, заедно с всички онези превратности на съдбата, които са ги предизвикали.

По-късно, когато си спомняше видяното, той си каза, че това беше Рая, неговият Рай. Не високите, бляскави кули, огромните, широки, златни стълбища, небесните фанфари в Рая на Мери — това беше истинският Рай. Онзи — тихият, есенен следобед, който наставаше на земята след ослепителния пек на лятото и покоя, налегнал дългите, прашни пътища.

След кратка размяна на любезности с веселия робот-страж. Тенисън си отиде, потънал в размисъл. Докато вървеше към апартамента си, той отново се опита да улови предишните усещания, да види и изпита онова, което вече бе преживял, само за да осъзнае неговата безплътност, ефимерността на тази подвластна на есента земя, някъде далеч в космическото пространство.

Тази вечер той каза на Джил:

— Сякаш се бях върнал на родната си планета, в дните на юношеството, преди да вляза в медицинската академия. Домът ми бе на планета, подобна на земната, приликата със Земята беше удивителна. В действителност не мога да отсъдя, защото никога не съм бил на Земята, но са ми казвали, че родната ми планета много прилича на Земята. Беше заселена с британци. Наричаше се Падингтън — планета, наречена с името на град, ако наистина съществува такъв град, в което аз самият много се съмнявам. Тамошните жители никога не допускаха, че са направили грешка. Британците нямат чувство за хумор. Смятам, че много приличаме на англичани, на британци — който и да е правилният термин. Много говореха за Старата земя, като под Старата земя разбираха Англия, макар че това е странно, защото от статиите, които напоследък прочетох, се убедих, че планетата е свързана повече със Северна Америка. Като юноша бях запален по Англия или по легендите за Англия. Прочел съм доста от английската история. Библиотеката в нашия град имаше голяма секция...

— Все исках да ти кажа — прекъсна го Джил, — но ми се излезе от ума. В библиотеката на Ватикана има много книги от Старата земя — искам да кажа книги, донесени от Старата земя. Книги, а не ленти. Страници, поставени между корици. Всеки, който желае може да дойде и да чете. Мисля, че можеш да си вземеш някоя книга у дома, ако откриеш нещо, което желаеш.

— В близките дни, ще дойда да почета. Разказвах ти за Падингтън. Казвали са ми, че тази планета е почти съвършено копие на Старата земя. Хората все повтаряха, какъв късмет извадили, че са попаднали на нея. Наистина има планети, на които може да се живее, ала не много са като Старата земя. Повечето растения и дървета много приличат на онези на Земята — но забележи, такива, каквито има в Северна Америка, а не в Англия, макар че в Северна Америка и в Англия виреят и едни и същи растителни видове. И сезоните бяха същите, както на земята. В родния ми град се радвахме на великолепна есен — откраднатите дни на циганското лято, дърветата, грейнали в различни цветове, далечината, губеща се в есенна омара... Почти я бях забравил, но днес отново я видях в цялата ѝ прелест. Или си мисля, че го сторих. Усетих аромата на есента, чух шумовете ѝ, вървах сред тях...

— Джейсън, не се вживявай толкова. Опитай се да забравиш. Хайде да си лягаме.

На другия ден Джейсън не се стърпя и попита Екюър.

— Този свят на уравнения... в него няма смисъл. Успя ли вашият Изследовател да проникне отново в него?

— Няколко пъти — отговори Екюър.

— И?

— Все си оставаше безсмислен. Без абсолютно никаква логика.

— Често ли се случват подобни неща?

— Ами, рядко се появяват светове-уравнения. Една и съща картина почти е изключено да се повтори. Във Вселена, където всяко нещо, статистически погледнато, може да се случи поне веднъж — и където всичко възможно се случва поне веднъж — вероятността от повторения не е голяма. Случват се, но не често. Но такива абсурди

наистина се получават, необясними ситуации, в които човек не открива никакъв смисъл.

— Тогава каква е ползата? Какво печелите от това?

— Може би печели Ватикана.

— Искате да кажете, че просто предавате всичките материали на Ватикана?

— Да. Именно затова го правим. За Ватикана. Те имат и правото, и възможността да огледат внимателно всичко. Те го изследват, оценяват и ни изпращат обратно кубовете за съхранение. Понякога проследяват заложените в материала податки, понякога не. Имат си различни способности.

— Но за да открие къде се намира мястото, пълно с уравнения, някой трябва да отиде там. Да присъства там физически, лично. Да го осмисли от собствената си гледна точка, а не да го види с очите на тамошен местен обитател. Убеден съм в това.

— Е, понякога служители на Ватикана могат да отиват до местата, които ние откриваме.

— Искате да кажете, че наистина отиват там? Пътуват до онези места?

— Да, така е — потвърди Екюър. — Помислих си, че сте го разбрали?

— Не, не съм го знаел — отвърна Тенисън. — Никой никога не ми го е казал. Значи, невинаги се касае за надничане през ключалката?

— В някои случаи постигаме повече от това. Понякога не. Понякога се налага да се задоволим само с надничане през ключалката.

— Тогава защо Ватикана не потърси откъде е дошло онова видение с Рая? Бих си помислил...

— Може би не са в състояние — каза Екюър. — Може да не знаят къде се намира. Може би не разполагат с координатите му.

— Не разбирам. Могат ли Изследователите понякога да намират координатите?

— Не, не могат. Ала съществуват други начини да се справим с това. Служителите на Ватикана са много изобретателни в това отношение. Един от най-простите начини е да се запомнят звездните конфигурации.

— Но в куба с Рая сигурно няма звездни конфигурации. Предполагам, че няма, ако това наистина е Рая. Рая вероятно няма нищо общо нито с времето, нито с пространството. Но ако Ватикана открие къде се намира, как биха постъпили тогава? Ще изпратят някой в Рая?

— Наистина не зная — въздъхна Екюър. — Не съм способен, нито съм упълномощен да говоря от името на Ватикана.

Това е улица без изход, помисли си Тенисън. Видението с Рая бе така обвързано с философията, с мнителността на теологията, с привкуса на страхопочитание, че хората, облечени във власт, щяха да се уплашат до смърт. Той си спомни думите на Джил за острите разногласия, които Рая бе предизвикал сред роботите във Ватикана.

— Рая — заговори Тенисън, — предполага живот след смъртта. Можете ли да ми кажете дали Изследователите са открили поне косвени доказателства за подобно явление, дори минимална възможност за живот след смъртта?

— Не зная, Джейсън. Честно казано, не съм сигурен. Няма никакъв начин да...

— Какво искате да кажете с това „не съм сигурен“?

— Вижте, съществуват толкова видове живот. Цялата Вселена гъмжи от живот — и биологичен, и небιологичен. От своя страна небιологичните форми на живот могат да бъдат класифицирани в отделни схеми. Не можем да бъдем сигурни.

— Е, да, разбира се — отвърна Тенисън. — В тази група попадат роботите.

— По дяволите, не говоря за роботите. Да, те са небιологични форми на живот. Произведени небιологични същества. Но има естествени форми на живот, които също така не са биологични. Съществува облак от прах и газ в областта Орион — това, което на Земята обозначават като областта Орион. Малко образуване от прах и газ. Оттук дори и най-силният телескоп не може да го улови. Истинска какофония от магнитни полета, висока газова плътност, огромна йонизация, тежки потоци космически прах... Ала има нещо живо в цялото това образуване. Може би самият газ или самата прах. Може би друго нещо. Каквото и да е, е живо. Може да се долови пулсът на живота, ритъмът на съществуването — при това то притежава способността да влиза в словесен контакт. Може би „словесен

контакт“ не е точната фраза. „Общуване“ би била по-точната дума. Може да бъде чуто, почувствано, ала не може да бъде разбрано. Не съществува начин да се разбере какво казва. Формите на живот вътре в него може би обменят информация помежду си или може би всички те си говорят сами...

— Но какво общо има това с живота след смъртта?

— Казвал ли съм, че между тях има нещо общо?

— Не, мисля, че не сте.

Понякога Тенисън се скиташе из околността, проследяваше полузаличени стъпки, проправяше си път през тесни, зелени долини, катереше се по стръмни хълмове, взел обяда си, бутилка вино и прибори за хранене в раницата си, която носеше на раменете си. Никога не губеше от поглед планините — те се възвисяваха над него, сини и пурпурни, величествени и винаги примамливи, сенките се гушеха между зъберите им, слънчевите лъчи се отразяваха в ледените им върхове. Той прекарваше дълги часове, седнал на върха на каменисти бърда; вперил ненаситен поглед в планините. Загадъчността и чудесата им винаги го преследваха, независимо от това колко дълго им се бе любувал.

После, поемайки обратно към Ватикана, той излизаше на някой път — малко по-широк от гранична бразда, и се прибираще у дома. Крачеше щастливо, изпод краката му се вдигаха облачета прах, топлото слънце милваше гърба му, а спокойствието на планината се вселяваше в съзнанието му. Няколко дни по-късно отново излизаше, този път поемаше друга посока, кръстосваше земята нашир и дълж, като не пропускаше да се любува на планините.

Един следобед, поел обратно към Ватикана по един от тесните пътища, чу, че нещо се пърпори зад гърба му. Хвърли поглед назад и съгледа стара, очукана кола и мъж, който седеше на волана. Тенисън се изненада. Това беше първата му разходка, когато срещаше човек, та какво остава за превозно средство, тук в планините. Отдръпна се да освободи пътя, но колата не отмина. Когато се изравни с него, бричката закова на място и мъжът вътре каза:

— Нали не сте толкова запален по ходенето пеш, за да откажете да ви повозят?

Човекът имаше честно, открито лице с пронизателни сини очи.

— С удоволствие ще приема поканата — каза Тенисън.

— Предполагам — заговори мъжът, докато Тенисън се разполагаше на мястото до него, — че вие сте новият лекар на Ватикана. Тенисън, ако не греша?

— Да, така е. Ами вие?

— Аз съм Декър. Томас Декър, на вашите услуги, сър.

— През последните няколко седмици скитам наоколо — подхвана Тенисън. — Но вие сте първият човек, когото срещам по време на странстванията ми.

— И единственият, когото по всяка вероятност ще видите — отвърна Декър. — Всички останали не се отдалечават от домовете и камините си. Те не изпитват любопитство нито възхищение към онова, което ги заобикаля. Всеки ден от живота си гледат към планините, но всичко, което виждат, са само планини. Вие виждате повече от обикновени планини, нали, докторе?

— Да, много повече — отвърна Тенисън.

— Какво ще кажете да разгледате още нещо? Горя от желание да ви разведа наоколо. Позволете ми да бъда ваш гид.

— Вече си имате клиент — съгласи се през смях Тенисън.

— Добре тогава, акумулаторът е зареден — обяви Декър. — Можем да разчитаме на няколко часа. Първо, нека разгледаме фермите.

— Ферми ли?

— Да, разбира се. Ядете хляб, нали? Месо, мляко, яйца?

— Да, така е.

— Откъде другаде бихте могли да ги вземете, освен от фермите?

— Струва ми се, че никога не съм помислял за това.

— Тези работи мислят за всичко — заговори Декър. — Те трябва да изхранват човешките същества, затова някои от тях са фермери. Необходимо е електричество, затова построяват язовир и изграждат електростанция. Използват и слънчева енергия, но не правят кой знае какви изследвания в тази посока. Въпреки това, имат възможност и всеки път, когато стане нужно, могат да увеличат употребата ѝ. Разполагат и с дъскорезница, но тя работи на непълен работен ден, защото сега няма голяма нужда от дървен материал. Преди няколко столетия, когато строежът на сгради е бил в разгара си, необходимостта от него е била твърде голяма. — Той се засмя. —

Никой не може да бъде по-изобретателен от роботите. Използват примитивен парен двигател в дъскорезницата, а с обрезките и стърготините задвижват двигателя.

— Те са самозадоволяваща се общност.

— Трябва да бъдат. Тук разчитат само на собствените си сили. Понятие като вносни стоки не съществува, с изключение на някои дребни неща, от които се нуждаят от време на време. „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“ им ги доставя. Цените на товарите са твърде високи. Роботите устояват на икономическите изисквания, като самите те имат малко и прости потребности. Ако не си алчен, не са ти необходими много пари в брой, затова роботите разполагат с малко налични пари. Каквото измъкват от поклонниците, им е достатъчно. Имат малък екип дървосекачи, които през цялата година не се занимават с нищо друго, освен да осигуряват цепеници за камините, използвани от всички. Постоянна нужда, постоянни доставки — един непрекъснат процес, съвършено балансиран. Те са изчислили всичко. Имат и мелница, където смилат житото и останалите зърнени култури. Отново постоянна нужда и постоянни доставки. Дори трупат резерв, в случай на лоша година, макар че досега не съм чувал за подобно нещо. Всичко е безумно примитивно, но дава резултат, а това е важното, нали?

Сега се движеха по малко по-добър път от онзи, където Декър бе взел Тенисън. Платното се виеше сред равна, засята със селскостопански култури местност. Десетки акри узряващи житни класове се полюляваха на вятъра.

— Скоро ще жънат — отбеляза Декър. — Дори служителите на Ватикана ще изоставят богопомазаните си задължения и ще излязат на полето да приберат реколтата. Кардинали с червени и пурпурни одежди, които ги пазят да не се изцапат от прахта. Облечени в кафяво монаси се разстъпват наоколо, почувствали се полезни един-единствен път през годината. Използват коси и гребла, за да ожънат и приберат зърното, пъплят из полето като безброй мравки. Изобретили са вършачка, която работи твърде добре, и тя не прекъсва да бръмчи, докато не овършее и последния клас. Задвижва се пак с парен двигател. За него те трупат купища дърва, далеч преди да е започнала жетвата.

Сред житните поля се виждаха пръснати тучни пасбища, сред които пасяха крави, коне, овце и кози. В свинарниците грухтяха хиляди свине. Цели ята пилета се разхождаха из оградени местности по хълмовете.

Декър посочи с палец хоризонта.

— Царевичните полета — рече той. — С царевичката угояват свинете. А онази малка нива пред нас е елда. Казвам ви — помислили са за всичко. В онези хълмове зад нас имат пчеларник със стотици кошери. Някъде тук — да, приближаваме към нея сега. Виждате ли? Тръстика. Соргова тръстика. Сорго за сладкишите от елда, които вероятно вече сте опитали.

— Това ми напомня за моята родна планета — заговори Тенисън. — Тя беше планета на фермери. С много добре развито селско стопанство.

Стигнаха до овощните градини. Имаше много дръвчета — ябълки, круши, кайсии, праскови и най-различни други видове.

— Черешова градина — посочи отново Декър. — Черешите зреят рано. Вече са ги обрали.

— Имате право — рече Тенисън. — Роботите са помислили за всичко.

Декър изсумтя.

— Разполагали са с много време за мислене. Почти хиляда години, може би малко повече. Не зная. Всичко това нямаше да им бъде необходимо, ако не им бяха нужни хора. Но те имали нужда от тях. Вашият робот е стар глупак. Той трябва да има човешки същества, за които да се грижи. Не зная кога са довели първите хора тук. Мисля, че век, дори по-малко, след като пристигнали роботите.

Слънцето клонеше към залез, когато двамата потеглиха обратно.

— Доволен съм, че ми показахте всичко това — обърна се Тенисън към Декър. — Нямах никаква представа.

— Как се чувствате във Ватикана?

— Твърде добре. Все още не съм се установил, но онова, което вече съм успял да видя, ми харесва.

— Какво знаете за онази история с Рая?

— От време на време чувам по нещо. Не съм сигурен точно за какво става дума. Има една жена, която смята, че е открила Рая.

— Наистина ли?

— Честно казано, не зная. Склонен съм да се съмнявам в това.
Декър поклати глава.

— Тук винаги се носят някакви слухове. Ако не е Рая, ще е нещо друго.

С ъгълчето на окото си Тенисън зърна блясък над дясното рамо на Декър. Той отклони поглед, после отново го насочи в същата посока. Сиянието все още си беше там, като мъгла от увиснал в пространството диамантен прах. Той потърка с юмрук окото си и едва тогава блясъкът изчезна.

— Да не ви влезе нещо в окото?

— Нищо, нищо. Просто някаква прашинка. Излезе.

— Искате ли да погледна?

— Не, благодаря. Всичко е наред.

Декър насочи колата по криволичещия път, който се изкачваше по хребета — там беше построен Ватикана на фона на планините, които сега, в падащия здрач, изглеждаха приказно пурпурни.

— Искате ли да ви оставя до клиниката? Или някъде другаде ще бъде по-удобно?

— До клиниката ще бъде чудесно. Трябва да ви благодаря за обиколката. Беше много приятно.

— От време на време излизам да търся камъни — подхвана Декър. — Оставам няколко дни в планините. Ако разполагате с време, можете да се присъедините към мен при някоя от експедициите ми.

— С удоволствие ще го сторя, Декър.

— Наричайте ме Том.

— Добре, Том. Аз съм Джейсън. Има дни, когато мога да си го позволя. Трябва да помисля.

— Пътуването може да бъде съобразено с вашата програма. Мисля, че ще ви хареса.

— Сигурен съм в това.

— Тогава, хайде да решим кога да го предприемем.

След малко Декър го остави близо до клиниката. Тенисън остана на пътя, загледан след раздрънканата бричка, докато тя изчезна зад завоя. След това се обърна и тръгна към апартамента си, ала обзет от странно желание, се отклони и пое по пътеката към градината, която бе открил през първия ден от пристигането си във Ватикана.

Градината тънеше в сумрак — ведро и странно място, напоено със сладък мирис на цветя. Приличаше, помисли си той, на слабо осветена сцена, издигната пред огромните, тъмно пурпурни завеси на величествените планини. Докато гледаше, инстинктивно осъзна защо бе дошъл — само тук можеше да се сбогува с един прекрасен ден. Макар че до този момент не бе разбрал, че денят наистина е прекрасен. Зачуди се дали не беше Декър онзи, който превърна деня в такова вълшебство. Не, не можеше да бъде той. Този човек беше приятелски настроен, но необвързан с Ватикана, и поради тази причина му се стори някак различен от другите, които срещаше тук. Ала имаше и нещо друго, той го усещаше, макар че не успяваше да го назове.

Един робот шумно се приближи по пътеката, застлана с каменни павета.

— Добър вечер, господине — поздрави той.

— Добър вечер — отговори Тенисън, после добави: — Съжалявам. Не успях да ви позная веднага. Вие сте градинарят. Как са розите ви?

— Развиват се добре — отговори градинарят. — Повечето от тях вече са прецъфтели, макар че скоро очаквам да се появят нови цветове. Имам леха жълти рози, които са напъпили. След няколко дни ще бъдат най-красивата гледка тук. Трябва да дойдете и да ги видите.

— Непременно ще го сторя — обеща Тенисън.

Роботът понечи да го отмине, насочвайки се към изхода, но се сети нещо и се обърна.

— Сър, чухте ли новината?

— Не съм сигурен — рече Тенисън, — за какво говорите?

— Има предложение Изследователката Мери да бъде канонизирана.

— Да бъде канонизирана?! Искате да кажете, че ще я провъзгласят за светица?

— Да, господине. Ватикана смята, че...

— Но хората не могат да бъдат канонизирани, преди да са умрели — това става обикновено дълго след смъртта им.

— Не зная това, господине. Но като човек, открил Рая...

— Почакайте мъничко, градинарю! Откъде го чухте? Кой говори за това?

— Ами цялата общност във Ватикана. Тя ще бъде нашата първа светица. Всички са убедени, че това е блестяща идея. Първата ни светица! Никога не сме имали друга, говори се, че е време да имаме и...

— Ами кардиналите? Какво мисли Негово Преосвещенство по този въпрос?

— Не зная, господине. Не съм осведомен. Но за това се говори навсякъде. Помислих си, че бихте желали да научите.

Той вдигна ръка, в която все още стискаше големи градинарски ножици, поздрави тържествено, продължи по пътеката и излезе през портата. Тенисън остана сам.

Случаен полъх на вятъра, долитащ от планините, довя аромат на свежест и зеленина.

— За Бога — изрече гласно Тенисън, — сега ще стане неправо непоносима. Как ще се съжителства с нея?

17.

Само една лампа светеше върху писалището на Джил късно през нощта. Двамата ѝ помощника си бяха отишли — единият, за да се отдаде на религиозните си задължения, а другият да ѝ донесе сандвичи и чаша мляко.

Тя отмести купчината бележки, върху които работеше, облегна се на стола и протегна ръце над главата си. После сви лакти на гърдите и стисна с длани раменете си.

Далечни места, помисли си тя — странни, невъзможни места, извън времето и пространството. Как беше възможно това? Какво имаше отвъд границите на пространството и потока на времето? Още веднъж опита да напрегне ума си, за да разбере, но беше невъзможно, нямаше какво да използва като основа, а статистиката въобще не ѝ подсказваше. Но именно от статистическите данни ставаше ясно, че понякога роботите са дръзвали да навлизат в онази невъзможна област, извън пространствено-времевия континуум, пътувайки с кораби, които сами са конструирали. Кораби, задвижвани от енергията на мисълта, от мощта на интелекта? Не можеше да бъде сигурна, но статистическата информация ѝ загатваше тъкмо това.

Мили Боже, мислеше си тя, в какъв хаос се забърках! Защо си позволих така да се увлека? Но едно беше ясно — след като беше навлязла толкова навътре, не биваше да се отказва, не можеше да зареже всичко и да си тръгне. Не можеше просто да затвори книгата, върху която работеше, и да я забрави. Просто трябваше да узнае всичко, а оставаха толкова много непроучени неща. Джейсън я беше предупредил какво ще се случи и тя трябваше да го послуша. Ще затънеш, беше ѝ казал той, и после няма да бъдеш в състояние да се измъкнеш.

Помощниците ѝ протестираха срещу методите и на изследване — практиката ѝ да оглежда набързо статистическите данни. Единият ѝ каза, че не бива да постъпва така — трябва да започне от началото и да продължи до края, без да прескача нищо. Но аз трябва да имам общ

панорамен поглед, отвърна му тя, само така ще открия модела на развитие. В противен случай как би могла да свърже онова, което се е случило, с онова, което предстои? След като веднъж се справим с тази задача, каза му тя, ще се върнем в началото и ще продължим напред.

Другото къде, мислеше си тя, другото кога. Но така не беше правилно. В онези зони не съществуваше нито въпросът „къде“, нито „кога“. Те се намираха в някаква област на разума, ала не нейния собствен разум — а разума на разума на нещо друго, на някой друг. Възможно ли е онзи далечен свят, мислеше си тя, да бъде разположен в езотеричните измерения с постоянни магнитни промени — жизнената среда на онези същества, които не бяха биологични, макар че излъчваха не само живот, но и притежаваха интелект — факт, за който нямаше никакво обяснение? Не, това е невъзможно, мислеше си тя. Защото колкото и абсурдно да изглеждаше, тези същества се проявяваха в общоизвестните области, определяни от времето и пространството, макар че за човека да бяха видоизменени до неузнаваемост. Във времево-пространствените рамки, казваше си тя, физическите закони на познатата Вселена все още трябва да действат, макар че при тези параметри трябва да остане място за съзнание, интелект и начин на мислене, които очевидно са много по-напред в сравнение с мисленето на биологичните същества. Трябваше да преглътне това — да, трудно беше да признае такава истина, но все пак тя бе приемлива, защото се вместише в границите на човешкия разум.

Това, което не можеше да приеме, беше онази загатната област извън границите на времето и пространството, онази постановка за съществуващата сред нищото земя, на която не й бяха необходими нито време, нито пространство, нито непреодолимата мощ на физическите закони, които произтичаха от тях. Това място се свързваше в едно цяло, мислеше си Джил, с енергията на мисълта, със силата на ума — при това думата „енергия“ може би не беше правилно подбрана, защото енергията е познат компонент от физичния свят и като такъв, трябва да бъде изключен от онова, другото място. То представляваше единна цялост с роботите, използващи силата на мисълта, за да задвижат корабите, с които дръзваха да прекосяват не само известната част от Вселената, но и да навлизат в областите извън нея.

Що се отнасяше до историята на Ватикана, тя беше разказ в чист вид — първото приземяване на корабите от Земята, ранните дни на овладяването на планетата, построяването на самия Ватикан, строителството, което продължаваше до днес, електронния „папа“, привличането на човешки същества, стартирането на Информационната програма, усъвършенстването на нови поколения роботи...

Целият проект е бил добре замислен от роботите. Още преди да напуснат Земята, те са знаели какво търсят — отдалечена, изолирана от останалия свят планета, където не е вероятно да попаднат по погрешка на случайни посетители; място, където ще ги оставят на мира да продължават работата си. Ала също така е трябвало да намерят планета, където е възможно да живеят човешки същества. Роботите са можели да живеят на почти всякакви планети и ако не било необходимо да се съобразяват с човешкия фактор, търсенето на база щяло да бъде много по-просто. Ала роботите нито за миг не са помисляли да се впуснат в изпълнението на своя проект без помощта на хората. От статистиката не ставаше ясно дали по това време са заложили принципите на Информационната програма, чието изпълнение зависи изцяло от определени човешки умения. Все пак, Джил беше склонна да вярва тъкмо в това. Старата връзка с човечеството все още съществуваше. Древното партньорство не беше разрушено.

Точният брой на корабите, които роботите са използвали за да достигнат до Края на Нищото, заедно със своето оборудване, не беше посочен черно на бяло. Нямаше информация за това, откъде и как са получили корабите си. Според Джил най-вероятно те били не повече от три. Осъществени били неколкократно полети до Земята и обратно, като при следващите пътувания доставили материали, които не успели да докарат с първия полет. При последния курс довели човешки същества, чиито потомци все още живееха на планетата. Впоследствие корабите били разрушени заради метала и различни материали, които били използвани по-късно. Не беше ясно кога се е случило това, ала Джил си казваше, че е логично да е станало, след като са построили задвижваните с човешка мисъл нови кораби (ако те наистина се задвижваха по този начин, разбира се).

На пръв поглед роботите бяха постигнали много повече, отколкото е възможно да се постигне за хиляда години, ако човек не вземе предвид факта, че те не се нуждаят от време за почивка и сън. Можели да работят денонощно, седмици, месеци, може би години и така до безкрай. Никога не се изморявали, никога не им се доспивало. Никога не се разболявали. Не изпитвали отмора, нито имали нужда от развлечения. Джил осъзна, че си задава въпроса какво ли би правил някой робот, докато почива или се развлича. Не им беше нужно да отделят време за хранене. Никога не се налагаше да прекъсват работата си, за да си поемат дъх.

И създаването на ново поколение или поколения роботи, конструирането им било далеч по-просто, отколкото мутацията и еволюцията на биологичните видове. За генетичните изменения, които трябва да претърпят, за да бъдат модифицирани биологичните системи, е необходимо неимоверно много време. Естествената биологична еволюция предполага отмирането и зараждането на много поколения, за да се предадат генните мутации и за да се осъществи дългия, бавен процес на адаптация. Но в общество от роботи всичко, което е необходимо, за да се предизвикат нужните промени и да възникнат нови способности, е конструирането на нови форми и механизми плюс инженерни умения за превръщането на проектите в практически действащи образци.

Зад гърба ѝ се разнесе шум от стъпки и тя се извърна. Беше Айза, който ѝ носеше сандвичи и чаша мляко.

Той внимателно ги постави пред нея и плавно се отдръпна.

— А сега — попита роботът, — с какво бихте желали да се заема?

— Засега с нищо — отговори Джил. — Отдъхнете си. Седнете да поговорим.

— Аз не се нуждая от почивка — отвърна той. — Не изпитвам нужда да сядам.

— Това не нарушава вашите правила, нали?

— Е, не ги нарушава.

— Дори кардиналите сядат от време на време — добави тя. — Когато Негово Преосвещенство Теодосий идва да ме посети, често сяда и разговаря с мен.

— Щом така желаете — съгласи се Айза и се настани на стола, който използваше кардиналът по време на посещенията си тук.

Тя взе един сандвич и отхапа. Беше с телешко месо и имаше добър вкус. Отпи и от чашата с мляко.

— Айза — подхвана Джил, — разкажете ми за себе си. На Земята ли са ви конструирали?

— Не на Земята, милейди.

— Значи тук?

— Да, тук. Аз съм робот от трето поколение.

— Разбирам. А колко поколения вече са създадени?

— Не може да се каже с точност. Зависи от това, как ги броите. Някои казват пет, други седем.

— Толкова много ли?

— Да. Може би има още повече.

— Били ли сте на някое от онези места, които откриват Изследователите?

— Два пъти, милейди. Участвал съм в две експедиции.

— Извън времето и пространството ли бяха те?

— Само едното от тях — отвърна той. — При едното от двете пътувах извън времето и пространството.

— Можете ли да ми опишете как беше там?

— Не, не мога. Не е възможно да се опише. Просто мястото е от друго естество. Въобще не прилича на това тук.

18.

Тенисън отново се намираше в света на уравнения и диаграми и този път смътно разпознаваше някои от тях.

Беше убеден, че една от тях е Екюър. Диаграмата по някакъв начин му напомняше Екюър, а уравненията, свързани с нея, го караха да мисли, без да може да си обясни защо, отново за Екюър. Може би цветовете, рече си той, защото диаграмата и уравненията на Екюър бяха сиви и розови, ала въобще не можеше да си отговори защо именно сивото и розовото бяха Екюър. По всяка вероятност, помисли си Тенисън, цветовете нямат нищо общо с това — по-скоро формата на диаграмите и компонентите на уравненията определяха това усещане. Тенисън напрягаше ума си, потеше се, задъхваше се, разпъваше на кръст интелекта си, за да реши уравненията, ала беше невъзможно, защото не познаваше знаците и символите.

Той съзнателно се отдалечи от Екюър, или по-скоро от онова, което вземаше за Екюър. Съзнателно, отвоювайки всяка стъпка назад, той успя да се оттегли. Да го видя под друг ъгъл, да го разгледам отдалеч, да отклоня поглед, за да го залича от ума си и когато отново погледна — или в диаграмата, или в уравненията — нещичко може да изскочи.

Защото трябва да узная, каза си той. Беше от жизненоважно значение да разбере дали това е Екюър.

Мястото беше обвито в мъгла, въздухът потрепваше. Ако само едно-единствено нещо остане неподвижно, помисли си той, ако успее да се вгледа добре в едно-единствено нещо. Проблемът беше следният — макар че всъщност нищо не се променяше, изглеждаше, че всеки момент ще се промени. Ето какъв се оказваше проблемът — несигурността.

Вече беше отклонил поглед встрани и сега погледна отново в същата посока, извъръщайки бързо глава с надеждата, че ще изненада диаграмите и уравненията.

Екюър беше изчезнал. От сивото и розовото нямаше и следа. Мястото му беше заето от мораво и златно — още една диаграма и цяла група уравнения.

Тенисън се вцепени като ги видя. Ужасът му главоломно нарасна, започна да го души и той изкрещя:

— Мери! Мери! Мери...

Започна да се бори, да се катери, нанякъде, за да избяга. И макар че нямаше по какво да се покатери, някой го беше сграбчил и му пречеше да се движи.

— Не! Не! Не... — крещеше той.

А някой шептеше в ушите му подканващо:

— Хайде, хайде, хайде...

Той усещаше нечии меки длани върху себе си и когато отвори очи, наоколо цареше тъмнина, което му се стори странно, защото не знаеше, че очите му са били затворени досега.

Гласът заговори:

— Не, Хюбърт, всичко е наред. Той имаше кошмари.

— Джил? — изрече Тенисън с отпаднал глас.

— Да. Всичко е наред. Аз съм с теб. Вече се събуди.

Беше в леглото, Джил беше наведена над него, а Хюбърт стоеше в осветената рамка на вратата.

— Работих до късно — каза Джил. — Помислих си, че си заспал, но почуках и Хюбърт ми отвори. Искях да те видя. Имам толкова много неща да ти разказвам.

— Аз бях в света на уравненията — обърна се към нея Тенисън. — Отново ги сънувах. Екюър беше там — беше сиво-розов, а когато за миг отклоних поглед...

— Крещеше нещо на Мери. И Мери ли беше там? Онази Мери, която откри Рая?

Той кимна, опита се да се изправи, все още неадекватен от съня.

— Беше пурпурнозлатна — прошепна Тенисън. — Беше ужасно.

19.

За първи път се връщаше, откакто си бе тръгнал и бе оставил кораба преди десет, не, преди дванадесет години. Той си беше все още там, където го помнеше — в малка, обрасла с треволяк долина, между два стръмни хребета. Около него бяха избуяли къпини, ала не толкова гъсто, нито толкова високо, че да го скрият от погледа. Очевидно никой не го бе намирал, защото лежеше точно така, както го бе оставил. После се зачуди как успя да го намери така лесно, крачейки направо през девствените, гъсто преплетени храсталаци в подножието на планината към мястото, където знаеше, че се намира.

— Шептящи, тук ли си?

Усещаше присъствието му, но трябваше да се увери.

— Да, Декър, разбира се, че съм тук. И Стария от Леса се навърта наоколо. Следи ни от няколко дни.

— Какво иска?

— Просто е любопитен, това е всичко. Ти го озадачаваш. Всички човешки същества го озадачават. Защо се връщаш на мястото, откъдето си тръгнал?

— Не съм тръгнал оттук — възрази Декър. — Животът ми започна много далеч от това място.

— Но тук си започнал живота си на тази планета.

— Да, оттук започнах на тази планета. Ти, естествено знаеш какво има там.

— Ти ми каза. Спасителният кораб. Летателното средство, с което си се носил сред космическото пространство, докато се е намерило място, където би могъл да оцелееш. Ала никога не си ми казал повече от това. Декър, ти не си приказлив човек. Дори и най-добрият ти приятел...

— Ти ли си това?

— Ако не съм аз, посочи кой тогава.

— Май си прав — съгласи се Декър. — Когато корабът ме изведе от зоната на намалени жизнени функции, нямах никаква представа

къде се намирам. Отначало планетата ми изглеждаше девствена и примитивна, недокосната от никоя цивилизация. Започнах да я изучавам. Не водех отчет за времето, но сигурно съм скитал седмици, може би месеци. Наоколо нямаше нищо, освен пустош. След това, когато вече се бях отдалечил на дни път от кораба и бях стигнал много по-далеч от всеки друг път по-рано, аз се изкачих на едно планинско било и видях Ватикана, който блестеше в далечината. Тогава разбрах, че не съм сам, че тук живеят разумни същества, макар че тогава няхах представа какви са те.

— Ала не отиде да им се обадиш веднага.

— Шептящи, откъде знаеш това?

— Защото те познавам, Декър. Зная що за човек си — резервиран, сдържан, изпитващ патологично нежелание да проявиш каквато и да било слабост. Винаги сам. Самотник.

— Знаеш прекалено много — отбеляза Декър. — Ти си един дебнеш негодник.

— И ти си същият — каза Шептящия. — Ала имаш достойнство. Винаги го проявяваш. Защо достойнството е така важно за теб, Декър?

— Дявол да ме вземе, ако зная — отвърна Декър. — Предполагам, че винаги е било така.

Стария от Леса все още чакаше на склона над тях, и, приклепнал между дърветата в края на осеяното с камъни поле, се взираше към тях. Сега Декър го почувства много силно. Преди години въобще не можеше да долавя присъствието на скрития хищник, но сега от време на време това му се удаваше. Беше го усетил преди Шептящия да обяви, че Стария ги следи.

— Стария е още горе — рече той.

— Не му обръщай внимание — посъветва го Шептящия. — Той само ни наблюдава. Мисли си, че е неоткриваем. Доволен е, че ни следи, а ние въобще не се досещаме за това.

Декър се върна назад във времето към деня, когато за пръв път видя Края на Нищото и Ватикана и в следващия миг осъзна, че не е захвърлен на безлюдна планета. Беше се върнал при кораба, за да вземе най-необходимите неща — инструменти, съдове за готвене и едно-друго — после тръгна из Края на Нищото, като само за миг спря, за да погледне към кораба, който остана в усойната долина.

След като преброди района, избра място в края на селището и без да иска разрешение от някого, построи колибата си там. Никой не му попречи. Беше отсякъл няколко дървета, бе ги отрязал с триона с еднаква дължина, бе ги одялал и побил в земята. После скова колибата. Избра и донесе камъни за огнището и камината, след което отиде в селището и купи прозорци. Запуши пролуките между гредите с мъх и глина. Насече дърва за огрев и ги подреди на сушина. Прекопа малък участък земя и направи градина, след това още веднъж отиде в селището да купи семена, които зася в почвата. Живееше от това, което раждаше земята, ловуваше, за да си осигури месо, търсеше диворастящи плодове и корени и ловеше риба в близкия поток, докато градината му не започна да дава плодове.

Отначало много хора се извървяха, горящи от нетърпение да разберат откъде се е взел. Сред тях беше и един дребен монах от Ватикана, в кафяви одежди, най-симпатичният робот, който някога бе срещал, макар Декър да си помисли, че може би този робот бе нещо повече от монах. Неканените гости му дадоха полезна информация за Края на Нищото и доста съвети. Прие сведенията с благодарност, но съветите общо взето пренебрегна. После, без никакво изключение, натрапниците започнаха да си пъхат носа в неговите работи и да напират да им разкаже житейската си история. Не реагираше на въпросите им с груб отказ, просто даваше уклончиви отговори колкото е възможно по-тактично, и леко объркани, те бързаха да се ометат. Неколцина дойдоха да го посетят още веднъж-дваж, но след като не изкопчиха нищо повече, накрая се отказаха и го оставих на спокойствие.

И слава Богу, казваше си той. Обичаше да живее сам. Понякога изпитваше угризения, че е постъпил по този начин със съседите си, ала всеки път, когато си го помисляше, се убеждаваше, че това е бил единственият начин да се справи с положението. По-добре да си остане загадъчен, отколкото да поеме риска да им разкрие тайната си. Така им бе предоставил тема за размисъл за години напред и може би това им доставяше удоволствие.

Защо се връщаш на мястото, откъдето си тръгнал, бе го попитал Шептящия. Да, това бе мястото, където бе започнал живота си на тази планета. Наистина защо го правеше, питаше се той. Някакво предчувствие, навярно. Някакво неясно, безпочвено очакване. А дори

и да не беше безпочвено, какво би могъл да стори? Декър, рече си той, ти си полудял! Направо луд за връзване.

— Декър, онзи Тенисън ми допадна — рече Шептящия. — Страхотен е.

— Да, доста приятен е.

— Той ме видя — добави Шептящия. — Сигурен съм в това. Малцина могат да ме видят. За това са нужни определени способности.

— Значи те е видял? Откъде си толкова сигурен? Защо не спомена нищо за това по-рано?

— Защото не бях съвсем сигурен, но след като мислих няколко дни за това, се убедих, че е така. Видя ме и не можа да повярва на очите си. Разтърка ги и помисли, че ги е напращил. Спомняш си, нали? Ти го попита дали нещо не е попаднало в окото му и той отговори: „Просто някаква пращинка.“ После отново го попита дали можеш да видиш окото му, но той каза, че се е оправил.

— Да, сега, като заговори за това, си спомних тази случка.

— И аз — продължи Шептящия, — аз също видях нещо, но само за миг. Не зная какво точно беше то.

— Защо не го заговори? Не опита ли да го заговориш?

— Не, не опитах. Ала този човек е особен. Сигурен съм в това.

— Сигурен съм, че ще го видим отново. Така че вероятно ще имаш възможност да проучиш странностите, които си мислиш, че си забелязал у него.

— Хайде да се спуснем надолу, и да проверим в какво състояние е корабът.

20.

Джил беше излязла преди половин час, за да отиде в библиотеката, когато се появи Екюър. Тенисън пиеше кафе на бавни глътки. Хюбърт, след като покани Екюър, се скри в кухнята и започна да се рови в нещо, като вдигаше невъобразим шум. Той не обичаше хора, които се застояват дълго.

— Много сте ранобуден — обърна се Тенисън към Екюър. — Седнете да изпиете чаша кафе.

— Смятам да приема — отговори Екюър, — макар че нито вие, нито аз, разполагаме с много време.

— Цялото време във Вселената е пред мен — заяви Тенисън. — Трябва да се появя в клиниката чак в...

— Греша, нямаме чак толкова време. Поканени сме на аудиенция.

Тенисън го изгледа недоумяващо.

— Трябва да отидем на аудиенция с Негово Светейшество — обясни Екюър.

— О?

— Това ли е всичко, което ще кажете?

— А какво очаквате да направя? Да се строполя мъртъв на земята? Да се разтреперя от вълнение? Да падна раболепно на колене?

— Бихте могли да проявите поне малко уважение. Изключителна чест е човек да бъде поканен от папата.

— Съжалявам — каза Тенисън, — предполагам, че е така. А какъв е поводът?

— Не съм сигурен. Може би е свързано с откриването на Рая. Теодосий и Робъртс ще ни придружават.

— Кардиналите.

— Да, кардиналите.

— Разбирам защо папата желае да разговаря с вас. Ако е във връзка с видението за Рая, вие плувате в свои води, но аз...

— Мери е ваша пациентка. Папата може да ви зададе някои въпроси от медицинско естество. Не съм сигурен дали Рая е поводът за поканата. Може би папата просто желае да се срещне с вас. Обикновено всеки нов член от персонала на Ватикана е поканен на аудиенция при него. Естествено е да пожелаела се срещне с новия лекар на Ватикана. Подозирам, че щеше да го организира много по-рано, ала ситуацията беше твърде напрегната.

— Тук май винаги е напрегнато, с такова впечатление оставам — отвърна Тенисън.

— Е, да. Но понякога задачите са повече от друг път.

Те продължиха да пият кафето си. Хюбърт не преставаше да вдига шум в кухнята.

— Хюбърт! — повиши глас Екюър.

— Да, сър?

— Спри с тази врява! Не можем ли да си изпием кафето на спокойствие?

— Да, сър — извика Хюбърт и шумът стихна.

— Доста е разглезен — отбеляза Екюър. — Самият аз съм виновен за това. Не зная какво да правя с него.

— Има нещо, за което отдавна искам да ви питам.

— Питайте, не се колебайте.

— Гледах онзи куб — с уравненията и диаграмите. Мисля, че ви казвах. Вие гледали ли сте го?

— Ами да, предполагам, много отдавна. Беше заснет преди години. Преди много години, струва ми се.

— Казвахте ми, че Изследователят се е връщал там няколко пъти и нищо не е могъл да разбере.

— Така е — кимна Екюър. — Заинтересува ли ви нещо?

— В него има нещо, което ми убягва. Нещо, което ми се струва, че почти съм доловил, но после ми се изплъзва. Имам чувството, че ако успея да протегна ръката си съвсем малко напред, ще мога да го докосна.

— Имате ли някаква представа какво може да бъде то?

— Никаква. И това е ужасното. Долавям, че има нещо скрито, но не зная какво е то. Хващам се как си представям различни неща, но съм убеден, че не е нито едно от тях.

— Не се тревожете за това — посъветва го Екюър. — Мога да ви покажа още по-загадъчни неща. Очаквах, че ще проявите повече интерес към файловете. Можете да ходите там, когато пожелаете — по всяко време. Ползвайте каквото искате.

— Имаше и други неща, с които се занимавах — рече Тенисън. — Пък и да си кажа честно, може би изпитвам малко страх от онова, на което бих могъл да попадна. Безпокои ме светът на уравненията. Но есенният свят все още не напуска съзнанието ми. Бих желал да се върна и отново да посетя този прекрасен свят, но нещо ме възпира да го сторя.

Екюър допи кафето си.

— Хайде — напомни му той, — папата ни очаква.

21.

Лицето на папата наподобяваше очертана с едри щрихи човешка физиономия — или подобие на физиономия. За да я възприеме за такава, човек трябваше да вложи максимално усилие и доста въображение. Това бяха черти на лице, положени върху матова метална плоча, вградена в гола каменна стена. Тя напомни на Тенисън за фотографията на извезана с различни фигури кърпа от XIX век, каквато бе виждал на страниците на книга в една библиотека преди много години, а също и по странен начин на детската игра за очертаване на буквата Х и буквата О по хоризонтални и вертикални линии. Лицето не се виждаше изцяло по всяко време, макар че понякога той успяваше да долови чертите му твърде ясно. Не бяха положени никакви усилия да се омекоти суровата му решителност, не бе направен и опит да му се придаде властност или тщеславие. И може би, помисли си той, това преднамерено желание да се достигне мрачна простота, правеше лицето още по-внушително.

Малкият салон за аудиенции, в който седяха, също беше обикновен. Не бяха положени усилия да се прикрие факта, че каменните ѝ стени са издялани направо в гранита на планинския хребет, върху който бяха накацали сградите на Ватикана. Просто четири голи каменни стени и метална плоча, поставена в центъра на една от тях, която представляваше папата. За да стигнат до салона, те бяха се спуснали по безкрайни стълбища, всичките вдълбани в монолитната скала. Имаше галерии, които се отклоняваха от стълбищните площадки, губейки се дълбоко гранита. Нямахме никакво съмнение, че този компютър-папа е вкопан дълбоко в коравото, каменно сърце на планината.

Беше повече от вероятно, каза си Тенисън, че съществуват много други подобни лица на папата в други салони за аудиенции — някои от тях без съмнение много по-просторни, защото имаше случаи, когато целият персонал на Ватикана трябва да бъде събран заедно на едно място за среща с папата. Многоликият папа, помисли си той, апарат

така многофункционален и вездесъщ, че по едно и също време можеше да действа на различни места и да поема решаването на огромен брой задачи.

Сега папата говореше — гласът му бе безстрастен, но звучеше гладко и хладно. Нечовешки глас и същевременно така различен от типичните гласове на роботите, защото макар че те не говореха с човешка интонация, все пак понякога имаше моменти, когато влагаха някаква топлина в изричаните от тях думи. Ала този глас бе лишен от чувства. В него нямаше и помен от задушевност. Не беше нито човешки глас, нито глас на робот, и все пак не беше резкият глас, който човек си представяше, че би имала една машина. Той произнасяше думите с прецизна яснота и мисълта, скрита зад тях, беше безмилостна и неумолима — мисъл на машина, на компютър, гола електронна мисъл.

— Доктор Тенисън — заговори папата, — разкажете ми за Изследователката Мери. Как е с ума?

— Не мога да ви окажа голяма помощ, Ваше Светейшество — отговори Тенисън. — Бих могъл да коментирам физическото ѝ състояние, но не мога да бъда сигурен относно ума ѝ. Аз не съм подготвен да лекувам психични заболявания.

— Тогава каква е ползата от вас? — попита папата. — Ако имахме лекар-робот, каквато възможност обсъждахме неколкократно, той щеше да знае как е умът ѝ.

— В такъв случай — кратко отвърна Тенисън, — създайте лекар-робот.

— Вие осъзнавате, Ваше Светейшество — намеси се кардинал Теодосий, — че човешките същества във Ватикана не се доверяват на лекар-робот. Както споменахте, дискутирали сме този въпрос много пъти и...

— Всичко това е отклонение от темата — заяви Негово Светейшество. — Вие използвате случайна забележка, за да не дадете пряк отговор на въпроса ми. Ами вие, Екюър? Можете ли да вникнете в ума ѝ?

— Не бих могъл — отвърна Екюър. — Нито съм обучаван, Ваше Светейшество, да давам оценка на човешкия ум. Всичко, което мога да направя, е да опиша поведението ѝ. През цялото време досега, откакто е с нас, тя е била тиха и отдадена на работата си, но откакто откри Рая,

или смята, че го е открила, личността ѝ се промени. Придава си високомерна важност, затова ни е трудно да работим с нея.

— Не ви ли изглежда странно това? — попита папата. — На мен би ми се сторило нелогично. Ако наистина е открила Рая, както твърди, не сте ли съгласни, че би трябвало да стане по-предана и смирена? Надменността, за която говорите, не ми изглежда тип поведение, присъщо на човек, открил доказателства за съществуването на Рая. Като добър християнин, вие би трябвало да знаете това.

— Ваше Светейшество, аз не съм добър християнин — отвърна Екюър. — Не съм сигурен дали съм добър в каквото и да било. Ваше Светейшество сигурно знае, че дори не съм християнин. Вие ме изпитвате.

— А Изследователката Мери? Тя християнка ли е?

— Сигурен съм, че е, Ваше Светейшество. Ала трябва да осъзнаете, че търсенето на информация не е свързано с теологични проблеми.

— Странно — отбеляза папата, — бих си помислил, че сте християнин.

— Ваше Светейшество преднамерено ни създава трудности днес — намеси се кардинал Теодосий. — Становището, което изложихте, не ви приляга. Подценявате нашия приятел от Информационната програма. През всичките тези години той ни е правил неоценими услуги.

— Ваше Светейшество — строго заяви кардинал Робъртс, — смятам, че си позволявате твърде много.

— Аз не смятам така — упорито продължи Теодосий. — На съвещателна среща, каквато е тази, трябва да се отнасяме с дължимото уважение към всяка гледна точка. Проблемите трябва да се обсъждат сериозно и честно.

— Но досега никой от вас — прекъсна го папата, — не се е опитал да говори по повдигнатия проблем. Откриването на Рая, или онова, което смятаме за такова, излиза от контрол. Знае ли някой от вас, че се натрапва мнение за канонизирането на Изследователката Мери, за провъзгласяването ѝ за светица? Досега ние не сме канонизирали никой за светец. Нито ни е хрумвала подобна мисъл. И ако желаем да направим това, със сигурност трябва да изчакаме, докато тя почине.

— Ваше Светейшество — заговори Робъртс, — всички ние чудесно ви разбираме и осъзнаваме сериозността на проблема, както и опасността, който той представлява. Разбира се, цялата тази идея е абсурдна, но на този етап не можем открито да ѝ се противопоставим. Не трябва да пренебрегваме факта, че много — може би повечето — от по-низшите служители на Ватикана, дори след всичките тези години, все още вярват в обещанието за рай, което им внушава християнската вяра.

— Какво обещание, кардинале? — попита папата. — Сигурно нито един робот, независимо от предаността си, не може да се надява, че някога ще се озове в Рая. Нито пък ще е необходимо да правим това, ако се грижи за себе си достатъчно добре.

— Може би вината е в самите нас — отбеляза Теодосий. — Много от нашите служители на по-ниски постове — работниците във фермите, градинарите, дърварите, селскостопанските работници, дори мнозина от монасите — са много простодушни. При тях основните догми на християнството, макар и позагубили блясъка си, все пак са могъща сила. Те, естествено, не вникват в християнството като доктрина, но дори и на Земята, преди хиляда години, много хора, които са се гордеели, че са добри християни, не са го разбирали в по-голяма степен. Тези наши служители не знаят всичко онова, до което ние сме се добрали. И ние не сме и опитвали да им го обясним. Знаем, че животът и интелектът могат да се проявяват в много форми — биологични и небологични; че откриваме интелект и в онези светове извън пространствено-времето Вселена. Ние подозираме, че съществува още една Вселена, а може би и още една, и още една, макар че не можем да бъдем сигурни. Имаме косвени доказателства, ала нищо повече от това, че е възможно да съществува някакъв Висш принцип, по-сложен от принципа, на който е подчинена пространствено-времето Вселена. Следователно ние знаем, че ако съществува Рай (ако е възможно да съществува Рай в този безкрай от множество вселени), той по необходимост трябва да бъде нещо повече от християнския Рай, Вечните ловни полета или Острова на Блажените — с каквото и име да го наречете. Той не би могъл да бъде оприличен нито на величествена златна стълба, нито на фанфарен ек, нито на жизнерадостно хвърчащи насам-натам ангели...

— Всичко това е вярно — намеси се Робъртс, — но проблема за споделяне на натрупаните знания с нашите братя е бил многократно обсъждан и всеки път, когато са възниквали диспути на тази тема, сме решавали, че не е препоръчително да информираме останалите братя. Можете ли да си представите какви интерпретации ще възникнат в определени области на знанието? Ние създадохме интелектуален елит в пределите на Ватикана и само този елит има достъп до знанията, които сме придобили. Това може и да е погрешно, но аз мисля, че е оправдано заради неотслабващата опасност, която крие откритото излагане на всички факти. Ако съобщим за тях, ще бъдем задушени от хиляди ереси. Няма да се върши никаква работа, защото всеки робот ще бъде убеден, че единствено неговото разбиране е правилно и ще си мисли, че е негов неотменим дълг да въведе братята си в правия път. Биха се появили дразги, спорове и вражди, които ще омаломощят организацията. Постигнахме съгласие, че във всеки случай е по-добре да продължаваме както сме правили досега: да позволяваме на останалите да се придържат към запазилите се досега представи за християнството, колкото и стерилни да са те.

— Дразги! — изрече папата със студения си глас. — А нима сега вие не се карате помежду си? А най-лошото от всичко е, че го правите пред две човешки същества, които може би не са осъзнавали нищо досега.

— На мен, Ваше Светейшество, голяма част от всичко това отдавна ми е известно — каза Екюър, — а за останалото подозирам. Що се отнася до моя приятел Тенисън...

— Да, Тенисън — прекъсна го папата, — какво ще кажете вие по този въпрос?

— Може да бъдете спокоен, Ваше Светейшество — заговори Тенисън. — Ако си задавате въпроса дали ще предприема кръстоносен поход, за да информирам останалите членове на Ватикана, искам да заявя, че нямам подобно намерение. Просто ще остана настрана и ще наблюдавам с известен интерес какво ще се случи тук.

— Що се отнася до останалата част на Вселената — обърна се Робъртс към папата, — няма защо да се боим, че двете човешки същества, които се присъединиха наскоро към нас, ще съобщят каквото и да било. И двамата не проявяват желание да си тръгнат оттук.

— Не зная — измърмори папата. — А онзи Декър? Изникна тук от нищото. Узна ли някой от вас точно откъде е дошъл?

— Не, Ваше Светейшество — отвърна Теодосий.

— Щом един от тях е успял да се промъкне тук, без да го усетим — изтъкна папата, значи друг пък би успял да избяга. Човешките същества са хитра раса. Трябва да ги държим под непрекъснат контрол.

— Те са наши братя, Ваше Светейшество — напомни му Теодосий. — Винаги са били и продължават да бъдат. Между човешките същества и роботите съществува неписан съюз. През всичките тези години те са живеели рамо до рамо.

— Те са ви експлоатирали — заяви папата.

— Но те ни дадоха всичко, каквото имаме — възрази Теодосий. — Ако нямаше човешки същества, нямаше да има и работи. Те ни създадоха по свой образ и подобие — никоя друга раса не би направила това. Никоя не го е правила. Другите раси са правили машини, но не и работи.

— И все пак, точно сега — подхвана Тенисън, — вие ми казахте, че не мога да напусна Ватикана. Че не можем да си тръгнем — нито моята спътница, нито аз. В това ли се изразява братството, за което говорите? Не че съм изненадан, очаквах го.

— Вие бягахте, за да спасите живота си — отговори Теодосий. — Ние ви предложихме убежище. Какво повече очаквате?

— Ами Джил?

— Положението с Джил — изрече Теодосий, — е съвсем различно. Убеден съм, че тя не желае да си отива оттук.

— Що се отнася до това — каза Тенисън, — аз също не изпитвам огромно желание да вървя където и да било. Но ми се ще да мисля, че ще мога да го сторя, когато пожелаая.

— Доктор Тенисън — строго заговори папата, — проблемът дали ще си идете, или не, не е тема на нашата дискусия. Хайде да го оставим за някой друг път.

— Съгласен съм — заяви Тенисън. — Отново ще го повдигна.

— Със сигурност ще го повдигнете — добави Екюър.

— Сега — каза папата, — нека се върнем отново към обсъждането на проблема за Рая.

— Струва ми се — заяви Екюър, — че този проблем е прост. Трябва да отговорим на въпроса съществува ли Рай или не. Ако не съществува, цялата дискусия става безпредметна. Защо не отидете дотам и не проверите? Ватикана разполага със средства да отиде почти навсякъде...

— Но не разполагаме с никакви координати — възрази Робъртс. — Кубът на Изследователката Мери не посочва никакви координати. Трябва да знаем къде отиваме, преди да предприемем пътуването.

— Мери може да отиде още веднъж дотам — предложи Тенисън. — Не е ли възможно при второто си посещение, или при някое от следващите да открие необходимите координати?

Екюър поклати глава.

— Не мисля, че ще предприеме повторно пътуване дотам. Смятам, че тя не желае това. Убеден съм, че се бои да го стори.

22.

Денят беше мъглив. Ниско надвисналите облаци прерязваха планините на две и обгръщаха земята със сивкава пелена. Пътеката, която Тенисън следваше, започна да става стръмна. Докато се катереше по хълма, мъглата се разсея и той успя да различи очертанията на хижата, която се издигаше на върха. Беше сигурен, че убежището е на Декър. Зачуди се дали щеше да го завари у дома, или бе поел на една от своите експедиции за скъпоценни камъни. Всъщност, нямаше значение. Ако Декър не беше у дома, Тенисън щеше да се върне, във Ватикана. Денят беше приятен за разходки и тъй или иначе щеше да го използва за тази цел, преди да падне мрака.

Декър се показва зад ъгъла на хижата, когато Тенисън все още не бе изкачил и половината от хълма. Носеше наръч дърва за подпалки, но махна със свободната си ръка и извика нещо в поздрав, който бе заглъхна в разредения въздух.

Остави вратата отворена и когато Тенисън влезе, Декър се приближи от камината дъното на стаята и му подаде ръка.

— Съжалявам, че не те дочаках отвън — каза той, — но трябваше да оставя наръча дърва. Беше доста тежък. Хайде да седнем до огъня. Хубав ден.

Тенисън свали раницата от гърба си, бръкна в нея и измъкна бутилка. После я подаде на Декър.

— Намерих още една — усмихна се той.

Декър я вдигна към светлината.

— Ти наистина ми спасяваш живота — рече той. — Свърших последната преди седмица. Чарли понякога ми донася бутилка-две, но не при всеки полет. Предполагам, че на него самия не му достигат. Той ги краде, нали разбираш.

— Да, зная — отвърна Тенисън. — Чарли капитанът на „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“ ли е? Никога не съм знаел името му.

— Същият — потвърди Декър. — Не го ли опозна?

— Въобще не. Разговаряхме от време на време. Разказа ми за Ябълков Цвят.

— Планетата, на която ще се пенсионира. Повечето от хората имат любимата планета. А ти, Джейсън?

Тенисън поклати глава.

— Никога не съм мислил за това.

— Е, хайде, ела и седни до огъня. Сложи си краката по-близо, ако искаш. Няма какво да съсипеш. Хижата е затова, да се чувстваш удобно. Отивам да намеря две чисти чаши, но нямам лед.

— На кого пък му е притрябвал лед?

Отвътре хижата изглеждаше по-голяма, отколкото отвън. Имаше само една стая. Единият от ъглите бе приспособен за кухня с малка печка и монтирани на стената лавици. Върху печката къкреше чайник. До едната стена имаше легло, над него — етажерка с книги. В съседния ъгъл, близо до камината, се мъдреше маса, върху която бе подредена колекция от каменни фигурки. Тенисън смътно си спомни, че капитанът на „Пътешественик“ бе споменавал нещо за тях.

Декър се върна с две чаши. Подаде едната на Тенисън и наля. Остави бутилката до себе си, за да му е под ръка, после се разположи в креслото и отпи голяма глътка.

— Господи, каква благодат! — измляска той. — Човек просто забравя вкуса му. Забравя го всеки път.

Дълго време седяха, без да говорят, пиеха и гледаха огъня. Накрая Декър се поинтересува:

— Как вървят нещата във Ватикана? Тук, до моя хълм, достигат разни откъслечни слухове. Навсякъде наоколо са плъзнали слухове, и във Ватикана, и в селището. Човек просто не знае на какво да вярва. Обикновено аз не вярвам на нищо.

— Постъпваш разумно — откликна Тенисън. — Аз живея във Ватикана и ми е трудно да повярвам и в половината от нещата, които чувам. Веднъж да се адаптирам, тогава със сигурност ще зная по-добре на кое от онова, което долита до ушите ми, да отдавам значение. Онзи ден се срещнах с Негово Светейшество.

— Е?

— Нещо по-конкретно ли искаш да чуеш?

— Да, какво е впечатлението ти от него?

— Разочарован съм — призна Тенисън. — Стори ми се дребнав. Може би отговаряйки дълбокомислено на големите, важни въпроси той е самата премъдрост, но когато го натиснат дребни грижи, изглежда така объркан, като нас. Дори повече. Изненадан съм, че го занимават такива маловажни неща.

— Имаш предвид онази история с Рая.

— Как разбра, Декър?

— Слухове. Казах ти, че наоколо ври и кипи от слухове. Цялото селище приказва само за Рая.

— Същото се отнася и за Ватикана — добави Тенисън. — Много мърморят по този въпрос, който на мен ми изглежда пределно прост. Мери или е намерила Рая, или някое място, за което смята, че е Рай. Разбрах, че Ватикана разполага с начини да отиде там и да провери. Ала те пляскат с ръце и се вайкат, че не разполагат с нужните координати. Мери може отново да се върне там и да им даде координатите, но Екюър се съмнява дали тя ще го стори. Казва, че се бои отново да го стори.

— Ами ти какво мислиш?

— Моето мнение няма значение.

— Въпреки това, какво е то?

— Мисля, че Ватикана, истинската официална институция, просто иска да си измие ръцете и да излезе чиста от цялата работа. Висшите служители на Ватикана се боят, а не Мери. Мери, естествено, също може би изпитва страх, но Ватикана се бои наравно с нея. Никой, разполагащ с достатъчно власт, не желае да знае как точно стоят нещата. Може би те се страхуват, че онова, което Мери е открила, наистина е Рая.

— Без съмнение, имаш право — кимна Декър. — Кардиналите и останалите висши теолози са прекарвали всичките тези хиляда години, опитвайки се да изяснят принципите, върху които е устроен светът. Далновидни са — трябва да им признаем това. Измъкнали са тонове информация от цялата Вселена — каквото и съдържание да влагаме в тази дума. Възможно е тя да бъде съвсем различна от онова, което смятаме аз и ти. Заложили са тези данни в Негово Светейшество папата и Негово Светейшество, както всеки компютър, ги е съпоставил, достигайки до етап, когато те започват да мислят, че са разгадали начина, по който са устроени нещата — или поне, че са на

крачка от него. Може да са развили експериментална, но издържана и заслужаваща адмирации теория, макар и уязвима като структура. Като цяло тя е убедителна, по-голямата част от факторите пасват, но не са изключени и несъответствия. С определени корекции тези несъответствия в теорията се изглаждат и всичко отива по местата си. Повече от вероятно е, че Ватикана е започнал да вярва, че са му необходими още хиляда години, за да изясни нещата докрай. И тъкмо сега, тази глупава жена открива Рая. Рая, истинският християнски Рай, е единственото нещо, което би оборило прекрасната, наполовина доказана теория. Това е единственият аргумент, който ако се окаже верен, ще срина теорията из основи.

— Не съм сигурен — възрази Тенисън, — че онова, което казваш, обяснява изцяло положението. Може би Ватикана се страхува от връщането на неофициалния Ватикан, Ватикана на обикновените работи; към християнската вяра. Тази вяра все още има огромно влияние сред роботите. Не забравяй, че много от тях са произведени на земята и поради това са по-дълбоко свързани с човешките същества от новите работи, конструирани след преселението от Земята. Сред хората християнството е все още могъща сила. Пет хиляди години след Христа то все още е религия, достатъчно действена, за да бъде изповядвана от огромна човешка маса. Докато Ватикана няма нищо против повечето от неговите работи да вярват в християнството, без особено усърдие, разбира се, то би било пагубно, ако се породят силно, а може би и фанатично движение за възраждане на вярата. Убеден съм, че Рая ще бъде причина именно за това.

— Сигурно имаш право — рече Декър, — но аз продължавам да вярвам, че онова, от което се страхува Ватикана, е някой да не обори теорията за Вселената, която постулират те.

— Но не смяташ ли, че все пак биха желали да научат истината? Какво ще спечелят, ако заравят главите си в пясъка, надявайки се, че като не правят нищо, темата за Рая просто ще заглъхне?

— Впоследствие — продължи Декър, — те ще подходят прагматично. Може да са всичко друго, но не и глупци. Но тъкмо сега, се отдръпват под въздействието на шока, който изживяват. Дай им време и отново ще стъпят на краката си.

Той взе бутилката и подканящо я задържа в ръката си. Тенисън протегна чаша. Декър напълни и двете чаши и отново остави

бутилката до себе си.

— Помисли си — рече той, — доктрина, изградена мъчително в продължение на векове от твърде обикновена форма на живот, развил се на обикновена планета с обикновено слънце, накрая достига своята кулминация, създавайки вяра, доктрината се усъвършенства и продължава да захранва тази вяра и сега заплашва да обезсмисли хилядолетните усилия на шепа гениални мислители. Човекът не е най-умното животно в Галактиката, в никакъв случай не и най-интелигентното. Възможно ли е, Джейсън, човекът просто чрез интуицията си, чрез копнежите и надеждите си да е открил истина, която...

— Не зная — отвърна Тенисън. — Никой не знае.

— Тази мисъл е много интригуваща.

— Ужасяваща е.

— Само ако Ватикана не беше така целенасочен, така дяволски мотивиран да открие универсалната вяра и истина за Вселената, можеш ли да си представиш какво биха постигнали, какво биха представлявали?

— Не, не съвсем — погледна го Тенисън. — Нямам представа с какъв капацитет разполагат.

— Сигурен съм, че знаят отговорите на въпроси, които малцина други някога са помисляли да си зададат. Убеден съм, че са дълбали в глъбините, в същината на универсалното познание, там, където никой друг не би и помислил да се насочи. Те разполагат с възможности, сила и дръзновение, които биха засенчили всекиго в тази Галактика, стига да съумеят да ги използват. Слава Богу, не са в състояние да се мобилизират да го сторят. Обсебени са така маниакално от другата си дейност, че не им остава време да проявят силата и дръзновението си.

Декър постави чашата си до камината, стана и се върна в кухненския бокс, вдигна капака на чайника и разбърка с лъжица онова, което вреше в него.

В ъгъла, увиснало над масата с каменните фигурки, блещукаше мъничко облаче от диамантен прах, отразявайки светлината от пламъците в камината. Тенисън подскочи и разля част от питието в чашата си. Преди няколко дни, спомни си той, когато срещна за пръв път Декър, беше забелязал блясъка на диамантения прах над рамото му. Беше извърнал глава, за да се отърси от магията и когато отново бе

погледнал в същата посока, сиянието бе изчезнало. Сега, същото това сияние — беше сигурен, че е същото — този път не се разсея в пространството. Продължаваше да стои над масата.

Декър се върна до огъня, взе чашата си и се отпусна в креслото.

— Защо не останеш за вечеря? — попита той. — Има яхния, ще стигне и за двама ни, дори ще остане. Ще замеся житна питка и ще я пъхна във фурната. Ще я изядем топла. Кафето ми свърши, но имам чай.

— Чаят е хубаво нещо — рече Тенисън.

— Ще запаля Старата Бетси и ще те закарам до дома ти — додаде Декър. — Нощта ще е тъмна и ако тръгнеш пеш, може да се заблудиш. Освен ако не желаеш да останеш тук за през нощта. Може да използваш леглото. Имам достатъчно одеяла. Аз ще легна на пода.

— Трябва да се прибера тази вечер.

— Това не е никакъв проблем. Реши само кога искаш да тръгнеш.

— Том — подхвана Тенисън. — Бях останал с впечатлението, че си необщителен. Казаха ми, че си бил доста хладен и саможив.

— Чарли ли ти каза това?

— Мисля, че той. С никой друг не съм говорил за теб, освен с него.

— Всеки щеше да ти каже същото, ако беше го попитал.

— За какво ми е да питам.

— Това ми харесва — кимна Декър. — Дори и сега не питаш. Обичайните въпроси. Кога съм дошъл тук? Как съм пристигнал? Защо съм се установил тук?

— О, по дяволите, аз също не съм ти разказвал нищо за себе си — прекъсна го Тенисън. — Макар че нямам нищо против да го сторя. Нито онова, което правех, нито човекът, който бях, ми се струват толкова важни.

— Говори се — вметна Декър, — че си беглец. Така разправят в селището.

— Вярно е — потвърди Тенисън. — Искаш ли да узнаеш подробностите?

— Ни най-малко. Чакай, дай да ти напълня чашата.

Продължиха мълчаливо да си правят компания, наблюдавайки огъня с чаши в ръце. Накрая Декър се размърда в креслото си.

— За да оцениш гледната точка на Ватикана — заговори той, — трябва да си зададеш въпроса какво представляват роботите. Често грешим, приемайки, че роботът е механичен човек, а той просто не е само това. Той е много повече и същевременно много по-малко. Подозирам, че роботът често приема себе си като същество едва забележимо по-различно от човека, ала той греша също както и ние. Странно е, че и роботите, и хората, допускат една и съща грешка. Първият въпрос, който трябва да си зададем, е дали роботът е способен да обича. Той може да бъде верен, отговорен, логичен. Но любовта? В състояние ли е въобще да обича някого или нещо? Роботът няма съпруга, деца, никакви близки, никакви кръвни роднини. Любовта е биологично чувство. Не бива да очакваме от робота да го притежава, нито пък самият той — да го изпитва. Тъй като няма кого да обича, роботът няма кого да защитава и няма за кого да се грижи — дори не е необходимо да се тревожи за себе си. С малки ремонти и техническо поддържане, на теория, той може да живее вечно. Призракът на старостта не го изпълва с безпокойство. Не е нужно да трупа състояние, за да се застрахова в напреднала възраст. Що се отнася до лични взаимоотношения, той просто не поддържа такива. Това издълбава пропаст в живота му, истинска бездна...

— Може би — намеси се Тенисън, — той не чувства нещата така. Не би могъл да осъзнае тази липса.

— Това може да бъде вярно, ако роботите живееха сами, изолирани от биологичните същества. Но те не го правят, не мисля, че могат. Те са свързани с хората, изпитват нужда да са заобиколени от човешки същества. И през всичките тези години, наблюдавайки хората, те сигурно са осъзнали, поне подсъзнателно, какво им липсва.

— Значи мислиш — попита Тенисън, — че след като са осъзнали неспособността си и невъзможността да обичат, те са се обърнали към религията, за да запълнят тази пропаст? Но в това няма много смисъл — религията е основана на любовта.

— Забравяш — отбеляза Декър, — че любовта не е единственият фактор, творящ религията. Съществува и вярата. Понякога вярата е свързана с упорство, а роботът е така устроен, че непоколебимостта е присъщо нему качество. Мисля си, че може да стане, при това с много малко усилия, такъв фанатик, който би засенчил всеки човек, ревностно отдал се на вярата.

— Но няма онова, което Ватикана утвърждава, е религия? — възрази Тенисън. — Понякога ми се струва, че не е.

— Може би в началото е било. Дори сега много от обикновените жители на Ватикана смятат, че религията е тяхното истинско призвание. Но с течение на годините целта на Ватикана се е променила. Сигурен съм в това. Усилията им сега са насочени към откриване на универсални модели, към онова, което всеки кардинал би окачествил като универсални истини, постулати. Кое то, трезво погледнато, е много по привлекателно за манталитета на роботите от всякакъв вид вяра. Ако, когато извървят поетия от тях път, открият — може би с известна изненада — че в крайна сметка са изнамерили универсална теология, те ще се почувстват на седмото небе.

— Но ако открият нещо друго — додаде Тенисън, — едва ли ще имат нищо против.

— Точно така! — възкликна Декър. — Изрази го съвсем точно.

Малкото облаче диамантен прах все още витаеше над масата, протегнато като крило, защитаващо неголямата група каменни фигурки. Понякога блещукаше, но повечето време просто си стоеше там — неподвижно, сякаш вгълбено в съзерцание.

Пепел ми на езика, възпря се негласно Тенисън, и замълча. Декър също сигурно виждаше облачето прах и осъзнаваше, че гостът му също го вижда. Ако беше нужно да се подхване тази тема, Декър би трябвало да го стори. Досега този въпрос не бе повдиган. Вероятно така трябваше да бъде.

— Да се върнем към случката с Рая — извади го от унеса Декър. — Пускаха ли ти тази лента? Гледа ли я?

— Не е лента — обясни Тенисън. — Куб е. Не, не съм го гледал. Гледал съм други, но не и куба с Рая. Не съм пожелал. Струва ми се, че за тях това е нещо много лично.

— Ти знаеш, разбира се. Нали спомена, че Ватикана има начин да отиде там и да провери.

— Така е — кимна Тенисън, — ала не разполагат с координати.

— Имам някакво предчувствие — започна Декър, ала не продължи мисълта си.

Тенисън изчака, но накрая не издържа:

— Да? Слушам те.

— Имам чувството — продължи Декър, — че зная къде се намира Рая.

23.

— Не зная какво е станало — заяви Екюър. — Нямам ни най-малката представа. Но сега Мери настоява да направи второ пътуване до Рая.

— Ако успее — додаде със съмнение Тенисън.

— Смятам, че ще бъде в състояние — каза Екюър. — Тя е най-добрият ни Изследовател. Притежава способности, необходими за това. Не зная точно какъв вид способност е това, да се върнеш безпогрешно на определено място втори път, но в течение на годините някои наши Изследователи са демонстрирали отново и отново, че я притежават. Опитвали сме се да определим каква всъщност е тази способност. Само да знаехме каква е тя, бихме могли да я създаваме и развиваме у нашите хора. Но стига сме говорили за това. Онова, което ме притеснява, е защо Мери е пожелала да отиде там втори път. Преди няколко дни не позволяваше да се спомене и дума по този въпрос.

— Може би иска да направи нещо, което отново ще привлече вниманието към нея — предположи Джил. — Вие двамата повече или по-малко сте ѝ повлияли. Накарали сте я да осъзнае, че не е толкова важна, колкото си въобразява.

— Това беше единственото, което можехме да сторим — обясни Екюър. — Ами, поне аз мислех така и Джейсън се съгласи с мен.

— Дали е правилно, или не — продължи Джил, — очевидно е имало резултат. А сега, след като е решила да отиде, има ли някакъв начин да ѝ внушите, че е необходимо да засече координатите?

— Можем да разговаряме с нея — каза Екюър. — Ще се опитаме да ѝ внушим, че е нужно да го стори, но не зная дали ще ни послуша. — После се обърна към Джил: — Ти можеш да поговориш с нея. Като жена с жена.

— Не мисля, че ще даде резултат — възрази Джил. — Ние никога не сме се срещали. Съмнявам се дали ще ѝ вдъхна доверие. Може да ѝ се стори, че всички се съюзяват срещу нея.

— Декър — намеси се Тенисън, — изглежда смята, че знае къде се намира Рая. Онзи ден разговарях с него...

— Откъде би могъл да знае! — удиви се Екюър. — Откъде би могъл да научи?

— Не ми каза и аз не го попитах. Страда от фобия относно личната си неприкосновеност. Просто не позволява да му задаваш въпроси. Смятам, че очакваше от мен да го сторя, но аз се въздържах. След като изрече тези думи, не добави нищо повече.

— Трябвало е да го попиташ — настоя Джил. — Може би е очаквал да го направиш.

— Не мисля. Може да греша, но имах чувството, че ме подлага на някакъв изпит. Даде ми възможност да го разпитвам по разни други теми, но аз не му зададох никакви въпроси. Изгарях от желание да го сторя, естествено, но успях да го потисна. Той е странен човек. Между нас нещата се получиха добре и смятам да продължа така и занапред.

— Аз мисля — заговори Екюър, — че през всичките тези години ние гледахме на Декър като на чудак. Самотник, какъвто в действителност е. Човек, който страни от другите и това му харесва. Джейсън е първият, който се сближи с него, поне отстрани изглежда така. Това може да се окаже ценно. Не желаем да го изгубим. Чувствам, че в него има повече, отколкото предполагаме.

Хюбърт влезе с кана току-що сварено кафе, напълни повторно чашите им и отново изчезна в кухнята, без да произнесе нито дума.

— Още ми е сърдит — поясни Екюър. — Онзи ден му направих забележка. — После посъветва Тенисън: — Трябва да го правиш от време на време. Това го поддържа във форма.

— Едно нещо трябва да му се признае — отбеляза Тенисън. — Прави великолепно кафе.

— Искам да зная само — намеси се Джил — Мери човешко същество ли е? Все още ли е човек? Колко от Изследователите са хора?

— Разбира се, че е човешко същество — отговори Екюър. — Защо питаш?

— Изследователите — подхвана Джил, — са имали... как да ги нарека... може би изживявания в други светове — имали са толкова много изживявания в други светове и не само това — те са се въплъщавали в същества от другите светове. Затова се чудя как, след всичко това, са успели да съхранят човешкото у себе си.

— Често съм си задавал същия въпрос — каза Екюър. — Но независимо от това, никога не съм посмявал да разговарям с някой от тях по този въпрос. С медиумите човек в повечето случаи като че стъпва по кокоши яйца. Всичките са силни личности. Може би това ги спасява. Може би силната личност е предпоставка човек да бъде медиум. Но въпреки силната си личност и твърдостта на характера си, преживените епизоди ги преследват и не им дават покой. Има такива, които отказват да се върнат към онова, което са открили — желаят да се насочат другаде, но не и там, където вече са били. Но досега не е имало случай на полудяване. Нито един медиум не се е побърквал.

Екюър допи кафето си.

— Предполагам — рече той, — че е най-добре да отида и да поговоря с Мери. Джейсън, искаш ли да дойдеш с мен?

— Не мисля, — не съм от нейните любимци.

— Точно сега и аз не съм.

— Ти я познаваш от дълго време. Това е от значение.

— Дано — поколеба се Екюър. — Е, ще се видим по-късно.

След като той си отиде, Джил и Тенисън поседяха известно време, без да говорят, накрая Джил продума:

— Струва ми се, Джейсън, че се натъкваме на нещо. Това чувство не ми дава покой.

Тенисън кимна.

— Ако Мери отново се върне в Рая и ако... Ако открие нещо повече от първия път...

— Трудно ми е да асимилирам какво става тук — призна Джил. — Във Ватикана се забелязва едно доста странно разделение. Каква е причината? Схващам част от нея, но не докрай. Най-лошото е, че не зная какво представлява Ватикана. Дали е религия, или някакъв изследователски октопод? Какво очаква да открие?

— Съмнявам се — подхвана Тенисън, — че самият Ватикан знае какво очаква да открие.

— Мислех си за кардинала — Робъртс, така се казваше, нали? Онзи, който заяви, че няма да ни позволят да си тръгнем оттук.

— Точно така каза — кимна Тенисън, — уж мимоходом. Не зная доколко това решение е окончателно.

— За момента — отговори Джил, — поне за мен мотивът ми да остана е от академичен характер. Не мога да си тръгна тъкмо сега,

когато съм започнала да се задълбавам в историята на Ватикана. Когато напиша моята книга...

— Твоята книга? Мислех, че това е историята на Ватикана.

— Да, но тази история ще бъде написана от мен — настоя тя. — И ще се продава в милиардни тиражи. Ще затъна в пари до пъпа. Никога повече няма да ми се наложи да работя. Ще мога да си купя всичко, което пожелаея.

— Ако успееш да напуснеш Края на Нищото.

— Виж, приятелю, Джил отива, където желае, и когато пожелае. Никога не е имало място, което да не е успяла да напусне, нито ситуация, от която не е могла да се измъкне.

— Добре, получаваш отличен — заяви Тенисън. — Ще ме вземеш ли със себе си, когато си тръгваш?

— Ако поискаш да ме последваш...

24.

Всичко беше както предишния път — широкият, лелеян и възпяван от хилядолетия друм, облян в светлина, който се простираше в безкрая, възвисяваше се сред сияйни висоти далеч, далеч напред. Тя се намираше високо над него, в пустото, лишено от всякакъв живот мъртвило. Мъчеше се да го преодолее, устремена към светлата диря, напрягайки всеки мускул, всяка фибра, за да достигне колкото се може по-бързо тези заветни висини.

Този път, рече си тя, ще се концентрирам по-добре. Ще запечатам в паметта си всяка забележителност, всеки знак, за да зная къде се намирам. После ще им кажа къде съм била и ще мога да им предоставя неопровержими доказателства за съществуването на Рая. Защото те не ми повярваха, но този път ще са принудени да го сторят. Координати, бе казал Екюър. Но какво представляват координатите? Как да открия координатите, които да ги убедят. Може да няма никакви други, освен тези на вярата, затова ще трябва да повярват в тях. Този път трябва да им донеса вяра, която да приемат безпрекословно. Така ще запомнят навеки, че аз съм тази, която им откри Рая.

Зная какво искат, каза си тя. Искат да им занеса пътна карта, после ще задействат смешните си машини и ще ме последват в Рая. Глупци, помисли си тя, едновременно вбесена и натъжена от глупостта им — тези безумци вярваха, че могат да се озоват физически в Рая, без да знаят, че за смъртните Рая е — как го беше нарекъл онзи идиотски лекар? — състояние на ума. Но той греши, помисли си жената, той с дежурно усмихнатото си любезно лице и превзетата си преданост към науката. Защото Рая не е просто състояние на ума, а състоянието на Божие просветление. И аз единствена сред всички тях бях осенена от него и затова съм способна повторно да се пренеса в Рая.

Състоянието на благодат, постигнато така мъчително, и все пак може би не в резултат на усилия, защото в него липсваше изнурителното налягане, имаше стремеж — съкровен порив към святост, към подчиняване на личността на Божията власт. Понякога,

понесена на крилете на порива, тя успяваше да се докосне до светостта, ала никога не съумяваше да я постигне докрай. Друг път пропъждаше мисълта за собственото си аз и тогава откъснатата, гърчеща се, непокорна мисъл за собствената ѝ личност плахо пропълзяваше обратно в съзнанието ѝ, за да застине сред пустотата, на която сама я бе осъдила. Никога не съм успявала да постигна заветната цел, припомни си тя, ала все пак се бях приближила до нея в достатъчна степен, за да поема по славната диря, простираща се пред мен.

Преодоля пустото пространство и ѝ се стори, че краката ѝ докосват опора, макар тя не приличаше на нито един познат ѝ досега друм. Той беше гладък, сияен, и трептеше пред нея в ореола си, далеч в безкрайността. Може би е прекалено далеч, помисли си тя, и няма да успее да стигна дотам. И какво да правя, какво бих могла да направя, ако поради крайно изнурение и безсилие рухна насред път, преди да съм зърнала бляскавите, огромни кули?

Ала изглежда нямаше да изпита затруднения, защото не ѝ се налагаше да върви. По необясним начин тя се носеше над светлия друм, без да прави нито крачка. Химни и песнопения се лееха навред около нея и за миг се запита дали силата на сладкогласната песен не я тласка напред.

Струваше ѝ се, че е изпаднала в странна немощ, отвсякъде я обгръщаха мъгли, затова виждаше само дирята пред себе си и мекия блясък в далечината, макар че изнурението ѝ бе примесено с всепоглъщаща радост. Движеше се натам без да прави и най-малко усилие, сякаш се бе оставила на нежен прилив, който я тласкаше към далечен бряг. Музиката ставаше все по-прекрасна, а блясъкът — по-ярък. Тя притвори клепачи да не бъде ослепена и нечие свято присъствие — наистина ли беше такова? — я обгърна и подкрепи.

После, неочаквано музиката затихна, възцари се тишина и тя отново стъпи на краката си. Вече никаква сила не я носеше, не я крепеше, нозете ѝ тежко се тътреха. Отвори уплашено очи и видя, че блясъкът се бе усилил стократно и се бе превърнал в сияние, сред което се издигаха могъщи кули на фона на лазурносиньо небе. Кулите — толкова много на брой! — бяха девствено бели и изпъкваха на синевата. Девствено бяло и девствено синьо... Някъде далеч откъм

кулите ромолеше музика, подобно водопад. Всяка капчица с отделен свой тон, сливащ се в общия хор.

Вдигна взор, за да види ангелите, но не съгледа никого. Може би, помисли си тя, те се реят толкова високо, че очите на смъртните не могат да ги съзрат.

На съвсем малко разстояние от мястото, където стоеше, започваше стълба — широка, стръмна, направена от самородно злато. Тя възхождаше към кулите и се губеше в далечината, прилично на тънък щрих, положен със златен молив.

Ще се изкачвам дълго, рече си тя. И все пак трябва да го сторя — стъпка по стъпка, докато достигна кулите. Там, на върха, ще ме посрещне фанфарен ек, възславящ в химни Бог.

Когато понечи да направи първата стъпка, мъглата, която я обгръщаше, започна да се разсейва. Пред очите ѝ се разстла гледка и тя видя сганта на стан от двете страни на широкия друм. Имаше шатри, колиби и бордеи. Тук-там сред мизерията се възвисяваха храмове и сред всичко това се тълпеше сган — безчет създания, каквито никога по-рано не бе виждала. Поради незнайна причина, тя не можеше да ги види ясно, ала доби впечатление за ужасни форми и цветове, за наплив от отблъскващи фигури, оплетени в отвратително смешение.

Тя се втурна, обзета от безпаметен ужас, по огромната стълба нагоре, тичайки с отчаяна решимост, която я караше да се задъхва и я изтощаваше до смърт. Накрая се препъна, строполи се и остана да лежи така на стъпалата, притискайки се към гладкия камък, обсебена от страх, че може да се подхлъзне и да се озове в онази геена.

Постепенно възстанови равномерния ритъм на дишането си и треперещото ѝ тяло се успокои. Внимателно се изправи, за да погледне надолу по стъпалата. Отново се стелеше мъгла. Сганта в подножието на стълбата не се виждаше.

Мери бавно се изправи и отново пое нагоре. Музиката зазвуча по-високо, макар все още да личеше, че се носи от много далеч. Белите кули блестяха на фона на синьото небе. Обзе я вътрешен мир. Ужасът, който изживя, когато в първия миг съзря тълпата, отстъпи неусетно.

Кулите ѝ се сториха безкрайно далеч. Цялото това трескаво изкачване, пыленето нагоре, като че не я бяха приближили до тях. В този миг, някъде нагоре по стълбата, Мери съгледа точица, която потрепваше в златиста светлина. За миг замря, загледана натам,

опитвайки се да разбере какво може да бъде това. Отначало си помисли, че зрението ѝ изневерява. Ала точицата си беше там, танцуваше на светлината, отразявана от златните стъпала.

Някой идва да ме посрещне, помисли си тя. Някой слиза по златните стълби, за да ме въведе в Рая!

Забърза нагоре с удесеторени сили, за да стигне по-бързо до този, който бе дошъл да я приеме. Точицата стана по-голяма, престана да трепти и Мери видя, че тя има човекоподобна форма и пристъпя от крак на крак. Уви, беше безкрила. Това слабо я разочарова, ала тя си напомни, че не всички в Рая имат криле. Когато тази мисъл се стрелна в ума ѝ, Мери с изумление осъзна колко малко знаеше за обитателите на небесните селения. Винаги си бе представяла Рая с ангели, а онова човекоподобно същество, което слизаше по стълбите, със сигурност не беше ангел.

Когато наближи, Мери успя да го види по-добре. Не, не беше човек, а човекоподобно същество, при това с нищо небесно у себе си, дори беше черно.

Разтревожена, тя забави изкачването си и накрая спря, изправена на стъпалата, взирайки се към онзи, който слизаше към нея. Ушите му бяха дълги и заострени, лицето — тясно като лисича муцуна. Устните — тънки, а устата — широка. Очите му бяха дръпнати, жълти като на котка, без никакво бяло. Беше толкова черен, че блестеше като лъсната обувка.

Мери не забеляза нито какво беше тялото му, нито с какво е облечен. Беше се вцепенила, вперила хипнотизиран поглед в отвратителното му лице.

Вече беше на две стъпала от нея. Вдигна ръка и назидателно заклати показалец, както би сторил родител или учител в желанието да вразуми палавник. Гласът му изтрещя като гръм:

— Ах, ти, проклетнице! Проклетнице, проклетнице...

Тя се обърна и побягна стремглаво надолу по стълбите. Тази единствена дума кънтеше в ума ѝ. Препъна се, падна и започна да се търкаля. Опита се да се задържи, да възстанови равновесието си, ала нямаше начин да овладее набраната инерция. Продължаваше да се търкаля, отскачайки от стъпало на стъпало, едно подир друго, в яростен, шеметен бяг.

После изведнъж престана да пада, полежа и изумена се надигна. Беше стигнала подножието на стълбата. Мъглата се бе вдигнала и тя отново видя тълпата, в плътен шпалир от двете страни на небесния друм, сякаш, невидима преграда я възпираше. Сганта се хилеше, дюдюкаше, подиграваше ѝ се, правеше ѝ мръсни жестове.

Мери се изправи и се обърна с лице към златната стълба. Непознатият, който бе излязъл да я посрещне, стоеше на последното стъпало. Той все още размахваше показалец и крещеше:

— Проклетнице! Проклетнице, проклетнице...

25.

Джил беше отишла в библиотеката, Хюбърт бе излязъл преди около час по някаква работа, а Тенисън седеше пред камината, вперил поглед в пламъците. След малко трябваше да отиде в клиниката, макар че по всяка вероятност там нямаше да има много работа. Човешките същества във Ватикана и в Края на Нищото изглежда бяха необичайно здрави. С изключение на Мери, не му се бе налагало да лекува друго сериозно заболяване, откакто бе пристигнал тук. Леки случаи — няколко обикновени настинки, зъб с пулпит, двама човека с болки в гърба, от време на време стомашни разстройства, един изкълчен глезен — това бе всичко.

Мери отново беше отпътувала за Рая. Воден от лениво любопитство, той се питаше какво ли се е случило, за да я накара да направи повторен опит. Последното нещо, което бе чувал, беше, че тя е категорично против да предприема такава стъпка. И какво ли, учуди се той, щеше да намери там — щеше да затвърди убеждението си, че е открила Рая, или щеше да се завърне, изпълнена със съмнения. Можеше да не се окаже Рая, казваше си той. Тази идея му се струваше нелепа, близка до насила предизвиканите видения и откровения, белязали историята на Земята през Средновековието.

Той се отпусна върху леглото, като продължи да се визира в огъня. След малко, напомни си, трябва да изляза оттук и да отида пеш до клиниката. Може някой да ме чака.

Изпита безпокойство, когато си помисли за това. А защо ли, зачуди се, би трябвало да се тревожа, мислейки за хората, които може би ме чакат в клиниката? Седна в леглото и огледа стаята. Нямаше никой, знаеше това. Беше сам и все пак, внезапно бе изпитал усещането, че в стаята има чуждо присъствие.

Изправи се и светкавично се извъртя с гръб към огъня, за да огледа срещуположната страна на стаята, търсейки онзи, който подозираше, че се крие. Ала не откри никой. Въпреки това, безпокойството не го напусна. Празната стая не го успокои. Беше

убеден, че нещо или някой се спотайва тук, в стаята, съвсем близо до него.

— Кой е тук? — по-скоро изграчи, отколкото произнесе той.

Сякаш в отговор на въпроса си забеляза в един от ъглите, близо до позлатения стол, който приличаше на паяк край мраморната масичка — слабото блещукане на облаче диамантен прах.

— Значи си ти — прошепна той и докато говореше, блясъкът се разсея покрай позлатения стол, но чуждото присъствие продължаваше да се усеща. Блясъкът беше изчезнал, но онова, което блестеше, се намираще все още тук.

В съзнанието му се надигнаха въпроси. Кой си ти? Какъв си? Защо си тук? Ала Тенисън не ги изрече гласно. Стоеше, без да помръдва, вцепенен, взрян в ъгъла, където бе забелязал блясъка.

Тогавя в съзнанието му проникнаха нечийи слова.

— Аз съм тук, вътре в теб. Аз съм в твоя ум. Искаш ли да си тръгна?

Беше тих глас, ако въобще можеше да го нарече глас. Тих, възпитан глас.

Тенисън не можеше да помръдне нито един мускул от тялото си. Необясним ужас го притискаше в хватката си. Той положи усилие да заговори, ала не можа да изрече нито дума, камо ли мисъл. Умът се бе вцепенил ведно с тялото му.

— Искаш ли да си тръгна?

Думите отново проблеснаха в съзнанието на Тенисън.

— Не — отвърна той, без нищо да изрича гласно. — Не, не си тръгвай, но моля, кажи ми кой си. Ти принадлежиш на Декър, нали? Сигурно ми носиш съобщение от него?

— Аз не принадлежа на Декър, не принадлежа на никого. Аз съм свободен и съм приятел на Декър. Това е всичко, което мога да кажа за себе си. Мога да разговарям с него, ала не съм в състояние да бъда част от него.

— Но можеш да бъдеш част от мен. Защо можеш да бъдеш част от мен, но не и част от Декър?

— Аз съм Шептящия. Така ме нарече той. Добре ми пасва, както би ми пасвало и всяко друго име.

— Ти не отговори на въпроса ми, Шептящи. Защо можеш да бъдеш, част от мен, но не и част от Декър?

— Аз съм приятел на Декър. Той е единственият приятел, когото имам. Подлагах го на дълги и тежки изпитания, за да се убедя, че ми е приятел. Опитвал съм и с други, те също можеха да ми бъдат приятели, ала те или не ме чуваха, или не ме разпознаваха. Те не усещаха присъствието ми.

— А сега?

— Опитвах с Декър, но не е възможно да проникна в него. Да разговарям с него — да, но не можех да проникна в ума му. Онзи първи ден, почувствах, че ти можеш да бъдеш мой много по-близък приятел.

— И ще изоставиш Декър? Шептящи, не бива да правиш това! Аз не бих му причинил това. Не бих му откраднал приятеля.

— Аз няма да го напускам. Но може ли да бъда с теб?

— Искаш да кажеш, че няма да настояваш?

— Не, няма. Ако кажеш „Върви си“, ще си тръгна. Ако кажеш „Остани“, ще остана. Но, моля те!

Всичко това, помисли си Тенисън, е пълно безумие. Не се случва в действителност. Сигурно си въобразявам. Такова нещо не съществува.

Вратата се отвори с трясък и Екюър застана в светлината на рамката.

— Джейсън — изкрещя той, — трябва да дойдеш с мен! Тръгвай, без да губиш нито секунда.

— Да, разбира се. Какво не е наред?

— Мери се върна от Рая — отвърна Екюър. — Не е на себе си.

26.

Декър още веднъж преживя този момент. Години не беше мислил за него, но сега, откакто се бе завърнал при кораба, често си го припомняше, заравяше се в паметта си и старият, избледнял спомен всеки пореден път ставаше все по-ярък.

Той протегна ръка и докосна, металната кутия, която стоеше на писалището му, кутията, която беше донесъл от спасителния кораб. Всичко е записано тук, помисли си той, в дневника, който е регистрирал корабът. Ала не му се щеше да го отвори и да прегледа записите. Може би, каза си Декър, трябваше да го оставя там, където бе лежал дванадесет години, тънещ в забрава.

Защо, питаше се той, се колебае да прослуша записите? Може би, защото се страхуваше, че ужасът все още е запечатан на тях? Възможно ли беше корабът да регистрира ужаса? Възможно ли бе той все още да е стаен там, така първичен и непреодолим както в онзи ден преди толкова години? Смръщи чело в усилието да се съсредоточи. Познаваше този кораб, беше летял с него много години, знаеше всеки негов чарк, беше го обичал, беше се гордял с него, разговарял бе с него в самотните часове, изгубен в космическото пространство. Понякога, поне така му се струваше, корабът му отговаряше.

В него имаше само едно нещо, в което не беше сигурен и то беше дали корабът наистина е регистрирал всичко. Щеше му се да беше абсолютно сигурен, че записите са подробни, ясни, че нищо важно не е пропуснато. Те съдържаха данни за местоположението на различни места, разстояния, координати, пресметнати с пределна точност, сведения за температури, налягания, химически компоненти, гравитационни стойности, данни за форми на живот, ако бяха засечени такива, предупреждения за скрити опасности. Но чувства — можеха ли записващите устройства да фиксират чувства? Можеха ли да съхранят в статистиката онзи безумен ужас, който беше заставил коравия, опитен екипаж да избяга, обзет от дива паника към спасителните кораби?

Декър седеше на писалището, пръстите му пробягваха по металната кутия. Очите му бяха затворени. Опитваше се да си спомни по-добре, да открие — за десети път през последните няколко дни — онова единствено нещо, което се изплъзваше от паметта му.

Бяха се насочили към глъбините на системата Кунскин, когато попаднаха в изкривяване. Странно нещо, мислеше си той — винаги я бе приемал за изкривяване — онази странна, необяснима пропаст в пространствено-времевия континуум, която не беше просто легенда, а пропаст, в която корабът се бе озовал в друго време или в друго пространство. Най-различни, пълни с преувеличения истории за тази аномалия се разказваха във всеки бар на всяка планета, отвъд която се простираше неизследвано космическо пространство. Онези, които ги разказваха, тържествено се кълняха в тяхната истинност, но това съвсем не потвърждаваше съществуването на изкривяванията, нито дори и най-далечната вероятност, че някой се е натъквал на тях.

Ала изкривяване, или не, нещо страшно беше сполетяло кораба. Привидно корабът висеше сред черния безкрай, без да личи по каквото и да било, че се движи, когато изведнъж се залюля, започна да се накланя и преобръща, увлечен в онова преддверие на вечността, в което бе попаднал. Декър си спомняше, че бе останал сам пред един от илюминаторите, взирайки се в безкрайната пустош, обгръщаща кораба, объркан, както винаги в такива случаи, от пълната липса на белези, с които можеше да я характеризира. Пространството наоколо беше черно, пусто и това беше всичко. Ала тъмнината всъщност не беше плътно черна — изглеждаше черна, защото в нея нямаше нищо, беше пуста, но не поради някакво чувство за загуба, а поради същия факт, че там нямаше нищо. Празнота, възникнала не защото някой бе взел онова, което някога е било там, а просто защото в нея никога не бе имало нищо, и най-вероятно никога нямаше да има. Много пъти си бе задавал въпроса какво го бе накарало да обикне тази безрадостна, безплодна пустота и никога не бе достигал дори и до мъгляв отговор с какво толкова го привлича тя.

Корабът се бе залюлял под краката му и той се бе проснал по очи на пода. Беше започнал да се хлъзга, сменяйки посоката, докато корабът се тресеше и люшкеше насам-натам. Декър беше направил опит да се задържи изправен, вкопчен в неподвижно закрепените предмети. Някои не успяваше да достигне, а малкото, до които

успяваше да се докопа, се изплъзваха изпод пръстите му. Беше се блъснал в нещо твърдо и бе отскочил встрани. Изведнъж бе ударил, главата си — кратък, но силен удар — в някакъв корав, здрав предмет и светът около него се бе изпълнил с метеори.

Може би бе лежал в безсъзнание известно време, никога нямаше да го разбере с точност. Много пъти бе мислил, ала не можеше да си спомни.

Следващото нещо, което помнеше, беше как се опитва да се изправи и да се изкатери в едно от пилотските кресла пред пулта за управление. Главата му бръмчеше, отнякъде долитаха писъци — страшни писъци на обезумели мъже, каращият да настръхват косите вой на изпаднали в безпаметен ужас хора, изгубили всякакъв контрол над себе си.

Проклети глупаци, беше си помислил тогава. Какво им става? Но още докато си задаваше този въпрос, той знаеше отговора му. Ужасът го притисна точно между очите. Той изпълни кораба до точката на задушаване и започна да го гнети, като че бе физическа, а не емоционална реакция. Някъде гърмяха думи, заглушавани от ужаса, и той не можеше да разбере смисъла им.

Корабът вече не се друсаше и не подскачаше. Вкопчи се в креслото, за да не падне. Когато се опита да се изправи, краката му се огънаха под тежестта му. Погледна към илюминаторите и видя, че черната пустош бе изчезнала. Корабът бе излязъл в нормално пространство.

Ужасът се завърна на пристъпи. Нападаше го, удряше го, както би го блъскал противник със свити юмруци. Усещаше гадене. Призля му. Все още вкопчен в стола, той се наведе, като се опита да повърне, ала не можа.

Тотален ужас. Не знаеше какво го поражда. Нищо не му подсказваше защо страхът се стоварва така смазващо върху него. Неподправен ужас без видима причина. През цялото време като звуков фон ехтеше онзи гръмък глас, който му крещеше — лично на него, не на някой друг, а точно нему. Смесени с гръмкия глас, в паузите, последващи тътена, той още чуваше все по-отдалечаващия се вой на екипажа, който бягаше, обзет от паника, изоставяйки го сам. Чу глух звук, после още един, и осъзна, че това е звукът, издаван от по малките спасителни кораби, които напускаха кораба-майка.

Вече се бе изправил, краката му изглежда вече можеха да го държат. Опипа главата си и усети влажен кичур коса, прилепнал към черепа. Дръпна ръка — беше червена, от нея капеше кръв. Измъкна се от креслото и се насочи към най-близкия илюминатор. Олюлявайки се, той прекоси пилотската кабина, достигна корпуса на кораба и вкопчи пръсти в него. Лицето му почти докосна твърдия кристал на илюминатора.

Под кораба се виждаше повърхност на планета, която се намираще прекалено близко. Пътища като спици на колело от разстоянието, от което ги наблюдаваше, се сливаха в главината на центъра, която лежеше пред него. Корабът кръжеше в ниска орбита и все повече губеше височина. Оставаха броени минути, преди да се разбие. Ако не бяха пристъпите на ужаса, които все още го връхлитаха, той беше сигурен, че щеше да чуе тънкото, пронизително свистене на космическия кораб, който се връзваше в атмосферата.

Тялото му се опитваше да се свие, да се затвори в себе си, смалявайки се, изсъхвайки като паднала в тревата ябълка, която повяхва през зимата. Вкопчи се по-здраво в металния корпус, макар че нямаше за какво по-здраво да се хване, но въпреки това упорстваше, опитвайки се в безумието си да пробие с пръсти метала. Взря се надолу и напред и ясно видя главината, в която се сливаха всички пътища. Представляваше височина, пирамида, скалисто възвишение, което се издигаше над еднообразния околел пейзаж. Забеляза, че пътищата не завършваха в основата на скалистото възвишение, а се изкачваха по склона, виеха се нагоре, към сърцето на огромната главина.

Само за миг зърна центъра на главината, криещ внезапно настръхнали, подобни на копия форми, които сякаш бяха насочени към него, за да го прободат. Съзирайки този център, той инстинктивно осъзна източника на ужаса, който кънтеше в съзнанието му. Със страшен вик, изтръгнал се от гърлото му, олюлявайки се, той се отдръпна от илюминатора и за миг остана свит, изпълнен с нерешителност. След това годините на сурово обучение заговориха в подсъзнанието му, той се обърна и се втурна към пулта за управление. Ръката му се протегна и сграбчи бордовото записващо устройство, където се съхраняваха сведенията за полета на кораба. Изтръгна го, скри го под мишница, извърна се и побягна.

Спомни си, че бе чул глухия звук само два пъти, и ако това наистина беше така, оставаше още един спасителен кораб. При мисълта, че може да е пропуснал нещо и да няма още един спасителен кораб, тялото му се обля в пот.

Паметта му не го бе излъгала. Глухия звук при отблъскването наистина бе прозвучал само два пъти. Третият кораб беше все още на мястото си.

27.

Мери опита да се изправи в леглото.

— Те ме изхвърлиха! Изхвърлиха ме от Рая!

Конвулсиите ѝ затихнаха и тя отново падна възник. Тънки вадички, подобна на пяна слюнка се процеждаха в угълчетата на устата ѝ. Очите ѝ диво сезираха напред, без да виждат нещо.

Медицинската сестра подаде на Тенисън спринцовката, той заби иглата в ръката на Мери и бавно вкара лекарството, после остави спринцовката.

Мери вдигна ръка и безсилно раздра с разперени пръсти въздуха. Започна да бълнува и след известно време сред потока стенания, се откриха няколко фрази:

— Голям и черен! Той вдигна показалец срещу мен...

Главата ѝ хлътна още по-дълбоко във възглавницата. Клепачите ѝ се склопиха върху обезумелите очи. Опита се да вдигне ръка, сгърчила пръсти, готови да дращят, но ръката ѝ падна върху чаршафа и пръстите ѝ вече не приличаха на клюнове на хищни птици.

Тенисън погледна над леглото към Екюър.

— Каж ми какво се случи. Точно как се случи.

— Тя успя да се изтръгне от преживяването — каза Екюър. — Зная, че това не е точният начин да изразя какво става с нея, но е единственият, който ми хрумва. Тя се върна, бълнувайки. Мисля, че бе обладана от безпаметен страх.

— Това случва ли се понякога? Случва ли се и с други Изследователи?

— Понякога — отговори Екюър. — Не често. Всъщност, много рядко. Понякога се връщат разстроени от особено неприятна сцена, но обикновено се касае за повърхностна уплаха. Те осъзнават, че преживяното е приключило, че са на сигурно място у дома и няма нищо, което ще им причини зло, сякаш никога не се е случвало подобно нещо. В особено неприятните случаи изживяното може да остави следа върху тях. Могат да го сънуват. Но ефектът има преходен

характер — след известно време отзвучава. Никога не съм виждал нещо толкова силно, като това. Реакцията на Мери е най-силната от всички, на които съм бил свидетел досега.

— Скоро ще се оправи — заяви Тенисън. — Успокоителното ще й подейства. Ще остане под негово въздействие няколко часа и когато дойде на себе си, ще бъде доста замаяна. Усещанията й ще бъдат притъпени. Дори и да си спомни, натискът върху паметта й няма да бъде силен. След това ще видим.

— Тя все още мисли, че е открила Рая — заговори Екюър.

— Макар че са я изгонили оттам, тя продължава да смята, че достигнала до Рая. Това я е наранило жестоко. Може да си представиш емоционалното въздействие — да откриеш Рая и да те изпъдят оттам.

— Каза ли тя нещо повече — имам предвид по-рано?

Екюър поклати глава.

— Малко подробности, това е всичко. Спомена за някакъв злодей — черен и огромен. Той я изхвърлил надолу по стъпалата на златната стълба. Тя се търкаляла през цялото време, докато стигне в подножието й. Убедена е, че тялото й е покрито със синини.

— По нея няма и следа от травми.

— Разбира се, че няма, но тя смята, че не е така. Това преживяване, Джейсън, е било много истинско за нея. Ослепяващо в своята жестокост с акта на отхвърляне.

— Ти все още не си гледал куба.

— Още не. Да си призная честно, не ми се ще да го сторя. Макар да зная какво има в него...

— Разбирам — каза Тенисън.

— Онова, което наистина ме тревожи, е, че Рая или каквото и да е там, е разбрал, че го шпионираме. Могли са да проследят Мери, докато се е връщала при нас. Би трябвало да...

— Смятам, че се поддаваш в прекалено голяма степен на страховете си. Не виждам как биха могли да я проследят. Не мога да си представя как са могли да я открият. Тя всъщност не е била там, не и тялото й.

— За Бога, не зная — отговори Екюър. — Вече нищо не зная. Въобще не биваше да й позволяваме да тръгва. Трябваше да предвидим опасността.

— Не мога дори да си помисля, че съществува вероятност да са я открили, че знаят за проекта.

— Онзи черен злодей, онзи дявол, я е преследвал по стълбата надолу.

— Добре — подхвана Тенисън, — може и така да е. И все пак, не смятам, че е имало какво да преследва. Мери не е била там. Но дори да е била — ако приемем най-невероятната възможност — и той я е преследвал, ти не бива да се самообвиняваш. Нямахме начин да предвидиш какво ще се случи, не би могъл да го узнаеш.

— Почти никога не е имало такава реакция срещу някой от нашите Изследователи в другите светове — добави Екюър. — Обикновено, нашите хора не са нищо повече от незабележими наблюдатели. Когато са нещо повече от наблюдатели, те се обвързват с тях, превръщайки се в обитатели на другия свят — като създават някаква връзка с някой от другите жители или като по някакъв начин програмират умовете си и се превръщат в един от тях, или... Джейсън, просто не зная. Никога не съм знаел. Не зная какво правят нашите Изследователи, когато пристигнат на някое място, и как постъпват, за да се справят с положението. Не го разбирам, пък и те не ми помагат — не могат да ми разкажат как го правят. Онова, което се случи с Мери, не се е случвало никога по-рано. Когато нашите хора наистина се обвържат, когато се впишат физически в характеристиките на другото място, те се идентифицират с нещо, което е различно от тях самите. Но Мери се обвърза с другия свят като Мери. Тя беше в Рая и що се отнася до нея самата, тя в действителност е била в Рая, срещнала е този човек, който я е погнал надолу по стълбата...

— Приказки.

— Ще ти кажа нещо — подхвана Екюър. — Обзалагам се с теб, че се е случило точно така. Убеден съм, че кристалният куб ще покаже...

— Разбира се, че ще покаже — съгласи се Тенисън. — Щом тя смята, че именно това се е случило, това и ще бъде записано в куба. Не е станало така, но тя мисли, че е станало и това ще си проличи в кристала. Но дори и записът да е точен и да отговаря на случилото се, дори ако онова създание, за което тя смята, че я е преследвало по стълбата, наистина е сторило това, как можеш да бъдеш сигурен, че той и неговите събратя биха могли да я проследят до нас?

— Не съм сигурен — въздъхна Екюър, — но мисля, че такава възможност наистина съществува. Възможността е следната... Не знам как да се изразя... Ами, тя просто ни е издала. Нашите Изследователи никога не могат да бъдат сигурни, какво ще намерят отгатък. Съществува, което я е преследвало, може да не е всъщност онова, което тя смята, че е видяла. То може да е било нещо неразбираемо, така че човешкият разум на Мери да го е представил в човешки измерения, като някакво създание — ужасно, както й се е, сторило — което тя може да идентифицира. Мери е опитен наблюдател, един от нашите най-ценни Изследователи. Сигурен съм, че тя ще осъзнае какво е видяла. Също така съм убеден, че ако е попаднала на някоя прекалено отвратителна форма на живот, тя инстинктивно се е предпазила от нея, преобразувайки я в нещо друго.

— Не разбирам твоя страх — прекъсна го Тенисън. — Роботите на Ватикана пътуват с кораби, задвижвани чрез силата на мисълта, независимо от това как ги наричат. Достигат до някои от световите, открити от твоите хора.

— Така е — потвърди Екюър, — но има известна разлика. Роботите не отиват на сляпо. Те знаят накъде са се отправили. Местата за посещение се избират много внимателно.

Мери се бе укротила. Успокоителното вече бе започнало да действа.

— Скоро ще бъде съвсем добре — каза Тенисън. — Най-лошото вече отмина. Когато се събуди, ще си спомня някои от събитията, ала най-бурните сцени ще бъдат притъпени. Засега се нуждае единствено от почивка. Хубаво ще бъде, ако по-късно съумее да се прехвърли към някое друго място. Би ли било възможно това? Не бива да рискуваме, не трябва да й позволяваме отново да отива в Рая. Ако не сме съвсем сигурни, че тя няма да замине там, най-добре ще бъде изцяло да я отстраним от програмата. Обаче в този случай тя непрекъснато ще мисли за това. За предпочитане е да отиде някъде другаде. Новите изживявания ще засенчат настоящото. Има малка вероятност отново да попадне на нещо, действащо така травматизиращо, както Рая.

— Не зная — поклати глава Екюър. — Когато отново е способна да разсъждава логично, ще разговаряме с нея и ще обмислим всичко.

— Пациентите ме чакат — рече Тенисън. — Ще се отбия по-късно.

Имаше само двама пациенти. Когато приключи с тях, Тенисън не отиде веднага при Мери. Тя все още се намираще под въздействие на успокоителното и сестрата щеше да го повика, ако нещата не се развиваха както трябва.

Беше ранен следобед, денят бе хубав. Планините се извисяваха — мастилено сини на фона на лазурното небе. Поглеждайки натам, Тенисън знаеше къде би желал да бъде — на място, където би могъл да поседи сам за известно време и да помисли на спокойствие. През последните няколко дни, дори през последните няколко часа, се бяха случили толкова много неща, които трябваше да осмисли. Съвсем наблизо имаше един точно такъв оазис.

Градината беше пуста. Обикновено неколцина монаси се щураха безмълвно по пътеките, ала сега нямаше никой. Тенисън тръгна към пейката до розариума. Само една от розите беше разцъфтяла — бледожълт цвят, чиито венчелистчетата вече започваха да вехнат, готови да бъдат отнесени от вятъра, заедно със спомена за пищното им великолепие.

Тенисън седна на пейката и се загледа по посока на планините. Странно, помисли си той, че ме плениха толкова силно. Някой ден трябваше да напомни на Декър за неговото предложение и с новия си приятел щяха да направят експедиция сред тях. Макар че по всяка вероятност, каза си той, пътуване от няколко дни, каквото беше предложил Декър, нямаше да ги заведе далеч в планините, може би не по-далеч от подножията им.

Скоро, помисли си, трябва да се видя с Декър и да поговоря с него за Шептящия. Шептящия — какво глупаво име! И какво, за Бога, представляваше този шептящ? Нещо, което можеше да прониква в човешкото съзнание като шепот? Което можеше да се слива в едно цяло с него? Аз съм вътре в теб и мога да стана част от теб. Така ли бе казал Шептящия, зачуди се Тенисън. Или всичко това беше игра на въображението?

Опита се да отпъди нелепите мисли от съзнанието си. Действаха му доста объркващо. Щеше да научи повече след разговора си с Декър. Нямаше да спечели нищо, ако продължава да си блъска главата. Декър сигурно беше разбрал много неща за Шептящия досега.

По пътеката се разнесе шум от стъпки и Тенисън вдигна глава. До него стоеше градинарят.

— А, ето ви и вас — рече Тенисън.

— Че кой друг би могъл да бъде? — попита градинарят. — Кой има по-голямо право от мен да бъде тук? Тук е моето място. Или поне се приближава до представата за това.

— Аз не подлагах на съмнение правото ви да бъдете тук — отвърна Тенисън. — Ала ми се струва, че всеки път, когато дойда тук, се натъквам на вас.

— Градината е малка — заяви градинарят, ала не продължи, за да обясни точно какво има предвид.

— Кога отново ще цъфнат розите? — попита Тенисън. — Сега е останала само една.

— Но е красива. Не мислите ли, че е красива?

— Да, красива е — съгласи се Тенисън.

— С огромно съжаление научих, че Мери отново е болна.

— Да, тежко болна.

— До ушите ми стигна мълва, че отново е ходила в Рая.

— Не съм чувал такова нещо — излъга най-безсрамно Тенисън.
— Само зная, че е болна.

По дяволите, каза си той, това въобще не влизаше в работата на градинаря.

28.

Когато тръгнали от земята, роботите взели със себе си мишки. Може би непреднамерено, но сега на планетата имаше мишки.

Работейки до късно през нощта, Джил видя някои от тях. Имаше още, които зърваше от време на време, ала първата ѝ бе станала приятел. Тя идваше да я посещава в тихите самотни часове, надничаше иззад купища ленти и кристални кубове, меките ѝ, кръгли ушички потрепваха, щръкнали да доловят и най-слабия звук, розовото ѝ носле помръдваше, за да улови и най-недоловимата миризма. След като се убедеше, че няма никой, освен Джил, мишката се показваше, все още прибягвайки предпазливо, не съвсем сигурна, че е добре дошла и споделяше среднощната ѝ закуска, хванала трошица хляб или сирене с предните си лапички, приседнала на задните и изпънала бялото си коремче. Впила малките си, светли, мраморни очи в жената, без да ги откъсва нито за миг, мишката гризеше трошицата.

Джил разговаряше с нея, приказваше ѝ тихо, защото всеки посилен тон би я уплашил. Малък беглец, нарече я Джил, малък беглец от Земята. Понякога, когато не беше прекалено заета с трошиците, мишката цвъртеше срещу нея — приятно, разговорно цвъртене, с което казваше на Джил, че я харесва.

Отначало потръпваше при мисълта за безредието, което мишките биха създали в библиотеката, но по-късно осъзна, че това не е библиотека в смисъла, какъвто тя си представяше. Безценните книги от Старата земя бяха подредени в стъклени шкафове, както и всички останали писмени документи. Лентите и кристалните кубове бяха заключени в метални хранилища. Дори и запасите хартия бяха съхранявани в метални контейнери. Тук имаше съвсем малко неща, до които мишките можеха да се доберат.

Те не бяха много, не повече от дузина, и с изключение на нейната приятелка, която идваше редовно да получи храната си, се появяваха само от време на време. След като приятелката, която все успяваше да отмъкне нещо, приключеше с обяда си, тя също изчезваше. Това

озадачаваше Джил. Преди това мишката въобще не тичаше наоколо, не се движеше на зигзаг, за да изследва и търся някакъв път. Изяждаше трохичката, после се стрелваше нанякъде и Джил никога не успяваше да види къде точно отива. Отначало това не я притесняваше. Съвсем малко я интересуваеше къде и защо се крие мишката. Ала с течение на времето, без каквато и да било логическа причина, изведнъж откри, че се чуди къде ли отива мишката, след като си изяде трохата и какъв път избира, за да се добере дотам. Понякога дори се ядосваше на себе си, че си губи времето, мислейки за такива неща. В края на краищата, какво значение имаше това? Дори и да намереше отговор на тези въпроси, какво щеше да спечели?

Отстрани този въпрос като несъществен, ала от време на време той все още я тормозеше. После, една нощ, съвсем случайно, успя да проследи къде отива мишката. Тя бе прекосила стаята между писалището и облицованата с ламперия стена и бе потънала в стената. Движеше се по права линия, подтичваше, изопнала опашка, като че следваше многократно използвана пътечка (макар че не съществуваше пътека, проправена от мишки), тичаше бързо, без да намалява скоростта си и когато достигна стената, не спря, а премина през нея.

Озадачена, Джил стана от писалището и без да отделя очи от мястото, където беше изчезнала мишката, прекоси стаята и стигна до него. Коленичи и прокара ръка по стената. Нямаше никаква миша дупка. Ламперията продължаваше до пода — но дали беше наистина така? Жената проследи с пръсти връзката между ламперията и пода и докато внимателно плъзгаше длан напред, един от пръстите ѝ откри малък процеп — не по-голям от три сантиметра, ала вероятно достатъчно, за да се промуши през него мъничка мишка, стига да знаеше точно къде се намира мястото и стига да можеше да пропълзи през него.

— Малък дявол! — изрече гласно Джил.

Процепът продължаваше около шест сантиметра, току преди ламперията да докосне пода. Може би дъската на пода е хлътнала, рече си тя, така се е образувал този отвор. Промуши два пръста през пролуката и ги притисна към обратната страна на ламперията. Странно — помисли си Джил, — тук имаше нещо необяснимо, което не можеше да проумее. Беше приела, че дъската от пода е хлътнала, но когато прокара длан по пода, не откри подобен дефект.

Отново промуши пръстите си в процепа, притисна ги към обратната страна на ламперията и дръпна рязко. Със скърцане и стържене се отвори малка врата. Зад нея имаше празно място, килер. Върху закачалка на стената бе окачена пурпурна одежда дрехата на кардинал. От едната страна на одеждата бяха оставени чифт сандали. В единия ъгъл имаше кошче за боклук. Това беше всичко — одеждата, сандалите и кошчето. Целият килер миришеше на миши изпражнения.

Джил влезе вътре, взе кошчето, после затвори вратата.

Върна се на писалището си и започна да изследва съдържанието му. Смачкани на топки листове хартия го изпълваха почти догоре. Дъното беше мише леговище от изгризана, накъсана хартия — леговище, което вероятно е било използвано от много поколения мишки, като новите обитатели бяха разширявали размерите му.

Тя отдели неповредените или сравнително запазени листове хартия и ги натрупа на купчина върху писалището. Когато приключи и само мишето леговище остана в кошчето, тя се захвана да преглежда написаното, започвайки с онези най-отгоре на купчината.

Бяха най-обикновени банални писания, което я разочарова. Няколко листове бяха надраскани с математически изчисления, които не изглеждаха вълнуващи. Друг лист съдържаеше списък на предстоящи задачи, повечето от които бяха задраскани, което вероятно означаваше, че са били изпълнени. Много страници бяха изпълнени с нахвърляни безразборно бележки, сега изглеждащи загадъчно, но по всяка вероятност на времето са били изпълнени със значение за онзи, който ги е писал. Един лист представляваше начало на писмо без дата, от което бяха написани само два реда — „Ваша Светлост, през последните няколко дни размислях по проблема, който подробно обсъждахме в градината, и накрая стигнах до следното решение...“ — тук писмото свършваше, листът беше смачкан на топка и захвърлен. Върху друг лист имаше заглавие — „Бележки, представени на вниманието на Негово Светейшество“ — ала останалата част от листа беше празна. Имаше загадъчен списък — 22 тона жито, 30 кубика хубаво, кораво дърво, подходящо да поддържа огъня дълго време, 74 килограма най-висококачествените картофи, 7 делви мед — тук списъкът свършваше. Имаше още листа и парчета хартия, чието съдържание може би бе интригуващо, ако човек разполагаше с време да разгадае тяхното предназначение и да възстанови обстоятелствата,

при които са били написани — по-голямата част от тях вероятно нямаха никакво значение.

Въпреки баналното им съдържание, Джил прилежно ги подреждаше на купчини, като първоначално ги притискаше към твърдата повърхност на писалището и прокарваше длан по тях, за да изглади поне отчасти гънките, получени при смачкването на хартията. Някой ден, рече си тя, щеше да намери време да ги разгледа по-внимателно. Беше твърде възможно да намери ценен знак, който щеше да ѝ помогне да разбере по-добре Ватикана. Както си мислеше за това, тя изведнъж застина, като ударена от гръм. Взряна в купчината хартия, тя за първи път осъзна дълбочината на своята обвързаност със задачата, което бе поела — обвързаност, която я караше да трупа очевидно безполезни листове хартия, изпълнени с драсканици, предполагайки, че някой ден ще ги проучи, ще изрови от тях някаква случайна забележка, която би могла да ѝ посочи някакъв незначителен факт или прозрение. Не беше запланивала нещата да се развият по този начин, рече си тя, не този беше подходът, който възприе в началото на работата си. После започна да гледа на задачата си като на временна мярка, задължение, което ѝ служеше като извинение за това, че не си тръгва отгук, а работи за осъществяване на първоначалната си цел, заради която бе пристигнала във Ватикана. Спомни си, че Джейсън я бе предупредил. Ще се задълбочиш, беше ѝ казал той, толкова ще потънеш в изследователската работа, че няма да можеш да се измъкнеш. Сега тя знаеше, че и двамата бяха обвързани — той в същата степен както нея, макар и никога да не бе заявявал, че няма да остане на тази планета, поне за известно време. Тъкмо тя възнамеряваше да напусне Края на Нищото, ако не ѝ позволят да свърши репортерската работа, заради която бе пристигнала тук. И ако сега се появи възможност да се измъкне от Ватикана, запита се тя, като се помъчи да бъде честна пред себе си, щеше ли да се възползва от нея? Дълго мисли върху този въпрос, докато не разбра, че не може да му даде отговор.

Продължи да преглежда купчината листове. Почти накрая се натъкна на няколко листа, защипани заедно с кламер, изписани с префърцунени готически букви, които тя разчете с мъка:

„Аз, Инок, пиша тази неофициална записка за себе си, добре осъзнавайки факта, че тя не може да стане част от официалната статистика, тъй като инцидента, който описвам, преднамерено не е включен в официалните летописи. Пиша тази записка като предупреждение към себе си, основно за себе си, макар че я насочвам и към другите, на които някога мога да я предам. Все пак в настоящия момент не възнамерявам да я споделя с никого. Не я пиша, защото изпитвам страх, че ще забравя — аз не забравям, в продължение на много векове не съм проявявал такъв недостатък, — а защото желая да изразя в писмена форма моето отношение по въпроса, моите чувства, доколкото имам такива, и моя страх, особено страха и мрачните си предчувствия, преди времето да е успяло да притъпи или смекчи моите впечатления.

Наричам го инцидент, защото беше точно това, твърде мимолетен инцидент, ала будещ тревоги заради изводите, които могат да се направят от него. Дълго време се чувствахме сигурни в този изолиран наш свят, разположен на самия край на Галактиката, където има малко звезди, а нашата е тъй обикновена, че не би привлякла ничие внимание. Ала сега, след този инцидент, аз не съм така убеден в неприкосновеността на нашите граници. Никой от моите събратя не изрази, поне пред мен, страха, който изпитвах, затова аз, на свой ред, внимавах да не намекна по някакъв начин за своите опасения.

Поради тази причина — неохотата да дам израз на онова, което чувствам — а защо е така не мога да си обясня — и обзет от страх, че в края на краищата аз подсъзнателно мога да потисна опасенията си, които всъщност са доста конструктивни, пиша това послание към себе си, за да ми напомня в бъдните, дни, че аз изпитвах страх и бях убеден, че той е естествен и законен страх, затова трябва да бъде взет предвид, когато чертаем плановете си в бъдеще.

Вчера имахме посещение. Посетителите не приличаха на някои от тварите, които човешките същества, наши Изследователи, бяха срещали някога. Убеден съм, че

мнозина от нас въобще не видяха тварите, мислейки си, че онова, което виждат, не е нищо повече от мехури. Аз, който зърнах няколко пъти ездачите, яхнали тези мехури, знаейки, че мехурите не бяха нищо повече от транспортни средства. В един от случаите, когато забелязах ездачите, за миг се оказах лице в лице със създанието, което надничаше от вътрешността на мехура. Лицето — сигурен съм, че беше лице, — не на робот, нито човешко лице, приличаше по-скоро на кълбо дим, носещо се в пространството. Знаех, че не е дим, а лице, което наподобява пушек. То променяше чертите си, подобно на гумена маска, разтегляна в различни посоки, способна да приеме множество форми. Никога няма да забравя изражението, което видях върху него, докато то надничаше към мен на разстояние не повече от десетина метра. Върху него лъщеше самодоволна усмивка, изразяваща презрително веселие, сякаш съществото беше бог, наблюдаващ отвисоко кочина свине. Забелязвайки този поглед, изпълнен с безкрайно презрение, аз се свих уплашено. Превърнах се в малка, пълзяща твар, която скимти за милост към себе си и към събратята си, въргаляща се в мръсотията на изроденото общество, в което живея, и всичко, което бях сторил до този момент, загуби стойност.

Имаше може би цяла дузина мехури, макар че изглежда никой не се бе досетил да ги преброи. Те бързо дойдоха и бързо си отидоха. Не останаха дълго, вероятно не повече от десет минути, макар че може и да е било по-малко. Появиха се и изчезнаха. Изведнъж се оказаха при нас, изскачайки от нищото, после внезапно изчезнаха, потъвайки отново в нищото.

Пристигнаха, огледаха ни за кратко, без да пилеят от ценното си време. Вероятно не им беше необходимо да остават повече. Може би са видели много повече от това, което предполагаме, макар че посещението им бе така кратко. Те ни гледаха отвисоко с весело презрение, знаейки кои сме и какво правим и по всяка вероятност ни отхвърлиха като нещо, незаслужаващо тяхното внимание.

Те може би не представляват опасност за нас, но сега знаем (поне аз зная), че им е известно нашето присъствие (макар че са ни зачертали, те знаят, че съществуваме) и аз вече не се чувствам сигурен. Защото те са известени за нашето съществуване и дори ако не ни сторят нищо, самият факт, че е така, представлява опасност. Щом като са могли да ни открият при някое случайно пътуване (дори да са решили, че не си струва да си губят времето с нас), може да има други (а със сигурност има такива), които биха могли, поради непонятни нам причини, да ни намерят, веднъж решили това.

Ние се стремяхме към сигурност посредством изолация и хитрост. Търпяхме и дори поощрявахме пристигането на поклонниците — не толкова заради парите, които ни носят, колкото с мисълта, че ако знаят за нас, поклонниците ще ни възприемат като поредния дребен култ, на който не си струва да обръщаш внимание. Но може би сметките ни са били погрешни, и ако е така...“

Тук написаното свършваше. Джил се опита да оглади измачканите страници. Тя внимателно ги сгъна и ги постави в джоба си. Никога по-рано не бе изнасяла от библиотеката какъвто и да било материал, но този път твърдо бе решила да го стори.

Инок, кардинал Теодосий, помисли си тя, този тромав, стар робот — как бе успял да напише това? В металния череп бе скрит по-остър ум и надарено с по-богато въображение съзнание, отколкото бе предполагала.

29.

Декър копаеше в градината си. Парчето земя, забеляза Тенисън, беше добре обработено. Нямаше плевели. Декър си служеше с мотиката, без да бърза.

Тенисън застана встрани и зачака. Накрая Декър го видя, вдигна мотиката на рамо и излезе от реда, който окопаваше.

— По-добре да се скрием от слънцето — обърна се той към Тенисън. — Напича.

Той го поведе към сенчеста полянка, където имаше два дървени стола и ниска маса с ведро, поставено върху нея.

Декър взе ведрото и рече:

— Вода е, вероятно се е стоплила, но става за пиене.

Подаде на Тенисън ведрото, но той поклати глава.

— Пий ти пръв. Работиш от доста време на този пек.

Декър кимна, вдигна ведрото, напи се и го подаде на Тенисън. Водата наистина беше топла, но както бе казал Декър, ставаше за пиене. Той отново върна ведрото на масата и седна на стола срещу Декър.

— Докато работя, държа тук ведро с вода — обясни Декър. — Много е далеч да ходя до къщата, когато ми се допие.

— Сигурно прекъсвам работата ти — каза Тенисън. — Ако имаш още една мотика, мога да ти помогна. Зная как се копае.

— Не я прекъсваш. Всъщност, послужи ми като добър претекст да си отдъхна. Просто разривам почвата. Градината наистина не се нуждае от прекопаване.

— Трябва да ти кажа нещо — заговори Тенисън. — Не зная дали ти и аз сме приятели. По-скоро приемам, че сме, но много зависи от определението, което човек дава на думата „приятел“.

— Да приемем, че сме приятели — предложи Декър, — докато не докажем противното.

— Искам да ти кажа нещо за Шептящия.

— Значи е дошъл при теб?

— Да. Откъде знаеш?

— Бях почти сигурен, че ще го стори. Беше Очарован от теб. Така ми каза. Знаех си, че ще те посети.

— Направи повече от това. Превърна се... По дяволите, как да се изразя? Проникна в ума ми, стана част от мен. Поне каза, че е станал част от мен. Не съм сигурен дали беше така. Не остана дълго.

— Изхвърли ли го?

— Не. Предложи да си тръгне, когато поискам. Държа се като джентълмен.

— Какво стана?

— Точно по това време Екюър се втурна в стаята. Мери се завърнала от Рая. Била направо потресена.

— Какво се е случило с Мери?

— Все още не сме чули целия й разказ. Беше извън себе си от страх. Все още не може да разсъждава логично.

— Тогава изглежда, че онова място не е било Рая.

Изумен, Тенисън поклати глава.

— Не знаем. Не проумяваме нищичко. Но да се върнем към Шептящия. Казах му, че принадлежи на теб, че не бих сторил нищо, за да ти го отнема.

— Не зная дали ми принадлежи. Не мисля, че е така. Приятели сме, това е всичко. Историята е доста дълга. Той ми досаждаше от години. Играеше някаква игра с мен. Това беше най-проклетото нещо на света. Проследяваше ме, устройваше ми засади, когато бях из пуцинаците. Предизвикваше ме. Искаше да го преследвам. Разговаряше с мен, но не гласно. Чрез думи, които се появяваха в съзнанието ми. Вероятно знаеш как е.

— Да, той говори с мен.

— Смятах, че е някакъв голям, кръвожаден звяр. Хищно човекоядно животно с извратено чувство за хумор. Два пъти го вземах на мушка, или поне онова, което смятах, че е той. Улавях сянката му с оптичния мерник, но не дръпнах спусъка. Не зная защо постъпих така. Подозирам, че по това време бях започнал да харесвам този негодник. Но понякога, така ме вбесяваше, че само да можех да го видя, щях да го гръмна. Просто да се отърва от него, разбираш ли, да го разкарам да не ми излиза в гръб. Но когато дойдеше удобният момент, не можех да натисна спусъка. По-късно твърдеше, че само ме изпитвал, за да

провери дали може да ми се довери като на приятел. Това, че не натиснах спусъка, сигурно го е убедило, защото накрая се показва пред мен и вместо кръвожаден звяр, видях облаче блестящ прах.

— И оттогава живее с теб.

— От време на време. Понякога е при мен, понякога не. Видя ли каменните фигурки на масата?

— Да.

— Шептящия ги извайва. Не зная как. Имам чувството, че притежава способност да влияе на молекулите — да ги разрушава, да ги размества, да ги дълбае. Не съм сигурен. Това е просто възможно обяснение. Сигурно звучи неубедително. Помага ми, когато търся скъпоценни камъни. Как го прави, пак не мога да си обясня. По някакъв начин отгатва къде има находища. Открива къде се намират и ми казва къде да търся. След като ги намерим, взима онези, които иска да вае.

— Но ти разговаряш с него. Можеше да го попиташ. Може би щеше да ти отговори.

— Не мисля така, Джейсън. Разговорите ни не са на толкова високо равнище. Понякога се чувствам странно с него, усещам нещо необичайно. Сега, след като ми каза, смятам, че разбрах какво е било то. Опитвал се е да проникне в ума ми, но не е успявал.

— Вероятно си прав — рече Тенисън. — Каза ми, че е опитвал с теб.

— Но може да проникне в твоя ум.

— Том, не мога да бъда сигурен. Каза ми, че се е промъкнал в ума ми. Аз не бих могъл да се закълна. Просто приех на вяра думите му. Ако е проникнал в ума ми, не е останал там задълго. Само минута-две, преди да пристигне Екюър. Не съм много сигурен дали тази работа с Шептящия ми харесва. Не ми се ще той да се мотае из мозъка ми. Достатъчно е, че аз се балтая там. Не съм убеден, че има място за някой друг.

— Съмнявам се, че трябва да се страхуваш от нещо — каза Декър. — Той е добра душа. Онова, което му пречи, е самотата. Аз му помогнах малко да я преодолее. Той жадува за приятели. Аз съм, или бях, неговият единствен приятел. Приятелството ни е странно. Изглежда невъзможно, че човек може да бъде настроен приятелски

към облаче прах. Усещам извънземното същество у него, но това не ме отблъсква. Не зная кой е той...

— Исках да те питам тъкмо това. Мислех, че досега...

— Никога не съм го питал. Сметнах, че не е моя работа. Пък и той никога не ми каза. По едно време си мислех, че ще го направи, но той никога не е говорил с мен за това. Може би е много сложно да се обясни. Мислил съм много, разбира се, но се съмнявам, че съм се приближил до истината.

— Значи нямаш възражения да го допусна в ума си? Ако му кажа да не прониква там, сигурен съм, че ще ме послуша.

— Не възразявам — отговори Декър. — Смятам, че би трябвало да го допуснеш, ако самият ти нямаш нищо против и ако не си прекалено притеснен да го сториш. Когато се всели в ума ти, може би ще ти каже някои неща, които и двамата трябва да узнаем. Бил е на тази планета дълго време. Може би още преди Ватикана. Зная, че му е интересно. Вечно рови наоколо. Но оставам с впечатлението, че не се е натъкнал на кой знае какво.

Той стана от стола.

— Ще пийнеш ли с мен, ако е останало нещо в бутилката?

— Да, разбира се.

— Тогава стой тук. Ще отида до колибата да я донеса. Денят е прекалено хубав, за да седим вътре, в къщата.

— Да, така е — потвърди Тенисън.

След като Декър тръгна, Тенисън се отпусна спокойно на стола. Пред него се простираше, градината и малка гора, в подножието на хребета. Планинските върхове се извисяваха шеметно в синевата. Навсякъде владееше мир и тишина. От някъде далеч долиташе едва доловима птича песен, понякога лек ветрец прошумоляваше из листата на дърветата. Дори и слънчевата светлина печеше кротко.

В далечината белееха сградите на Ватикана, които се сливаха с общия сив фон — непривличащи вниманието, едва ли не молеци за извинение, че са се натрапили в този девствен свят. Тиха институция на спокойна планета, помисли си Тенисън, не лошо място да живее човек. Там, горе, Джил работеше в библиотеката. Опита се да разграничи отделните сгради и да открие в коя точно от тях е библиотеката, ала това се оказа невъзможно. Отдалеч те приличаха на стълпотворение от бели блокове.

Джил работи прекалено упорито, рече си той. Тя прекарваше твърде много часове, преглеждайки документалните записи. Работата ѝ се бе превърнала в мания. Вече не споменаваше, че ще напусне Края на Нищото. Седнал на стола, Тенисън си я представи — напрегнатото ѝ лице на светлината на лампата, увлечена в разказ какво е открила днес. Джил обсъждаше всичко с него. Тенисън ѝ бе необходим, за да обсъжда идеите си с него. И винаги онзи грозен, ален тумор върху едната ѝ страна, който той почти никога не забелязваше, ала за който въпреки всичко я съжаляваше.

Мислите за Джил така го бяха завладели, че се сепна, когато Декър се върна с бутилка и две чаши и ги постави на масата.

— Ще го допием — каза той. — Само това остана от бутилката, която ми донесе, но Чарли трябва да се появи след ден-два. Той ще ми донесе нова.

— Вече няма да зависиш от Чарли — заяви Тенисън. — Ще ти донеса две-три бутилки. Екюър има цяла изба, пълна със запаси. Повече, отколкото аз и ти можем да изпием.

Декър изсумтя.

— Казах, че Чарли ще дойде след ден-два, а ти не прояви въобще никакъв интерес. Означава ли това, че няма да направиш опит за сделка с него да те върне обратно?

— Прекалено е рано — отвърна Тенисън. — В Гътшот все още ме помнят. Някой може би дебне за мен. Дори и да не е така, не ми се ще да си тръгвам. Във всеки случай още не.

— Ами Джил?

— Тя вероятно също ще остане още известно време. Затънала е до гуша в нейния проект да напише историята на Ватикана.

— Вие двамата — подхвана Декър, — се убеждавате в същото, в което и аз. Краят на Нищото е твърде поносима планета. Климатът е добър. Земята — плодородна. Никой не притеснява другите. Това е най-хубавото — че никой никого не притеснява.

— Ти затова ли остана?

— Това е част от отговора. Другата част е, че аз се намирам около двеста години напред, или назад... Не знам. Когато му дойде времето и си свободен да слушаш, ще ти разкажа цялата история. Но същината ѝ се състои в това, че трябваше да напусна космическия кораб. Екипажът ми избяга и ме изостави, но в паниката, може би

поради недоглеждане, бяха забравили един от спасителите кораби. Сигурен съм, че не заради мен. Вероятно не са го забелязали в паниката да се спасят. Влязох в него и изпаднах в състояние на намалени жизнени функции. Корабът ме доведе дотук жив и здрав, насочвайки се към планета, където бих могъл да се изхранвам, но докато ме докара, са изминали две столетия. Аз съм анахронизъм, човек, отдалечен на двеста години от своя свят. Не мога пак да се върна в Галактиката, няма да бъда в крак с останалите човешки същества. Тук това няма значение. Повечето от хората тук са изостанали от мен. А за роботите Бог знае. В много отношения те не са напреднали нито на йота от времето, когато дошли тук преди хиляда години. В други са хиляда години напред. Претърсват Галактиката чрез силата на мисълта, а може би и Вселената.

— Имаш ли някаква представа с какво наистина разполагат?

— Не. Каквото имат, го пазят в дълбока тайна.

— И все пак се боят. Джил намери записка, написана от един от кардиналите. На нея няма дата, така че не може да се твърди, кога я е написал. В нея се разказва за посещението тук на група извънземни, използвали космически кораби, подобни на мехури. Най-вероятно дошли, за да огледат планетата. Останали за кратко, по-малко от час. Ала онзи кардинал загубил ума и дума от страх.

— Битува легенда за това посещение — намеси си Декър. — Сигурно е било преди доста години. Денят, когато дошли Мехурите е паметен. Напомня стара народна приказка, но записките на кардинала вероятно означават, че е създадена на исторически факти.

— Защо пък роботите били така разстроени от това посещение? Извънземните не са им сторили никакво зло, нито пък са се бавили тук дълго време.

— Трябва да разбереш — започна Декър, че роботът никога не е обичал приключенията. Той винаги използва усреднени величини. Никога не рискува. Винаги проявява предпазливост. Това е истинската разлика между човека и робота. Хората рискуват, хвърлят се напред, разоряват се. С робота такова нещо никога не може да се случи. Може би това е последица от комплекса му за малоценност. Роботът приказва велики неща, понякога извършва велики постъпки, но никога не става наистина велик. Той се заседява дълго на едно място. Надскача

собствената си сянка. Роботите на Ватикана са отбелязали значителни успехи тук, няма от какво толкова да се плашат.

30.

Джон, градинарят, се спусна по многобройните каменни стъпала под Ватикана и накрая стигна до покоите на папата. Той взе ключ, който бе прикрепен към кръста му, и отвори вратата към малка стаичка, в която имаше само един стол. Катинарът щракна и вратата се затвори след него. На стената срещу стола имаше метална плоча, монтирана в монолитния камък.

Градинарят седна на стола.

— Ваше Светейшество — изрече той, — Джон е тук, за да ви докладва.

Очертаното с едри щрихи лице бавно и достолепно се появи върху металната плоча.

— Радвам се да те видя, Джон — каза Негово Светейшество. — Какво те води насам?

— Тук съм, Ваше Светейшество — започна Джон, — за да разкрия пред вас някои факти. Надявам се, че този път ще ми обърнете внимание. Не се държа като глупак, ей така, безцелно, представяйки се за ограничен градинар, който брътви нещо на своите рози. Изпълнявам задачата, която ми поставихте лично, защото не можете да се доверите на глупавите кардинали. Аз шпионирам за вас, аз съм вашето ухо, събирам информация за вас, пускам такива слухове, каквито ми наредите. Най-малкото, което можете да сторите, Ваше Светейшество, е да ме изслушате.

— Аз винаги те слушам, Джон.

— Не винаги — нацупено изрече Джон.

— Този път ще те изслушам още по-внимателно, Джон.

— Носи се слух — подхвана Джон, — само слух, но много упорит, че Изследователката Мери се е върнала в Рая, но са я изхвърлили оттам.

— Не съм чул за това — заяви папата.

— Разбира се, че не сте. Кардиналите не биха ви казали. Те провеждат своя план тихомълком...

— След време — прекъсна го Негово Светейшество, — те щяха да ми кажат.

— След време, да. След като се колебаят, обсъдят новината помежду си, огледат я от всички страни и се опитат да изберат най-добрия начин да ви я съобщят, така че да я приемете по-леко.

— Те са добри и верни слуги. Правят всичко, водени от загрижеността си към мен.

— Правят всичко — възрази градинарят, — за да ви отклонят от посоката, която сте си набелязали. Когато Ватикана беше установен за първи път, Ваше Светейшество, неговата цел беше да намери истинска религия. За разлика от човешките същества на Земята, ние проявихме честността да признаем, че търсим по-добра вяра от онази, която познавахме на Земята. Все още ли, Ваше Светейшество, търсите тази по-добра религия?

— Вярвам, че е така — отговори папата. — Сред всички съществуващи доктрини.

— Това е същността на думите ви — сред всички съществуващи доктрини. А те са прекалено много. Теологически системи, философски учения, които нямат почти нищо общо с нашата първостепенна цел...

— Ала философията, Джон, има много общо с онова, което наричаш наша първостепенна цел. Приемам, че ти би зачеркнал всичко друго, освен налудничавото, неистово търсене на вяра, която някога сме си представяли, че ще намерим.

— Не мислите ли вече така, Ваше Светейшество?

— Питаш ме дали все още вярвам в логиката и необходимостта да търсим? Отговорът ми е да, разбира се. Но което изглеждаше просто преди хиляда години, сега се оказва не дотам просто. То е не само и единствено въпрос на вяра, не само въпрос да намерим истинското божество, ако „божество“ е терминът, който ще използваме, но е и въпрос да разгадаем и многото начини за оцеляване и еволюция, развити от съществата, които откриват нашите Изследователи. Убеден съм в следното: само чрез изучаване на техния опит и чрез проникване в начина на мислене на тези същества, обитаващи другите светове, ние ще можем да открием отговорите, които ще ни доведат до онова, което ти наричаш „истинска религия“.

— Вие ми се подигравате, Ваше Светейшество!

— Никога не бих го сторил, Джон. Работили сме прекалено дълго време заедно, за да го допусна. Но аз наистина смятам, че с течение на годините между нашите гледни точки се е появила коренна разлика.

— Вие сте се променили повече от мен, Ваше Светейшество. Аз съм все още простият робот, който пристигна тук от Земята. Моята гледна точка е по-близо до нашия първоначален план от вашата. Аз помагах, докато ви конструирахме и създавахме. Ние се опитахме да въплътим величие и дълбока мъдрост във вас, любов към светините. Вие не сте — простете ми, че изричам това — онзи същият папа-първосвещеник, който ние създадохме.

Папата издаде звук, наподобяващ кикот.

— Не, наистина не съм. Би ли очаквал от мен да бъда? Би ли помислил, че ще създадете модел, който никога няма да се промени? Че в светлината на новите факти и новата мисъл, моделът ще продължава да запазва образа, който ти и събратята ти сте измислили преди хиляда години? Имаш право. Аз вече не съм чист робот. Изгубих голяма част от хуманността, която вложихте в мен. Станах — добре, нека се изразя така, — станах по-извънземен с течение на вековете. Има толкова много извънземни черти, вложени в мен — част от тях пълен боклук. Дори понякога съжалявам, че станах в известен смисъл извънземен. Можеше да очакваш подобно нещо, Джон. Беше логично да се случи. Трябваше да развия определени извънземни способности, за да се справя с всички извънземни концепции, с които ме задръстихте. Аз се промених. Със сигурност претърпях промяна. Вече не съм инструментът, който създадохте вие, роботите. Изумен съм, че не осъзнаваш това. Притежавам систематизиран в каталози резерв от данни, които очакват да бъдат поставени на каквато и да било матрица, която евентуално би могла да ги използва. Мога да заявя пред теб от тъжния си опит, че в моите билиони малки загадки при подреждането на мозайката, елементите невинаги пасват. Даже когато изглежда, че всичко е наред, трябва да бъдат махнати и оставени настрана, докато се появи нов образец. В него може да се окажат полезни и ценни един, два, дузина или сто елемента. Нямам нищо против да ти разкрия, че съм натъпкан с наполовина подредени мозайки. На някои от тях са необходими още няколко елемента, за да бъдат завършени, но други, много повече, може би никога няма да бъдат наредени докрай, може би

въобще няма да заприличат на нещо. Това е абсурдното при вас, роботите. Очаквате отговори, а аз не разполагам с тях. Както ти казах, Вселената не е така просто устроена, както ни се струваше едно време. Аз самият представлявам дългосрочен проект, а вие очаквате от мен краткосрочни резултати...

— Ваше Светейшество, хиляда години не са кратък срок.

Папата още веднъж издаде звука, подобен на кикот.

— За мен са кратък срок. Ако оцелея един милион години...

— Ще оцелеете милион години. Ние ще се погрижим за това.

— Добре — заяви папата. — Тогава има някаква надежда, че ще постигнеш целта си.

— Моята цел ли? Ваше Светейшество, приказвате така, като че тази цел не е и ваша.

— О, тя е и моя, разбира се. Ала не бива да пренебрегваме и останалите аспекти на нашите изследвания. Не съществува начин да узнаем в каква посока би могло да ни отведе всяко отделно изследване — много често посоката е неподозирана.

— Ваше Светейшество, вие позволихте на Ватикана да се отклони от целта си, поощрихте усилията му да се разпилее по всички тези посоки, за които говорите. Кардиналите се домогват до властта...

— Не отричам — заяви Негово Светейшество, — че някои от моите кардинали, се оказаха долнопробна сбирщина, но те не са изцяло лоши. От административна гледна точка някои от тях са превъзходни. Програмата за поклонниците, например, се ръководи много добре.

— Удивен съм, че сте толкова циничен, Ваше Светейшество! Да споменавате програмата за поклонниците! Ние я поддържаме само заради приходите, които ни носи тя. Тъпчем тези нещастни поклонници с долнопробен миш-маш от религиозни концепции, които те не разбират. Да, тези неща звучат добре, макар че в тях няма нито истина, нито искреност. Най-лошото е, че понеже поклонниците не ги разбират, те им вярват.

— Нямало истина, казваш. Бих могъл да те попитам що е истина, но няма да го сторя, защото ще се опиташ да ми отговориш и още повече ще ме объркаш. Съгласен съм с теб за поклонниците, но програмата донася значителни приходи, от които се нуждаем и ни

служи като прекрасно покритие, представяйки ни като странен култ — в случай, че някой някога се замисли за нас, в което се съмнявам.

— Не одобрявам подобно становище — каза градинарят. — По програмата за поклонниците работим рутинно, без ентусиазъм. Би трябвало да правим повече за това, можем да постигнем повече. Би трябвало да достигнем до всяка душа.

— Точно това харесвам у теб, Джон. Твоята загриженост за душата, даже когато знаеш, че не притежаваш душа.

— Не зная, че не притежавам душа. По-скоро мисля, че притежавам такава. В максимата „Всеки интелект притежава душа“, има смисъл.

— Каквото и да представлява душата, нали? — вметна папата.

— Да, каквото и да представлява.

— Никой друг не би могъл да изрече такива неща пред мен — заяви Негово Светейшество, — нито пред тях. Ето защо ти си толкова ценен за мен, толкова голям мой приятел, макар и начина, по който разговаряме, да не издава, че сме приятели. Имаше време, когато мислех за теб като за кардинал, но ти ми оказваше неоценимо по-голяма помощ като градинар. Би ли искал да станеш кардинал.

Градинарят издаде непристоен звук.

— Предполагам, че така дори е по-добре — продължи папата. — Ти си опасен като градинар. Ще бъдеш не по-малко опасен и като кардинал. Сега ми кажи и не заеквай, за да печелиш време, докато измислиш някоя лъжа. Ти беше онзи, който измисли цялата работа за канонизирането на Мери, нали?

— Да, аз бях. И не се извинявам за това. Братята ни имат нужда от светец — преданите работи във Ватикана и човешките същества в селището. Вярата им отслабва. Трябва да я подсилим. Необходимо ни е нещо, с което в най-скоро време ще потвърдим, че целта ни е същата като онази, с която дойдохме тук. Но ако Мери е била прогонена от Рая...

— Джон, сигурен ли си, че това е проверен факт?

— Не, не съм. Казах ви, че е само слух. Мери наистина ходи до някъде и се върна съсипана, но не зная защо.

— Екюър остана непреклонен и отказа да предаде кристалния куб на Ватикана. Онова педантично наше докторче дава уклончиви

отговори на въпросите ми. Той знае точно толкова, колкото и Екюър. Двамата са приятели.

— Не се чувствам особено спокоен при мисълта за канонизирането на светец — заяви папата. — Това е връщане назад към християнството на Земята. Не че християнството е нещо лошо — не беше такава, но беше далеч по-различно, от онова, за което се представяше. Използвам минало време, знаейки чудесно, че християнството все още е живо, но говоря в минало време, защото нямам представа как се е развило, ако въобще е получило някакво развитие.

— Можете да бъдете сигурен — изрече Джон с известна горчивина, — че се е променило. Не непременно развило, но се е променило.

— Отново се връщаме към идеята за светеца. Предложението ти Мери да бъде провъзгласена за светица до известна степен ще се окаже неуместно, ако слухът, за който спомена, се окаже верен. Не можем да направим светица жена, която е изхвърлена от Рая.

— Точно това се опитвам да ви обясня — каза градинарят. — Имаме нужда от светец или от някакъв друг символ, който ще ни послужи да укрепим вярата си в обозримо бъдеще. Наблюдавах, търсех, очаквах да се появи светец — но нямаше такъв, дори и недотам заслужил. Мери е първата и не трябва да позволим да изтече като пясък между пръстите ни. Ватикана трябва да вземе в ръцете си куба за Рая — последния куб за Рая — и трябва да забрани разпространението му или да го унищожи. Трябва да отричаме с цялата си сила и власт, че тя е била изхвърлена от Рая.

— Преди всичко — заяви папата, — трябва да знаеш, че това не е никакъв Рай.

— Разбира се, че не е — съгласи се Джон.

— Но ти искаш да накараш братята с по-нисък сан да повярват, че е Рая.

— Ваше Светейшество, ние имаме нужда от светец. Нуждаем се от Рай.

— Преди известно време разговаряхме за това, че търсим по-честна религия и сега...

— Но, Ваше Светейшество...

— Ако наистина се нуждаем от светец — продължи Негово Светейшество, — мога да предложа по-добър кандидат от Мери — интелигентен, изключително амбициозен робот, така безкористен в своята любов към братята си и в надеждата си за тяхното спасение, че се е отказал от възможността да получи по-висок сан във Ватикана, за да работи като скромнен градинар, общуващ с розите си...

Градинарят издаде непристоен звук.

31.

Старите от Леса разговаряха помежду си спокойно за маловажни неща, като добри съседни. Разпръснати по цялата планета, те си говореха, изпълнени с уважение един към друг, а в отношенията помежду им цареше разбирателство.

— Имаше време — каза един от тях, който живееше сред зелената равнина, простираща се на стотици километри от другата страна на планинската верига, възвисила се над Ватикана, — когато бях много загрижен заради металната раса, която се засели при нас. Боях се, че ще започнат да заемат нови територии, ще ни отнемат почвата, дърветата, съкровищата ни от минерали, ще съсипят водата и земята ни. Опасенията ми станаха още по-големи, когато научихме, че металните същества са създадени от органична раса, която ги е конструирала да бъдат техни слуги. Но след като ги наблюдавахме дълги години, на мен ми се струва, че те не представляват опасност.

— Те са надеждни същества — отвърна Стария, който живееше сред възвишенията над хижата на Декър, откъдето зорко следеше какво става във Ватикана. — Използват нашите ресурси, но го правят мъдро, вземат само онова, от което се нуждаят и внимават да не унищожат плодородието на почвата.

— В началото — намеси се друг, който обитаваше високите планински върхове на запад от Ватикана, — бях разтревожен от това, че употребяват прекалено много дървесен материал. В началото, а дори и сега, те се нуждаят от огромни количества дървесина. Но те ги употребяват внимателно, не пилеят и никога не секат повече, отколкото е необходимо. От време на време засаждат млади дръвчета, за да подменят старите, които са изсекли.

— Те са прекрасни съседни — заяви трети, който живееше край океана, обхващащ почти половината от планетата. — Ако ни е писано да имаме съседни, извадили сме късмет с тях.

— И все пак — възрази един, който живееше в равнината, — преди известно време се наложи да убиваме...

— Но не от металните — поясни Стария, който живееше на хълма на Декър, — а представители на органичната раса, за която споменахме. Сега има други от тях, появяват се нови и нови от идването на металните. Но онези, които постоянно живеят с нас, сигурно са специална порода. Те не искат нищо от планетата ни, нито от нас. По-скоро ние ги караме да се боят, нещо, което не желаем, но трудно бихме могли да ги извадим от заблудението, в което са изпаднали. Сред онези, които убихме, имаше новодошъл външен човек, съвсем различен от другите. Имаше оръжие и беше убеден, че с него може да ни изтреби, макар че не разбирам защо искаше да го стори.

— Очевидно намеси се друг — ние не можехме да се примирим с това.

— Не, не можехме — потвърди живеещият близо до Декър, — макар че много съжаляваме за онова, което сторихме. Особено съжаляваме, че убихме другите, които придружаваха онзи, който искаше да погуби нас. Те не бяха така покварени като него, но се наложи да умрат заедно с него.

— Това беше единственият начин, по който бихме могли да постъпим — заяви Стария от океана. — Постъпката ни беше правилна.

Прекъснаха разговора си за миг и се възцари тишина, но те продължаваха да бъдат в контакт и всеки един от тях знаеше, че другите виждат и чувстват онова, което вижда и той — широката, равна прерия с нейните далечни хоризонти, тревите, люлеещи гриви на вятъра като развълнувано море, меките цветове на прерийните цветя, посестрими на тревата; широката пясъчна ивица, която се простираше на километри по протежение на разпенения океан, с птици, които не бяха просто пернати, ровещи из пясъка или носещи се по вълните, а ята, увлечени в странен танц; благословената, притихнала тържественост на потъналата в сенки гора, земята под дърветата, оголена от шубраци, и гладките, тъмни стволоче на дърветата, които образуваха във всички посоки дълги, мъгляво-синкави пътеки, водещи сякаш към вечността; дълбоката, обрасла в дървета и храсталак клисура, обградена със страховитите зъбери от монолитни късове на двете стръмни, сливащи се планински вериги — място населено с малки, бързо подвижни, приятелски настроени форми на живот, които бягаха и цвъртяха покрай скалните възвишения и падналите, гниеци

стволове на дърветата, местност, огласяна от кристалното ромолене на скрит поток, който ту лениво се разливаше, ту се втурваше разпенен по скалистото си корито.

— Имахме късмет — каза един от Старите, клекнал над пеещата клисура. — Успяхме без много усилия от наша страна да запазим планетата такава, каквата е била създадена. Като нейни пазачи ние почти не сме правили друго, освен да я наблюдаваме и да проверяваме от време на време дали всичко с нея е наред. Нямаше нашественици, които възнамеряват да я опустошат или да ѝ причинят вреда. Понякога съм си задавал въпроса дали ако се бяхме изправили пред подобно предизвикателство, щяхме достойно да се справим с поставената ни задача.

— Щяхме да се справим, сигурен съм — заяви Стария от планината над Ватикана. — Щяхме инстинктивно да почувстваме как трябва да постъпим.

— В едно отношение претърпяхме провал — напомни онзи, който живееше близо до Декър. — Допуснахме Прахообразните да се измъкнат.

— В този случай нямаше какво да сторим — намеси се Стария от равнината. — Не можехме да спрем отпътуването им. Не съм сигурен дали щеше да бъде справедливо от наша страна. Те бяха разумни създания и трябваше да им позволим да постъпят по тяхна собствена воля.

— Което им и позволихме — каза Стария от океана.

— Но те възникнаха тук, развиха се тук — възрази онзи, който живееше в далечната пустиня. — Те бяха част от тази земя и им позволихме да я напуснат. Заминаването им в известна степен отне нещо на планетата. Често съм се питал, каква ли функция щяха да изпълняват, ако бяха останали.

— Старци — заяви онзи от гората, — стига безпочвени разсъждения. Те напуснаха отдавна. Не бихме могли да знаем дали с времето щяха да окажат някакво влияние върху планетата. Земята ни по всяка вероятност не е пострадала от това, че са отпътували. Влиянието им, ако въобще можем да говорим за подобно нещо, щеше да бъде неблагоприятно. Учудвам се, че този въпрос беше повдигнат в нашия разговор.

— Защото един от тях остана тук — напомни Стария, който живееше близо до Декър. — Той живее с едно от органичните същества, които са създали металната раса. Когато останалите си тръгнаха, той остана. Опитвал съм се да си отговоря защо не тръгна с тях. Много вероятно е просто да са го изоставили тук, когато са си тръгнали. Всъщност, може да са го оставили тук съвсем преднамерено. Вижте, та той е джудже...

32.

Блещукането на диамантения прах се носеше във въздуха над въртящия се, позлатен стол край мраморната масичка.

— Значи се върна — рече Тенисън.

— Моля те — изрече Шептящия. — Моля те!

— Не възнамерявам — заяви Тенисън, — да се огъна пред молбите ти. Но смятам, че е време да поговорим.

— Позволи ми аз да започна. Горя от желание да разговарям с теб. Ще ти разкрия кой съм и какъв съм и никой друг, освен теб, няма да го знае. Ще отговоря на всичките ти въпроси.

— Добре тогава. Каж ми какъв си.

— Старите ме наричат Прахообразен, Декър ме нарича Шептящия, а...

— Не е важно как те наричат — заяви Тенисън. — Каж ми какъв си.

— Аз, съм безтегловен конгломерат от молекули, между които не съществува връзка, и все пак те са моята маса. Всяка моя молекула, може би всеки мой атом, е разумен. Аз съм роден на тази планета, макар че не мога да си спомня началото на живота си и не виждам края му. Може всъщност да съм безсмъртен, макар че никога не съм мислил за това. Макар че сега, като повдигнах този въпрос, съм сигурен, че ще живея вечно. Не е възможно някой да ме унищожи. Дори ако ме разпръснат на отделни части, така изцяло разпръснат, че нито един атом от съществото ми не срещне другите във вечността, аз пак ще зная, че всеки атом сам по себе си ще представлява живот и ще притежава способност да усеща, да бъде разумен.

— Струва ми се — рече Тенисън, — че ти си особено способно създание. Безсмъртен си, разумен и никой не може нищичко да ти стори. Нищо не ти липсва.

— Не, не е така. Вярно, аз притежавам интелект и като разумно същество се стремя да уча и да зная, но са ми необходими инструменти, с които да постигам целите си.

— Значи търсиш инструмент.

— Това е доста грубо казано.

— Искаш да ме използваш като инструмент, който ще ти помогне да научиш нови неща. Какво искаш да узнаеш?

— Необходимо ми е да узная истината за Ватикана и за дейността, извършвана тук. Искам да вляза в световите, които откриват Изследователите. Дълго време опитвах и научих нещо, но то е твърде малко. Не е възможно да навлезеш в мисловния процес на машините. Техният ум не е устроен по такъв начин. Моите проучвания или по-скоро опитите ми да ги проуча с течение на годините, предизвикаха съмненията на Ватикана. Знаят, че някой ги изучава, ала не знаят кой е той. Опитват се да ме открият, но не ме намират. Може би не осъзнават, че съществувам.

— И мислиш, че аз мога да ти помогна? И че ще имам такова желание?

— Ти можеш да ми помогнеш. В това няма никакво съмнение. Ти можеш да видиш кубовете. Ако ми позволиш да остана в твоя ум и да споделя с теб видяното, тогава ние двамата...

— Но защо точно аз, Шептящи? Би могъл да избереш Екюър.

— Опитвах с Екюър. Той не усеща присъствието ми. Също като роботите. Не знае, че съм до него, дори не вижда блясъка, който излъчвам. Декър вижда блясъка и аз мога да разговарям с него, ала не може да види кубовете и умът му е затворен за мен. Оставаш само ти, а може би и онази, другата...

— Другата ли?

— Да, онази, твоята спътница Джил.

— Разговарял ли си с нея?

— Не, не съм, но мисля, че бих могъл. Нейният ум също не е затворен за мен.

— Хайде да не я замесваме в това — каза Тенисън. — За момента не я закачай. Уговорихме ли се?

— Уговорихме се. Няма да я замесваме.

— Искаш да видиш кубовете с мен. Да влезеш в ума ми и да ги видиш. Това ли е всичко, което искаш?

— Може би не всичко. Това е най-важната част.

— Сега ми обясни защо. Защо е така важно за теб да видиш кубовете?

— За да си възвърна наследството.

— Почакай малко — възкликна Тенисън. — Какво общо има наследството ти с всичко това?

— Толкова отдавна, че времето започва да губи измеренията си, аз бях само малка част от голям облак — облак, съставен от други Прахообразни, или ако предпочиташ — други Шептящи. Казвам, че аз бях в този облак, защото не зная дали облакът беше само един, дали аз бях само малка част от по-голямо цяло, или облакът е бил съставен от много отделни единици като мен. Облакът имаше наследство, имаше съдба — вероятно би могъл да се изразиш, че имаше своя задача. Задачата му бе да опознае Вселената...

— Стига си фантазирал — прекъсна го Тенисън.

— Но истината е такава! Щях ли да те лъжа, поемайки риска да откриеш измамата и така да загубя надеждата за сътрудничеството, на което толкова се надявам?

— Е, това е вече нещо друго. Не смятам, че би ме мамил, но какво се е случило с облака?

— Той си отиде и ме изостави — каза Шептящия. — Не зная защо постъпи така. Нито пък зная къде е отишъл, с изключение на това, че изучава някъде Вселената. В мигове на усамотение, горчиво си мисля защо си отиде и ме изостави. Но напускайки ме, той не отне наследството ми. Аз все още изследвам Вселената с всички средства.

— Правиш го и още как!

— Подиграваш ми се. Не ми ли вярваш?

— Хайде да оставим това настрана — предложи Тенисън. — Не изпитвам безрезервна вяра в теб. Всичко, което ми каза до сега, е какво искаш да правиш и колко много се нуждаеш от помощта ми. Сега нека аз те попитам — каква ще бъде моята полза от всичко това? Какво ще получа? Надявам се, че ще бъде нещо повече от удоволствието да се намирам в твоята компания.

— Ти си труден човек, Тенисън.

— Не съм глупак. Няма да ти предложи доброволно да ме използваш. Струва ми се, че трябва да направим някаква сделка.

— Сделка... — повтори Шептящия. — Да, разбира се, сделка.

— Добре тогава. Сделка с дявола.

— Кой от нас е дяволът, за който говориш? Ако правилно разбирам този термин, аз не съм дявол. Не мисля, че си и ти.

— Добре, тогава, няма дявол.

— Потопах се за кратко в ума ти, без да искам разрешение — каза Шептящия. — Моля да ми простиш за това.

— Прощавам ти. Ако е било само за миг.

— Казвам ти истината. Беше само за миг. В ума ти улових два свята. Света на есента и света на уравненията. Кой от тях би желал да посетиш? В кой предпочиташ да отидеш? Кой би желал да видиш? Не да гледаш, не да се взираш в него, не да му се дивиш, а в действителност да отидеш там.

— Искаш да кажеш, че си в състояние да ме заведеш там? Че мога да се разхождам в онези светове?

— Заедно с мен ще можеш да ги обходиш. Може би ще ги разбереш, макар че не съм сигурен. Но можеш ясно да ги видиш, можеш да ги докоснеш с ръце.

— А светът, където се намира Рая?

— Ти не си го виждал.

— Не, не съм — отвърна Тенисън.

— Е, тогава...

— Искаш да кажеш да отидем до един от онези светове и после да се върнем обратно?

— Да, разбира се, че ще се върнем. Никога не отиваш до място, откъдето не можеш да се върнеш.

— Значи ще ме отведеш...

— Няма да отведа само теб. Ще отидем двамата заедно.

Невъзможно, рече си Тенисън. Такова нещо просто никой не може да направи. Или той отново сънуваше, или имаше насреща си най-изпечен измамник...

— Възможно е — възрази Шептящия. — Можем да го направим. Не е никаква измама. Ти мислеше за света на уравненията. Сънуваше го. Той не те оставяше на мира.

— Никога не успях да го разгледам добре — потвърди Тенисън. — Винаги оставаше скрит. Знаех, че в него има много неща, които не виждах.

— Тогава ела с мен и ги виж.

— А ще ги разбере ли?

— Не, не съм сигурен дали ще ги разберем. Но ако сме заедно, ще бъде по-добре, отколкото ако отиде всеки сам.

— Изкушаваш ме, Шептящи. Да рискувам ли с теб?
— Няма риск, приятелю. Мога ли да те наричам „приятел“?
— Не приятел, Шептящи, партньор. Партньорите също трябва да си имат доверие. Но ако не го оправдаеш...
— Ако не го оправдая?
— Декър ще научи за това. Ще загубиш единствения си приятел.
— Заплахите не ти правят чест, партньоре.
— Може би ми правят.
— Значи оставят в сила?
— Да — отвърна Тенисън.
— Нека аз и ти заедно отидем в света на уравненията.
— Ще трябва първо да видим куба.
— Не е необходимо. Този свят е заседнал дълбоко в ума ти.
— Да — потвърди Тенисън, — ала в непълна степен. Не виждам всичко от него. Пропуснал съм отделни части.
— Всичко е там. Трябва да го проучим. Аз и ти заедно, като един човек, ще свършим тази работа.
— Това натякване, че ще бъдем заедно — прекъсна го Тенисън, — започна да ме дразни.
— Мисли тогава, че ще бъдем едно цяло. Не ние двамата, а едно същество. Сега се замисли дълбоко за света на уравненията. Спомни си възможно най-пълно всичко за него. Ще се опитаме да влезем там.

33.

Инок, кардинал Теодосий, влезе в библиотеката и се разположи на любимия си стол. Приличаше по-скоро на добре облечено плашило, отколкото на кардинал.

— Надявам се — обърна се той към Джил, че нямате възражения срещу посещенията на един стар, дрънчащ робот, който няма достатъчно работа, за да запълва времето си.

— Ваше Преосвещенство, аз обичам вашите посещения — отвърна Джил. — Очаквам ги с нетърпение.

— Странно — изрече кардиналът и размърда крака, за да ги постави на по-ниското стъпало отдолу на стола, после повдигна одеждата към кръста си, наведе се напред, притиснал ръце о тялото си, като че го болеше корем. — Странно е, че такива като нас намират толкова неща, за които да разговарят. Мисля, че нашите разговори са твърде съдържателни. Не сте ли съгласна с мен?

— Да, Ваша Светлост.

— Започнах да изпитвам голямо уважение към вас — каза той. — Работите упорито и ентузиазирано. Имате ум като капан. Почти нищо не ви убягва. Помощниците ви докладват хубави неща за вас.

— Искате да кажете, че моите помощници са шпиони, които ви докладват за мен?

Той със съжаление плесна с ръце.

— Знаете, че не това имам предвид. Понякога се случва да разговарям с тях и те споменават вашето име. Направили сте им изключително впечатление. Казват ми, че вие мислите като робот.

— О, надявам се, че това не е истина.

— Какво е толкова лошо, милейди, в начина на мислене на роботите?

— Нищо предполагам. Би било погрешно, ако разсъждавам като робот. Би трябвало да мисля като човек.

— Човешките същества са странни — добави кардиналът. — Наблюдавал съм ги в продължение на много години, преди да стигна

до този извод. Може би вие не го осъзнавате, но роботите са направо вманиачени на тема човешки същества. Хората са една от нашите любими теми за разговор. Прекарваме дълги часове, бърбейки за тях. Предполагам, че е възможно между човек и робот да се установи здрава връзка. Съществуват митове, които описват такава близост. Никога не съм имал отношения от този вид и чувствам, че по някакъв начин съм страдал от липсата им. Трябва да бъда откровен и ще кажа, че при посещенията си тук аз откривам началото на подобна връзка с вас. Надявам се, че нямате нищо против.

— Разбира се, че не. За мен е чест.

— Досега — продължи кардиналът, — съм имал съвсем малък контакт с човешки същества. Екюър е единственият човек, с когото съм общувал.

— Пол Екюър е добър човек — каза Джил.

— Добър. Да, предполагам, че е такъв. Но и мъничко малко твърдоглав. Живее единствено заради своите Изследователи.

— Такава е работата му — отвърна Джил. — И той я върши добре.

— Наистина е така, но понякога е склонен да забравя за кого работи. Остава се да бъде прекалено погълнат от задачите си. Поема повече отговорност, отколкото е нормално. Изпълнява проект на Ватикана, но понякога действа, като че проектът е негов собствен и работи съвсем сам.

— Ваша светлост, защо ми казвате всичко това? Нима сте се притеснили чак толкова много от инцидента с Рая?

Кардиналът вдигна глава и се взря в нея. После измърмори:

— Госпожице, понякога сте прекалено проникателна и това не е във ваша полза.

— Никога не е така — възрази тя. — Понякога действам глупаво, тъкмо когато се опитвам да бъда проникателна.

— Загрижен съм — каза кардиналът — по онзи въпрос за канонизацията. Не съм сигурен, че имаме нужда от светец. Той може да ни причини много повече неприятности, отколкото си струва. Вие как мислите?

— Всъщност, не съм мислила за това. Дочувах разни приказки. Това е всичко.

— Екюър не бърза да ни покаже куба за второто посещение на Изследователката Мери в Рая. Имам чувството, че не желае да го стори. Не зная какво се е случило. Не съм сигурен дали въобще някой е запознат с това. Носят се разни грозни слухове.

— Вероятно никой от тях не е истина.

— Да, по всяка вероятност е така. Често слуховете не излизат верни. Но защо Екюър не ни дава куба?

— Вероятно е бил зает. Той наистина има много работа. Винаги ли предава веднага кубовете на Ватикана?

— Не, струва ми се не веднага. Предава ни ги, когато има удобен случай да го стори.

— Значи това е — рече Джил, — просто не се е отворил удобен случай.

— Не зная — отвърна кардиналът. — Екюър е близък приятел на Тенисън, а Тенисън познава Декър.

— Ваше Преосвещенство, думите ви звучат така, като че тези тримата заговорничат срещу вас. Какво общо имат Тенисън и Декър с всичко това? Няма за какво да се страхувате от тях. Екюър и Тенисън са хора на Ватикана. А Декър въобще не се намесва.

— В това отношение вие можете да ми помогнете.

— Не съм сигурна дали бих могла — заяви тя. — Какво ви кара да мислите, че мога да ви помогна?

— Сигурно знаете за това. Вие спите с Тенисън.

— Засрамете се, Ваше Преосвещенство! Никога не съм знаела, че роботите обръщат внимание на такива неща.

— О, не обръщаме — увери я кардиналът. — Не и по начина, който вие имате предвид. Но Тенисън сигурно е разговарял с вас по тази тема.

— Вас не ви притеснява това, че Мери ще бъде провъзгласена за светица — обърна се към него тя. — Причината е Рая, нали? Ако той ви тревожи толкова много, защо не отидете да проверите какво представлява?

— Не разполагаме с координати. Не знаем къде да търсим.

— Мисля, че се боите — възрази Джил. — Ваше Светейшество, дори и да имахте координатите, не бихте посмели да отидете. Страхувате се от онова, което бихте намерили там.

— Аз не се плаша от него — възрази той. — Безпокои ме настоящето състояние на Ватикана. Много векове той се развиваше безпроблемно. Имаше периоди на възход и време на несполуки, възникваха разлики в мненията, ала нито за миг досега не съм изпитвал съмнения, че тази институция ще пребъде във вечността, монолитна като скалата, в която е изсечена. Но сега се долавя скрита тенденция към... как да го нарека... бунт, който назрява и ще нанесе удар на нашата структура и главните принципи, върху които тя се основава. Не зная откъде се поражда той, ала съм убеден, че някъде действа подъл интригант, който го подклажда. От много време осъзнавам, че някой или нещо отмъква малки части от нашите запаси със знание. Не достига много далеч, но продължава да гризе като мишка, която сама трябва да изяде цял тон сирене. Не зная дали тези двамата — гризящата мишка и интригантът — са едно и също лице или ако не са, дали между тях съществува връзка. С Ватикана не трябва да се случи нищо, нищо не бива да попречи на работата му. Залогът е прекалено висок.

— Ваше Светейшество — каза Джил, — мисля, че тревогите ви са неоснователни. Строили сте изключително умело. Ватикана е прекалено стабилна институция. Нищо не може да я унищожи.

— Не самият Ватикан — изрече кардиналът, — а неговата цел. Както сте узнали от проучванията си върху нашата история, ние пристигнахме тук преди толкова много години, за да търсим по-добра, по-истинска вяра. Сред нас има такива, които смятат, че сме изоставили тази цел, че сме се отклонили, преследвайки натрупването на технологични и философски знания, които нямат нищо общо с универсалната вяра. Убеден съм, че грешат. Вярвам, че вярата е свързана със знанието — свързана може би със специфичен вид знание, ала за да достигнем тъкмо до него, да достигнем до отговора, който ни е необходим, трябва да разполагаме с множество отговори. Понякога може да се движим по погрешна следа, но може би именно това са пътищата, които трябва да следваме, за да се убедим, че те не водят доникъде, или че не водят в правилната посока.

— Значи възгледите ви са се променили — отбеляза Джил. — В ранните години ударението е падало върху вярата, не върху знанието.

— Да, отгоре погледнато, вие имате право. Но отначало ние не осъзнавахме, че вярата трябва да се основава на знания, а не на сляпо

доверие, не на безкрайното повтаряне на неистини, в отчаян опит да ги превърнем в истина. Не можем да приемаме неистини, трябва да достигнем до истината.

Той замълча и впери прямия си, немигащ поглед на робот, в лицето ѝ. Махна с ръка и Джил инстинктивно осъзна, че жестът му е отправен към Вселената, към цялото пространство и време извън стаята, в която седяха.

— Някъде там, навън — заговори той, — има някой или нещо, което знае всичките отговори. Сред тях ние можем да подберем именно онзи, който търсим. А може и да се окаже, че се нуждаем от всички отговори, от всеки един от тях, за да ни насочат към онзи, все още неоткрития, който търсим. Работата ни е да намерим този отговор — всички онези отговори или само един-единствен от тях, независимо от това кой е той. Не бива да изпадаме в самозаблуда, наслаждавайки се на спокойствието и славата, които ще ни даде този отговор. Трябва да продължим търсенето, което сме започнали. Независимо от това колко дълго ще трае то или къде ще ни изведе, ние трябва да залягаме над своята задача.

— А Рая — намеси се Джил, — ще създаде основа, здрава основа за онази самозаблуда, от която се страхувате.

— Не можем да рискуваме — заяви кардиналът.

— Сигурно подозирате, че това не е Рая. Не и старият, християнски Рай със звучащите фанфари, златните стълби и всичките му там хвъркащи ангели.

— Да, от интелектуална гледна точка аз съм в значителна степен сигурен, че не е, но ако наистина се окаже, че е Рая?

— Тогава поне ще разполагаме с отговор.

— Може да разполагаме с отговор, но не и с този, който търсим. Ако се задоволим с онова, което имаме, повече не бихме търсили истинския отговор.

— Добре тогава — идете и докажете, че това не е Рая. После се върнете и продължете работата си.

— Не можем да рискуваме — отвърна кардиналът.

— Че може да се окаже наистина Рая?

— Не само това. И в двата случая Ватикана би загубил. Вие, хората, обяснявате подобна ситуация така: независимо от мерките, които се вземат, успех не може да бъде постигнат. Ако не е Рая, тогава

се изправяме срещу убеждението на много от нашите братя, че Изследователите са ненадежден източник. Ако се докаже, че Мери греши, ще се надигне ропот, че повече не можем да бъдем сигурни в Изследователите, че много от тях грешат, че повечето от тях не са прави. Информационната програма на Екюър е единственото могъщо средство, с което разполагаме. Не можем да я подлагаме на риск. Бяха ни необходими столетия, за да я развием до настоящето ѝ ниво. Ако тя се разруши, ако бъде потопена в съмнения, ще са необходими векове, за да я възстановим, ако наистина е възможно да бъде възстановена подобна програма.

— Не бива да позволявате да се случва това. — В гласа на Джил пролича уплаха.

— Опазил ни Бог от това — изрече кардиналът.

34.

Когато беше тук по-рано, светът на уравненията потрепваше, сякаш Тенисън го наблюдаваше през блясъка на ярка слънчева светлина, отразявана от гладката, искряща повърхност на езеро. Но сега блясъкът беше изчезнал, виждаше се само твърда земя. Диаграмите и уравненията се движеха в строен ред, разпръснати навсякъде по гладката повърхност, върху която стоеше. Далеч напред лилавееше хоризонт, далеч по-висок от всички хоризонти, които бе виждал някога. Грахово зеления килим на повърхността на платената (ако това изобщо беше планета) почти неуловимо се сливаше с бледолилавата сянка от купола на небето.

— Шептящи! — извика Тенисън.

Ала Шептящия го нямаше. Беше сам. Макар че, рече си той, това не беше съвсем вярно. Шептящия бе тук, но не като самостоятелно същество. Онова, което стоеше върху тази чужда земя, не бе само той, а той и Шептящия, слети в едно.

Стоеше, без да се движи, питайки се откъде знае това, как може да бъде така сигурен. При това знаеше, даже докато си задаваше тези въпроси, че не самият той — Тенисън — смята така, а Шептящия, който беше част от него. Въпреки това не усещаше Шептящия. Чудеше се дали не е възможно точно обратното — Шептящия да чувства само себе си и въобще да не долавя присъствието на Тенисън. Не можеше да си отговори, Шептящия въобще не му подсказваше, че е на прав път.

Най-странното от всичко, рече си той, е, че всъщност наистина е тук, в този свят на уравнения — и не просто го вижда, но присъства в него на живо. Усещаше твърдата повърхност под краката си, дишаше — с такава лекота, като че се намираше на планета от земен тип. С трескава бързина пресметна шансовете си да попадне в този свят на среда, съвместима с незащитено човешко същество — подходящ за дишане въздух, нормално налягане и плътност на атмосферата, умерена сила на притегляне, температура, която би била благоприятна за човешкото тяло. Потрепери, преценил шансовете си за оцеляване. И

все пак отнякъде знаеше, че шансовете му можеха да бъдат по-големи, отколкото ги бе изчислил. Нещо повече: условията бяха не само поносими, но и приятни.

Уравненията и диаграмите бяха обагрени също тъй в много, дори повече цветове, отколкото бяха, когато ги видя в куба, а по-късно в сънищата си. И кубът, и сънищата — особено сънищата — бяха разводнили цветовете, но тук те бяха по-ярки и по-бляскави, и съвсем не размазани. Струваше му се, че тук има повече багри, отколкото бе видял в куба и в сънищата, а уравненията и диаграмите бяха в изумителни вариации. Взирайки се по-внимателно в една група, забеляза, че няма нито еднакви цветове, нито еднакви уравнения и диаграми. Всяко нещо беше неповторимо.

Откакто бе пристигнал, стоеше неподвижен на мястото си, вцепенен от факта, че е тук. Онази, съмняващата се част от съществуването му — може би самия Тенисън — нито за миг не бе помисляла, че може да попадне в този свят. Но сега той помръдна — една бавна стъпка, след това втора — проверявайки дали може да се движи, без да бъде убеден, че трябва да го прави. Но уравненията оставаха неподвижни, а все пак някой трябваше да наруши застоя. Тоест — бе необходимо някой да се движи, ако искаше да постигне нещо, да установи някакъв контакт. Нямахше да бъде справедливо, помисли си той, да стигне дотук и да стои и да се взира с невярващ поглед, без да помръдне и след това да си тръгне. Такъв начин на действие щеше да обезсмисли риска, да го превърне в нещо подобно на куба и сънищата.

Той бавно се придвижи по повърхността, докато се оказа съвсем близо до едно от уравненията. Виждаше, че то достига около два метра височина, върхът му се издигаше някъде над главата на човека. От мястото, където стоеше, не можеше да прецени каква бе широчината на уравнението, защото беше точно пред него, но сравнявайки го с друго, което бе разположено наблизо, Тенисън изчисли, че широчината възлиза на около три метра. Осъзна, че двете можеха да се окажат с различни размери, но всички, които бе видял досега, му изглеждаха подобни по форма.

Уравнението, до което беше приближил, имаше тъмнопурпурен фон, диаграмите бяха предимно в оранжево, макар че тук-там проблясваха червени, зелени и жълти пръски. Той се опита да разгадае онази част от уравнението (дълго и сложно), която се намираще на

преден план, ала знаците и символите не приличаха на нито едни от онези, които бе виждал досега.

Кубът, от който бе изчислил широчината, беше ярко, плашещо розов, уравненията след него зелени. Наблизо имаше друг куб — пепелявосив, изпъстрен с бакърени петънца. Уравненията наоколо бяха оцветени в лимонено жълто, а диаграмите в лилаво. Това беше най-фантастичното видение от всички наоколо.

Нямаше никаква реакция от страна на кубовете, когато Тенисън приближи към тях. Те продължаваха да не реагират. Просто си оставаха неизменни.

В този миг, той за пръв път разбра, че отникъде не долита и звук. Това място беше глухо. Осъзна, че през целия си живот бе привикнал към някакъв звуков фон. Дори в миговете, когато цареше тишина, все отнякъде се промъкваше страничен шум — поскърцване на дъска в къщата, лекият ветрец, шумолящ в листата, жуженето на невидими насекоми. Но тук не се чуваше нищо, абсолютно нищо.

Тенисън се дотътри по-близо до куба-уравнение и с известен интерес отбеляза, че крачките му не вдигат никакъв шум. Протегна ръка колебливо и докосна с показалец куба. Той беше еластичен на пипане, не корав и неподатлив както беше очаквал, нито топъл, нито студен. Кубът не реагира по никакъв начин на докосването, затова Тенисън постави дланта си върху него. Сега той се стори на човека още по-мек. Притисна го леко и долови потрепването под дланта си, като че бе докоснал съд с желе.

Нещо потрепна по повърхността на куба, потрепери и Тенисън се отдръпна назад. Видя, че уравненията започнаха да се движат в различни посоки, диаграмите също претърпяха промяна. Отначало промените бяха бавни, отмерени, но после бързо се ускориха. Те започнаха да се извършват в опияняващи, плавни движения; разтваряха се, бягаха, съчетаваха се в нови комбинации, които по-късно изчезваха и на местата им се появяваха нови. Кубът ми говори, помисли си човекът, опитва се да общува, да прехвърли мост над пропастта, която ни разделя. Наблюдаваше хипнотизиран, от време на време му се струваше, че е започнал да разбира, ала след миг уравненията и диаграмите се променяха и той загубваше онова, което му бе заприличало на плах опит да схване значението, изписано върху гладката като черна дъска повърхност на куба.

С крайчеца на окото си съзря движение и бързо се дръпна встрани, ала нямаше нито къде да отиде, нито къде да бяга. Другите кубове го заобикаляха. Скоро те образуваха плътен пръстен около него, отрязвайки всички пътища за бягство. По повърхностите им всички уравнения и диаграми се движеха и видоизменяха. Гледката вдъхваше ужас и макар че наоколо цереше безмълвие, Тенисън остана с впечатлението, че всичките кубове крещяха насреща му.

Непрекъснато пристигаха все нови и нови. Някои се издигаха над повърхността и падаха върху онези, които го бяха обкръжили, други се покатерваха върху втория ред, сякаш бяха бетонни блокове, издигани от невидим зидар, решил да издигне стена около мъжа. Кубовете се извисяваха над него, непрекъснато прииждаха нови и нови, той бе замаян от невъобразимия калейдоскоп от багри, докато уравненията бягаха, проблясваха и непрекъснатоменяха формата си. За миг му се стори, че те вече не желяеха да общуват с него, че нетърпяща отлагане причина ги е накарала да се съберат заедно, за да разрешат тежък и сложен проблем. Уравненията придобиха небивала сложност, диаграмите се виеха в танц.

След това всички те се сгромолясаха върху него. Стената, която го заобикаляше, се огъна и връхлетя отгоре му. Той изкрещя, обзет от ужас, ала когато те го докоснаха, ужасът изчезна и бе обхванат от изумление — така велико, че можеше да се равнява на цяла Вселена. Тенисън не се почувства смазан под тежестта на уравненията. Нищо не му се случи, освен че стоеше в центъра на купчината кубове, които се бяха изсипали върху него. Стърчеше, без въобще да бъде наранен, сред многоцветно море от пихтия. За момент изпита страх, че или ще се удави, или ще се задуши, защото в тази плътна, пихтиеста маса не можеше да има въздух. Ноздрите, устата и гърлото му щяха да се напълнят с пихтия, която щеше да попадне в дробовете му...

Ала това не се случи. Той не изпитваше никакви затруднения. За миг се напрегна, за да изплува извън пихтиестата маса, да достигне повърхността ѝ, където имаше въздух за дишане. После престана да полага усилия, защото по някакъв неведом начин разбра, че нито му е необходим въздух, нито ще се удави. Уравненията от кубове го подкрепяха и сред тях не можеше да му се случи нищо лошо. Те не му бяха казвали нищо, но той знаеше. Беше останал с впечатлението, че е приел това послание чрез протекла по странен начин осмоза.

Уравненията непрекъснато продължаваха да се движат около него, някои се виеха, други преминаваха през тялото му, оставаха там — тъкмо в този миг му се стори, че най-сетне е разбрал: той се бе превърнал в уравнение както всички останали. Чувстваше как уравненията текат през него и навсякъде около него, някои от диаграмите се събираха в едно и изградиха къща със сложна конструкция, предназначена за него. Той се разположи в нея, без да знае какво представлява, ала в този миг беше напълно доволен от съществуването, в което се беше превърнал.

35.

Изследователите се бяха събрали да пият кафе.

— Какво става с Мери? — попита Ан Гътри.

— Изглежда никой не знае — отвърна Джеймс Хенри. — Поне никой не говори за нея.

— Никой ли не е ходил да я види? — любопитства Ан.

— Аз ходих — каза Хърб Куин. — Успях да вляза само за миг. Тя изглежда спеше.

— Под въздействие на някакво успокоително — добави Джанет Смит.

— Сигурно — съгласи се Хърб. — Сестрата веднага ме накара да изляза. Не допускат никакви посетители.

— Бих се чувствала по-добре — подхвана Ан, — ако за нея се грижеше стария доктор. Този, новият, нещо не ми се нрави.

— Тенисън ли?

— Да, Тенисън.

— Смятам, че грешиш — заяви Джеймс Хенри. — Струва ми се, че е свестен човек. Разговарях с него преди няколко седмици.

— Но ти не знаеш дали наистина е добър като лекар.

— Не, никога не съм ходил при него.

— Преди известно време ме болеше гърлото — намеси се Мардж Стрийтър. — Отидох при него и той бързо ме излекува. Приятен човек. С него лесно се разговаря. А стария доктор понякога беше доста кисел.

— Така е — съгласи се Хърб. — Не се грижеше за мен и това адски ме дразнеше.

— Не ми харесват историите, които се разпространяват, Мери — заяви Ан.

— Те не се нравят на никого от нас — потвърди Хърб. — Във Ватикана винаги се носят разни клюки. Не вярвам на нищо, което чуя.

— Сигурно нещо се е случило — предположи Джанет. — Нещо доста ужасно. Всеки от нас някога е преживявал шок. Това е напълно възможно.

— Ала бързо се съвземахме — напомни Хърб. — За ден-два.

— Мери остарява — каза Ан. — Може би вече не бива да се занимава с тази работа. Трябва да се поотпусне. Нейните клонинги вече порастват. Те биха могли да поемат работата ѝ.

— Тези клонинги ме дразнят — обади се Мардж. — Зная, че в клонирането има смисъл, то е възприето навсякъде по планетите от земен тип в Галактиката. И все пак, тръпки ме побиват, като си мисля за това. Всеки, който се е занимавал с клониране, започва да си мисли, че е Господ. Всичко това е противоестествено.

— Не е нещо ново да играеш ролята на Господ — каза Джеймс. — Не само в човешката, но и във вселенската история много пъти са си позволявали да играят ролята на Бог. Най-скандалният пример е онази раса, на която се натъкна Ърни. Нали си спомняте? Преди няколко години.

— Онези — заговори Хърб, — които създаваха светове и ги населяваха със създания, родили се в собственото им въображение?

— Да, тъкмо те — каза Джеймс. — Но световите са логични. Не няколко клечки, купчина тиня и магическо заклинание, измърморено над тях. Световите на онази раса са добре конструирани. Налице са всички фактори, които трябва да влияят върху създаването на някоя планета. В тях нямаше нищо фалшиво. Всичките съставни части, чудесно вписани в общата конфигурация. И създанията, с които ги населяват, също са логични — някакви умопомрачителни биологични измишльотини, които обаче функционират доста добре.

— Да, зная — потвърди Хърб. — А какво се получава после? Всеки свят става огнище на стрес, жива лаборатория, чието население бива подлагано на най-разнообразни опити, сблъсква се с най-различни ситуации, които трябва да преодолее, за да оцелее. Мислещи същества, използвани като опитни зайчета. Вероятно се получава много информация и редица социални проблеми биват проучвани в дълбочина, ала на населението на планетата хич не му е лесно. И всичко това се върши съвсем хаотично.

— Може би има някаква цел — предположи Джанет. — Забележете — аз не защитавам подобни действия, но смятам, че вероятно съществува някаква организираща цел. Може би не такава, каквато ние бихме приели за убедителна, но...

— Не съм много сигурна — прекъсна я Ан. — Склонна съм да се съмнявам в това. Сигурно съществува, обезателно трябва да съществува съвкупност от универсални етични принципи. Навсякъде в пространството и времето трябва да има неща, които се приемат за правилни, и други, които са погрешни. Не можем да извиняваме порочните постъпки на някоя порочна порода същества с единствения мотив, че съществата са порочни и това е заложено в тяхната природа.

— Това е спор — подчерта Джеймс, — който може да продължава вечно.

— Успя ли Ърни да установи координатите на онази раса — боговете, сътворяващи планети? — попита Мардж.

— Не ми се вярва — отвърна Хърб. — Връща се там няколко пъти, извърши редица наблюдения. У него се разви някакъв патологичен интерес към световите, сътворени от онази раса. Ала накрая реши, че не достига до нищо наистина интересно и се отказа.

— Извадил е късмет, че е успял да се измъкне — рече Джеймс. — Понякога тези преживявания стават така опияняващи, че отново и отново сме въвличани в тях — точно както Мери бе привлечена към Рая.

— Все си мисля за едно от тях — изрече замислено Ан, — за онзи компютър, изпаднал в старческа немощ, на който Бетси се натъкна по погрешка преди няколко години. В едно от онези кълбовидни струпвания, разположени точно над галактичното ядро. Компютърът все още държи под команда огромна система от твърде загадъчни машини с неизвестно предназначение. Част от тях очевидно вече започват да се развалят, защото никой не ги поддържа. Бетси не успя да разбере каква функция изпълняват тези машини. Цялата планета си е истинска мистерия. Там някога очевидно е имало мислеци биологични същества, но Бетси не знае дали те са построили машините. Сега от биологични форми на живот няма и следа, а ако въобще нещо е останало, то се крие някъде.

— Бетси продължава да работи по този въпрос — напомни Ан.

— И сигурно ще продължи още доста време — добави Хърб. — Ватикана проявява специален интерес към компютъра-старец. Те искат да знаят начина и причините, поради които компютрите изпадат в старческа немощ. Никой не го казва открито, но сигурно имат предвид Негово Светейшество.

— Папата не е достатъчно остарял — отбеляза Мардж. — Никой не би го заподозрял в старческа немощ.

— Все още не е — отвърна Джеймс. — Той е истински младенец. Но все ще му дойде времето и на него. След около милион години, или нещо подобно. Подозирам, че Ватикана е способен да мисли един милион години напред.

— Ватикана не може да просъществува милион години — заяви Ан.

— Хич и не се обзалагай за това — предупреди я Хърб. — Роботите са най-упоритото нещо във Вселената. Те не отстъпват, не се предават. Тези от Ватикана се развиват така бързо, че даже и не си задават подобен въпрос. След един милион години вероятно ще държат цялата Галактика буквално на дланта си.

36.

Джил отиде в клиниката, за да види Мери. Медицинската сестра я посрещна пред вратата.

— Можете да останете само няколко минути — каза ѝ тя. — Не се опитвайте да говорите с нея.

Джил пристъпи няколко крачки в стаята и спря, вглеждайки се в слабата, бледа жена на леглото. Тялото ѝ бе така безплътно, че едва личеше под чаршафа. Двете ѝ, подобни на нокти на птица ръце, бяха отгоре, впити една в друга, пръстите бяха преплетени, като че в пристъп на отчаяние. Тънките ѝ устни едва се докосваха. Челюстта и скулите изпъкваха с непоколебимостта си, покрити с тънката ѝ, трошлива като пергамент кожа.

Джил помисли с известна тревога, че долавя в тази жена нещо от изпития, изтерзан вид на светица, който ѝ напомняше за стенопис, изобразяващ средновековен отшелник-фанатик, успял чрез изтощително гладуване да придобие вид на свят човек. Тази жена ли, помисли си тя, която прилича на истинска развалина, този скелет ли ще бъде натрапен за светец!

Очите на Мери се отвориха — толкова неестествено бавно, сякаш ги принуждаваше с огромна сила. Главата ѝ бе така полегнала върху възглавницата, че погледът ѝ попадна точно върху лицето на Джил.

Отпуснатите устни се раздвижиха, пророниха въпрос, едва доловим шепот, който разсече тишината в стаята.

— Коя си ти? — попита тя.

Джил също прошепна в отговор:

— Аз съм Джил и се отбих тук да те видя.

— Не — възрази Мери. — Не си Джил. Чувала съм за Джил, но никога не съм я виждала. А теб съм виждала. Някъде съм те виждала.

Джил бавно поклати глава, мислейки, че по този начин ще успокои жената на леглото.

— Познавам те — настоя Мери. — Веднъж, преди много години, разговарях с теб, но не мога да си спомня къде.

Медицинската сестра се промъкна към Джил, после замръзна на място, когато Мери заговори отново:

— Ела по-близо — едва чуто изрече тя. — Искам да те разгледам по-добре.

Джил се приближи до леглото и се наведе.

Двете впити една в друга длани се разделиха, откъснаха се от чаршафа и ръката, покрита с набръчкана суха кожа, потупа бузата на Джил.

— Да, да — прошепна тя. — Познавам те.

После ръката се отпусна надолу, клепачите отново се затвориха.

Сестрата застана до Джил и я побутна.

— Трябва да си тръгвате.

— Пуснете ме — каза ѝ Джил, обзета от внезапен гняв. — Отивам си.

Излезе от клиниката, пое дълбоко въздух и изведнъж се почувства свободна. В тази стая се е спотаила смъртта, помисли си тя. Смъртта и още нещо необяснимо.

Слънцето захождаше на запад, надвисвайки точно над обагрената в пурпур стена на планината и в този последен час от деня слънчевата светлина докосваше земята като нежна благословия. Сега, за пръв път, откакто бе пристигнала в Края на Нищото (кога беше станало това — преди няколко дни, няколко седмици, или месеци?) — видя земята, върху която стоеше не като чужд свят, не като гротесков декор за великата неразгадаемост, която представляваше Ватикана, а като място, където живееше, среда, в която се чувстваше уютно.

Ватикана се издигаше над земята, превърнал се в част от нея, израствайки от недрата ѝ, сякаш бе пуснал корени дълбоко в нейната гръд, израснал така естествено както дърветата, вписвайки се в животинския и растителен свят на планетата. На изток и юг се простираха нивите, зеленчуковите и овощните градини — идиличен оазис, който достигаше до множеството ниски сгради с пристройки, които съставляваха Ватикана, преднамерено търсена хармония, която свързваше Ватикана с първичната твърд на планетата.

На запад се извисяваха планините — подобна на облак синя грамада, непрекъснато обагрена в различни нюанси, отдадена на

вечната игра на сенките, в която се бе влюбил Джейсън Тенисън още в първия миг, когато я бе зърнал. Когато той привлече вниманието ѝ към планините, Джил не беше толкова впечатлена. Дотогава за нея планината беше само планина и нищо повече. Допускала съм грешка, каза си тя. Планината беше приятел или поне можеше да бъде, стига човек да пожелаеше това. Чувството към огромната синя вълна, устремила се към небето, бе започнало да прониква в сърцето ѝ от дните, когато бе прогледнала за нея и я бе почувствала близка. Сега наистина осъзнаваше какво бе започнала да означава планината за нея — повратна точка в нейния живот, присъствие, което непрекъснато бдеше, готово да я защити, позната фигура, към която винаги можеше да се обърне. Тя беше допуснала грешка. Джейсън имаше право.

Застинала неподвижно, обзета от мисли за Джейсън и планините, Джил изведнъж почувства, че е абсолютно наложително да го види. Не го бе намерила в клиниката, което означаваше, че е у дома, макар че не можеше да бъде сигурна в това. Напоследък бе придобил навика да прави дълги разходки, а можеше да е отишъл и до Декър.

Тя почука на вратата му и не получи отговор. Сигурно е задрямал, помисли си тя и завъртя бравата-топка. Вратата се отвори, едва когато я блъсна. В Края на Нищото малцина заключваха вратите си. Нуждата от ключалки не бе голяма.

Апартаментът беше празен. Не се долавяше ничие присъствие. От кухнята не долиташе шум, значи и Хюбърт го нямаше. Слаб пламък потрепваше над решетката в камината.

— Джейсън... — извика тя, изричайки името му по-тихо, отколкото възнамеряваше. Безмълвието в стаята инстинктивно ѝ показа да не нарушава тишината. Видя отражението си в голямото огледало върху стената над камината — изгубена човешка фигура, изправена сред пустотата на празната стая, бледо лице с неясни очертания, дамгосано от червенината на обезобразената буза.

— Джейсън! — извика повторно тя, този път малко по-високо.

Когато не получи отговор, тръгна към отворената врата на спалнята. Леглото беше застлано с пъстроцветна покривка. Вратата към банята беше отворена.

Джил отново се върна във всекидневната. Тогава го видя. Джейсън седеше пред камината, обърнат с гръб към огъня, с лице към

стоята, взрян пред себе си. Лицето му беше безизразно, което означаваше, че не чувства нищо.

Откъде ли дойде, запита се тя. Как е възможно да пропусна пристигането му?

Не бе чула вратата да се отваря и затваря и, всъщност, бе изтекло съвсем малко време, откакто напусна стаята — как беше успял Джейсън да мине през вратата, да прекоси стаята и да застане пред камината?

— Джейсън — остро заговори тя, — какво става с теб?

Долавяйки гласа ѝ, той обърна глава към нея, ала не даде никакви признаци, че я разпознава.

Джил бързо отиде при него, вгледа се в лицето му, протегна двете си ръце и го сграбчи за раменете.

— Джейсън, какво става? — разтърси го тя.

Очите му, които изглеждаха безизразни, за миг просветнаха.

— Джил — изрече той с треперещ, колеблив глас, сякаш не можеше да приеме факта, че тя се намира тук. — Джил — повтори той, улавяйки ръцете ѝ. — Джил, аз се намирах далеч отук.

— Зная — отвърна тя. — Къде беше?

— На едно място, различно от това — отговори Тенисън.

— Джейсън, изплюй камъчето. Какво беше това място?

— Ходих в света на уравненията.

— Онзи, който сънува ли? Който ти причини кошмари?

— Да, но този път не сънувах. Наистина бях там. Разходих се из него. Аз и Шептящия...

— Шептящия? Онова ли малко облаче диамантен прах, за което ми разказа?

— С него бяхме едно същество — отговори той. — Отидохме заедно там.

— Я седни — рече тя. — Искаш ли нещо? Ще ти наля едно питие.

— Не, не искам. Просто поседни с мен.

Той пусна ръката ѝ и прокара длан по бузата ѝ да я помилва — онази буза, обезобразена от грозния тумор. Беше му станало навик да прави това — сякаш несъзнателно се опитваше да изрази любовта си към нея, въпреки физическия ѝ недостатък. От начало тя се отдръпваше, отбягвайки жеста му. Освен с тази милувка, малко след

като се бяха запознали, той никога не бе намеквал нито с постъпка, нито с дума, че го забелязва. Това бе една от многото причини, заради които го обикна. Никой друг мъж, никой човек, не бе успявал да се държи така, като че ужасният тумор не съществуваше. Сега тя вече не се отдръпваше под милувката му. Вместо това беше започнала да я приема като скъп жест на добротворство.

Ръката му пробяга по бузата ѝ. Лицето на Джил бе обърнато към огледалото на камината. Тя виждаше как дланта милва бузата и как в това движение се побира любовта му.

Ръката му се отдръпна и Джил се огледа недоумяващо. Въображението ми прави шеги, рече си тя. Беше някакъв лъжлив миг, в който желаното става действителност. Не беше възможно наистина да става онова, което тя смяташе, че виждат очите ѝ. След всичко щеше да престане и тя отново щеше да се върне към нормалното си състояние.

Остана вцепенена, докато секундите една след друга отлитаха във вечността. Затвори очи, отново ги отвори, ала желанието ѝ все още не бе престанало да се сбъдва.

— Джейсън... — изрече тихо тя, опитвайки се да контролира гласа си, ала не го овладя и той потреперя.

— Джейсън! — прошепна отново Джил. Изречената дума вибрираше от чувства.

Бузата ѝ беше гладка, без никакъв дефект. Грозният тумор беше изчезнал.

37.

Декър спря доста преди залез-слънце. Беше избрал място, където щеше да лагерува през нощта. На хълма имаше извор, даващ началото на поток, който се спускаше надолу към долината. Горичка от ниски, гъсти, планински храсти растеше на север от извора. Тя щеше да го подслони и да го защити от нощните ветрове, връхлитащи от върховете и фучащи наоколо. Имаше и изсъхнало дърво, паднало край потока върху няколко големи, обли камъка, откъдето лесно можеше да си осигури сухи дърва за подпалки.

Декър се залови методично за работа. Донесе съчки от изсъхналото дърво, накладе огън, после насече дърва и ги приготви за през нощта. Опъна малка палатка, която щеше да го подслони, ако започнеше да вали, после разгъна спалния си чувал. Донесе кофа вода от извора и закрепил чайника над огъня, за да си свари кафе, след това извади двете риби, които беше уловил по-рано през деня и се приготви да ги изпържи, като ги зави в листа, за да му бъдат под ръка, когато му потрябват. Сложи ги в тава и се залови да приготви вечерята си. Ала първо провери дали пушката му е опряна върху скалата, така че лесно да може да я достигне. През цялото време, прекарано в скитания из планините той рядко бе изпитвал нужда от оръжие, ала вродената му предпазливост му подсказваше, че не може да изключи възможността, че някога може да се наложи да го използва.

Шептящия все още не се бе присъединил към него, и мислейки за това, Декър осъзнаваше, че разсъжденията му са нелогични. Шептящия не знаеше, че Декър възнамерява да предприеме нова експедиция — всъщност, той не го бе планирал, просто се вдигна и пое на път. Постъпката му не беше и импулсивна. Нямахше нищо неотложно, което би го накарало да тръгне, не съществуваше внезапно възникнала необходимост, да се отправи към планините. Бе поел на това пътешествие съвсем естествено, като нещо, което, просто следва да направи. Градината му беше прекопана, купчината подпалки бе голяма и не му оставаше какво друго да прави. Без много да се

изненадва, той започна да се подготвя за експедицията. Не беше и помислял за нея като за нещо специално. Беше просто поредното пътуване, по време на което щеше да попадне на няколко скъпоценни камъни, ако имаше късмет. За миг му бе хрумнало да отиде до Ватикана, за да види дали Тенисън иска да го придружи, ала си каза, че може би времето е неподходящо за него. Като лекар на Ватикана, Джейсън вероятно трябваше да не напуска клиниката и да държи под наблюдение Мери. Някой друг път, помисли си той.

Не, че сега му се искаше да бъде сам. Той харесваше компанията на доктора. Тенисън беше първият човек, с когото се срещаше от години насам и когото действително харесваше. Декър смяташе, че лекарят много прилича на него самия. Декър никога не приказваше прекалено много, и не подхващаше неподходящи теми. Задаваше малко, но смислени въпроси. Притежаваше уменията да подхожда към неловки ситуации с лекота и дипломатичност. Разговорът за Шептящия можеше да се окаже мъчително изживяване, но Тенисън го бе подхванал с откровеност, която сама по себе си беше приятна и темата не се оказа никак неудобна и за двамата.

Приклепнал край огъня, наведен над рибата, която се пържеше, Декър изведнъж осъзна, че желае Шептящия да бъде с него. Ако Шептящия знаеше, че той ще отиде в планината, вероятно щеше да го придружи. Шептящия обичаше пътешествията, които предприемаха заедно. Винаги имаше много неща, за които си приказваха и Шептящия се забавляваше от това почти толкова, колкото докато търсеха скъпоценни камъни по дъната на потоците. Декър си припомни, че Шептящия беше отличен спътник в това отношение. Никога не се хвалеше прекомерно за скъпоценните камъни, които намираще, и който бяха убегнали от погледа на Декър.

Когато Тенисън за пръв път му разказа какво се беше случило с Шептящия, Декър разбра защо облачето диамантен прах прекарваше по-малко време с него. Понякога това можеше да се приеме като плюс, защото без съмнение имаше случаи, когато Шептящия беше истинска напаст. Ала той беше сигурен, че старата им дружба няма да се разпадне — той и Шептящия бяха прекарвали толкова дълго време заедно, че това беше невъзможно да се случи. Мислейки си за това сега, Декър беше сигурен, че подобно нещо не се е случило, че отсъствието на Шептящия сега не се дължи на отслабване на

приятелството им. С Тенисън Шептящия вероятно щеше да се занимава с други интересни неща и сега е тръгнал нанякъде, отдаден на удоволствието. Не след дълго щеше да се върне. Декър беше сигурен в това. Имаше голяма вероятност още преди края на това пътешествие Шептящия да намери следите му и да се присъедини към него.

Чайникът с кафето заплашваше да изкипи всеки момент и Декър протегна ръка, за да улови чаталестата пръчка, която го поддържаше над огъня — искаше да махне съда от пламъците. Но чайникът гръмна в лицето му и полетя във въздуха, смачкан от невидима сила. Врящото кафе се разля по лицето и гърдите на Декър.

Той се хвърли към пушката, подпряна на скалата. Когато пръстите му я сграбчиха, противният, режещ звук от втори изстрел прозвуча от хълма над него.

Декър се претърколи зад скалата, после предпазливо се изправи, за да надзърне иззад нея. Изстрелът беше дошъл от открит скален масив на хълма, но сега там изглежда нямаше никой.

— Негодникът не изчака достатъчно — измърмори гласно Декър. — Можеше да пропълзи по-близо, тогава шансовете му щяха да бъдат по-добри. Бил е прекалено нетърпелив.

Смачканият чайник лежеше на повече от девет метра от лагерния огън. От рибите в тигана се вдигаше пушек. Ако почака още малко, щяха да станат на въглен. По дяволите, изруга той. С такова нетърпение бе чакал да се изпържат. Почти усещаше вкуса им в устата си.

Той се спотаи, вперил поглед към хълма, твърдо решил да улови всеки признак на движение. Това нямаше да се случи, помисли си той, ако Шептящия беше с него. Още преди няколко часа Шептящия щеше да усети онзи, който ги дебнеше. Това е някой, каза си Декър, който е знаел, че сега Шептящия не е с мен. Но това предположение е погрешно, няма начин да не е, защото никой в Края на Нищото не знаеше за Шептящия. На никого не бе казвал и доколкото му бе известно никой не можеше да вижда Шептящия, следователно, никой не би могъл да осъзнае присъствието му. Тенисън беше единственият, който знаеше — а вероятно и Джил, защото между двамата нямаше тайни. Беше ли възможно Тенисън да е казал на Екюър, питаше се той.

Струваше му се малко вероятно. Тенисън и Екюър бяха приятели, но Декър беше сигурен, че Тенисън не би казал на Екюър за Шептящия.

А това, напомни си той, е безпочвено размишление. След като мисълта за Шептящия не възпираше никого, защото никой не знаеше за него, следователно всеки на планетата би могъл да го проследи. Просто лошият му късмет бе проработил отново и без Шептящия го бяха издебнали съвсем неподготвен. Не беше възможно Тенисън да се е изкачил тук, на този хълм. Тенисън нямаше никакъв мотив. А дори и да имаше, такава постъпка не беше в стила му.

Имаше няколко пушки — не много — в Края на Нищото. Понякога в гората бродеха ловни дружинки, за да си осигурят месо, ала оръжията им бяха малокалибрени. Но от звука, който бе възпроизвел изстрелът, ставаше ясно, че оръжието на онзи на хълма е от голям калибър.

Декър се опита да състави списък на хората, които биха имали мотив да го убият. Почти не можеше да се сети за никого, много трябваше да затрудни въображението си, за да изпълни тази задача. След като списъкът беше готов, той се зае да отхвърля всяко едно от имената. Малцината, които фигурираха в списъка му, не можеха да имат достатъчно силен мотив. Понякога неколцина може би са били засегнати от нещо, което е казал или направил, ала със сигурност не бяха така дълбоко засегнати, че да се втурнат да го преследват. Цялата тази идея, че някой е взел оръжие и го дебне да го застреля, изглеждаше нелепа. И все пак този някой се криеше на хълма, готов да убива. Чакаше Декър да помръдне, да издаде местоположението си, след което убиецът щеше да изпрати куршум в тялото му.

Там, горе, рече си Декър, горе, до онзи скален масив, за миг бе проблеснало мъничко пламъче на светлината на залязващото слънце. Декър се опита да разгадае какво беше то, ала не успя. Той плъзна цевта на пушката край скалата и я насочи приблизително към мястото, където бе проблеснало пламъчето.

Нищо не се случваше. Всичко бе замряло. Не се чуваше никакъв звук. Убиецът чакаше. После Декър забеляза очертанията на някаква фигура и внимателно я проследи — рамо, едва загатнат торс, смътните контури на глава.

Приведе се над пушката, притисна я до себе си и се прицели. Рамото, над него се намираще главата, наполовина в сянка, съвсем

неясно очертана, но там трябваше да бъде главата. Декър я взе на мушка, застина неподвижно, пое си въздух и го задържа, като полека натисна спусъка...

38.

Тенисън се събуди преди зазоряване. Джил лежеше до него. Спеше, дишането ѝ бе леко и равномерно. Той изправи възглавницата до таблата над главата си и се облегна на нея. Беше тъмно и тихо. Слаба предутринна светлина се процеждаше през прозорците на всекидневната. Щорите бяха спуснати и в спалнята не можеше да се промъкне светлина. Хладилникът бръмчеше тихичко в кухнята.

Той погледна към Джил, за да види дали бузата ѝ е все така гладка, без ужасния тумор, ала тя я бе опряла във възглавницата. Дори и да не беше така, рече си той, вероятно пак нямаше да бъде сигурен — светлината във всекидневната беше много слаба.

Тази мисъл не го напускаше часове, след като всичко се бе случило и той продължаваше да изпитва недоверие. И все пак имаше доказателства, запазили се през всичките тези часове — грозният тумор го нямаше. Ако поради някаква неизвестна причина това се окажеше явление с краткотраен ефект, то със сигурност туморът трябваше отново да се появи след време.

Тенисън вдигна дясната ръка съвсем близо пред лицето си и се взря в нея. Тя бе потънала в сянка, различи само формата ѝ. Ръката му в никакъв случай не беше по-различна. Не светеше в тъмното, беше си такава, каквато е била винаги.

И все пак изпитваше особено усещане...

Потрепери, обзет от внезапна студенина, макар че нощта беше топла. Опита се да си спомни какво бе станало там, на другото място, в света на уравненията. Уравненията го бяха уловили в главоломен въртоп, бяха проникнали в него. Беше сигурен, че някои от тях се бяха разположили в тялото му и останаха там. По едно време, към края на епизода, който си спомняше, му се струваше, че самият той бе приел формата на уравнение — дали се бе свил, или бе пораснал, не знаеше? Опита да си спомни какъв тип уравнение бе станал — ако, всъщност, това въобще някога му бе известно. Със сигурност не беше едно от онези тлъсти, чудовищни уравнения, всяващи ужас със сложността си

— беше виждал такива, докато лежеше погребан в тръпнешото, пихтиесто море. Може би е бил много просто уравнение — недвусмислен израз на самия себе си. Когато диаграмите изградиха къща за него, той си спомни, че беше се шмугнал вътре и бе останал там, без да знае какво представлява, но твърде доволен от новото си състояние. Питаше се дали диаграмите бяха направили това убежище, за да го предпазят от опустошителния танц на уравненията, които проблясваха и се въртяха вън от него, обкръжавайки убежището от всички страни?

После изведнъж, без никакво предупреждение, той се бе оказал вън от света на уравненията — беше свободен, после осъзна, че стои във всекидневната, обърнат с гръб към огъня. Беше свободен, но не съвсем, защото бе донесъл нещо със себе си от онзи загадъчен свят, някакво качество, някаква способност, каквато по-рано не бе притежавал. Вече имаше доказателство за новата си способност. Щяха ли да се проявят още? Какво съм аз, питаше се Тенисън, какво съм аз — нескончаемо повтарящият се въпрос, който си бе задавал, докато лежеше свит в къщата, изградена от диаграмите.

Още ли съм човешко същество? Колко на брой извънземни представи могат да бъдат привнесени в човека и той все още да продължава да бъде човешко същество?

Нима съществата от света на уравненията, питаше се той, бяха почувствали, че е лекар, лечител? Бяха ли ограничили попълзновенията си спрямо него — ако те можеха да се окачествят като повторно изграждане на същество му — само с единствената цел да го направят по-добър лечител? Или бяха променили и други аспекти на живота му?

Помисли за това и почувства уплаха и колкото повече мислеше, толкова по-силен ставаше страхът. Беше се намесил в нещо, в което нямаше право да се намесва и не се бе отървал невредим. Беше променен, а не желаше настъпилата промяна. При всички обстоятелства промяната е нещо неприятно, а промяната в съществото му беше нещо ужасяващо.

И все пак защо трябваше да изпитва такъв ужас? Благодарение на промяната, каквато и да бе тя, без значение колко ограничена или мащабна, без значение какви щяха да бъдат последствията от нея в бъдеще, Тенисън успя да направи на Джил подарък — наистина

несъзнателно, но все пак бе ѝ подарил такъв подарък, какъвто никое друго човешко същество не би могло да ѝ направи.

Това беше всичко. Нямаше никакъв смисъл да се плаши и да изпада в ужас. В крайна сметка всичко, което го засягаше, се свеждаше до Джил. Ако в бъдеще не го очакваше нищо друго — ако всъщност в бъдеще му се наложеше да страда за това — Тенисън нямаше да съжاليا. Всяка цена, която бъдещето щеше да му поиска, си струваше онова, което беше направил. Беше получил всичко в онзи миг, когато постави дланта си върху бузата ѝ.

Тенисън усети как го обзема спокойствие. Остана седнал в леглото, отказа да си легне, взирайки се в сребрилата светлина на зората. Мислите му отново се върнаха в света на уравненията, опитвайки се да отговорят на въпроса как беше успял да се озове там лично. Не изпитваше никакво съмнение, че не той самият, а Шептящия го беше завел дотам. За да разбере как Шептящия бе постигнал това, трябваше да знае много повече неща за него, отколкото знаеше сега.

Бавно обърна глава и огледа стаята, търсейки доказателства, че Шептящия е тук — проблясване в ъгъла, искрици във въздуха. Не видя нищо такова. Потърси го в себе си, защото той може би още не го бе напуснал. Ала от него нямаше и следа, макар че на това не можеше да се разчита — в света на уравненията Тенисън не бе доловил присъствието на Шептящия.

Тенисън се протегна, за да се разсъни, защото чу странен, почукващ шум. Почукването спря за миг, после отново се повтори. То не идваше от точно определена посока, като че долиташе от всякъде. Вслушвайки се внимателно, Тенисън разбра — на вратата имаше някой. Той скочи от леглото, седна на ръба, краката му затърсиха пантофите, които изглежда бяха изчезнали някъде.

Джил се размърда, издавайки въпросителен възглас.

— Всичко е наред — каза ѝ той. — Остани тук. Някой чука на вратата.

Не успя да си намери пантофите и тръгна без тях, заобиколи леглото и отиде във всекидневната. Затвори вратата на спалнята след себе си. Почукването бе престанало за миг, но сега започна отново — дискретно, не настоятелно.

Без да запалва светлината, Тенисън прекоси всекидневната, заобикаляйки столове и маси. Отвори вратата и за миг не можа да

разпознае човек, постепенно осъзна, че е Екюър.

— Джейсън, съжалявам, че така, по никое време...

— Няма нищо — прекъсна го Тенисън. — Просто си лежах и мислех разни неща. Бях готов за ставане.

— Можеш ли да ми налееш едно питие? Ако имаш малко бренди.

— Да, разбира се — отговори Тенисън. — Седни пред огъня. Ще сложа още една цепеница.

Затвори вратата и огледа по-внимателно Екюър. Той беше облечен в сако и памучни панталони.

— Станал си прекалено рано? — попита Тенисън. — Или въобще не си лягал?

— Въобще не съм се доближавал до леглото — каза Екюър, отиде до канапето пред огъня и се отпусна на него.

Тенисън намери брендито и донесе чаша на Екюър, която щедро беше напълнил.

— Изглеждаш изтощен — отбеляза той.

— Така е — потвърди Екюър. — Случи се нещо ужасно. Никога по-рано не е ставало така. Поне аз не мисля, че се е случвало подобно нещо.

Тенисън постави още една цепеница в огъня, върна се при канапето, седна до Екюър и вдигна босите си крака върху масичката за кафе. Започна да мърда пръстите на краката си. Топлината от огъня им действаше добре.

Екюър отпи голяма глътка от брендито.

— Няма ли да пиеш с мен?

Тенисън поклати глава.

— За мен е прекалено рано.

— А, добре — измърмори Екюър, — тъй като аз не си лягах тази нощ... — и той отпи още от брендито.

— Дойде да ми кажеш нещо — напомни Тенисън, — нужно ти е много време, за да се решиш. Ако...

— Не, просто ми трябва време. Това е нещо, което трябва да узнаеш. А то е болезнено.

Тенисън не каза нищо. Екюър продължи да отпива от брендито.

— Ето какво стана — започна накрая той. — Все отлагах да разгледам втория куб за Рая. Знаеш, че не бързах, нали? Ти все ме разпитваше за него. Ти гледа ли първия куб за Рая?

— Не. Изпитвах някакво странно нежелание. Може би и малко страх. Чувствах неудобство при мисълта за това. Зная, че би трябвало да го гледам. Можеше да открия нещо, което щеше да ми помогне при лечението на Мери.

— Аз изпитвах същото нежелание с втория куб — призна Екюър. — Непрекъснато отлагах, все си намирах причини да не го гледам. Боях се от онова, което щях да преживея. Опивах се да анализирам чувствата си и не стигнах доникъде. И снощи реших — наложи се да реша — бях изгубил достатъчно дълго време.

— Значи накрая го гледа?

— Не, Джейсън, не съм.

— Защо не си, по дяволите! Отказа се в последния момент?

— Не. Кубът просто го нямаше.

— Какво искаш да кажеш с това „просто го нямаше“?

— Това, което казах. Не беше на мястото, където го оставихме. Аз и старият Езра. Ти го познаваш. Той е страж.

— Да, познавам го.

— Той спазва процедурата. Винаги го прави. Никога не пропуска и най-дребната подробност. Винаги прави онова, което трябва. Работя с него от много години. Бих му доверил живота си.

Тенисън почака и след няколко секунди Екюър продължи:

— Когато пристига нов куб, аз го предавам на Езра и той го прибира в сейфа. След като го прегледам аз, вече може да отиде във Ватикана, а когато те ни го върнат, го оставяме на съхранение в един от шкафовете. Често кубът не отива незабавно във Ватикана, понякога въобще не достига до там, ако преценим, че не представлява интерес — в такива случаи отново го оставяме на съхранение в металните шкаfoве. Езра си има своя система. Не зная какво точно представлява тя, защото е изцяло в паметта му. Разполагаме с хиляди кубове. Попитай го, за който пожелаеш и той незабавно ще ти го даде. Никога не се колебае. Веднага отива и намира търсения куб. Доколкото зная, досега не е създавана толкова ефективна система за съхранение, по някакъв начин Езра е в състояние да намери всичко, за което го попиташ. Има гаранции за сигурност.

Тенисън кимна.

— Езра е единственият, който знае всичко.

— Така е. Има няколко куба от по специален характер, които мога да намеря без помощта на Езра, ала техният брой не е голям.

— Но докато видиш новия куб, той остава в сейфа. А кубът с Рая не се е оказал там, това ли искаш да ми кажеш?

— Джейсън, точно това искам да ти кажа. Езра отвори сейфа и кубът го нямаше. Имаше три други куба, но не и този с Рая. Три, които не бях прегледал...

— Може би върху някой от тях е поставен етикет с погрешно изписано заглавие?

— Не. По-късно гледах и трите, за да се убедя. Никой от тях не е кубът с Рая. Просто материали, постъпили напоследък.

— Пол, кой друг може да отваря сейфа?

— Никой. Нито аз, нито който и да било друг. Само Езра.

— Добре. Значи Езра...

— Невъзможно! — прекъсна го Екюър. — Това хранилище е смисълът на живота на Езра. Цялото му съществуване е посветено на Информационната програма. Той би бил нищо без нея. Доверявам му се повече, отколкото на себе си. Той е свързан дори по-тясно с програмата, отколкото съм аз. Работил е по нея по-дълго от мен. Бил е предопределен за нея още в самото ѝ начало, преди много векове.

— Но ако някой във Ватикана...

— Не е възможно. Дори и папата не би могъл. Езра дължи лоялност единствено на Информационната програма, не на Ватикана.

— Тогава някои сигурно е научил комбинацията. Възможно ли е това?

— Предполагам, че да. Някой външен.

— А не може ли кубът да не е бил поставен на определеното за него място?

— Не. Езра го остави в сейфа. Аз стоях до него, видях как го остави вътре и после заключи вратата.

— Ти какво мислиш, Пол?

— За Бога, Джейсън, не зная! Някой е откраднал куба.

— Защото не са искали да го видим?

— Предполагам, че е така. Има една теологическа фракция във Ватикана, онези, които подкрепят канонизирането на Мери.

— Онези, които искат да елиминират Информационната програма. Които искат да ви дискредитират.

— Не съм сигурен в това — отвърна Екюър, — не мога да повярвам, че биха искали да го сторят — ако имат такава възможност, разбира се.

Двамата мъже помълчаха за миг. Новата цепеница, която Тенисън бе хвърлил в камината, сега буйно гореше и пращеше. Светлината на утрото беше изпълнила стаята.

— Това не е всичко — каза Екюър. — Още не съм ти казал някои неща.

— Какво още имаш да ми кажеш?

— Първият куб за Рая също го няма. И той е изчезнал.

39.

Във Ватикана, по цялата планета Края на Нищото, се носеше един и същи шепот:

— Мери направи чудо. Тя излекува тумора на Джил. Сложи ръка върху бузата на Джил и грозният тумор изчезна.

Медицинската сестра потвърди, че е видяла всичко. Мери бе помолила Джил да се наведе, така че да може да протегне ръка и да я пипне. Веднага щом Мери докосна бузата ѝ, грозното клеймо бе изчезнало.

Чудо! Чудо! ЧУДО!

В това не можеше да има никакво съмнение. Онези, които бяха успели да зърнат Джил, разгласяваха чудото и пламенно твърдяха, че срамния знак върху лицето ѝ е изчезнал.

След като неколцина започнаха да разпространяват новината за чудото, Джил избяга.

Разтревожена група кардинали съобщиха новината на Негово Светейшество и Негово Светейшество, не съвсем доволен от проявяваната от тях глупост, зацъка и започна да издава други звуци на пренебрежение, съветвайки кардиналите да възприемат по-скептично отношение, докато не се анализират всички доказателства. Когато един от кардиналите предложи да започне църковно-правно дирене с цел да се определи целесъобразността от провъзгласяването на Мери за светица, папата заяви, че е прекалено рано да предприемат подобни стъпки. Макар и мъничко разстроен, Негово Светейшество не се обвързваше с никакви препоръки, оставяйки си свобода на действие.

Автоматично, почти инстинктивно беше обявен всеобщ празник. Работниците във фермите, зеленчуковите и овощни градини захвърлиха инструментите си и поеха в спонтанно шествие към Ватикана. Дърварите тозчас напуснаха горите и се присъединиха към тях. Много монаси и други служители на Ватикана излязоха, за да се присъединят към радостната тълпа. Стражите се опитаха да възпрат множеството да нахлуе във Ватикана. В обширната базилика се

блъскаха хора и работи и всеки желяеше да си отвоюва място, за да коленичи и да се помоли. Отначало камбаните оставаха безмълвни, но накрая, в опит да се успокои тълпата, която започна да крещи срещу очебийното безразличие на Ватикана към чудото, което бе станало, камбаните започнаха да бият и целият свят се окъпа в невиджана радост.

Групички хора се трупаха около клиниката, пееха псалми за Мери, напиреха в малката градинка, тъпчеха храстите и цветята. Стражите се опитваха да възпрат множеството, което нарастваше с всяка изминала минута.

Мери се събуди и чу скандирането:

— Мери! Мери! Мери...

Успя да седне в леглото, изумена защо толкова гласове повтарят името ѝ. Медицинската сестра не беше в стаята, бе отишла в друга болнична стая, през чиито прозорец по-добре се виждаше какво става навън.

Мери събра цялата си сила, надигна се от леглото, хвана се за облегалката на един стол и се изправи. После, олюлявайки се, затътри нозе към вратата и като се подпираше по стената, се спусна по коридора. В дъното голямата външна врата беше отворена и през нея нахлуваше хлад и свеж въздух.

Тълпата я зърна точно в мига, когато Мери излезе пред вратата, ала продължаваше да се държи за нея с една ръка, за да не падне. Тишина се възцари над множеството. Всички очи се обърнаха, за да се възхитят на крехкостта и несъмнената святост на жената, която стоеше, изправена до вратата.

Тя вдигна ръка към тях, пръстите ѝ бяха свити в юмрук, и само показалецът ѝ стърчеше напред. Мери го размаха пред лице на тълпата. Гласът ѝ беше тънък и писклив, подобен на пронизителен крясък, който се понесе над изпълнената с благоговение тишина.

— Проклетници! — изпищя насреща им тя. — Проклетници! Проклетници! Проклетници...

40.

— Изглежда в къщата няма никой — обърна се Тенисън към Екюър.

— Откъде знаеш?

— От комина не излиза дим.

— Това не доказва нищо.

— Може би. Но Декър винаги поддържа огън. Понякога не много буен, но винаги нещо тлее, така, че да сложи няколко съчки и да го разпали. Никога не съм виждал от комина на хижата да не излиза пушек.

— Е, скоро ще видим — рече Екюър.

Продължиха да се изкачват по хълма. Разнебитената кола на Декър беше паркирана от едната страна на хижата. Между две дървета се издигаше купчина дърва за подпалка, а стволовете на дърветата я поддържаха от двете страни. Отпред се намираше градината с правите зелени лехи зеленчуци, а в единия ѝ край извираше истински водопад от разцъфнали цветя.

— Мястото не е лошо — отбеляза Екюър. — Никога не съм идвал тук.

— Никога ли не си срещал Том?

— Не. Него човек трудно може да го срещне някъде. Прави така, че да не може да го намерят. Мислиш ли, че ще разговаря с нас?

— Ще разговаря. Не е нито дивак, нито грубиян. Просто възпитан и образован човек.

— Как точно се изрази, когато каза, че знае къде е Рая?

— Само веднъж спомена, че може би знае къде се намира Рая. Повече не заговори за това, пък и аз не съм настоявал. Боях се, че той може да се изплаши. Позволих му да помисли.

— Може би сега ще ни каже. Ако му обясним колко е важно това. Кубовете изчезнаха и нямаме никакъв шанс да открием координатите, от които се нуждаем. Може би дори и да разполагахме с кубовете, отново нямаше да имаме кой знае каква възможност да ги открием, но

сега вече въобще нямаме надежда. Сега съм съгласен с теб. Дяволски се нуждаем от тези координати. Някой трябва да отиде до Рая.

— Аз не губя надежда — заяви Тенисън, — че Том наистина знае. Вече не мога да бъда сигурен. По едно време бях почти съвсем убеден, че знае, но сега, когато сме изправени пред такова положение, започвам да се колебая. Той наистина ми разказа, че корабът му имал проблеми и той го е напуснал със спасителен, по-малък кораб. Така се добрал до тази планета. Корабът сам е налучкал пътя.

Приблжиха хижата и Тенисън почука на вратата. Никой не им отговори. Почука отново.

— Може би е заспал — рече той.

— Не е много вероятно — възрази Екюър. — Щеше да те чуе. Хайде да се огледаме наоколо.

Обиколиха близката околност, като викаха името на Декър, ала той не им отговори. Отново се върнаха при хижата. Този път Екюър заудря с юмрук по вратата. Почакаха малко и Екюър попита:

— Мислиш ли, че можем да влезем вътре?

— Да, хайде да влезем. Съмнявам се, че Декър би имал нещо против. Този човек няма какво да крие.

Екюър вдигна резето и вратата се отвори. Озовали се в стаята, те постояха за миг, за да привикнат с мрака.

Помещението беше чисто. Всичко беше подредено и поставено на място.

Тенисън се огледа наоколо.

— Няма му пушката — рече той. — Висеше ей тук, на стената до камината. Раницата и спалният му чувал стояха на онази лавица над масата. И тях ги няма. Много е вероятно да е отишъл на една от експедициите си, по време на които събира скъпоценни камъни.

— Колко време ще липсва от дома?

— Не зная. Вероятно всяка експедиция му отнема различно време. Покани ме да го придружа при някое от пътешествията му. Когато можеш да отделиш няколко дни, каза ми той. Струва ми се, че скоро ще се върне.

— Джейсън, важно е да научим колкото е възможно по-рано. Не трябва да позволим на теологическата фракция да вземе голям аванс пред нас. Ако пуснем някаква информация, че съществува възможност да отидат и да разгледат Рая, те ще се отдръпнат.

— Ти наистина се боиш от тях, Пол?

— Ако позициите им станат стабилни, те ще елиминират Информационната програма. През цялото време искаха да го сторят. Или да ни премахнат, или да ни диктуват каква работа да вършим, или — което е най-лошото — да контролират интерпретацията на нашите находки. Не се тревожа за себе си, разбери ме. На мен лично няма да ми сторят нищо лошо. Ще ми позволят да остана тук и ще се грижат за мен. Дори може да ми разрешат да се занимавам с разни дреболии от програмата, достатъчно, за да си кажа, че се занимавам с нещо. Но програмата като такава, ще бъде лишена от съдържание. А аз не мога да позволя да се случи това. Тя е смисълът на съществуването на Ватикана, казвам ти. Добре, нека си се занимават с техните теологически проблеми, щом искат, но истинската дейност е съсредоточена в Информационната програма.

— Трябва да имаш подкрепа във Ватикана.

— Смятам, че в известна степен я имам. Ала не зная доколко мога да разчитам на нея. Няколко кардинали. И неколцина други, в които съм сигурен.

— А Негово Светейшество?

— Никой, при никакви обстоятелства, не може да разчита на папата. Той е хладен, изкуствен интелект. Никога не знаеш какво мисли. Така е задръстен с материалите, които Изследователите ни са захранили в него, че въпреки огромния си потенциал, не може да отделя време и да мисли върху настоящето състояние на Ватикана. Понякога ми се струва, че се обърква. Работата му в крайна сметка не е да ръководи Ватикана днес. Той трябва да предвиди какво ще представлява Ватикана в далечно бъдеще.

— Струва ми се — подчерта Тенисън, — че Ватикана не би могъл да се справи без Изследователите. Чувал съм най-различни намеци каква изгода имат те от вашите наблюдения. Корабите, задвижвани със силата на мисълта, например. С какво друго разполагат те?

— Не съм много сигурен, че зная. Но те разполагат с твърде много неща. Знаеш за опитите им в областта на клонирането. Но онова, което правят, е нещо повече от клониране. Не им е нужна клетка за начало на процеса. Могат да започнат съвсем от нищото, да изградят молекулната структура на ДНК и да продължат оттам. Изкуствени

форми на живот. Форми, сътворени от тях — при това от всякакъв вид. Пътувания във времето. По дяволите, те разполагат с нещо повече от възможност да пътуват във времето. Използват неутрино — макар че всъщност не са сигурни дали онова, което използват, е неутрино. Може да бъде нещо съвсем друго. Ала с негова помощ, каквото и да е то, те почти са успели да осъществяват пътешествия в различни посоки във времето — не само в бъдещето и й миналото, но и в други посоки. Може би ще се учудиш, когато научиш, че съществуват и други такива посоки. Аз също се учудвам. Не съм сигурен дали разбирам този проблем. Те могат да се впускат в миналото и в бъдещето или скоро ще успеят да го постигнат, когато разполагат с достатъчно висша технология. Тогава ще могат и да посещават времеви отрязъци, различни от миналото и настоящето. Може би алтернативните светове и вселени. Не зная. Прекалено е сложно за мен. Ала каквото и да имат, то е ключ към пътуване във времето, пътуване в измеренията, а може би и различни други неща. Тези два примера ти дават известна представа с какво разполагат те.

— И след като имат всичко това, нима ще се откажат от него?

— Не всички. И не доброволно. Теологическата фракция е нещо друго. Някои от тях са честни пред себе си и са убедени, че Ватикана е изменил на себе си, че е предал каузата. Други, които са всъщност по-голямата част от тях, са уплашени. Вселената се оказва по-голяма, отколкото са предполагали. В нея има много повече и по-странни условия и ситуации, отколкото някога са сънвали. Те са изумени от истинската величина на онова, което намират Изследователите. Вселената е така огромна, възможностите така умопомрачителни, че те започват да се чувстват незащитени. Търсят място, където да се скрият.

— Можем да си послужим с блъф — предложи Тенисън. — Ще пуснем слух, че сме намерили начин да стигнем до Рая. Те не желаят никой да стигне до Рая. Ако някой отиде до там и открие, че няма Рай, това би разтърсило земята под краката им. Такъв слух поне ще ги забави малко и ще ни даде време.

— Не — възрази Екюър, — не можем да постъпим така. Ако използваме блъф и те ни разобличат, позициите им ще станат по-силни и те ще станат по-сигурни в себе си, откогато и да било. А и когато започнем да действаме, трябва да бъдем в значителна степен уверени, че ще съумеем да се наложим.

— Да — съгласи се Тенисън, — предполагам, че имаш право.

— Джейсън, когато Джейсън ти каза, че е сигурен — или почти сигурен — къде се намира Рая, ти остана ли с впечатлението, че той разполага с някаква документация и не говори само по памет?

— Искаш да кажеш дали е имал нещо като дневник на полета?

— Да, мислех си тъкмо за такова нещо. Корабите са съоръжени с устройства, описващи по дни полетите им, нали? Дали не е взел записващото устройство, преди да се е качил в спасителния кораб?

— Да си кажа честно — призна Тенисън, — останах с точно такова впечатление. Помислих си, че разполага с по-достоверна документация, отколкото собствената си памет. Ала той не каза нищо по този въпрос. Не ми даде никакво основание да мисля така. Не зная защо си изградих такова мнение. Тогава имах такова впечатление, но сега въобще не съм сигурен.

— Дали не можем... — Екюър не завърши изречението си, а Тенисън се поколеба, преди да отговори.

Накрая заяви:

— Ще ми бъде крайно неприятно. Декър ми е приятел и ми се довери.

— Но, Джейсън, ние трябва да узнаем! Трябва да узнаем!

— Добре тогава — заяви Тенисън. — Хайде да се залавяме за работа. Но внимателно, Пол. Всичко трябва да се постави на мястото, където е било.

Тенисън забеляза, че каменните фигурки, които бе направил Шептящия, вече не бяха на масата в ъгъла. По-късно ги намери в малка кутия на една от лавиците. Очевидно Декър ги бе прибрал, преди да тръгне.

Не намериха онова, което търсеха.

— Сигурно го е заровил някъде извън хижата — предположи Екюър.

— Той не притежава нищо друго, освен нея — възрази Тенисън. — Ако има нещо и го е скрил някъде другаде, то ние няма как да го намерим.

Джейсън си помисли, че Шептящия би могъл да знае.

— Има още една възможност — изрече гласно той.

— Каква е тя?

Тенисън сви рамене.

— Смятам, че нищо няма да излезе. Забрави я.

Не беше споменавал за Шептящия пред Екюър и нямаше намерение да го стори. Слава Богу, че бе успял да се въздържи.

Що се отнася до Шептящия, рече си той, може би имаше — или бе имало някога — още една възможност, но сега тя вече не съществуваше. Някъде дълбоко в ума му бе трепнала мисълта, че щом Шептящия успя да го заведе в света на уравненията, значи би могъл да го отведе и в Рая. Ала това сега беше невъзможно. Шептящия нямаше за какво да се залови, понеже Тенисън не бе гледал нито един от кубовете за Рая.

Джил беше единствената, освен него и Декър, която знаеше за Шептящия. Положението не трябваше да се променя.

Следователно всичко зависеше от Декър. Той беше единствената им надежда. Когато Декър се върнеше от експедицията си, той можеше да им помогне. Ако пък не успееше и онова, което знаеше, се окажеше недостатъчно, тогава последният шанс на Ватикана беше загубен. Информационната програма щеше да бъде унищожена или в най-добрия случай, свита в тесни рамки, и Ватикана щеше да се превърне в онова, в което бе възнамерявал — сляп поход към измамната надежда за духовност.

Шептящия, помисли си той, сигурно е с Декър. Значи трябваше да изчака завръщането им, за да знае на какво още можеше да се надява.

Напуснаха хижата, затвориха вратата след себе си и провериха дали резето е добре залостено. Изкачиха се на близкия хълм и погледнаха оттам към Ватикана. В ярката светлина на следобеда сградите се открояваха искрящо бели на фона на горите по склоновете на високите планини.

Докато стояха и наблюдаваха разположените близо една до друга постройки в далечината, до тях долетя далечен звън.

— Камбаните! — възкликна Екюър. — Защо ли бият? Не е редно да го правят по това време на деня. Има определени часове. При това, всички едновременно.

Нов порив на вятъра дивея до слуха им плътния ек на огромните камбани.

— Това са камбаните на базиликата! — изрече удивено Екюър. — Какво става, по дяволите?

Двамата бързо се спуснаха по хълма.

41.

През целия си живот никога не беше изпитвала такова унижение, помисли си Джил, нито такъв гняв. Какво ставаше с тези хора? Какво бе прихванало тази глупачка, медицинската сестра, да приказва такива неща.

Джил затръшна вратата след себе си и прекоси стаята. Седна на канапето пред камината, ала не издържа. Стана и започна да крачи напред-назад.

Чудото не беше извършено от Мери, независимо от думите на лъжливата сестра. Ако въобще можеше да се говори за чудо, то бе дело на Джейсън — и не беше никакво чудо. Ако можеше да го проучи, вероятно щеше да намери напълно разумно обяснение за него. Най-отвратителното беше, че не можеше да стори това. Ако някой трябваше да ѝ каже нещо сега, това беше Джейсън, ала Джил бе сигурна, че той нямаше да произнесе нито дума. А тя дори не можеше да опита да обори онова, което онези глупци крещяха на улицата.

Джил престана да крачи, върна се до канапето, взря се в леко потрепващите пламъци в камината, които се приплъзваха по вече догорелите цепеници. След време, помисли си тя, щеше да ѝ се наложи да излезе лице в лице с тази тълпа, макар че всичките ѝ инстинкти биха въстанали срещу такава постъпка. Искаше само да остане сгушена тук и да ближе раните, които бе получила след публично преживяното унижение. Ала тя знаеше, че след време щеше да изправи пред тях. Ватикана не можеше да я победи, никой досега не я бе побеждавал. Джил Робъртс се бе преборвала с по-страшни неща от това. Нищо не бе успявало да я сломи, нямаше да успеят нито отвратителните работи, нито изгубилите разума си човешки същества долу.

И още нещо — не могат да я изхвърлят от Ватикана, никога не биха могли! Стоеше здраво на краката си и през ум не ѝ минаваше да си тръгне. Което беше, напомни си тя, коренно различно становище от онова, с което бе пристигнала тук. Тогава беше почувствала

отвращение и разочарование, беше вбесена от дребнавата, хитра игра на кардиналите — те се опитваха да я обезкуражат да не идва тук, като не отговаряха на писмата ѝ. Когато въпреки чувствата, които изпитваше, тя дойде, отказаха да ѝ сътрудничат. Оттогава приоритетите и перспективите ѝ се промениха. Беше ѝ необходимо време да осъзнае важността на Ватикана — не само за роботите, но и за човешките същества, при това не само за хората тук, в Края на Нищото, но и на всички хора навсякъде из Галактиката. Тук бе открила такова величие на мисълта, че вече не можеше да му обърне гръб. По някакъв начин тя се бе превърнала в част от него и искаше да остане такава, заедно с Джейсън, който също бе станал част от планетата. Във всеки случай, каза си тя, нямаше да си тръгне дори и да искаше, защото Джейсън беше щастлив тук и в тази странна общност бе открил такъв живот, който му подходеше. Джил не можеше да се раздели с него, не можеше да си наложи да го стори. Особено след онова, което се бе случило предната нощ — пръстите му я бяха докоснали и премахнали грозния тумор от бузата ѝ. Обезобразената ѝ страна наистина я караше да се срамува, призна тя пред себе си, колкото и да се опитваше да го отрече. Отнасяше се към физическия си недостатък с неприсъща за жените откритост, парадираше с него, защото не можеше да го скрие, излагайки го на показ пред целия свят.

Ала не само Джейсън я задържаше тук. Другият фактор беше старият кардинал, Инок, който я посещаваше всеки ден. Разполагаше се на стола до писалището ѝ и разговаряха цели часове, като че тя беше просто друг робот, или пък той — човешко същество. В много отношения той приличаше на стар идиот-бърборко — просто се държеше така. Но иначе беше мил. Никога не бе и помисляла, че робот може да притежава това качество, ала Инок беше много по-мил и внимателен, отколкото го изискваше положението му. В началото се обръщаше към него с неизменното „Ваше Преосвещенство“, педантично придържайки се към изискванията на протокола във Ватикана, ала напоследък често забравяше да прави това и бърбеше с него, сякаш бяха две глупави съченички. Той нямаше нищо против. Може би за него беше забавление да разговаря с някого, който задълго забравяше, че той заема висок пост във Ватикана.

Джейсън ѝ беше разказал за света на уравненията и сега тя отново осъзна, че си задава въпроса какъв всъщност беше той. Беше ѝ

го описал възможно най-пълно, опитвайки се да й разкаже в подробности за онова, което бе видял и преживял. Ала изглеждаше, че нито светът, нито преживяванията в него можеха да бъдат описани. Преживяното беше така огромно, че човешкият разум вероятно не можеше да го обеме, нито да намери думи да го опише достатъчно образно на друго човешко същество.

— Не мога да ти кажа, Джил — повтаряше Джейсън. — Не мога да ти опиша всичко, там има такива неща, които не можем да изразим с думи.

Виковете и крясъците на улицата продължаваха. Нима я преследваха, зачуди се тя. Нима желаеха отново да видят дали доказателството за великото чудо не бе изчезнало? Какви глупци, помисли си тя, какви глупци!

— Има някои неща, за които просто не съществуват думи.

Толкова древна култура, така независима, функционираща на основата на строго логична система, която така изпреварва човешкото знание и възможности, както атомните реакции дялането на камъни с примитивни сечива. Редица кубове, разположили се сред огромна, зелена равнина, които управляват символи и диаграми. Дали играеха някаква игра с много сложни правила, или решаваха задачи? А може би символите и диаграмите бяха видимата проява на извънземна мисъл, може би група философи, увлечени в диспут, спореха за някакви поразяващи със своята точност хипотези, или просто прекарваха приятно свободното си време, а може би участваха в дългия, бавен процес на формулиране на нови универсални истини. Възможно ли беше съществата-уравнения преди много години да са проникнали до края на пространството и времето и сега, оттеглили се на мястото, откъдето са тръгнали, да са се заловили да систематизират и оценят всичко, което са видели и преживели?

Какво ли изумление, помисли си тя, са изпитали, когато са били посетени от Джейсън, нахлул по толкова безцеремонен начин в техния свят — форма на живот, подобна на онези, които сигурно са виждали някога по-рано, а сега са забравили, или може би форма, каквато въобще не са срещали. Нищо чудно, че са се държали по такъв начин — нищо чудно, че са полудели от проблясане, от бягащи символи и танцуващи диаграми, нищо чудно, че са построили къща, за да скрият

Джейсън от очите си. И все пак те му бяха дали подарък, както човек постъпва с гост, посетил дома му.

Джил се отпусна на канапето и се опита да се успокои и да събере сили. Точно тогава съзря проблясване в един от ъглите на потъналата в сенки стая. Започват да ми се привиждат разни неща, каза си тя.

Вече виждаше не само блясък, а кълбо от блестящ прах с неясни очертания, мъничка искряща сфера.

— Шептящи? — повика го тя, инстинктивно обръщайки се към блясъка, точно както ѝ го бе описал Джейсън.

— Виждаш ли ме, Джил?

— Виждам те, Шептящи.

— А чуваш ли ме?

— Да, чувам те.

Беше вцепенена от изумление. Мислеше си, че това е невъзможно. Джейсън никога не ѝ бе намеквал, че Шептящия може да дойде при нея, а дори да ѝ бе подсказал, никога не бе споменавал, че тя би могла да го вижда и да разговаря с него.

— Джейсън каза да не те намесвам — рече Шептящия. — Разкрих му, че мога да разговарям с теб, но той ми каза да те оставя на мира. Ала Джил, аз не мога да те оставя встрани от всичко, което става. Затова дойдох при теб.

— Всичко е наред — успокои го тя.

— Ти можеш да виждаш различно от Джейсън. Може би по-добре от него.

— Какво да виждам по-добре?

— Хората-уравнения.

— Не! — възкликна Джил. — О, не!

— Защо? Ще се изплашиш ли?

— Да, ще се уплаша. Те са ужасни същества.

— Ти им дължиш красивото си лице.

— Да, дължа им го.

— Джейсън се върна с лечителска дарба от техния свят. Те и на теб ще направят подарък. Те искат да раздадат много неща.

— Защо пък ще ги дават на нас?

— Не зная — отвърна Шептящия. — С Джейсън проникнах доста на дълбоко, ала това се оказа недостатъчно.

— Джейсън не ми е разказвал подробности.

— Той не бе в състояние да сподели всичко с мен. Не можеше да осъзнае чудесата, които аз откривах. Нито пък аз успявах да разбирам всичко, на което се натъкваш той. Нашите умове са много различни.

— Ами аз? Аз едва ли бих разбрала нещо повече.

— Ти би го видяла по друг начин. Джейсън е видял онова, което ти не би могла, а ти ще видиш онова, което Джейсън е пропуснал.

— Шептящи, аз не бих могла да отида в света на уравненията. Не съм гледала куба.

— Аз вече съм бил там — напомни ѝ Шептящия. — И това е достатъчно. Запомних пътя. Мога отново да стигна и сам.

— Не зная, Шептящи. Не мога!

— Няма нужда да се боиш. Джейсън и аз се върнахме. Не ни заплашва никаква опасност.

— Откъде знаеш, че не е имало никаква опасност? Може би вие двамата просто сте имали късмет.

— Важно е, Джил.

— Ще трябва да помисля за това.

— Джейсън каза да не те замесвам в тази работа. Помоли ме да не ти досаждам. Но аз вече го сторих.

— Казах ти, че всичко е наред.

— Няма повече да настоявам. Ако кажеш „не“, значи не.

Не мога, каза си Джил. Ще се вкаменя от ужас. При това нямаше никаква нужда да го прави. Джейсън вече бе ходил там. Не е нужно и тя да отива. И все пак...

— Никога през живота си — обърна се тя към Шептящия, — не съм отстъпвала пред някоя задача. Не се уплаших и от Края на Нищото. Винаги, когато е трябвало да отида някъде, съм го правила.

Истината е такава, помисли си тя. Като добра репортерка, тя винаги бе заминавала по назначение, дори дрехите ѝ да трепереха от страх на гърба дали това, което предприема, ще я изведе на добър край. Ала отиваше. Стискаше зъби и заминаваше. Понякога се оказваше много трудно, но Джил винаги се връщаше, а бележникът ѝ бе изписан с набързо нахвърляни думи, с множество проявени филми, с виещи от изтощение нерви и ум, пълен с идеи.

— Добре — каза тя. — Ще отида. Можеш ли да ме заведеш, Шептящи? Дори и да не съм гледала куба?

— Първо ще трябва да проникна в ума ти. Ние трябва да бъдем едно цяло.

Джил се поколеба и настръхна при мисълта, че друго същество ще проникне в ума ѝ — особено такова, каквото не познаваше и което не приличаше на никое друго, което бе виждала по-рано.

И все пак това странно създание, този Шептящ, е прониквал в ума на Джейсън. „Не можех да повярвам, че е там — беше ѝ казал Джейсън. — И въпреки това бях сигурен, че е в мен. Понякога слабо долавях присъствието му, но в действителност не го усещах. Като някакво допълнително измерение на собственото ми същество, което почти не чувствах. Просто като някаква засилена виталност, като дълбокото усещане, че знаеш нещо добре.“

— Хайде — подкани тя Шептящия и двамата се пренесоха в света на уравненията.

Нямаше време да се подготви, нито да се адаптира. Успя само да си поеме дълбоко дъх.

Там, както ѝ бе описал Джейсън, имаше зелена, подобна на килим безкрайна повърхност, която незабележимо се сливаше с бледолилавото на небето. Върху зеления килим на повърхността седяха кубовете от света на уравненията — окъпани в ярки цветове, бликащи от жизненост, може би от трептенето и проблясването на променящите се диаграми и гладкия, постоянен поток от уравнения.

По дяволите, помисли си тя, трябваше да си взема камерите. Можеше да ги преметне през рамо и те щяха да се пренесат в този магически свят заедно с нея. Дрехите ѝ бяха с нея, не беше гола, а щом дрехите можеха да пътуват, значи и камерите можеха. Как бе могла да ги забрави!

— Шептящи — изрече тя гласно. Искаше да го попита дали знае как са стигнали дотук. Ала той не отговори. В ума ѝ нямаше и следа от него. Не очаквах друго, каза си Джил. Джейсън ѝ бе разказал какво се бе случило с него. Той също бе викал Шептящия, но облачето диамантен прах никъде не се виждало, защото не пристигнало тук само, а се намирало някъде в Джейсън — може би атомите му се слели с клетките в човешкия ум на Джейсън. Очевидно същото се бе случило и с нея.

— Шептящи — повтори тя. — По дяволите, отговори ми! Дай ми някакъв знак, че си с мен.

Шептящия мълчеше.

Възможно ли е, питаше се тя, този малък подлец да я е запратил в този непознат свят, а самият той да си е останал у дома? Помисли още по този въпрос, ала подобно предположение ѝ се стори невероятно. Шептящия беше любопитно същество, безкрайно нетърпеливо да изследва Вселената. И очевидно му беше необходим водач, който трябваше да му показва пътя. Макар че вече веднъж му го бяха показвали, сега той вече знаеше пътя и можеше да идва тук сам, или да вземе някого със себе си, както бе станало в нейния случай.

— Добре — измърмори тя. — Продължавай с глупавите си игрички. Мога да мина и без теб.

Защо въобще бе дошла, питаше се тя. Защото беше страхотен репортер, който не допускаше под носа му да се измъкне някое важно събитие? Защото искаше да върви по земята, където бе вървял Джейсън, да намери още нещо, което да я привърже още по-силно към него. Бог знае, помисли си Джил, не е нужно да отговарям на това сега. Или може би се бе хванала на въдицата на Шептящия — че ще открие нещо, които Джейсън бе пропуснал и така ще разбере по-добре света на уравненията?

Джил поклати глава. В никой от гореизброените доводи нямаше смисъл и все пак тя бе тук и щеше да интервюира тези същества (същества ли), следователно по-добре да се залавя за работа. Но как щеше да ги интервюира? Та това беше съвсем нелепо. Не съществуваше начин, по който можеше да общува с тях. Щеше да издърдори някакъв въпрос и те щяха да ѝ отвърнат нещо със своите уравнения и никой нямаше да има и най-малката представа какво изрича неговият събеседник.

Въпреки това Джил се насочи към куба, който беше най-близо до нея — розово-червено създание, по чиято повърхност плуваха тъмносини уравнения и страхотно оплетени диаграми, които блестяха в яркожълто.

— Аз съм Джил Робъртс — заговори високо тя. — Дойдох, за да разговарям с вас.

Думите ѝ нарушиха тишината, която обвиваше като мека пелена този свят. Стори ѝ се, че розово-червеният куб се отдръпна, цветът му избледня до бледорозово. Той започна бавно да се оттегля, като че

искаше да се обърне и да избяга, ала знаеше, че не би било учтиво да постъпи така.

Джил съжали за глупавото си държание. Знаеше, че това е свят на тишината. Джейсън ѝ бе разказвал колко ужасно безмълвен е той, а аз се натрапих тук и започнах да им крещя своите въпроси. Що за глупост сторих. Казах им, че съм Джил Робъртс и те — дори да можеха да ме чуят — нямаше как да знаят какво е това Джил Робъртс. Ако искам да разговарям с тях, рече си тя, вероятно единственият начин да го направя, е да им говоря по същия начин, както с Шептящия. Ако им кажа коя съм... Не, не става. Трябва да им опиша каква съм, а не коя съм. Как бих могла да им кажа каква съм? Как бих могла аз или някое друго човешко същество, или каквато и да било друга форма на живот да опише на съвсем различна, непозната форма на живот какво представлява?

Може би, помисли си тя, трябва да започна с това, че съм органично същество. Но щяха ли да разберат какво има предвид под „органично“. Дали ако я чуваха и разбираха, щяха да схванат смисъла на думата „органичен“?

Струваше ѝ се, че отговорът щеше да бъде отрицателен. Ако искаше да разговаря с тях, трябваше да започне на по-елементарно ниво. Трябваше да обясни какво означава „органичен“. Може би, след като веднъж се справеше с това, те щяха да разберат, защото беше твърде възможно (не вероятно, а възможно) да са срещали органичен живот. Защо ли, питаше се тя, имаше усещането (макар че не бе напълно сигурна, че тази идея е именно нейна), че те не бяха органична форма на живот, а нещо изцяло различно и изключително странно?

Как трябваше да постъпи, ако искаше да сведе органичния живот до по-основни понятия? Да се заеме направо с определението какво, по дяволите, е органичен живот? Ще ми се да зная отговора на това, рече си тя. Страшно ми се иска да мога да отговоря. Ако Джейсън беше тук, той щеше да ми помогне. След като е лекар, би трябвало да знае. Май имаше нещо, свързано с въглерод, спомни си Джил, ала каква беше ролята на въглерода тя просто не знаеше. Опита се да разрови паметта си, чудейки се дали някога е знаела нещо по този въпрос. По дяволите, изруга тя. През целия си живот съм си поставяла като цел да зная толкова много неща, да имам добри познания в различни области и да

ги използвам в работата си, а сега, когато се налага да ги използвам, аз нямам и понятие от онова, което е така важно. Като репортер винаги спазваше правилото да се подготвя основно по всяка тема, за която щеше да разговаря с някого. Да знае за съществуването или за човека, на когото щеше да задава въпроси, да има информация за живота, интересите и работата му, за да сведе до минимум броя на глупавите въпроси. Но дори и да бе имала време, не съществуваше никакъв начин да се подготви за хората-уравнения — нямаше откъде да почерпи материал за тях. Може би някъде все пак имаше, ала не и в света на хората.

А най-влудяващото от всичко беше, че се опитваше да свърши всичко сама. Шептящия беше тук, с нея, и трябваше да вземе някакво участие, налагаше са да работят двамата — Шептящия и тя. А малкият подлец се спотайваше и не правеше абсолютно нищо, за да ѝ помогне.

Розово-червеният куб бе престанал да се отдръпва. Сега стоеше на известно разстояние от нея, но не много по-далеч от първия път, когато бе тръгнала към него. Бяха започнали да прииждат и други кубове, събираха се зад розовия, образувайки стройна фаланга. Съюзават се срещу мен, помисли си Джил, също както са постъпили с Джейсън.

Направи няколко колебливи стъпки към розово-червения куб, в отговор на което той изчисти от повърхността си всичките уравнения и грозно оплетените диаграми и за миг изправи срещу нея гладката си, без никакво петънце розово-червена страна.

Джил се приближи до нея толкова близо, че трябваше да вдигне глава, за да види върха на куба. Чистата му повърхност все още оставаше розово-червена. Останалите кубове, които стояха зад нея, не се отдръпваха от местата си, диаграмите им не помръдваха, не потрепваха, а просто стояха — непоколебими, сякаш бяха замръзнали.

Бавно и колебливо розово-червеният куб започна да изписва нова диаграма върху гладката си повърхност, втъквайки в нея блестящи златисти нишки. Работеше внимателно, като че не бе сигурен какво точно прави и му се налагаше да намира правилния път слепешком.

Отначало високо към ръба образува триъгълник, обърнат с един от върховете си надолу. След това друг, по-голям триъгълник, чиито връх сочеше нагоре, така, че върховете на двата триъгълника да се докоснат. После, като че бе премислил нещо, кубът образува две

успоредни вертикални линии, два лъча, започващи от основата на поголемия триъгълник.

Джил се взираше в тях, без да разбира нищо, после си пое дъх и каза гласно, ала много тихо:

— Е, това съм аз. Горният триъгълник е главата ми, долният е тялото ми, облечено в пола, а онези два лъча, които приличат на клечки, са крака!

После, встрани от диаграмата, която беше Джил Робъртс се появи начупена линия с пет върха.

— Това е въпросителен знак — изрече тя. — Сигурна съм. Питат ме какво представлявам.

— Точно така — отвърна Шептящия, говорейки някъде вътре в ума ѝ. — Ти привлече вниманието им. Сега ми позволи да се намеся и аз.

42.

Въпреки запалените свещи, стаята беше тъмна, сякаш мракът поглъщаше мъждивата им светлина. Начупените сенки на мебелите наподобяваха дебнещи зверове, готови за скок. Стражът стоеше пред вратата, широко разкрачил крака. Кардинал Теодосий седеше на своя огромен стол с висока облегалка, загърнат в одеждите си.

— Доктор Тенисън — започна той, — откакто сте тук, за пръв път ми оказвате честта да ме посетите.

— Знам, че сте много зает, Ваше Преосвещенство — отвърна Тенисън. — При това не беше и необходимо.

— Нима сега е необходимо?

— Да, така мисля.

— Идвате при мен в труден момент. Малко такива сме преживели във Ватикана. Сега сме изправени през огромно затруднение. Онези глупаци отвън...

— Тъкмо затова дойдох при вас. Джил...

— Очаквам подобна постъпка от страна на човешките същества. Вие, хората, сте лекомислена раса. Разумни същества, ала извънредно емоционални. Понякога ми се струва, че здравият разум ви напуска. Не бих очаквал подобен обрат при роботите. Ние сме уравновесени същества, бих казал флегматични. Не бихте могли да си представите, че работи биха могли да изпаднат в такава истерия. Ала вие щяхте да кажете нещо за Джил?

— Да — отговори Тенисън.

— Тя е едно от най-изтънчените човешки същества, които някога съм срещал. Тя е свързана с нас, интересува се от нашата съдба и от Ватикана. Зная колко упорито работи.

— Имате право наистина.

— Когато тя дойде тук — продължи кардиналът, — не беше особено очарована. Както добре знаете, искаше да пише за нас, ала ние не можехме да ѝ позволим да стори това. Дори по едно време си мислех, че когато пристигне корабът, тя ще отпътува с обратния рейс.

Не желяех да постъпва така, защото усещах, далеч преди тя да го бе показала, че е способният, отдаден на работата си историк, от каквото се нуждаехме и каквото никога не бяхме успели да намерим. Кажете ми докторе, ако сте в състояние да ми отговорите, защо простодушни същества като нас изпитват такава отчаяна нужда историята им да бъде написана? Не за някой друг, а за самите нас. Джил би била доволна да я напише за другите, но ние не бихме допуснали това. Ала сме истински щастливи, че го прави заради нас.

— Аз не съм психолог — отбеляза Тенисън, — затова не мога да бъда напълно сигурен. Ала ми се ще да изкажа следното мнение. Така е, защото сте свършили работа, с която се гордеете.

— Наистина се гордеем — потвърди кардиналът. — Имаме основание за това.

— И защото — продължи Тенисън — искате да запазите своята идентичност в такава форма, която няма да бъде забравена. Така че може би след милион години други форми на живот ще бъдат в състояние да разберат, че сте живели тук, че все още сте тук, ако наистина още съществувате след милион години.

— Ще бъдем тук — заяви Теодосий. — Ако не аз, ако не моите събратя работи, то Ватикана ще бъде тук. На Земята вие, хората, създадохте икономически корпорации, които придобиха своя собствена идентичност и останаха непроменени корпоративни единици цели хилядолетия. Личностите, които основаха и укрепиха тези корпорации, загиваха, но корпорациите оцеляваха. Те продължаваха да се развиват, защото съдържаха идеи, изразени с материалистически термини. Ватикана не е корпорация, но е сроден с подобен тип структура. Той е идея, обобщена в материалистически символи и ще устои във времето. Може да се променя, може да има периоди на възход и упадък, може да бъде принуден да еволюира, може да бъде изправен пред множество кризи, ала идеята няма да умре. Тя ще продължава да съществува. Идеите, доктор Тенисън, не могат да бъдат унищожавани лесно.

— Всичко това е прекрасно, Ваше Преосвещенство — заговори Тенисън. — Оценявам преценките ви както по този, така и по редица други въпроси, но дойдох тук, за да разговарям с вас за Джил и да ви кажа...

— А, да, Джил — повтори кардиналът. — Всичко, което се случи с нея, е така неприятно. В онази история за светицата, нея я свариха —

как се изразявате вие? — съвсем неподготвена. Сигурно е било много объркващо да ѝ крещят и да я обявят като доказателство за извършеното чудо. Вие сте лекар, можете ли да ми кажете как се случи това? Всички онези приказки, че Мери е направила чудо с лицето на Джил, са празна работа, и аз не мога да повярвам...

— Ваше Преосвещенство — прекъсна го Тенисън, — дойдох да ви кажа, че Джил е изчезнала. Търсих я навсякъде. Помислих си, че вие...

— Бедното момиче — изрече кардиналът. — Без съмнение е започнала да се укрива, за да избегне фанатизираните глупци навън.

— Но къде може да е отишла? Тя знаеше само няколко места, където би могла да се скрие. Наистина, не би могла да отиде някъде далеч.

— Докторе, кажете ми честно как стана това тъй наречено чудо? Кой премахна тумора? Сигурен съм, че не е Мери. Било нещо друго. Вие сте лекар и сигурно имате някаква представа какво се е случило. Бихте казали, че това може би е спонтанно излекуване. Тялото само е поело грижата са себе си, нали?

— По дяволите, Ваше Преосвещенство, не зная. Дойдох при вас да ми окажете помощ. Искам да зная нещо, което би могло да ми помогне да я намеря.

— Търсихте ли я в библиотеката?

— Да, търсих навсякъде.

— А в малката градина до клиниката?

— Да. Казах ви — търсих я навсякъде. Вие водите с нея дълги разговори, посещавате я в библиотеката. Споменавала ли е нещо пред вас, което би могло...

Силни удари по вратата ги прекъснаха. Тенисън се обърна назад да види какво става.

Уплашеният страж откряна вратата, за да надникне навън, но онзи, който чукаше, я натисна и го избута навътре. Робот, облечен в одеждите на монах, се втурна в стаята.

— Стария! — изкрещя той. — Ваше Преосвещенство, Стария!

Кардиналът стана от стола.

— Стария? — изрече той с гръмовержен глас. — Какво общо има тук Стария! Престанете с тази врява и ми кажете какво искате.

— Стария идва — изкрещя монахът. — Стария идва към мраморната площадка.

— Откъде знаеш, че е Стария? Виждал ли си някога някой от Старите?

— Не, Ваше Преосвещенство. Но всички разправят, че е Стария. Тичат и пищят. Уплашени са до смърт.

— Ако наистина е Стария — рече кардиналът, — наистина има за какво да се плашат.

През откритата врата се чуваха приглушени писъци и тропот, достигнал дотук през множеството коридори.

— Значи приближава се към площадката? — попита Тенисън. — И се е насочил към базиликата?

— Да, докторе — отвърна монахът.

Тенисън се обърна към кардинала:

— Не мислите ли, че трябва да отидем и да видим какво иска Стария?

— Не разбирам — поколеба се кардиналът. — Никой от Старите не е идвал досега във Ватикана. Много отдавна, когато пристигнахме тук, понякога ги зървахме — не много на едно място и винаги в далечината. Не се опитвахме да ги разгледаме отблизо. Не общувахме с тях. Никога не сме ги закачали и те от своя страна не ни създаваха неприятности. За тях се разказваха ужасни истории, но това започна по-късно, слез като изтече достатъчно време, за да се роди митът.

— Но те убиха моя предшественик — младият лекар, и още двама човека, които са го придружавали.

— Да, вярно е, ала онези глупци тръгнаха да преследват Старите. Не трябваше да го правят. Така просто не бива да се постъпва. Това беше първият и единствен път, когато някой от Старите си е послужил с насилие.

— В такъв случай е разумно да предположим, че и сега Стария не е замислил нищо лошо.

— Не смятам, че е дошъл, за да упражни насилие спрямо нас — отвърна кардиналът. — Но можем ли да бъдем сигурни? Хората имат право да се страхуват от Старите, та било то само заради историите, които са слушали. Сега бягат и това е проява на здрав разум.

— Е, ще дойдете ли с мен или не?

— Вие възнамерявате да му се противопоставите?

— Няма да се противопоставям на никого. Само ще се срещна със Стария.

— О, предполагам, че й аз бих могъл да го сторя — каза Теодосий. — Сигурен съм, че няма да има никой друг. Предупреждавам ви, че ще бъдем само двамата.

— Ние ще бъдем достатъчно — заяви Тенисън. — Има ли някаква възможност да установим контакт с него?

— Има няколко древни предания, според които е възможно да се контактува със Старите.

— Добре тогава. Хайде да отидем и да се опитаме да поговорим.

Тенисън тръгна напред, Теодосий го следваше по петите, а стражът и монахът запристъпваха след тях на значително разстояние, очевидно за по-голяма сигурност.

Докато вървяха по коридорите, отвеждащи към входа на папския палат, Тенисън се опита да си спомни какво бе чувал за Старите. Оказа се, че знае твърде малко. Роботите заварили Старите, когато пристигнали в Края на Нищото. Имало само случайни, мимолетни контакти между Старите и жителите на Ватикана. С течение на годините възникнал мит, че Старите са кръвожадни зверове. Такива истории се разказвали посред нощ край гаснещите камини. Но Тенисън не можеше да знае дали има достоверни факти за възникването на тези предания. Всъщност, откакто пристигна тук, беше чувал съвсем малко разговори на тема „Старите“.

Излязоха от палата. Съвсем близо, надясно от него се издигаше масивна базилика, чиято фасада бе обърната към мраморна площадка и широк, павиран път, който се губеше сред възвишенията на изток. По пътя не се виждаха нито работи, нито хора. Тенисън никога не го бе виждал толкова пуст. От сградите от двете страни на пътя надничаха глави на работи и хора, наблюдаващи какво става долу. Мъртва тишина бе обгърнала всичко, нарушавана единствено от долитащи отдалеч приглушени викове и крясъци.

Далеч по издигнатия път тежко се приближаваше топчеста фигура. От разстоянието, от което я наблюдаваха, тя изглеждаше прекалено голяма. Тенисън осъзна, че щом от края на пътя изглежда така, то в действителност сигурно е огромна.

Той се спусна по стълбите и пое по алеята, водеща към базиликата. Кардиналът потропваше след него, а монахът и стражът

изостанаха далеч назад.

Стигнаха до широкото стълбище, което водеше до базиликата, изкачиха се по него на площадката и зачакаха Стария.

Неочаквано кардиналът възкликна изумено:

— Докторе, онова нещо там се върти около собствената си ос!

Да, беше точно така. Стария представляваше огромна сфера, която по преценката на Тенисън, се издигаше на около шест метра във въздуха. Тя се въртеше бавно и по този начин се придвижваше напред. Повърхността на масивния глобус беше черна и макар и на пръв поглед да създаваше впечатление, че е гладка, след по-внимателно наблюдение ставаше ясно, че е осеяна с безброй вдлъбнатини. Сферата стоеше във въздуха, въртеше се и се издигаше над паважа на почти половин метър разстояние.

— Странно — изрече кардиналът. — Наистина много странно... Виждали ли сте нещо подобно, докторе?

— Не — отвърна Тенисън. — Изглеждате ми силно впечатлен. Възможно ли е никога да не сте виждали някой от Старите?

— Както ви казах, някои от събратята ми са ги виждали много отдавна, още когато пристигнахме тук. Според легендите, Старите имат формата на сфера, но знаете, че легендите... Самият аз никога не бях ги виждал досега.

Стария се приближи в подножието на стълбището. После спря и престана да се върти. Спусна се на паважа и остана там.

— Тези вдлъбнатини по кожата му — отбеляза Тенисън, — сигурно са сензорни рецептори. Зрение, обоняние, слух — Бог знае какво още.

Кардиналът нищо не отговори. Стоеше изпънат в одеждите си като войник, отдаващ чест.

От дясната си страна Стария протегна крайник, подобен на ръка, който порасна на големина пред очите им. В края му се оформи нещо като длан с огромни размери. Дланта се придвижи към отверстие, което не се забелязваше, преди крайникът да потъне в него. После ръката измъкна нещо, което стискаше в юмрука си, след това се удължи, за да го остави на паважа. Беше човешко тяло. Пръстите на масивната длан внимателно се отвориха и тялото се строполи възник.

— Боже мой, та това е Декър! — изкрещя Тенисън.

Той изтича няколко стъпала надолу, но спря. Ръката на стария отново потъна в отверстието и след малко отново се показа. С внимателни, точни движения тя положи онова, което бе извадила, до тялото на Декър — пушка, сгънат спален чувал, раница, брадва и смачкан чайник.

От лявата страна също се показва крайник, който се протегна към отвор отляво на тялото на Стария. Оттам извади друг вързоп и го положи на тротоара, съвсем близо до тялото на Декър: Беше робот. Горната част от металния му череп липсваше. Плюс още една пушка. Пръстите внимателно оправиха унищожения робот и оставиха пушката край него.

Ръцете на Стария изчезнаха в тялото му и той отново се превърна в сфера.

Тя започна да жужи като вибриращата повърхност на барабан, бръмченето изпълни въздуха, сякаш самият въздух бе започнал да трепти. От тези невъобразими звуци се оформиха думи на човешки език — дълбоки, бавни, мрачни:

— Ние сме пазители — заяви гласът. — Бдим над тази планета. Не одобряваме убийствата. Допустимо е да убиеш за храна, за да поддържаш живота в тялото си, защото това е схемата, заложена в някои органични видове, но не бива да има убийства поради някакви други причини.

Бръмченето затихна и думите заглъхнаха.

После отново зазвуча и до слуха им долетяха нови думи:

— Ние живяхме в мир с вас. Искаме да продължим да живеем по същия начин. Не позволявайте такива неща да се случват повторно.

— Но, господине! — извика Тенисън. — Вие убихте три човешки същества съвсем неотдавна.

Бръмченето се усили.

— Те започнаха да ни преследват. Бяха си наумили да ни убият. Това не е позволено. Никой няма право да ни убива. Ние ги убихме, за да се спасим. Ние убихме, защото тези човешки същества не бяха за тази планета, тяхното място не беше тук.

Говорът замря и Стария отново започна да се върти. След това бавно се издигна и започна да се отдалечава по павирания път.

Тенисън скочи на площадката и се наведе над Декър с надеждата, че приятелят му може би все още е жив. Ала Декър беше мъртъв.

Смъртта го бе застигнала преди часове.

Тенисън вдигна глава към кардинал Теодосий, който тромаво слизаше по стълбите. Зад гърба му се чу шум от забързани стъпки. Тенисън се обърна и видя Екюър.

— Джил се върна! — изкрещя му Екюър. После спря да тича и едва си пое дъх. Беше готов да рухне от изтощение като древен маратонец.

— Каза, че е била в света на уравненията. Каза... — Престана да приказва и впери ужасен поглед в паважа.

— Какво е това? — попита той.

— Декър е мъртъв. Стария го донесе.

— Значи това е бил Стария — измърмори Екюър. — Не знаех. Човек чува най-различни истории за него. Джейсън, знаеш ли какво се е случило?

Тенисън поклати глава.

— Стария донесе и този робот. Горната част на черепа му я разбита с изстрел от огнестрелно оръжие.

Екюър приближи до робота и по огледа.

— Джейсън — изрече с треперещ глас той, — знаеш ли кой е това?

— Някакъв робот. Не зная точно...

— Това е нашето момче, Хюбърт — прошепна Екюър. — Онзи, който приготвяше храната, чистеше стаята ти и се грижеше за теб.

43.

— Изглежда съвсем ясно какво се е случило — каза Тенисън. — Декър е улучен в горната част на гръдния кош. Белият дроб е засегнат. Вероятно е починал скоро след това. Но преди да умре, е уцелил Хюбърт. Куршумът е засегнал робота в окото и е откъснал горната част на черепната му кутия. Мозъкът на робота е в пълно безредие. Плетеница от разрушени електронни схеми. По всяка вероятност е загинал в момента, когато е бил улучен.

— Едно не мога да разбера — подхвана Екюър. — Защо са стреляли един срещу друг? При това Хюбърт! Защо тъкмо Хюбърт? Той беше малко, плашливо създание. Имаше своите недостатъци като иконом, ала общо взето се справяше добре със задълженията си. Аз наистина го харесвах. Той живееше с мен от години. По дяволите, не мисля, че някога е виждал Декър. Естествено, знаеше кой е, но... Всички в Края на Нищото знаеха кой е Декър.

— Пушката, която е използвал Хюбърт — намеси се Джил, — е една от онези, които е носел докторът, когато е тръгнал на лов за Старите. Може да се окаже интересно да научим откъде Хюбърт се е добрал до това оръжие.

— Сигурно не би било трудно за никого да го вземе — каза Екюър. — Роботите не биха вдигнали шум по този повод. Те сигурно са прибрали пушката, след като са я донесли с хората, убити от Старите. Никой не би обърнал внимание на някаква си пушка. Роботите не използват оръжие.

— Един от тях е използвал — изрече Тенисън с горчивина. — По дяволите, какъв срам. Декър беше добър човек. Харесвах го. Беше ми приятел. Лошото е, че може би знаеше къде се намира Рая.

— Бих приел тезата ти — рече Екюър. — Само не мога да повярвам, че Хюбърт е бил обвързан с теолозите. Не зная какво е мислел по този въпрос. Никога не съм разговарял с него за това. Но той не беше такъв робот...

— Може да е чул, когато сме приказвали — напомни Джил. — Винаги се криеше зад някой ъгъл и подслушваше. Може да е дочул как някой от нас казва, че има възможност Декър да ни покаже пътя към Рая.

— Да, това е вярно — потвърди Екюър. — Той винаги подслушваше. Попиваше информация. Беше страхотен сплетник, пък и Ватикана е една огромна фабрика за сплетни. Но той от години живееше с мен, Джейсън, преди да ти го преотстъпя. Кълна се, че беше безобиден.

— Грешал си — обърна се към него Джил. — Далеч не е бил така безобиден.

— Погледнете на нещата по този начин — заговори Джейсън. — Двата куба с Рая изчезнаха — според мен това означава, че са били откраднати. Декър беше убит и когато претърсихме хижата му, не открихме нищо, което можеше да ни подсказва, че е знаел нещо за Рая. Някой — може би Хюбърт или някой друг, е претърсил хижата преди нас и или е намерил нужното доказателство, или не го е намерил. Ако не са го намерили, има вероятност Декър да го е укрил някъде другаде. Ако е постъпил така, вероятността някога да го открием е много малка. Ако някой го е открил в хижата, няма никакъв шанс да го видим отново. Доказателството вероятно е било унищожено, което по всяка вероятност се е случило и с кубовете. А щом кубовете ги няма, доказателството на Декър липсва и самият Декър е мъртъв, не съществува никаква възможност някой да стигне до Рая.

— Може би Мери — предположи Джил.

— Не мисля, че ще може — отвърна Тенисън. — Тя е в кома. Може да не доживее до сутринта. Изпадна в шок след излизането ѝ пред тълпата фанатици. Направо рухна и трябваше да я внесат обратно до леглото.

— А това ни оставя с празни ръце — заключи Джил.

— И засилва позициите на теолозите — добави Екюър. — По-лесно ще провъзгласят Мери за светица, когато е мъртва, отколкото ако продължава да живее. Има нещо фалшиво в жив светец. Но след като умре, могат да наложат канонизирането ѝ. Ватикана ще има своята първа светица, всички спорове за Рая ще утихнат, защото първата светица го намери и...

— Но кардиналите могат да осуетят канонизирането ѝ, нали? — попита Джил. — Сигурна съм, че мнозина са против. За Теодосий зная със сигурност.

— Предполагам, че биха могли — каза Екюър, — ако желаят да предизвикат всеобщ бунт. Биха могли да се противопоставят, убедително при това, но подобен акт от тяхна страна ще хвърли Ватикана в безредици. Това е недопустимо. Разбирате ли, Ватикана е място на съвършен покой, от него лъха на святост. Каквото и друго да правят, кардиналите трябва да съхраняват тази атмосфера на свещенодействие.

— Ако теолозите победят — започна Тенисън, — а сега по всичко личи, че изходът ще е именно такъв, това ще означава край на Информационната програма, а без нея...

— В такъв случай — продължи Екюър — кардиналите ще погледнат на тези събития в дългосрочна перспектива. Винаги постъпват така. Ще приемат, че това е моментна пречка и през следващите столетия ще работят за налагането на гледната си точка. Времето не означава нищо за един робот. Той разполага с всичкото време на Галактиката.

— Трябва да вземете предвид — отбеляза Тенисън, — че кардиналите, които са настроени благосклонно към Информационната програма, може би никога няма да успеят да променят курса на Ватикана. Поне не и докато сте живи. Трябва да победите сега или ще ви стъпчат завинаги.

— Зная — отговори Екюър. — Мислех си... — Той се обърна към Джил: — Джейсън ми каза нещичко, не много, но спомена преди известно време за същество, наречено Шептящия, за това как той отишъл в света на уравненията. Разбрах, че ти също си ходила там. Ето къде си била, когато те търсехме.

— Помислих си, че ще бъде добре да му съобщя — каза Тенисън на Джил. — Сега Декър е мъртъв и можем да не се отнасяме към съществуването на Шептящия като към негова тайна.

— Предполагам, че трябва да бъде така — потвърди Джил. — Може би никога не е съществувала убедителна причина присъствието на Шептящия да бъде държано в тайна.

— Може би Декър е имал много тайни — рече Екюър. — Той беше много сдържан човек. Но откакто Джейсън ми разказа, започнах

да се питам...

— Ако си мислиш, че Шептящия може да ни заведе в Рая — прекъсна го Джил, — моето мнение е, че не е в състояние да го стори. Той отведе Джейсън в света на уравненията, защото Джейсън беше гледал куба. Аз не бях го гледала, но Шептящия ме заведе дотам, защото знаеше пътя, тъй като вече бе ходил веднъж. Джейсън му бе показал пътя и Шептящия го бе запомнил.

— Но той не се нуждае от координати.

— Не, не се нуждае. Светът на уравненията няма координати, но след като Шептящия чу спомените на Джейсън за него, вече бе в състояние да отиде там. Сигурно използва нещо друго, различно от онова, което ние възприемаме като координати.

— Тогава защо не отиде в Рая?

— Защото трябва да проникне в ума на някого, който е гледал куба за Рая — отговори Тенисън.

— В ума? Значи това е начинът, по който го прави?

— Точно така.

— Тогава защо не проникне в ума на Мери? Дори и тя да се намира в състояние на кома.

— Защото докато се намира в кома, не би могла да запази спомените си. Умът е изпразнен от всичко. Съществува голяма вероятност Мери да бъде нащрек, ако е в добро състояние и тогава Шептящия няма да може да проникне в ума ѝ.

— Искаш да кажеш, че не може...

— Виж, Пол, макар че Шептящия беше много близък с Декър, той не може да проникне в ума му.

— Но той прониква в твоя и в ума на Джил. Какво ви прави толкова различни?

— Не зная. Опитвах се да си отговоря. Повечето хора дори не могат да видят Шептящия. Зная, че ти не можеш. Шептящия се опита да се запознае с теб. Той се е показвал пред теб, но ти дори не си го забелязал.

— Откъде знаеш това?

— Той ми каза. Имам чувството, че е опитвал с много хора в Края на Нищото, но резултатът е бил все един и същ. Никога не е опитвал с роботи. Каза ми, че имали различен ум, може би различни сетива. Дълго време се е навъртал около Ватикана, опитвайки се да

измъкне някаква информация. Целта на живота му е да натрупа познания и да се опита да разтълкува закономерностите във Вселената. Извлякъл е определени сведения от Ватикана, ала не много. Работил е упорито за онова, до което се е добрал.

— Ватикана се догаждаше, че някой слухти наоколо — отбеляза Джил. — Като мишка, която гризе тон сирене. Така се изрази Теодосий. Ала те никога не открили нито кой го прави, нито какво представлява този някой. Това ги е тревожело много. Очевидно са имали само косвени доказателства.

— Значи няма никаква възможност — заключи Екюър.

— Сигурен съм, че няма — рече Тенисън.

— Намираме се в безизходица — заговори Екюър. — Седим си тук и се примиряваме. Божичко, като си помисля за всички неща, които се случват край нас. Цялата Вселена е пред очите ни с тайните си. И всичко, което сме открили, ще бъде погубено заради някакво си идиотско търсене на истинската религия.

Тенисън неспокойно се размърда в креслото си.

— Щеше ми се да можех да помогна с нещо. Мисля, че и Джил изпитва същото. Имам чувството, че не оправдавам очакванията ти.

— Въобще не е така — заяви Екюър. — Това не е твой проблем.

— Разбира се, че е мой. — Той засяга и Ватикана, и хората. Може би засяга всички живи същества. Не зная. Ако можехме да получим отговори на въпросите си, това може би щеше да обогати живота на цялата Вселена.

— Може да измислим някакъв начин и да отидем — намеси се Джил. — Не смятам, че трябва да се отказваме. Аз мога да поговоря с моя благ кардинал.

— Да, и от това ще има невероятна полза — иронизира я Екюър. — Ще разсее всичките ти грижи с мънкането си. Ще ти каже, че правото е на тяхна страна — не се тревожи за това, дете. В края на краищата всичко ще бъде наред.

Тенисън се изправи.

— Ще отида да видя как е Мери.

— Ще дойда с теб — каза Екюър, после се обърна към Джил: — Ти искаш ли да ни придружиш?

Джил потръпна.

— Не. Не мисля. Ще направя нещо за вечеря. Би искал да вечеряш с нас?

— Не, благодаря. С радост бих го сторил, но имам много работа. Когато излязоха навън, той погледна Тенисън.

— Не исках да те питам пред нея, но какво наистина се случи с лицето ѝ?

— Някой ден — обеща Тенисън, — ще ти разкажем всичко.

44.

— Ще ми се да можех да ти опиша всичко — каза Джил на Тенисън. — Но умът ми е в пълен хаос. Случиха се толкова странни неща. Както ти разказах, гледах онази умопомрачителна диаграма, която имаше завъртулка от едната страна. Осъзнах, че диаграмата бях самата аз, а завъртулката беше въпросителен знак. Те ме питаха какво представлявам и аз започнах да си блъскам главата как да им отговоря, когато Шептящия ми каза, че той ще поеме разговора по-нататък.

— И го направи, нали?

— Да й аз бях заедно с него. Той се бе слял с ума ми и ние наистина представлявахме един общ разум. Аз осъзнавах какво се случва, ала нямах представа каква е същността на отделните епизоди. Преди хилядолетия хората са разполагали с уред, наречен телеграф. Разговаряли с него чрез прищракования, които се предавали по жици. Просто стоиш от едната страна, чуваш прищракованията и не разбираш какво става, защото не знаеш кода. Чувствах се, сякаш слушам разговора на извънземни същества — чувах всички думи, бръцолевенето и врявата, докато общуват помежду си и бях напълно безпомощна, защото не знаех езика.

— Ти каза телеграф. Имаше ли прищракования?

— Няколко пъти струва ми се, и още много други звуци, които предполагам, че издавах аз, без да зная защо го правя. Цял рояк глупави мисли се носеха в мозъка ми, уж мои, но бяха на Шептящия, защото съм сигурна, че на мен няма откъде да ми хрумнат. Понякога ми се струваше, че схващам какво става, след това отново губех нишката и отново се изгубвах. Обикновено такава ситуация би ме подразнила, бих обезумяла, задавайки си въпроса в що за създание се бях превърнала. Но там нищо не ме дразнеше. Въобще не бях ядосана, нито зашеметена. Умът ми работеше с кристална яснота, макар че недоумявах какво става. Понякога ми се струваше, че съм съвсем друго същество, друг път пък ми изглеждаше, че стоя някъде встрани, извън себе си, и наблюдавам странното същество в което се бях превърнала и

което правеше всички тези необичайни неща. През цялото това време съществото-уравнение, заедно с други, събрани около него, бавно изписваха цели групи прости уравнения и диаграми. Не, не дълги вериги от уравнения и сложни диаграми, а много прости, сякаш разговаряха с дете. С гальовни, къси думички, с каквито човек разговаря с малки деца. И си помислих, че той е също така объркан, както бях аз. Знаеше точно толкова какво става, колкото знаех и аз. Защото цъкането, сумтенето, цвъртенето и всички други звуци, които издавах, сигурно са му приличали толкова на език, колкото диаграмите и уравненията приличаха на език на мен.

— Шептящия вероятно е разбирал част от него — предположи Тенисън. — Шептящия е водил разговора. Той е бил нещо като преводач и на двата езика.

— Според мен той не се справи добре като преводач — рече Джил. — Макар и да мисля, че се опита да го стори. Той работеше и с двата езика. Приблжихме си — искам да кажа пристъпихме по-близо до съществото-уравнение и наблюдавахме какво става с него. От време на време показвах с пръст някое уравнение и диаграма, сякаш задавах въпроси за тях, макар че не аз самата формулирах тези въпроси. Правеше го Шептящия и когато това се случеше, съществото-уравнение повтаряше всичко отново и отново, с огромно търпение, опитвайки се да ме накара да разбера. Понякога му се налагаше да повтаря няколко пъти, докато Шептящия разбере.

— Но ти нищо ли не разбра?

— Джейсън, струва ми се, че разбрах — част от всичкото. И естествено, не напълно, а отделни фрагменти и детайли. Част от тях, чието значение бях доловила само откъслечно, веднага забравих. Не мисля, че те представляваха информация, която човешкият ум е в състояние да асимилира от първия път. Част от видяното беше нелепо, възмутително нелепо от гледна точка на човешките стандарти. Струваше ми се, че в него няма никаква логика. Знаеш ли какво си мисля, Джейсън?

— Не. Какво си мислиш?

— Мисля, че светът на уравненията оперира с променлив логически модел. Дадено съждение може да бъде логично в определен контекст, ала не и в друг. Това беше влудяващо. Тъкмо успявах да схвана някоя подробност, когато се появяваше друга и превръщаше

частта, която бях разбрала, в необясним парадокс. Не зная. Наистина не зная. Сигурна съм, че разбрах посоката на разсъждения на част от всичко, което видях, но сега я изгубих. Шептящия каза, че иска да отида с него, защото моята гледна точка може да бъде различна от твоята, и предполагам, че сигурно се е оказало така. Нищо подобно не се случи с теб, когато беше там, нали?

— Не. Аз просто бях объркан.

— Разликата — продължи Джил, — не се дължи на това, че бях аз, а не ти. Колкото повече мисля, толкова повече се убеждавам, че не е. Шептящия е бил различен. Той е ходил два пъти в този свят, нали разбираш? Може би е схванал някоя от тайните му. Ако отидеш втори път там и ти би могъл да го сториш. Той вероятно е мислел през цялото време за това, откакто се върна с теб.

— Джил, съжалявам, че трябваше да преминеш през всичко това. Нямахме никакъв смисъл. Казах на Шептящия да те остави на мира. Той мислеше, че може да работи с теб както с мен, но аз му заявих...

— Да, зная. Той ми съобщи какво си му казал.

— А къде е Шептящия сега?

— Не зная. Съвсем внезапно се върнах — не тук, а в апартамента си. Всъщност, тръгнахме тъкмо оттам. Шептящия не беше с мен. Нямахме го нито в стаята, нито в ума ми. Не ми е ясно защо бях сигурна в това, но знаех, че го няма.

— Чудя се дали знае, че Декър е мъртъв. Това дълбоко ще го наскърби. Той и Декър бяха големи приятели. Декър се опитваше да се преструва, че му е безразлично, ала не беше така. Имаше високо мнение за Шептящия.

Джил взе кафеничето и наля чашката на Тенисън.

— Направих торта — каза тя. — Искаш ли едно парче.

— По-късно — отговори той. — Малко по-късно. Онова задушено, което беше сготвила...

— Беше вкусно, нали?

— Прекрасно! Много питателно.

— Джейсън, мислиш ли, че теолозите са убили Декър?

— Така всичко отива на мястото си. Кубовете изчезнаха, Декър е мъртъв. Изключиха ни от борбата. Ако бяхме запазили кубовете, Шептящия щеше да ни заведе в Рая. Координати не са нужни. Той притежава способността да проследява много слаби следи. Както

кучето открива дирите на лисицата. Щом успя да ни заведе до света на уравненията, щеше да успее да ни заведе и до Рая. Във Вселената има толкова много неща, толкова много дири, които би могъл да следва.

— Джейсън, а възможно ли е да грешим? Ти, аз и Пол? А теолозите на Ватикана да имат право? Истинската вяра по-ценна ли е от знанието за Вселената?

— Джил, аз мисля, че отговорът е свързан с преценката ни какво трябва да бъде поставено на първо място. Ватикана е взел решение преди много години и сега някой се опитва да го ревизира. Решението, че първо е необходимо да знаеш, преди да избереш своята вяра. Може би това решение е неправилно. Струва ми се, че не е така, макар и да не съм съвсем сигурен в това.

— Може би никога няма да научим.

— Да, ти и аз няма да узнаем, но някой ден все някой ще узнае.

— А какво ще стане сега?

— Точно сега е невъзможно да научим.

— Джейсън, спомням си някои подробности, които долових в света на уравненията.

— Може би с течение на времето ще си спомняш все повече.

— Изпитвам безкрайна умора, имам нужда да си откъсна. Има ли в това някакъв смисъл?

— Не много — отвърна Тенисън. — Ала не се безпокой. Този съвсем нормален ум се опитва да преведе извънземните понятия на човешки език.

— Има нещо друго. Представата за игри и огромното нетърпение, че предстои да изиграем някаква нова игра.

— Вероятно е било нещо съвсем различно, но все пак можем да започнем с него. Доловила си много повече неща от мен. Може би Шептящия ще може да ти помогне, когато се появи.

— Да, така мисля и аз. Шептящия сигурно е разбрал много повече неща от мен.

Някой почука на вратата. Тенисън отвори. Беше Теодосий.

— Колко мило, че идвате — посрещна го Тенисън. — Влезте. За нас е голяма чест.

Кардиналът влезе и Тенисън затвори вратата.

— Ей сега ще запаля огъня — каза той. — После ще седнем да си поговорим.

— Би ми било много приятно — отвърна кардиналът, — ала няма време за това. Негово Светейшество ви кани на аудиенция. И двамата.

— Не разбирам — приближи се Джил.

— Негово Светейшество има много високо мнение за вас.

— Вие ще ни придружите — заяви Тенисън.

— Ще ви съпроводя до там, но няма да остана. Той каза, че желае да разговаря само с вас.

45.

Шептящия не беше на себе си, бе изпаднал в луд екстаз. Плъзна се по затвореното пространство на магнитното поле. Затанцува диво сред нажежения йонизиран облак. Беше се промъкнал, той, тази изменчива форма, в сърцето на една експлодираща Галактика и се втурна в надбягване с радиацията, която излъчваше една свръхнова звезда. После премина като вихър през поле от пулсари...

Когато се умори от всичко това, спря пред едно червено джудже, символично протегна ръце, за да ги стопли върху червените, укротени огньове на звездата. Червеното джудже беше единственото излъчващо блясък светило наоколо и това възбуждаше любопитството му. Всичко останало беше черно, макар че някъде далеч се провиждаше едва загатнато проблясване с висока интензивност, сякаш зад далечния хоризонт на космическото пространство ставаше грандиозно събитие. Отвсякъде го обгръщаше пустота. Той се почувства малко самотен, макар че не бе изпитвал това усещане досега — беше пространствено-времево създание, а в пространството и времето нямаше място за самота.

Не знаеше къде се намира, нито мислеше за това, защото където и да се озовеше, винаги знаеше, че е у дома. Нямаше ни най-малка представа по какъв начин и защо бе толкова убеден, че е така, ала хич не го беше грижа — това нямаше значение. Можеше да отиде навсякъде, където пожелае и пак щеше да си бъде у дома. Кое е естествено не означаваше, че осъзнава къде се намира.

Наведе се над червено-черната звезда, долови песента на вечността, която извираше в пустотата, завладяла тази част на Вселената — независимо от това, коя бе тя. Долови неясния аромат на далечен живот и се замисли за чудесата на материята — всяко чудо бе постижение, характерно за определена форма на живот. Безконечният ред от постижения възхождаше в стремеж към необозрими по сложност и състав отговори, които се сливаха, преди да бъде известен окончателният отговор.

Това беше неговото наследство, помисли си той. Това беше наследството, целта и стремежа на неговите събрата, а може би и на много други създания — самотни, обгърнати от мрака на неизвестното, устремили се към светлината.

После звездата и мракът изчезнаха и той отново попадна в център на кръг, образуван от съществата-уравнения. Намери розово-червения куб, след който се бяха подредили всички останали. Една от стените на розово-червения беше празна, но докато Шептящия я наблюдаваше, върху нея проблесна бледо уравнение, което постепенно взе да става все по-плътно, докато символите му не станаха съвсем отчетливи. Той обхвана с ума си уравнението, пребори се с него, и когато приключи, розово-червената страна на куба отново стана чиста. Тогава умът на Шептящия отново премина в куба. После — колебливо изникна ново уравнение — така отчетливо и безкомпромисно в своята яснота, както първото. И все пак имаше разлика — този път уравнението принадлежеше на Шептящия, той го бе предал на розово-червения куб, беше го изписал върху страната му, използвайки я като черна дъска. Сега всички други можеха да видят уравнението на Шептящия.

Аз им говоря, помисли си той и почувства бурен прилив на гордост и възторг. Аз общувам с тях на собствения им език и то по начин, по който го правят и те!

Навсякъде по празните страни на кубовете, образуващи кръга се появи същото уравнение. Шептящия почувства удивлението и задоволството им, че най-сетне бе дошъл някой, способен да разговаря с тях. Може би никога не бяха очаквали подобно нещо — в този малък пространствено-времеви отрязък, който бяха отделили за себе си, те сами се бяха обрекли на самота и изглежда бяха доволни от това. Бяха се откъснали и изолирали от всички останали форми на живот, от другите светове. Не очакваха посетители, нито контакт с други същества — общност, която си бе внушила, че е независима, самозадоволяваща се, и бе полагала неимоверни усилия да остане такава.

Уравнението на Шептящия изчезна и на негово място веднага започна да изниква ново — този път не толкова колебливо.

Розово-червеното създание-уравнение му отговаряше.

Шептящия се подготви за дълъг разговор с новите си приятели.

46.

Малката стая беше празна — само четири стени, издълбани в скалата, с металната плоча, вградена в стената и обърната към столовете, на които седяха те. След като папата се появи, известно време нищо не се случи, докато Негово Светейшество не изрече:

— Радвам се, че можяхте да дойдете да ме видите.

— Радостта да бъдем тук е изцяло наша, Ваше Светейшество — отвърна Джил.

— Имам много съветници — продължи папата. — Понякога те ми дават противоречиви съвети, затова често се чувствам доста объркан чие мнение да уважа. Сега, ако сте съгласни, бих желал да се възползвам от съвет с по-различен характер. Като цяло, съветниците ми представят преимуществата на типично за роботите мислене. С течение на времето е имало много човешки същества, ала малцина от тях са желали да изразяват открито съкровените си мисли. Сега, разбира се, работя с Екюър, и макар че е по-полезен от мнозина други, той проявява склонност да преценява всичко въз основа на една-единствена гледна точка. Така е погълнат от своята Информационна програма, че...

— Той е човек, отдаден на работата си — отбеляза Тенисън.

— Да, това е плюс, разбира се. Мога ли да ви попитам нещо? Като човешки същества чувствате ли се оскърбени от това, че наричаме това място Ватикана?

— Съвсем не — отговори Джил.

— А християни ли сте?

— Това е въпрос, който сме обсъждали помежду си — каза Джил. — Не сме сигурни какви точно сме. И двамата имаме предци християни. Това не означава нищо повече от твърдението, че културата ни не е юдейска, мюсюлманска или свързана с някоя от многото други религии, развити от човечеството.

— Ние не представляваме истинският Ватикан — каза папата. — Не сме дори някаква негова разновидност. Наричаме себе си

Ватикан-17, макар че много рядко използваме цифрата. Предполагам, че по времето, когато се полагали основите на тази институция, са съществували шестнадесет други Ватикана, пръснати сред множеството звездни системи, заселени от човечеството — макар че не мога да бъда съвсем сигурен дали наистина е било така. Също така предполагам, че Ватикана на Старата земя все още държи първенство, — ако въобще това е правилният начин на изразяване, — а всички останали са само негови разклонения. Те, без съмнение, са имали право да използват неговото име. Ние дори не попитахме. Ако ни предстоеше да се установим тук днес, съмнявам се дали бихме използвали същото име. Ако бях създаден в наши дни, убеден съм, че нямаше да се наричам „Папа“. Когато този Ватикан и аз сме били създадени, роботите току-що са пристигнали от Земята, били са все още изпълнени с благоговение и удивление пред великите земни религии, и особено от великолепието и традициите на католическата вяра. Така това място станало Ватикана, а аз — папа. Бихте чули множество възражения за онова, което казах, от редица местни функционери на Ватикана. Мнозина все още разглеждат институцията като светиня и наричат делото й свято. Тези термини са използвани заради преклонението и може би дори любов към християнството на Старата земя. Въпреки чувствата, които изпитвали, на нашите основатели им била отказана привилегията да изповядат религия, но те съхранили обичта си към древната вяра.

— Разбираме всичко това — намеси се Тенисън. — Осъзнаваме, причината, поради която роботите използват тази терминология и сме съгласни с тях.

— Като папа — продължи Негово Светейшество, — от мен се очаква да бъда непогрешим. Трябва да зная всички отговори. Общността тук разчита на мен да я ръководя. Като компютър със сложно устройство, аз съм в състояние да търся и предоставям отговори в далечна перспектива в бъдещето, ала когато се касае за някой въпрос от настоящето, често се колебая, чувствам се несигурен. Ако ме попитате за отговор, който ще бъде валиден след десет хиляди години, мога да го дам със значителна точност. Задайте ми въпрос за утре и аз ще изпитам същата несигурност, както всеки друг. Разбирате ли в, какво се състои затруднението ми?

— Да — отговори Джил.

— Онова, което ме обърква най-много — заяви Негово Светейшество, — е този проблем с вярата. В Галактиката и без съмнение в цялата Вселена многото видове същества са създали множество видове вяра, основани на най-разнообразни доктрини и божества. Може би ви се струва странно един папа да говори по този начин?

— Слушаме ви с най-голямо внимание — изрече Тенисън.

— Вярно е, както казах, че във Вселената има множество различни видове вяра. Ала що се отнася до тяхното разнообразие, никоя друга планета не надминава Земята по отношение на многобройността им. Колко отделни религии има на Земята, как смятате?

— Никога не съм си поставяла за цел да ги изброявам — отвърна Джил. — Дори и да бях опитала, сигурно щях да пропусна някои, ограничени в определени региони. Религиите са твърде много.

— И нито една от тях не признава, останалите. Всяка е готова да отстоява до смърт убедеността си, че е единствената права вяра. Имало е известен период в земната история, продължил всъщност цели векове, когато хора, изповядващи различни религии са се избивали взаимно, за да докажат, че тяхната вяра е най-добрата. Вяра, белязана с кръвопролития, изглежда ли ви това справедливо? Към какво бихте отнесли подобно явление?

— Към лудостта на човечеството — заяви Тенисън. — В много отношения ние сме безумни и порочни същества.

— И все пак същества, силно обичани от роботите. Хората са създали моя народ. Роботите са рожба на вашия ум и умения. Поради тази причина — дори да не съществува никоя друга — смятаме, че у хората е заложено добро. Притежавате силно развито чувство за благородство и любов.

— Ваше Светейшество, нашите философи векове наред са си задавали тези въпроси — отбеляза Тенисън. — Те не са нещо ново за нас.

— Тогава, какво ще кажете за вярата? Знаете проблема, пред който е изправен Ватикана. Роботите са произлезли от вас, хората, аз съм произлязъл от роботите, и като такъв ви питам. Не обещавам, че ще приема съвета ви. Трябва да взема предвид множество фактори, но на мен ми е нужно да зная какво мислите вие. Затова ви повиках тук

сами, без вашия приятел, кардинала. Хайде, изплюйте камъчето. Кажете ми какво мислите. Питам ви като двама скъпи приятели.

— Тук не дойдохме като приятели — напомни Тенисън. — Джил пристигна като журналистка, която желаше да разкаже какво става тук на цялата Галактика и вие бяхте крайно разгневени от това. Аз дойдох, като човек, бягащ от правосъдието, и макар че ми бе предоставено убежище, тук ме приеха, единствено защото бях лекар. Вие имахте нужда от такъв човек, защото вашият лекар беше убит.

— Но оттогава вие и двамата доказахте, че сте наши приятели — възрази папата. — Свързахте съдбата си с Ватикана. Имаше време, когато приемахте с възмущение заплахата, че няма да ви позволим да си отидете. Сега сигурно ще ни бъде трудно да ви принудим да сторите това. Какво намерихте у Ватикана, което промени намеренията ви?

— Не съм сигурен, че мога да ви обясня — каза Тенисън.

И все пак, помисли си той, може би беше в състояние да го стори. Как можеше да изброи всичко?

— Тук е толкова тихо — намеси се Джил. — Спокойният начин на живот, мълчаливото отдаване на работата, макар да долавям, че нещата се променят, и то, в недобра насока. Малката градина пред клиниката, житните ниви, планините...

— Аз бях останал с впечатлението — прекъсна я Тенисън, — че планините не те интересуват.

— Сега е различно. Видях ги преди няколко дни. Видях ги точно както ти ги виждаш, Джейсън.

— През Средновековието на Земята — обърна се Джейсън към папата, — имало много манастири. Хората се оттегляли там и изживявали целия си живот, съобразно каноните на християнската вяра. Ако ги бяхте запитали, щяха да ви отговорят, че са го сторили заради любовта към Христос, че това е начинът, избран от тях да му служат. Склонен съм да мисля, че дълбоко в сърцата си са избрали манастирите като убежище в онези жестоки времена. В тях намирали мир и покой. Кое не ги е правело по-малко предани, ала без да го осъзнават, предаността им била свързана по-малко с онова, което определяли като истинска причина за своя избор. Смятам, че ние намерихме при вас именно това — убежище сред бурите на Галактика, хвърлена във вихъра на вечни борби.

— Тъкмо такова място — заяви папата — бихме желали да останем. Тихо и спокойно, където може да се работи. Ала се сблъскваме с въпроса, накъде трябва да бъдат насочени усилията ни? Ако ме питате дали трябва да следвате вярата, или знанието, аз бих казал знанието, защото ми се струва, че вярата произтича от знанието, а не знанието от вярата. Но това е лично мнение. Попитайте десетки или стотици други човешки същества — без да включвате запознатите с работата ни хора в Края на Нищото, и ще получите съвсем различни отговори. Някои ще отговорят като мен, други ще изберат вярата. Може би истината е, че не може да съществува един-единствен правилен отговор, както не би могла да съществува и една-единствена истинска вяра.

— Ами истинско знание?

— Смятам, че то сигурно съществува. Зная, че никога няма да достигна до него, но съм убеден, че някога ще го намерите.

— Може би — отвърна Негово Светейшество, — нашите работи са допуснали някаква грешка в конструкцията ми. Възможно е да не са успели да имплантират у мен благочестието, което са чувствали у себе си. Но съм склонен да се съглася с вас. Ако обаче взема такова решение, Ватикана ще се разцепи. Споровете ще се проточат с години. Не всички във Ватикана ще приемат решението ми, което няма да говори твърде добре за имиджа ми на папа. И независимо дали вие смятате, че това е правилно или не, имиджът на папата е изключително важен.

Никой от двамата не отговори.

— Вие, хората, изпитвате и любов, и омраза — продължи папата. — Аз не чувствам нищо. Вие мечтаете, аз също, но моите мечти не са като вашите. Вие имате изкуството — музиката, картините, литературата — и докато аз осъзнавам ценността им, приемам функцията, която изпълняват, и удоволствието, което, пораждат, но аз не съм в състояние да откликна и да ги почувствам.

— Ваше Светейшество — отбеляза Джил, — вярата сама по себе си може да бъде изкуство.

— Не се съмнявам в това — заяви папата. — Да, посочихте ми важно съображение. Все пак не можете да твърдите, че на роботите им липсва вяра и глад за нея. Именно този неутолим стремеж създаде Ватикана и остана жив в нас през хилядолетието, изпълнено с търсене

на по-съвършена вяра. Възможно ли е да съществуват не просто, различни видове вяра, а различни видове съвършена вяра, истинска, проникновена вяра?

— Може би е възможно — отговори Тенисън. — Но съм сигурен, че окончателно ще има само една-единствена вяра, която мислещите същества ще приемат. Ще има една истинска вяра, както има една истина — окончателна вяра и окончателна истина. Няма да се изненадам, ако двете се окажат едно и също нещо — вярата и истината.

— И затова смятате, че ние трябва да следваме истината, защото тя ще ни посочи по-добър и по-лесен път към вярата, отколкото ако търсим единствено вярата?

— Така мисля — отговори Тенисън. — Ако търсите истината, ще разполагате с известни ориентири, докато при вярата те ще ви липсват.

— Събрал съм в себе си огромно количество знания — заговори папата. — Те са натрупвани от Изследователите в продължение на векове и понякога не зная накъде да се обърна. Трябва неистово да търся в огромния си кош за отпадъци, пълен със знания, преследвайки съвсем мъничко количество информация. Именно тя е ключ към загадката, която аз искам да разреша. А има множество загадки. Аз едновременно трябва да откривам отделните късчета знание, които ще въведат ред и смисъл в множеството неизвестни неща. Дори докато върша това, ме преследва мисълта, че може би онези късчета знание, които са ми необходими, все още не са открити от Изследователите. Те проникват далече в безкрая и все пак са направили твърде малко в събирането на знания за Вселената.

— Което означава — заключи Тенисън, — че трябва да задържите Изследователите, за да могат те да продължават работата си. Утре някой от тях може би ще открие едно от онези късчета знание, които са ви необходими, ала може да изтекат сто или хиляда години, преди това да стане. Но ако Изследователите не продължат да пътуват из Вселената, късчето знание никога няма да бъде намерено.

— Зная — отговори папата. — Зная. И все пак има такива, които заявяват с всезнаещи самодоволни усмивки върху металните си лица, че аз не живея в реалния свят, че в изолацията си, затворен в каменните недра на планината, вече съм загубил връзката си с реалността. Не мисля, че това е истина, но не мога да ги накарам да

разберат. Смятам, че онзи реален свят, за който говорят, е провинциален свят, ограничен само с областите, които те познават, и особените условия, които съществуват там. Онова, което е реалност в Света на Нищото и във Ватикана, не е реалност на планета от другия край на Галактиката, или дори на планета, разположена в съседство до нас. Ограничените ни сетива, които стесняват разбирането ни и го правят също така ограничено, ни откъсват от реалността във Вселената. Мисля, че по-скоро аз съществувам в много по-реален свят от техния, а не те. Вече ги надраснах — продължаваше да говори папата, — ето какво стана. По-голям съм от тях, а те искаха тъкмо това. Когато ме създаваха, желяеха да постигнат непогрешимостта на земния папа. Но аз ги надраснах и ги разочаровах. Непогрешимост в рамките на една-единствена планета и непогрешимост в цялата Галактика са две различни неща.

47.

— За какво беше всичко това? — попита Джил.

— Ватикана се разцепва — отвърна Тенисън. — И папата го знае.

— Ние въобще не му помогнахме. Той е разочарован от нас. Роботите все още поддържат инфантилната си представа, че хората са истински магьосници — трябва само да протегнат ръка и да измъкнат готовия отговор и когато роботите закъсат, да ги измъкнат от бедата. Позната история за бащата — татко може всичко, той ще оправи работата... С папата е същото. Той може би е знаел, че не сме в състояние да направим нищо за него, но все още е продължавал да поддържа у себе си мита за бащата. И сега се е разочаровал от нас.

Тенисън стана, сложи няколко цепеници в огъня и отново седна до Джил.

— Точно Информационната програма предпазва Ватикана от разцепление — отбеляза той. — Спомням си, че Екюър каза нещо подобно, когато пристигнахме тук. Думите му бяха, че Ватикана е само претекст за продължаването на Програмата. Сметнах, че просто се опитва да ме впечатли със собствената си значимост. Но в това има голяма доза истина. Осъзнавам го едва сега. С Информационната програма Ватикана представлява динамично развиваща се цялост, без нея ще се превърне в неясно риене в нещо, което никой не разбира. Ще започнат безкрайни празни спорове и отвлечено философстване. Ще възникнат ереси, които ще се вкопчат в непримирима схватка с църковните власти. Без Изследователите Ватикана — в настоящото си състояние като институция — не би просъществувал още едно хилядолетие. Дори и да оцелее, съществуването му би било безсмислено.

— Но Негово Светейшество ни каза — възрази Джил, — че разполага с огромен запас от знания, осигурени от Изследователите. Останах с впечатлението, че дори не е започвал да го систематизира. Не може ли да продължи да работи с онова, което има на

разположение? Ако иска да се заеме с това, а според мен наистина го желае, с всичкия запас от знания...

— Не разбираш ли? — прекъсна я Тенисън. — В този случай той ще се озове на улица без изход. Много от информацията, с която разполага, никога няма да влезе в употреба. Може да продължи да я пресява до безкрай и пак по-голямата част от нея ще остане неупотребена. За да продължи успешно работата си, за да се движи напред, онзи запас от знания, за който говори, трябва да нараства. Както трупаме дърва за огрев. Това може да се окаже невъзможно, защото ако теолозите победят, след няколко години вече няма да има Изследователи. Онези, които са живи днес, ще измрат и няма да бъдат привлечени нови, които да заемат местата им. Клонингите няма да бъдат обучени и Информационната програма ще бъде прекратена. Такъв ще бъде краят ѝ.

— А след като веднъж бъде прекратена, на всичко ще бъде сложено край.

— Точно така — кимна Тенисън. — Джил, ние седим тук, изправени пред предстоящата гибел на един от най-амбициозните изследователски проекти, които Галактиката е познавала. Бог знае какво количество информация ще бъде загубено. Никой не би могъл да прецени какви последици ще има подобен провал за роботите и за хората. Включвам и човешките същества, защото онова, което принадлежи на роботите, принадлежи и на хората. Можем да мислим за тях като за две различни раси, но те не са. Роботите са наследили толкова от хората, те са част от нас. Те принадлежат на нас и ние на тях.

— Джейсън, трябва да направим нещо. Ти и аз. Единствено ние двамата.

— И Екюър.

— Да, и Екюър, но мисленето му е повлияно в значителна степен от Ватикана.

— Предполагам, че си права. Той е засегнат по-малко от другите хора в Края на Нищото, но все пак е засегнат. Все пак е служител на Ватикана.

— Джейсън, трябва да действаме, но как?

— Не зная, скъпа. В момента нямам ни най-малка представа. Ако можехме да достигнем до Рая...

— И да донесем някакво доказателство оттам. Трябва да донесем доказателство.

— Да, без него никой няма да ни повярва. Но сега не трябва да се тревожим за това. И без друго не можем да отидем там.

— Хрумна ми нещо!

— Да, какво?

— Ами ако наистина това място се окаже Рая? Ако Мери наистина е била права?

— Рая не е място. Рая е състояние на ума.

— Не, Джейсън, остави това сега. Просто повтаряш една фраза, а тя не е нищо повече от дръзко съждение. Разказах ти за съществата от света на уравненията. Споменах, че може би е възможно те да оперират с променлив логически модел. Ами ако цялата Вселена работи с такъв променлив логически модел? Нима това не би направило нашите човешки предубеждения невалидни? Възможно ли е да грешим до такава степен?

— Опитваш се да ми кажеш, че е възможно да има Рай...

— Не. Просто те питам какво би направил ти, ако наистина имаше?

— Искаш да кажеш дали ще го приема като факт?

— Да, точно това те питам. Ако ти наврат носа в Рая...

— Предполагам, че щях да остана с отворена уста.

— И щеше ли да приемеш съществуването му?

— Би трябвало, нали? Но как бих могъл да зная, че това наистина е Рая? Не със златните стълби и ангелите...

— Вероятно не със златните стълби и ангелите. Това са овехтели истории. Някой се опитва да представи Рая като място, за каквото са жадували хората в зората на цивилизацията. Място, където биха искали да живеят като на някакъв вечен пикник. Но аз смятам, че ти би разбрал дали наистина е Рая.

— Хубав поток с много риба — унесено произнесе Тенисън, — пътечки в гората, планини, на които мога да се любувам, добри ресторанти, където келнерите са ми приятели — не просто обслужващ персонал, а мои приятели, — други приятели, с които да разговарям, хубави книги за четене и ти...

— Това ли е представата ти за Рая?!

— Импровизирах. Дай ми малко време да помисля и сигурно ще изредя още някои неща.

— Аз не зная — призна Джил. — Объркана съм. Ватикана, света на уравненията и всичко останало... Не мога да не вярвам в истинността им, и все пак, понякога се улавям как се ядосвам сама на себе си, че го правя. Негово Светейшество говори за действителността около нас. Зная — наистина живеея тук, но когато остана сама и помисля за това, ми се струва, че нищо не е истинско, че не бих могла да си представя такова място, преди да го бях видяла за пръв път. Толкова е нереално.

Той я прегърна и я притисна към себе си. Огънят шептеше в камината. Всичко тънеше в тишината. Досега не бяха го усетили. Бяха сами, намираха се на сигурно място.

— Джейсън, аз съм щастлива.

— И аз искам да останем тук.

— Ти бягаше от Гътшот, когато дойде на тази планета. Аз също бягах. Не от нещо, нито дори от себе си. Просто бягах. Цял живот съм го правила.

— Но вече не бягаш.

— Не, вече не. Ти разказа на Негово Светейшество за старите средновековни манастири. Това е нашият манастир. Имаме работа, която ни поглъща, убежище от външния свят, щастие и сигурност в сърцата си. Може би мястото ми не е тук. В старите манастири не е имало жени, нали?

— Е, само в някои. Когато монасите успявали да ги вкарат зад стените на обителта. Не, имало е женски манастири.

Светлината на огъня се отрази в нещо, което се спусна пред камината.

Тенисън светкавично се изправи.

— Джил! — прошепна той. — Шептящия е тук.

— Декър — отрони Шептящия. — О, Декър, Декър... Току-що разбрах.

— Ела — повика го Джил. — Ела, да споделим скръбта си.

— Ела при нас — повтори Тенисън.

И той дойде. Тримата споделиха скръбта си.

48.

Инок, кардинал Теодосий, се разхождаше в градината на клиниката. Там нямаше никой, нямаше го дори старият градинар Джон. Малко звезди разсейваха тъмнината на небето — най-много десетина. Между тях се простираха големи пространства мрак. Тук-там блещукаха слабите сияния на далечни галактики, едва загатнати светове в безкрая. Над източния хоризонт се провиждаше студения блясък на Млечния Път — неговата родна Галактика. Едва забележимо просветваха мънички петънца, сферични струпвания, извън пределите на Галактиката.

Каменната настилка на алеята глухо кънтеше под краката му. Кардиналът се разхождаше бавно, с наведена глава, сложил ръцете си отзад, на гърба, потънал в мисли.

Може би ние сме допуснали грешка, повтаряше си той. Сгрешили сме за Старите, а може да грешим и за други неща. Дадено нещо не е устроено по определен начин, просто защото ние вярваме, че е така.

Много години приемахме, че Старите са свирепи хищници. Смятахме, че са кръвожадни зверове. Бяхме убедени, че срещата с някой от тях означава смърт, че ревниво пазят горите и своя свят, наблюдават всяка наша стъпка, държат ни в ръцете си. И все пак един от тях донесе и мъртвия Декър, и Хюбърт — докара ги до домовете ни, положи ги на каменната гранитната площадка пред базиликата, така че и в смъртта да изглеждат достойно.

Каза ни, че старите са пазители на планетата, че не може да има повече безсмислени убийства, предупреди ни да не постъпваме повече така.

Пазители ли, запита се Теодосий. Пазители на този свят? Да, това беше повече от вероятно. Всичките тези години са ни наблюдавали, без да се намесват, защото ние някак сме успявали да бъдем достатъчно добри наематели.

Наблюдавали са ни, изучавали са ни много по-подробно, отколкото сме предполагали, защото те са знаели нашия език. Умеели са да го говорят, но никога не са влизали в контакт с нас, може би, защото до този момент това не е било необходимо. Разговаряха с нас с известно усилие, защото може би те говорят помежду си по различен начин. Приспособили са начина си на говорене към нашия, защото са знаели, че ние не можем да се приспособим към техния.

Всички тези хиляда години ние сме живели в Края на Нищото с мълчаливото им съгласие. Позволили са ни да се развиваме по избрания от нас начин, без да предприемат нищо срещу нас, с изключение на случая, когато убиха онези, тримата човеци, и това подсили убедеността ни, че са зверове. Но те постъпиха така само защото хората се опитаха да ги убият. Действията им са обясними. Хората, дори и роботите, не биха се поколебали да убият някого, дошъл при тях да ги унищожи.

Носеха се легенди, че Старите умеели да говорят и на човешки език, но те са само част от онзи мит, създаден за Старите. Нима някой робот или човек е разговарял с тях? Кардиналът поклати глава, изпълнен с недоверие. Подобни истории се бяха родили в среднощните часове край камините. Когато възникне мит, винаги съществува възможност част от него да се окаже вярна.

Колко сме изгубили, помисли си кардиналът. Какъв срам! Всичките тези години Старите са живеели редом с нас, наши потенциални приятели, същества, с които си струва да контактуваш. Може би те са щели да оказат някакво влияние върху живота ни и ние върху техния. Когато се заселваме на някоя планета, със сигурност трябва да познаваме пазителите ѝ. Толкова малко други планети имат пазители, може би някои други небесни тела нямат. Следователно в този случай Краят на Нищото е уникална планета и ние е трябвало да узнаем в какво се състои неповторимостта ѝ. Може би щеше да бъде по-различно, ако бяхме успели да разгадаем това по-рано.

Стария ни донесе Декър и Хюбърт. А защо ли Хюбърт е предприел тази стъпка? Защо е убил Декър? Тенисън изглежда не изпитваше никакви съмнения, че Хюбърт е извършителят на убийството. Съществуваше голяма вероятност Хюбърт да е действал за теолозите, макар че на Теодосий това да не му се искаше да бъде вярно. Странно, помисли си той. Въобще не му беше трудно да

повярва, че теолозите са откраднали кубовете за Рая, ала кражба и убийство са две различни неща, между тях не можеше да постави знак за равенство. Как би могъл робот — питаше се кардиналт — да си наложи да убие човешко същество — Декър или някой друг? Да, това би било възможно с един отделен робот — някой умопомрачен, повреден робот. Но в случая с убийството на Декър, ако приемем, че Хюбърт го бе извършил по поръчка на теолозите — ставаше ясно, че са замесени повече роботи. Бе твърде вероятно съучастниците да са твърде голяма група — точно колко, той дори не можеше да си представи. Тази мисъл го разтърси — голяма група отчаяни роботи използват подобни средства, за да наложат политиката си?! Непривично за него, кардиналт се разгневи, дори изпита страх. Двете чувства — страхът и гневът, се бореха в гърдите му.

Тенисън му бе казал, съвсем накратко, без никакви подробности, че е съществувала някаква възможност Декър да разполага с информация за Рая и тъкмо поради това е бил убит. Ала Декър беше новодошъл на тази планета, и колкото и да се възхищаваше — дори и харесваше този човек, — кардиналт усети в себе си нежелание да приеме версията на Тенисън. Тенисън също беше новодошъл във Ватикана. Тенисън беше приятел на Декър, може би единственият му приятел в Края на Нищото. Декър може би му е казал, или намекнал, че знае нещо за Рая, но доколко можеше да се разчита на думите на Декър? Този човек беше загадка, появил се тук от нищото. Не беше пристигнал с „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“. Ватикана бе проверил това. А освен с „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“, с какво друго би могъл да дойде? Самият Декър не им бе представил никакви доказателства. Той нямаше приятели, преди да пристигне Тенисън. Бе разговарял с малцина и никога не бе отварял дума за себе си. Има нещо странно около този човек, каза си Теодосий.

И все пак сбъркахме със Старите, отново си помисли той. Нима допуснахме грешка и с Декър? Къде ли другаде сме сгрешили?

Дойдохме тук преди десет столетия, за да намерим онова, за което теолозите твърдят, че сега трябва да търсим още по-упорито, че трябва да се стремим към по-велика и по-праведна вяра. Такова беше първоначалното ни намерение, затова напуснахме Земята, а сега сме изправени пред затруднения от различен характер. Не знаем как да продължим. Наистина ли, питаше се той, сме се отдалечили така много

от първоначалната си цел? Наистина ли сме се повлияли, без открито да го признаваме, от материалистическата етика на човешките същества, които ни създадоха, обучиха, ръководиха и ни оформиха по свой образ и подобие — дадоха ни не само тела, подобни на техните, но и ум от човешки тип? И които, след като направиха всичко това, ни използваха безмилостно. Да, заговори на себе си кардиналът, те наистина ни използваха безмилостно, ала в отношението им към нас все пак не липсваше милосърдие, нито доброта. Те постъпваха така, защото дълбоко в себе си знаеха — както знаехме и ние, — че сме братя, че ние бяхме нито повече, нито по-малко продължение на самите тях. Като гледаха нас, те виждаха себе си, а като поглеждахме към тях, ние виждахме себе си. Следователно истината е, че ние сме една раса. И по всяко време, когато ни попитат, ще споделим с тях какво сме постигнали тук, в нашите търсения. Полагаме извънредно големи грижи да се защитим от Галактиката, ала не и от човешките същества в нея. Охотно ще дадем на хората онова, което сме открили. А те, колкото и да са разпръснати, ще споделят с нас онова, с което разполагат. Затова никак не е чудно, че сме заимствали част от техния материализъм, който сам по себе си не е нещо лошо — защото ако те не разсъждаваха от материалистична гледна точка, ако те не се бяха стремили с всички сили да подобрят условията си на живот, щяха да бъдат и сега порода бозайници, споделящи родната си планета с многото други видове бозайници. А в този случай не би имало нито работи, нито Ватикан.

Ако това е истина, мислеше си кардиналът, тогава в нашите материалистични възгледи не е заложен грях, както твърдят теолозите — освен ако първородният грях, за който сме слушали толкова много, наистина не е бил проява на същия този материализъм. Но той не би могъл да бъде, защото ако нашите братя, хората, не бяха опитали да подобрят условията си на живот, никога не биха развили такива мисловни способности, необходими за създаване на великата религия, от която всички се възхищаваме. Те още щяха да боготворят — а можеше да не правят дори и това — някакъв глупав дух, вселил се в неугледна грамада от кал и пръчки. Щяха да клечат в пещерите си, обзети от безсмислен страх от тъмнината, в очакване на лоши поличби.

Нашите братя, хората, многократно са се спъвали по пътя си, този дълъг, три милиона годишен път, по който са крачели страхливо и

несигурно. Ние тук продължаваме напред и също се спъваме, вдигаме врява както тях и изпитваме същата несигурност повече от хиляда години. Ако, на този етап от нашето начинание, се случи да се препънем особено лошо и допуснем огромна грешка, просто ще преживеем за пръв път онова, което те са преживявали много пъти преди нас. И ние, както тях, вероятно ще се възстановим след това.

Задачата, която стои пред нас, за чието изпълнение трябва да работим с всички сили и да вярваме в успеха, е оцеляването на Ватикана. Трябва да бъдем сигурни, че институцията, която изградихме, ще просъществува. Тогава дори и да се препънем, ще можем да съберем сили и ще продължим непоколебимо напред към своята цел.

Осъзнавам, че много хора във Ватикана и в Края на Нищото се отнасят с известно презрение към склонността на роботите да разглеждат всичко в далечна перспектива, да приемат един век като миг, а хиляда години за незначителен период. Но това пилеене на време (както го наричат те) е оправдано, ако ни помогне да съберем силите си и да продължим напред.

Кардиналът се спря. Вдигна глава и се взря на изток, където меко проблясваше Млечния Път — така далечен сега за него. И все пак Теодосий беше свързан много тясно с тази Галактика, защото тя беше родният дом на човека.

Бяха му казвали, че някъде там, в онези обрасли с гори планини на изток, над хижата на Декър, имало място, посещавано често от един представител на Старите. Може би онзи, който им бе докарал мъртвия Декър. Може би същият, който бе бдял над Декър. Защо един от Старите, зачуди се кардиналът, е трябвало да бди тъкмо над Декър?

Може би, каза си Теодосий, единственото почтено нещо сега е някой от Ватикана, може би самият той, да отиде и да разговаря със Стария, който живееше в близост до хижата на Декър. Учтивостта изискваше поне да върне на визитата.

49.

— През цялото ли време беше в света на уравненията — обърна се Джил към Шептящия.

— Да. Изпратих те дотук, но не останах с теб. Върнах се и разговарях с тях.

— Значи можеш да разговаряш с тях? Знам, че когато бях там, ти беше в състояние...

— Мога да разговарям с тях — потвърди Шептящия.

— Можеш ли да ни кажеш какви са те?

— Те са древни философи.

— Това ми звучи познато — каза Тенисън. — На Земята е имало много философи. Предполагам, че има и днес и винаги ми се е струвало, че повечето от тях са достолепни мъдреци, които говорят бавно, уповат се на своята мъдрост и никога не позволяват на човек да я пренебрегне.

— Те са непотребни философи — каза Шептящия.

— Какво искаш да кажеш с това непотребни?

— Ами прекалено стари са, за да бъдат потребни някому. Изостанали са от времето си. Мърморят на брадите си. Нямаат приятели, движат се в ограничен кръг и в малко пространство. Прекарват цялото си време, играейки на различни игри.

— Като онези чудаци на Старата земя, които играели на дама и мятали конски подкови...

— Не, въобще не са такива. Занимават се с по-различни задачи и предлагат решения за тях. Понякога това им отнема много време, защото задачите никак не са лесни.

— Задачи ли? — възкликна Джил. — Казваш, че им поставят задачи за решаване, а същевременно твърдиш, че не са потребни никому.

— Никой не ги задължава да правят нещо. Те измислят задачите за себе си. Хипотетични задачи. Такива, каквито никой не би си губил

времето да решава. Задачи от сферата на етиката, морала или някоя друга област. Опитаха да ми ги обяснят, но...

— Значи всички тези уравнения и диаграми са наистина задачи, а не просто разговор?

— Да — отговори Шептящия. — Може да има и обикновен разговор понякога, но повечето са задачи. Всъщност не изпитват нужда да говорят. Общуват единствено помежду си. Познават се толкова добре, че...

— Чакай — прекъсна го Тенисън. — Може би тези същества са се оттеглили от активна дейност, излезли са в пенсия. Знаеш ли какво означава това?

— Не съм много сигурен.

— Когато някой човек е работил по-голямата част от живота си, той се оттегля от активна трудова дейност. Не е необходимо повече да работи. Вече разполага с време за себе си и може да прави каквото желае.

— Да, точно така беше при тях — отвърна Шептящия.

— Значи сме намерили старчески дом. Група: дядковци, които си прекарват приятно времето.

— Не е съвсем така. Имат много интелектуални задачи, затова работят така упорито. Най-големият източник на скръб при тях е, че отговорите на задачите, върху които си блъскат мозъците, не се получават веднага. Задачите не са функционални, не предполагат реална дейност. А те жадуват именно за това — за истинска работата, ала не им позволяват да я вършат.

— А къде са останалите от тях? Онези, които не са се оттеглили от активна дейност?

— Някъде на друго място. Дали е близо, или далеч, не мога да кажа.

— Ами онези, пенсионираните, с които говори ти — те също ли имат задължения? И могат ли да мислят? Имат ли някакви способности?

— Препратиха ме на едно място — отговори Шептящия. — Не зная кое беше то. Не ми обясниха разположението му, нито ми дадоха някакви координати. Попаднах сред някакво магнитно поле, танцувах с йони, докоснах се до звезда — червено джудже в дъното на мрака.

— Наистина ли те изпратиха там? Не само ти го показаха, а изпратиха атомите ти на това място?

— Да, изпратиха атомите ми.

— Защо? — попита Джил.

— Защото знаеха, че го искам. Прочетоха желанията ми. Или просто искаха да ми покажат възможностите си. Но не беше така, защото ме накараха да разбера, че това е само малка част от всичко, което умеят. Проявиха любезност към мен, защото знаеха какво искам. Разговарях с тях за Рая.

— За Рая ли?

— Но вие искате да стигнете до Рая, нали? Или съм сгрешил?

— Не, не грешиш — каза му Тенисън. — Но нямаме никакви координати, никакви сведения...

— Трябва да разговаряте с мен още веднъж за Рая, да ми го покажете в умовете си. Кажете ми всичко, каквото знаете за него.

— А после?

— Аз ще говоря с тях още веднъж. Ще им кажа колко отчаяно искате да отидете там. И че го заслужавате. Зная, че ще се опитат да ви помогнат. За тях това ще бъде истинска работа, не просто онези задачи, с които си убиват времето. Те ще се зарадват на това. Уравнения ще проблясват, ще се появят нови диаграми, те ще прегледат всичката информация, с която разполагат, ще преровят паметта си...

— Но дори и да намерят Рая, дори и да открият къде е разположен, биха ли могли да ни заведат там?

— Те ме изпратиха и на още много места — отвърна Шептящия.
— Сигурно ще могат да изпратят и вас.

50.

Призори Мери умря. Изпитата старица изглеждаше по-крехка и безплътна в смъртта си, отколкото приживе, сякаш смъртта бе изпила тялото ѝ.

Тенисън стоеше край леглото и я гледаше — тялото ѝ едва се очертаваше под чаршафа. Както и преди, когато му се случваше да загуби пациент, той изпитваше смътно чувство на вина — не остро изразено, а неясен въпрос към себе си дали не би могъл да изпълни по-добре задълженията си на лекар. Беше склонен да се обвини, че не се е справил. Първият път бе спасил живота ѝ — беше сигурен в това. Но смъртоносният удар беше нанесен пред дверите на Рая, когато черният злодей я бе прогонил, размахвайки вдигнат показалец срещу нея. След това Мери бе загубила желание да живее, бе престанала да се бори за живота си, по своя воля бе избрала смъртта и тихо я бе приела.

Медицинската сестра докосна Тенисън по рамото.

— Съжалявам, докторе... — Сестрата, помисли си той, разбира какво изпитвам. — Никой не би могъл да направи нищо повече за нея.

Тенисън се извърна и си тръгна.

Екюър чакаше отвън. Той стана от стола и Тенисън му кимна.

— Всичко свърши.

— Тя беше най-добрата от всички — въздъхна Екюър. — Най-добрият Изследовател, когото познавам. Отвън чака голяма тълпа. Трябва да отида да им кажа.

— Ще дойда с теб — рече той.

— Странно е — подхвана Екюър. — Мери не само беше добър Изследовател. Тя беше набожна и отдадена на работата си. Дълбоко вярваше в Програмата. Беше ѝ посветила живота си. При все това именно тя ознаменува края ѝ.

— Чул ли си нещо? Достигна ли до теб някаква новина?

Екюър поклати глава.

— Може и да не стане по този начин. Всичко ще протече гладко и тихо. Без сътресения. Просто бавно ще ни потискат, потискат...

Безшумно ще въведат в процедурата нови правила, ще съкратят изследванията. Един ден, без да осъзнаваме какво се е случило, ще разберем, че сме свършени и няма какво повече да правим.

— Какво ще предприемеш ти, Пол?

— Ще остана тук. Няма къде другаде да отида. За мен ще се погрижат. Ватикана със сигурност ще го стори. Поне толкова ми дължат. За Изследователите също ще се погрижат. Ще влачим жалкото си съществуване тук и когато последният от нас си отиде, това ще бъде краят.

— Не бих бил така сигурен, ако съм на твое място — възрази Тенисън. За миг се поколеба дали да му съобщи за онова, което бе казал Шептящия, за да му даде последна, макар и слаба надежда.

— Знаеш ли нещо? — попита Екюър.

— Не, наистина нищо.

Нямаше защо да му казва, помисли си Тенисън. В най-добрия случай надеждата бе съвсем нищожна — почти никаква. Онова, което бе предложил Шептящия, изглеждаше невъзможно. Погледнато от страни, дори изглеждаше пресилено. Невъзможно е, повтори си Тенисън, съществата от света на уравненията да търсят и да открият — буквално без никаква информация — мястото, което Мери наричаше Рай. Рая може да бъде навсякъде. В някоя далечна галактика. В някоя друга вселена. Макар че ако човек се замисли, вероятно не бе чак толкова далеч. Декър бе сметнал, че знае къде е Рая. От думите му се подразбираше, че е бил там, или много близо до него. Макар че това, напомни си Тенисън, бе много несигурно предположение. Декър не бе споменавал нищо конкретно, а сега вече никога нямаше да може да го стори.

Екюър стоеше до вратата и още я държеше отворена за него. Малкото площадче пред клиниката чернееше от хора. Броят им бе внушителен още когато Тенисън пристигна. Сега бяха придошли още. Мълчаха. Не се чуваше дори тих, монотонен шепот, както обикновено става, когато се събере множество.

Екюър пристъпи напред. Тълпата впери очи в него. Те знаят какво ще им каже, помисли си Тенисън, ала ще чакат, докато го изрече гласно. И хората, и роботите безмълвно щяха да чакат новината, че Мери е мъртва и най-накрая вече имат светица.

Екюър заговори плавно, без да повишава глас:

— Мери предаде Богу дух — изрече той и тълпата затаи дъх. — Преди няколко минути. Смъртта ѝ беше лека, върху устните ѝ изплува усмивка. Нищо повече не можеше да бъде направено, за да я спасим.

Тълпата въздъхна като многоусто чудовище. Беше ли това въздишка на облекчение, зачуди се Тенисън. Краят на очакването.

След това някой гръмовно поде тържествена молитва. Гласът принадлежеше по-скоро на човек, отколкото на робот. Останалите се присъединиха към него и хорът от молитвени вопли отекна навсякъде из Ватикана. Мнозина коленичиха и започнаха, други останаха прави, а миг по-късно камбаните на базиликата забиха на умряло. Величествен погребален звън.

Екюър се върна при Тенисън и двамата отново заговориха.

— Няма ли да останеш при тях? — попита Тенисън. — Не обръщай внимание на езичник като мен.

— Аз не съм... — започна Екюър, ала замълча. След малко продължи: — Ако Мери можеше да узнае отнякъде за всичко това, щеше много да ѝ хареса. Тя беше толкова набожна. Редовно ходеше на литургия, прекарваше цели часове коленичила, изричайки молитвите си. Не за да си придава благопристоен вид, не за да привлича вниманието с драматизъм, а защото религията беше смисълът на нейния живот.

Това вероятно обяснява факта, помисли си Тенисън, че именно тя бе намерила Рая. Но той не изрече гласно мисълта си.

Известно време вървяха, без да говорят. После Екюър попита:

— Как се чувстваш?

— Тъжно ми е — отвърна Тенисън.

— Не трябва да изпитваш вина.

— Да, изпитвам вина. Лекарят винаги я чувства, това е вътрешно наказание, цената, която плаща за привилегията да бъде лечител на другите. Ще ми мине.

— Трябва да се погрижа за нещо. Какво ще кажеш, ако се разделим?

— О, не се притеснявай, ще се разходя — отвърна Тенисън. — Така ще се чувствам по-добре.

Да, наистина можеше да стори така. Джил беше отишла отново в библиотеката. Каза му, че работата ще ангажира ума ѝ. Предпочитала да се натовари максимално. Тенисън не искаше да се прибира в

апартамента, защото без нея щеше да му изглежда пуст до болка. Разходката наистина щеше да го разсее и успокои.

Ала не се получи точно така, както бе очаквал. В гърдите му продължи да тлее смътно безпокойство. Пък и непрекъснатият, погребален звън на камбаните в базиликата го депресираше допълнително.

Вървеше вече петнадесет минути, когато осъзна, че е поел по пътеката към хижата на Декър. Спря наскред път, обърна се и тръгна обратно. Не можеше да отиде в хижата на Декър, просто не можеше! Трябваше да измине доста време, за да посети отново това място.

Стигна разклонението и пое по пътеката, която водеше до едно възвишение, където той обичаше да отсяда, за да наблюдава грандиозния спектакъл на сенките, родени в пазвата на планините. Далечният погребален звън на камбаните го съпроводи.

Тенисън седна на малък камък, където присядаше винаги и се взря в далечината. Слънцето бе достигнало зенита си, склоновете изглеждаха бледосини, изпъстрени с по-тъмните петна на горите, които се катереха по тях, а снежнобелите върхове отразяваха блясъка на слънцето. Те се променят, помисли си той, цветовете се променят, движат се. След час нямаше да бъдат същите. Променят се, но се запазват в друг нюанс. Дано винаги да можем да им се радваме. Ако някой ден планините изчезнат и се превърнат в гладка равнина, формите на живот, които ще останат, ще прекосяват равнината и въобще няма да подозират, че тук са се издигали планини и светлината си е играла с мрака на цветовете по снагата им.

Нищо, помисли си той, не остава същото.

Ние се стремим към знания. Задъхвайки се, отчаяно стискаме в длани, онова, което сме уловили. Непрекъснато работим, за да се доберем до окончателния отговор, или може би до множеството окончателни отговори, които се оказват неокончателни и просто водят до някой друг факт или фактор, който също няма да бъде окончателен. И въпреки всичко, продължаваме да опитваме, не можем да се откажем, защото като разум ни е отредено да бъдем вечно неспокойно и търсеци.

Той разпери ръце пред себе си и ги погледна, променяйки ъгъла, като че бяха част от него, която никога по-рано не беше виждал. Едно изпълнено с обич докосване на тези пръсти, което не беше нищо

повече от докосване, и туморът изчезна от лицето на Джил. Не можеше да има никакво съмнение, каза си той, фактът просто не подлежеше на обсъждане. Грозният, разраснал се тумор беше върху бузата ѝ, когато я погали. С милувката той бе изчезнал. Спонтанно излекуване? Не, невъзможно. Спонтанното излекуване не протичаше по такъв начин. За него бе необходимо поне мъничко време, а при Джил то стана почти мигновено.

Някакво свръхумение, казаха си двамата, може би, без да вярват на онова, което изричах. Просто им бе необходимо да кажат нещо. Това невероятно умение му бе дар от съществата в света на уравненията, дар, направен от един свят на друг.

Тенисън продължаваше да се вира в ръцете си. Струваше му се, че въобще не са по-различни от по-рано. Потърси вътре в себе си някаква разлика от преди, но не успя да открие нищо.

Възможно ли бе, питаше се той, всичките скрити, а може би еволюционно натрупвани през хилядолетията таланти, да съзряват в човешката раса и да се проявят точно в деня, когато най-много имаме нужда от тях? Съществуваха древни свидетелства за такива мистични излекувания чрез докосване с длан. Мнозина предявяваха претенции, че са изцелявали по този начин страдащи, ала никой от случаите не бе документиран. Същото беше положението и с Шептящия. Преди да дойде Декър в Края на Нищото, никой не е успявал да го види. А Декър не само го бе видял, ала и бе се оказал способен да разговаря с него. Но не е могъл да допусне Шептящия в ума си. И Джил, и той самият, можеха да правят това. Защо беше тази разлика между Декър и тях двамата? Нима бе възможно тя да отразява различни степени на скрити на един по-ранен етап заложи, които се развиват сега, но в различна степен при различните човешки същества? Или може би, когато човек притежава дадена способност, но не подозира това, той никога не полага усилие да я използва?

И все пак, в случая с тумора на Джил не се покриваше с никоя от двете възможности. Десетки пъти бе милвал със същата тази ръка бузата ѝ, но до деня, когато се върна от света на уравненията, туморът бе оставал на мястото си, независимо от това колко често го бе докосвал. Разсъжденията до този момент бяха валидни само по отношение на Шептящия, но не можеха да обяснят случилото се с бузата на Джил. Особената способност или магия, или каквото я

нарече, беше новопридобита и съществуваше само едно-единствено място, където Тенисън би могъл да я придобие.

Той отново погледна ръцете си. Бяха си същите както през целия му досегашен живот. В тях нямаше и следа от някакво новопридобито качество или изменение.

Лекарят стана от камъка и пъхна ръцете си в джобовете на самото, за да не ги гледа. Камбаните на базиликата все още разнасяха погребалния си звън. Можеше да продължи разходката си, ала тя се бе оказала твърде гнетяща. Не му се ходеше никъде.

Реши да се върне в апартамента си. Джил нямаше да бъде там и щеше да се чувства самотен, но може би щеше да запълни времето си, приготвяйки вечеря, макар че за това беше още рано. Знаеше какво ще прави — щеше да се залови с едно особено ястие — мечта на всички човеугодници — което щеше да му отнеме много време, но щеше да му създаде работа, макар че накрая по всяка вероятност почти нямаше да може да се яде. Не, рече си той, хрумването не е добро. Искаше да зарадва Джил с готова вечеря на масата, а някаква си каша, която тя няма да хареса, не изглеждаше приятна изненада. Стори му се странно да готви. Хюбърт беше готвил досега, а Джил се присъединяваше от време на време да му помага.

Той зави по пътеката и изведнъж спря като истукан. Срещу него крачеше фигура в пурпурна одежда, препасана на кръста, с поли, закачени на пояса, за да не се влачат в прахта. Беше кардинал Теодосий, с алена шапчица на главата.

Тенисън се отдръпна от пътеката, за да му стори място, ала кардиналът се приближи и спря.

— Ваше Преосвещенство — обърна се към него Тенисън, — не знаех, че сте привърженик на разходките.

— Не съм — отвърна Теодосий. — Макар и да чувам, че вие сте.

— Да, така е. Може би някога трябва да повървим заедно. За мен това ще бъде приятно изживяване. Надявам, че ще бъде същото и за вас. Можете да видите толкова много неща, за които да говорим.

— Красота? — въпросително изрече кардиналът. — Красотата на природата?

— Тъкмо това имах предвид. Красотата на далечните планини и на цветята, които цъфтят край пътя.

— Красотата е за вашите очи, но не и за моите — отвърна кардиналът. — Когато хората създали нас, роботите, са ни лишили от определени способности, една от които е възможността да оценяваме красотата. За мен съществуват други видове красота. Красотата на логиката, на великолепните абстракции, за които можем да мислим с часове.

— Това е прекалено лошо. Пропускате толкова много, щом сте лишени от способността да се радвате на физическата красота.

— Вие също, защото ви липсва нашата способност.

— Съжалявам, Ваше Преосвещенство, не исках да ви обидя.

— Всичко е наред — отвърна Теодосий. — Не съм се обидил. Всъщност, чувствам се прекалено добре, за да се обидя от каквото и да било. Тази разходка е голямо приключение за мен. Не мога да си спомня някога да съм се намирал така далеч от Ватикана. Но уверявам ви, това е не просто екскурзия, за да запълня времето си. Тръгнал съм да намеря някой от Старите.

— От Старите ли? Но защо?

— Защото ми изглеждат добри съседи, които сме пренебрегвали прекалено дълго и е твърде вероятно да сме изградили представите си за тях въз основа на клевети. Разбрах, че мога да намеря един от тях в хълмовете зад хижата на Декър. Чували ли сте нещо за това?

— Декър никога не е споменавал каквото и да било по този повод — отговори Тенисън. — Сигурен ли сте?

— Така се говори от години. Един от Старите ни наблюдава от хълмовете над неговата хижа.

— Ако старите са ви наблюдавали през всичките тези хиляда години, сигурно знаят доста неща за вас. Искам да кажа, за Ватикана.

— Много повече — додаде кардиналът, — отколкото подозираме. Е, аз трябва да тръгна. Може би ще бъде трудно да намеря Стария. Отбийте се да ме видите в близките дни. Може да си поговорим приятно.

— Благодаря — отвърна Тенисън. — Непременно ще дойда.

Тенисън остана на пътеката, взирайки се в кардинала, докато той изчезна от погледа му зад възвишението. После се обърна и пое към Ватикана.

Стигна до апартамента и понечи да влезе, ала нещо го накара да се отдръпне. Изпита нежелание да влезе вътре. В стаите го очакваха

само пустота и самота. Ядоса се на себе си заради малодушието си, посегна, завъртя топката и влезе.

Ала вътре не го очакваха нито пустота, нито самота. Огънят буйно пламтеше. Джил тъкмо се надигна от канапето да го посрещне. Той се втурна тичешком през стаята, грабна я в обятията си и я притисна към себе си.

— Така се радвам, че си тук — тихо прошепна Тенисън. — Боях се, че няма да си вкъщи.

Джил леко го отблъсна от себе си.

— Не само аз съм тук — обяви тя. — И Шептящия се прибра.

Тенисън бързо огледа стаята, но не откри никаква следа от него.

— Не го виждам.

— Той е в ума ми — обясни тя. — Иска да влезе и в твоя. Дошъл е отново да ни заведе в света на уравненията.

— В Рая?!

— Да, Джейсън! Съществата от света на уравненията знаят пътя към Рая и могат да ни отведат там.

51.

Късно през деня Теодосий намери Стария.

Той се приближи и зачака да го забележи. Стария не даваше никакви признаци за това. Накрая Теодосий заговори:

— Дойдох да ви посетя.

Стария започна да издава трептящ, подобен на биене върху тъпан, звук и след известно време сред вибрациите се оформиха следните думи:

— Добре дошли. Струва ми се, че ви познавам. Вие май стояхте на стълбите, когато донесох Декър?

— Да. Аз съм Инок, кардинал Теодосий.

— О, вие сте онзи кардинал! Чувал съм за вас. Кажете ми, онова органично същество, което стоеше на стъпалата редом с вас, не беше ли Тенисън?

— Да, Тенисън, приятел на Декър.

— Знам това — каза Стария.

— Споменахте, че сте чували за мен. Познавате ли много от нас? Или, да се изразя по друг начин, чували ли сте за нас?

— Не познавам никого — отвърна Стария. — Просто ви наблюдавам.

В началото Стария като че говореше с усилие, но Теодосий забеляза, че след няколко изречения, започна да се изразява с много по-голяма лекота.

— Боя се, че се държахме не както подобава на добри съседни — отбеляза кардиналът. — Моля да ни извините. Това посещение трябваше да бъде направено преди векове.

— Вие се плашихте от нас — изрече Стария. — Бояхте се много, а ние не направихме нищо, за да разсеем вашия страх. Плашихте се от измислиците, родени във въображението ви, а не заради нещо, което сме сторили. Не разсеяхме страха ви, защото истинската ни грижа сте не вие, а планетата. Разглеждаме ви само като временна фаза на живот

върху повърхността ѝ. Загрижеността ни за вас е свързана единствено с начина, по който се отнасяте към планетата.

— Смятам, че сме се отнасяли към нея твърде добре — намеси се кардиналът.

— Да, така е, и затова сме ви благодарни. Може би ви дължим повече от благодарност. В известна степен може би сме длъжни да ви помогнем. Познавате ли един от Прахообразните?

— От Прахообразните?

— Декър го наричаше Шептящия. Може би го познавате под това име.

— Никога не съм чувал за него — отговори Теодосий.

— Някога на планетата имаше много Прахообразни, но те я напуснаха и изоставиха един от своите. Той беше най-малкият, истинско джудже.

— И този недорасъл Прахообразен е Шептящия на Декър?

— Точно така. Но сега дребосъчето, което бе изоставено от останалите Прахообразни, започва да се развива по многообещаващ начин. Ние се гордеем с него.

— Бих искал да се запознаем — рече кардиналът. — Чудя се защо ли не съм ги срещал досега. Нито пък съм чувал някой да споменава за него.

— Не можете да се запознаете с него сега. Замина на пътешествие с Джил и Тенисън. Тръгнаха заедно да намерят Рая.

Теодосий възкликна недоумяващо:

— Рая! Рая ли казахте?

— Чували ли сте за този Рай? Означава ли той нещо за вас?

— Той означава много, много за нас! Можете ли да ми кажете какво представлява той?

— Мога само да ви кажа, че тримата заминаха да го търсят. Те получават помощ от едни създания, наречени същества от света на уравненията. Същества, които Изследователите откриха преди много години.

— Изненадвате ме колко много знаете за нас и дейността ни.

— Нашата загриженост за планетата — обясни Стария, — изисква да бъдем частично информирани за това.

— И за Р-Рая? — изрече Теодосий, заеквайки леко.

— Точно така, и за Рая — отвърна Стария.

Кардиналът не можеше повече да остане тук. Рязко се обърна и се втурна надолу по хълма, като с мъка си проправяше път през ниските храсталаци. Пурпурната му одежда се закачаше по клоните и по време на главоломния му спринт се разкъса буквално на парчета.

В подножието на един хълм той стигна до плитка клисура, покрита с огромни плоски късове скали, които с течение на годините се бяха откъсвали от околните хълмове. Бистро ручейче игриво се провираше долу в камънака.

Тук Инок, кардинал Теодосий, падна на колене. Преплете пръстите на ръцете си и ги допря до гърдите си. Наведе глава и докосна с чело вплетените една в друга длани.

— Всемогъщи Боже — помоли се той, — нека пътешествието им завърши благополучно!

52.

Всичко си беше същото, както го помнеше — граховозеленият килим на повърхността се простираше към далечния хоризонт и докосваше бледолилавия плитък небосвод. И кубовете бяха там, съвсем същите...

И все пак нещо се бе променило в сравнение с миналия път и разликата не беше нито в мястото, където се намираше, нито в кубовете — самият той беше различен. Не беше сам. В него имаше някой друг или по-скоро някакви други същества.

При първото си пътуване в света на уравненията бе чувствал Шептящия само отчасти. През по-голямата част от времето въобще не го бе усещал. Може би беше твърде уплашен, за да долавя присъствието му, или пък бе съсредоточил вниманието си другаде. Ала сега го усещаше, долавяше мекото, почти вълшебно докосване. Но това не беше Шептящия — беше някой друг, когото Тенисън чувстваше по-близо до себе си.

— Джейсън — изрече Джил, говорейки като част от самия него — двамата бяха неразделни, сякаш умовете им се бяха слели в един общ ум, а телата им — в едно общо тяло. — Джейсън, аз съм тук.

Беше изпитал подобно усещане в онази нощ, когато двамата разкриха умовете си, за да може Шептящия да се присъедини към тях — така щяха да тъжат заедно за мъртвия приятел. Тогава бе почувствал как умовете им се сливат в един, но ефектът беше смекчен и помрачен от острия, болезнен спомен за Декър. Сега чувства всичко с пълна сила. Той и Джил бяха заедно както никога по-рано, много по-близо един до друг, отколкото когато телата им се съединяваха с любов.

— Обичам те, Джейсън — прошепна тя. — Сега няма нужда да говоря за това. Ти знаеш колко те обичам.

И беше права, тя винаги беше права. Не беше нужно да му казва, нито той да казва на нея, защото бяха заедно и знаеха какво става в ума на другия.

Пет отделни куба се намираха недалеч от тях. Останалите се бяха отдръпнали и образуваха широк кръг, сред който се изправяха първите пет.

— Тези — намеси се Шептящия, — ще бъдат нашите водачи.

Сред петте, Тенисън забеляза своя стар приятел — тъмнолилавия куб, чиито уравнения и диаграми блестяха в крещящо оранжево. Тук беше и яркорозовия, чиито уравнения бяха изцяло зелени, и онзи с неповторимо сивия цвят, който имаше бакъренокафяви пръски и лимоненожълти уравнения. Четвъртият беше розово-червено създание. Неговите уравнения бяха тъмнолилави, а диаграмите яркожълти.

— Този, последният, е моят — обади се Джил.

Петият беше отровназелен зелен. И уравненията, и диаграмите му бяха обагрени в мрачно златистокафяво.

— Защо са така сигурни? — обърна се Тенисън към Шептящия.
— Сигурен ли си, че знаят къде е Рая?

— Те не познават това място под името „Рай“. Наричат го другояче. В някакъв далечен сектор на Галактиката има някакво място — непознато за нас, но много известно.

— Тъкмо това известно място ли е Рая?

— Почти сигурни са, че е — отвърна Шептящия. — Там се издигат блестящи кули, шум, който вие наричате музика, и стръмни стъпала, които водят до кулите.

Придвижваха се към петте куба. Междувременно кубовете също се движеха и когато Джил и Тенисън стигнаха съвсем близо до тях, те се разпръснаха на всички страни. Около Джил и Тенисън се образува кръг, в чиито център стояха те.

Розово-червеният куб бе обърнат към тях. Сега те се намираха в близост до него, той изтри уравнението, което показваше, и започна да го заменя с друго — съвсем бавно, за да може да бъде прочетено дори от човек, незапознат с този вид общуване.

— Ние ви посрещаме с „Добре дошли“ — гласеше уравнението.
— Готови ли сте за съвместното ни рисковано дело?

— Шептящи! — извика Тенисън. — Шептящи!

Никой не му отговори. Пък и от това нямаше смисъл, защото беше съвсем ясно, че не те разчитаха уравнението, а Шептящия. И защото беше свързан с тях, те също го разбираха.

— Вие няма да правите нищо — продължаваше плавно уравнението. — Просто ще останете на местата си. Няма да предприемате нищо. Разбрахте ли?

— Разбираме — отвърна Шептящия и когато изрече тази дума, отговорът, който беше дал, се появи във вид на малко, просто уравнение върху повърхността на розово-червения куб. Сякаш се изписа там, помисли си Джил, за да научат всички останали кубове какъв отговор е дал Шептящия.

Пълна глупост, каза си Тенисън, ала тъкмо тази мисъл премина през съзнанието му и Джил, и Шептящия, връхлетяха върху него, заглушавайки ума му, така че той повече не можеше да мисли. Те потиснаха цинизма и съмненията, които се бяха появили у него.

Сега върху розовата „черна дъска“ бавно се появяваше ново уравнение и Тенисън улови само началото от превода на Шептящия.

В следващия миг се озоваха в Рая.

Озоваха се на някакъв централен площад. Навсякъде около тях се издигаха кули. От кулите до тях долиташе божествена музика, която ги обгърна, и целият свят зазвуча в симфония. Паважът на площада беше златен или поне имаше златист цвят, кулите — бляскаво бели, тъй блестящи и толкова бели, сякаш бяха окъпани от светлина, бликаща вътре в тях. Мястото излъчваше святост, вдъхваше им чувството, че всичко наоколо е очистено от грехове.

Тенисън поклати глава. Нещо не беше наред. Да, наистина стаяха в центъра на площада, музиката изпълваше цялото пространство, кулите бяха бели и блестящи, ала тук нямаше никой. От едната страна стояха петте същества от света на уравненията и Шептящия — малка сфера от бляскав прах, ала не се появяваше никой друг. Всичко беше празно. Те стояха напълно сами. Рая, както по всичко личеше, не бе обитаван от никой.

— Какво става? — попита Джил. Тя бавно се отдалечи, разглеждайки площада. — Нещо не е наред, нали? На първо място, тук няма никой.

— На второ — додаде Тенисън, — няма никакви врати в сградите. Нищо тук не ми прилича на онова, което ние бихме нарекли „врата“. Виждат се само дупки — кръгли дупки. Миши дупки. На около три метра над улицата.

Наистина беше така, убеди се Джил. Нямаше и бойници. По цялата огромна височина на кулите не се виждаше нито една.

— Няма и бойници — отбеляза тя. — Човек очаква да ги има, щом са кули. Е, може и прозорци.

По площада се завъртя вихрушка и Тенисън потрепери.

Той забеляза между кулите нещо, наподобяващо тесни улици. Сигурно сме в центъра на града, помисли си той, ако това въобще е град. Погледна към кулите и разбра, че те са много по-високи, отколкото бе помислил отначало. Забиваха се право в синия небосвод и блясъкът им се губеше сред бездънното синьо небе. Отначало той бе помислил, че има множество сгради, всяка от които поддържа отделна кула, но сега бе на мнение, че е напълно възможно една-единствена огромна постройка да заобикаля целия площад, където се намираха, а кулите да се издигат пропорционално и симетрично по протежение на стената ѝ. Онова, което бе приел за тесни улици между отделните сгради, вероятно бяха тунели, издълбани на нивото на улицата в монолитната сграда.

Постройката (или постройките) бяха безукорно бели и материалът, от който бяха изградени, не приличаше на камък. По-скоро наподобяваше лед от замръзнала, възможно най-чиста вода, лед, в който нямаше шупли, нито никакви други дефекти. Но това е невъзможно, каза си Тенисън. Тази гигантска постройка не можеше да бъде от камък, ала не можеше да бъде и от лед.

През цялото време над тях се лееше музика, която ги обгръщаше, просмукваше се в тях — беше неописуемо! Тя караше човека да я усеща като нещо повече от хармонични звуци — творение, възвишено до степен, недостижима за никой композитор в историята на човечеството.

— Мястото не е така празно, както изглежда. Тук кипи от живот — заговори Шептящия.

И сякаш получило сигнал, първото живо същество се появи.

През една от тесните улици (или тунели) се провря масивна глава. Беше глава на червей. Лицевата ѝ страна беше сплескана и покрита с хитинова обвивка — дебела, тежка черупка, която покриваше цялата предна част на главата. От двете ѝ страни гледаха две огромни очи, съставени от множество фасети. Върху главата стърчаха пипала. Тя беше огромна. Тенисън, загубил способността да

говори от отвращение, прецени, че краят на главата се издига на повече от шест метра над равнището на улицата.

Червеят започна да излиза — продължаваше и продължаваше да се измъква напред, като дългото, тлъсто тяло се приплъзваше зад скритата под костната обвивка глава. След като значителна част от туловището се изхлузи навън, червеят започна да издига предния си край високо над улицата. Слабите, разчленени на няколко участъци крака, се бяха прибрали, за да позволят на тялото да се промъкне през тунела. Сега те започнаха да се изправят и туловището стана с почти метър по-високо, отколкото преди.

Когато по-голямата част от червея се озова на свобода, той се извърна към онези, които стояха на площада. Тенисън и Джил започнаха бавно да отстъпват назад, ала петте същества от света на уравненията не помръдваха от местата си. Плоскостите, които те използваша като „черни дъски“, бяха замъглени от бляскавите цветове на мятащите се във всички посоки уравнения.

Накрая целият червей се измъкна от тунела. Беше дълъг най-малко девет метра, изправен високо, здраво заел позиция на застаналите плътно един до друг крака.

Чудовището смени посоката си на движение, зави назад, към бялата гигантска постройка. Движенията му изглеждаха решителни и целеустремени. То не даде никакъв признак, че е забелязало онези, които стояха на площада.

Тенисън въздъхна с облекчение.

— Хайде да разгледаме наоколо — предложи той. — Трябва да видим колкото е възможно повече.

Ала нямаше какво толкова за гледане. Тесните улици наистина се оказаха тунели, разположени на равни интервали по протежение на цялата сграда, която представляваше една-единствена постройка, а не няколко, съединени помежду си, отделни сгради. Но тунелите бяха затворени. Вътре в тях, на около десетина метра от отвора, имаше залостени врати. Вратите не бяха бели, а сини. Те плътно пасваха към повърхността на тунелите, вклинявайки се в заоблените им стени. Изглеждаше невъзможно да бъдат отворени. Джил и Тенисън настойчиво заблъскаха няколко от тях, ала не успяха да ги помръднат. На два пъти им се стори, че вратите поддават, но това беше всичко.

— Тези врати се отварят с притискане — каза Тенисън. — Почти съм сигурен в това. Блъсни някоя от тях достатъчно силно, и тя ще се отвори. Ала ние няма да успеем.

— Червеят мина през тази врата — отбеляза Джил.

— Той сигурно е много по-силен от нас двамата. Вратите може би пропускат само червеите. Сигурно само те са достатъчно мощни да ги отварят.

— Почти сме сигурни — продължи Джил, — че това място не е Рая. Но нямаме никакви доказателства. Не можем просто да се върнем и да заявим, че това не е Рая. Преди да си отидем, трябва да намерим доказателства. Ех, да имах камера сега!

— Трябваше да сведем теглото до минимум — намеси се Шептящия. — Не знаехме на какво ще попаднем. Трябваше да пътуваме бързо и без никакъв багаж.

— Какво мислят нашите приятели от света на уравненията за това място? — попита Тенисън.

— Обзети са от крайно изумление.

— Ние също — призна Джил.

— Само фотографии или филми — прекъсна я Тенисън, — не биха могли да бъдат приемливо доказателство. Човек навсякъде може да заснеме разни неща. Трябва да измислим нещо по-убедително.

Направиха пълна обиколка на площада и не откриха нищо повече.

— Тук сме хванати като в капан — рече Джил. — Има само един изход навън — онези миши дупки, които използват червеите. Можем да накараме Шептящия да прелети от другата страна и да види какво има там. Трябва да има друга страна отатък.

— И съществата-уравнения могат да сторят това — добави Тенисън. — Те могат да летят във въздуха, но точно сега ненавиждам мисълта, че трябва да разделим силите си. Имам чувството, че трябва да останем заедно.

В далечния край на площада още един червей се подаде от тунела, издълбан в тази част на постройката, тръгна направо към тях, но ги заобиколи, за да стигне до една от многото миши дупки. Издигайки се над повърхността, чудовището се напъха в нея и изчезна.

— Не съм убедена, че бих желала да използвам една от онези дупки — измърмори Джил. — Изглежда, през тях преминават само

червеи.

— Струва ми се, че червеите проявяват съвсем слаб интерес към нас.

— Не и докато стоим тук. Може би ще се заинтересуват, ако се напъхаме вътре.

— Чудя се — заговори Тенисън, без да обръща внимание на онова, което беше казала тя, — Шептящи, можеш ли да помолиш някой от приятелите ни уравнения да се наведе мъничко. Така аз ще мога да се покатеря върху него. После той може да прелети с мен до една от онези дупки.

— Щом ти отиваш и аз отивам — заяви Джил. — Няма да остана тук сама.

— Всеки един от тях ще го направи с удоволствие — отвърна Шептящия. — Коя от мишите дупки имаш предвид?

— Която и да е — каза Тенисън. — Нямах да ги моля за това, но ние не можем да стигнем до дупките сами.

— Онази, която е точно зад теб, ще ти свърши ли работа?

— Да, прекрасно.

— Имам чувството — рече Джил, — че съвсем сме се побъркали.

Розово-червеният куб се беше приближил до стената точно под посочената миша дупка. Кубът започна да се разширява и да се сплесква, така че те вече можеха да се покатерят върху него.

— Аз ще те повдигна — обърна се Тенисън към Джил.

— Добре — съгласи се тя. — Надявам се, че няма да бъде така зле, както си го представям.

Тенисън я повдигна и Джил се покатери върху куба.

— Неприятно е. Направо ужасно! Нашият приятел прилича на планина от желе. Боя се, че ще потъна. Навсякъде е дяволски хлъзгаво.

Тенисън се засили и скочи, след което се озова с разперени ръце и крака върху потрепващата повърхност на куба. Джил му протегна ръка да стигне до нея. После седнаха един до друг, без да се отпускат, за да запазят равновесие. Кубът престана да се тресе и като че стана малко по-твърд, предлагайки им по-стабилна опора. Той започна бавно да се издига във въздуха — не полетя, а просто прие нормалната си форма, след като престана да се снишава.

Мишата дупка се намираще точно пред тях и Тенисън направи тромав скок в посока към нея. Приземи се на ръце и колене, после

бързо се обърна и подаде ръка на Джил, ала преди да ѝ предложи помощта си, тя се оказа край него, просната в цял ръст.

Двамата се изправиха и се огледаха наоколо. Мишата дупка представляваше тунел, ала по-къс, и в нея нямаше врата.

В края ѝ блестеше ярка светлина. Подът беше твърд под краката им и те започнаха да се придвижват към светлината. Джил хвърли поглед през рамо и видя, че петте същества-уравнения бяха навлезли в тунела след тях, а Шептящия блещукаше над първия куб.

Когато стигнаха другия край на тунела, разбраха, че подът е свързан с широк бял път, очевидно построен от същия материал както стените и кулите. Той се губеше в далечината, чезнейки в бляскавата светлина. Просто висеше във въздуха — над него се издигаха шеметни висини, а под него зееха бездни.

Грандиозен интериор. В наглед неограниченото пространство се издигаха подобни на колони фигури. Те пронизваха дълбоките пропасти и се насочваха към висините, като и бездните, и пространствата над тях, губеха очертания в далечината. И колоните бяха от същия бял материал, както цялата постройка, ала малко от белия цвят се виждаше сред ослепителния, френетичен блясък на светлините навсякъде около тях. Светлините не следваха определен модел и проблясването им не се подчиняваше на никакъв ритъм. Цветовете им извираха като илюминации.

Цялото това място, каза си Тенисън, е огромен карнавал, истинска феерия от танцуващи цветове, коледно дърво с пищна, претрупана украса, увеличена милион пъти.

— Виж! — каза Джил и го дръпна за ръката. — Един от нашите приятели червеите.

— Къде?

— Хей там. Върху една от онези колони. Гледай накъде ти соча.

Той извърна глава, ала му бе необходимо доста време докато различи какво му показва Джил. Накрая го съзря. Един от червеите стоеше плътно притиснат към една от колоните. Но той не използваше всичките си крака, за да се придържа към повърхността ѝ. По-голям брой от краиниците му бяха заети с, разнообразни дейности — може би с ремонтване на електрическите инсталации, лампите и всички други устройства, вградени в колоните.

— Служители по поддръжката на техниката — отбеляза Джил.
— Червеите-техници, това е то! Джейсън, тъкмо те поддържат всичко тук.

— В това има смисъл — отговори Тенисън.

— Хайде да се махаме оттук — предложи Джил. — От всички тия светлини ми се завива свят.

Спуснаха се надолу по белия път, макар че той вече не беше изцяло бял. Повърхността му проблясваше с множеството цветове на прожекторите.

Далеч напред съзряха отвора на друг тунел. Когато стигнаха до него, там ги очакваха четири конусовидни създания — съвсем черни, без никакво светло петънце по телата си, сякаш чернотата им всмукваше всичката светлина, без да я отразява. Конусите имаха широки основи и достигаха близо два метра височина, движеха се с лекота, без въобще да подсказват по някакъв начин за принципа, който правеше възможно такова движение.

В самото начало на тунела имаше платформа — също черна на цвят, поставена на колела.

Три от конусите застанаха в края ѝ и когато Джил, Тенисън и съществата-уравнения дойдоха на достатъчно близко разстояние, конусите без никакво суетене ги качиха на платформата — без никакви сигнали, без да издават звуци, просто леко и внимателно ги затикаха в тази посока. Когато Джил прекоси платформата и пожела отново да се върне на пътя, четвъртият конус се изпречи пред нея и накъдето и да се обърнеше Джил, конусообразното същество винаги се оказваше пред лицето ѝ.

— Предполагам, че искат да останем тук — обърна се тя към Тенисън.

Когато всички се качиха на платформата, конусите се разположиха в ъглите ѝ, после и конусите, и самата платформа, започнаха да се плъзгат из вътрешността на тунела, като очевидно именно конусообразните същества осигуряваха двигателната сила.

Платформата изскочи от тунела и се озова на огромно, открито пространство, където нямаше колони. Множество пътища — цяла триизмерна пътна система — се кръстосваха във всички посоки, разминаваха се на различни нива и се извиваха един над друг в естакади. Някои от пътищата бяха предназначени само за превозни

средства, по-голямата част от които бяха платформи, задвижвани чрез конусообразните същества, макар че от време на време преминаваха и други — някои с формата на бръмбари, други — подобни на летящи стрели без върхната си част. Част от пътищата изглежда бяха предназначени само за пешеходци. По тях пълзяха, подскачаха, пъплеха или вървяха най-разнообразни форми на живот. Докато ги гледаше, Тенисън си спомни за капитана на „ПЪТЕШЕСТВЕНИК“ и омразата му към всички извънземни форми на живот. Наблюдавайки някои от тях по улиците, предназначени за пешеходци, Тенисън си помисли, че би могъл да разбере чувствата на капитана. През живота си бе имал множество контакти с извънземни форми на живот, ала никога не бе виждал такива вдъхващи ужас същества, каквито сега се гърчеха пред очите му.

Покрай кръстопътищата се издигаха постройки с всякакви форми и размери. Всички те бяха оградени с малки дворчета. Сградите не бяха направени от същия материал както по-големите здания, те пъстрееха във всички цветове на дъгата. Сякаш гледам, помисли си Тенисън, макети на ваканционни селища, изложени на различни маси, само че масите са безредно разхвърляни наоколо, без никаква връзка помежду им.

Платформата направи остър завой, като едва не изтърси пътниците. Пое по друг път и почти мигновено след това навлезе в нов тунел. Когато излезе от него, вече се намираще, както се стори на пътешествениците, във вътрешността на една от по-големите сгради, които бяха видели по-рано. Платформата спря на място, което би могло да бъде паркинг, защото тук имаше множество паркирани превозни средства.

Джил и Тенисън слязоха от платформата, а съществата-уравнения я напуснаха летейки, умело насочвани от четирите конуса към една пътечка между колите.

Озоваха се в някаква стая. В далечния ѝ край се издигаше подиум, опрян до стената, а върху него бе поставено нещо, наподобяващо голям стъклен балон. Подиумът бе заобиколен от множество конуси. От единия му край седеше същество, подобно на копа сено. То имаше очи, надничачи през сеното, а около балона подскачаше напред-назад някаква твар, която приличаше на октопод. Всеки път, когато се приземеше на пода, октоподът издаваше плъокащ

звук, сякаш голямо парче черен дроб бе запрацано с все сила срещу твърда повърхност.

Конусите ги поведоха напред и пътешествениците се озоваха пред балона, после конусообразните се дръпнаха назад и изчезнаха.

Балонът беше не просто обикновен балон. В предната си част имаше вдлъбнатина, а в нея се долавяха чертите на някакво лице. И все пак човек не можеше да бъде сигурен дали ги вижда. За секунда лицето оставаше там, а в следващия миг се разтваряше в изникнали незнайно откъде валма дим.

Джил се задъха.

— Джейсън! Помниш ли онази записка — онази, която беше написал кардинал Теодосий? Която аз намерих в кошчето за боклук в тайния килер?

— Боже мой, да! — отвърна Тенисън. — Този балон е едно от съществата, описани от кардинала. „Лице, сякаш обвито в понесен от вятъра дим“, бе написал той.

От дима в балона долетя шум — стържещи, драскащи звуци. Шумът продължи известно време. След малко стана ясно, че балонът издава тези звуци, като се опитва да разговаря с тях.

— Не разбирам нито дума — прошепна Джил.

— Мъчи се да установи контакт — намеси се Шептящия. — Това е очевидно. Ала нещо не се получава.

— Като че ни крещи. Ядосан ли е балонът, Шептящи?

— Не мисля — отвърна Шептящия. — Не излъчва чувство, подобно на гняв.

Един от конусите избърза напред и се изправи пред балона. Балонът захвърли няколко скърцащи звуци срещу него, след което конусообразното създание се обърна и бързо изчезна. Балонът млъкна. Той все още гледаше пътешествениците и макар и понякога димът да скриваше лицето му, те усещаха, че той все още ги наблюдава.

— Смятам, макар че не съм напълно сигурен в това — заговори Шептящия, — че повика някого. Вероятно той ще бъде в състояние да превежда при разговора, който балонът желае да проведе с вас.

Балонът мълчеше. Конусите също — ако всъщност някога въобще бяха издавали някакъв звук. Чуваше се единствено острия шум на октопода, който продължаваше да подскача напред-назад. Очите на

съществото в единия край на подиума, което приличаше на копа сено, ги наблюдаваха, без да мигат.

В стаята владееше тишина, нарушавана от плъокането на октопода — черен дроб по пода. После прозвуча друг звук — шум от стъпки на двукрако човешко същество. В това не можеше да има никакво съмнение.

Тенисън се обърна по посока на шума.

Томас Декър се приближаваше с решителни крачки към тях.

53.

— Екюър, този път искам да бъдете съвсем откровен с мен — заговори кардинал Теодосий.

— Ваше Преосвещенство — възрази Екюър, — винаги съм бил откровен с вас.

— С което искате да кажете, че никога не сте ме лъгал? — продължи кардиналът. — Може би сте прав. Аз имам предвид, че невинаги сте ми казвали онова, което знаете. Скривали сте някои факти от мен. Например, защо никога не сте ми споменавали за Шептящия на Декър?

— Защото Шептящия никога не е бил предмет на разговорите ми с вас — заяви Екюър. — Освен това самият аз научих за него едва преди няколко дни.

— Но Тенисън е знаел. При това много време преди вас.

— Да, така е. Той беше приятел на Декър.

— Как се е свързал Тенисън с Шептящия?

— От това, което ми каза, разбрах, че Шептящия го е потърсил.

— Но ви е казал за това значително по-късно след самото събитие.

— Предполагам, че сте прав. Тенисън имаше чувството, че заради Декър не бива да споделя това нито с мен, нито с когото и да било. Каза ми за Шептящия, след като Декър беше убит.

— С изключение на тайната за Шептящия, вие и Тенисън бяхте много близки — имам предвид, че ви е казвал всичко.

— И аз споделям същото мнение.

— Случайно да ви е казвал, че възнамерява да отиде до Рая?

Екюър подскочи от мястото си. Взря се в кардинала, опитвайки се да разгадае израза му, ала кой бе в състояние да разгадае лицето на един робот? Накрая той отчаяно се отпусна в креслото си.

— Не — промълви той, — не ми е казвал. Нямах никаква представа.

— Е, случайно е поел в тази посока. Искам да кажа, че е тръгнал за Рая. Или все още пътува, или е вече е там.

— Ваше Преосвещенство — прекъсна го Екюър, — сигурен ли сте, че информацията ви е достоверна?

— О, достоверна е! — потвърди Теодосий. — Един от Старите ми каза. Много мислех по този въпрос, преди да те извикам. Предстои ни да изготвим план.

— Почакайте! Казахте, че сте го научили от някой от Старите? Че къде го намерихте?

— Отидох да го посетя. Намерих го на един от хълмовете над колибата на Декър.

— И той ви каза, че Тенисън възнамерява да поеме към Рая?

— Каза ми, че вече е тръгнал. Тенисън и Джил. Спомена, че Шептящия е намерил начин да ги заведе дотам.

— Ние говорихме за това...

— Говорихте за това! И не ми казахте нито дума?

— Нямахме смисъл да ви безпокоим. Всички смятахме, че е невъзможно.

— Очевидно не е било невъзможно.

— Вярно е, че Тенисън го нямаше за ден-два, но това не означава, че...

— Джил също отсъстваше. Ако не в Рая, то къде са ходили? В Края на Нищото няма място, където биха могли да отидат.

— Не зная — призна Екюър. — Изглежда ми невъзможно да са ходили в Рая. На първо място, никой нямаше ни най-малка представа къде да го търсим. Може би, ако бяхме успели да намерим кубовете на Мери...

— Стария каза, че съществата от света на уравненията са им помогнали.

— Е, да. Това би могло да се окаже възможно. И Тенисън, и Джил, са ходили в света на уравненията.

— Ето, виждате ли! Това е още нещо, за което не сте ми споменавали. Никога ли не ви е хрумвало, че аз бих желал да зная какво става около мен?

— Откъде сте сигурен, че Стария знае за какво приказва? И как стана така, че посетихте Стария и той...

— Екюър, през всичките тези години представите ни за Старите са били погрешни. Те не са ужасните хищни същества от митовете. Това им е лошото на всички предания, че много рядко казват истината. Стария, с когото разговарях, беше същият, който донесе Декър и Хюбърт при нас. Той постоя на пътя пред базиликата и разговаря с мен и Тенисън. Дължим им извинение за всичко, което сме мислили за тях. Трябвало е да станем приятели преди много години. Щяхме да имаме полза от това.

— Значи сте съвсем сигурен за посещението до Рая?

— Сигурен съм — отвърна Теодосий. — Стария изглежда не се съмняваше и вярвам, че ми е казал истината. Това че го сподели с мен, беше акт на приятелство.

— Божичко, струва ми се невъзможно! — възкликна Екюър. — И все пак, ако някой го направи, това ще е Тенисън. Той е забележителен човек!

— Когато Тенисън и Джил се завърнат, ние трябва да бъдем готови за новината, която донесат.

— Мислите ли, че ще се върнат?

— Сигурен съм. Ще го направят заради Ватикана. Въпреки че престоят им с нас беше кратък, те — и двамата — станаха част от нас. Преди няколко дни Тенисън е казал на Негово Светейшество нещо, което Негово Светейшество предаде и на мен. То му беше доставило голямо удоволствие. Нещо за манастирите на Старата земя...

— Какво предлагате да правим? Ако те наистина са отишли в Рая, ако го намерят и после се върнат...

— На първо място аз съм почти сигурен, че зная кой стои зад цялата тази теологическа нелепост. Джон, градинарят, който се грижи за цветята в гадинката пред клиниката. Отдавна смятам, че той работи като таен агент за папата, макар че защо на папата му е притрябвал таен агент? На този въпрос все още не мога да си отговоря. Но това няма значение. Аз ще се погрижа нашият приятел, градинарят, да стане дребен монах, който си губи времето с дреболии и да остане такъв завинаги. Има и други от тях...

— Но вие нямате на разположение ударна мощ, с която да работите и да ги обезвредите.

— Все още не, но ще имам. След като разговарям с Негово Светейшество и му кажа какво съм открил. След като научи, че ми е

известен тайният му агент и разбере, че Тенисън и Джил се връщат от Рая. Ако не съществуваше вероятността, ореолът на Рая да бъде снет, папата нямаше да пожелае да вземе мерки. Ала след като веднъж научи...

— Ами ако вашата версия, Ваше Преосвещенство, се окаже изцяло погрешна? Ами ако.

— В такъв случай съм загубен — рече Теодосий. — И вие също. Тъй или иначе, с нас е свършено, ако не действаме. Нямаме какво толкова да губим.

— Тук сте прав — потвърди Екюър. — Напълно прав.

— Значи ще дойдете с мен да разговаряме с папата?

— Да — отвърна Екюър и стана от креслото. — Хайде, да вървим при папата.

Кардиналът също се изправи. Екюър му зададе още един въпрос:

— Казахте, че сега ореолът на Рая ще бъде снет. Откъде сте сигурен, че ще стана така?

— О, това ли било! — изрече кардиналът. — Е, това вече е хазарт. Или може би, пресметнат риск. Ако се окаже, че греша, със сигурност аз ще стана дребен монах, който си губи времето с дреболии.

— И вие охотно се отдавате на това хазартно начинание?

— Да, наистина — кимна Теодосий.

54.

— До определено време си спомням някои неща — говореше Декър. — Спомням си, че бях притиснат до корпуса на кораба, опитвах да забия пръсти в метала, гледах през илюминатори и виждах центъра на това място — подобно на главината на колело — който се възвисяваше пред погледа ми, виждах пътищата, които се събираха в главината като безброй спици. Не помня, как съм изтичал до спасителния кораб, защото тичах не аз, не този Декър II, който седи тук и разговаря с вас, а истинският, първият, оригиналният Декър, който е послужил за образец при моето създаване.

— Всичко това съвпада — заяви Тенисън, — с малкото, което е споменавал истинският Декър, (както го наричаш ти). Но той не ми каза много неща. Беше мълчалив човек.

— И аз съм такъв — заяви Декър II, — но шокът и, бих казал, радостта, че срещам човешки същества, нарушиха сдържаността ми.

Седяха в приятна стая, разположена високо в една от многото кули. Дебели килими покриваха пода, по стените се виждаха странни композиции. Мебелите бяха изключително удобни.

— Радвам се — подхвана Джил, — че успя да намериш такова място за нас. В цялата тази извънземна обстановка то ни напомня за дома.

— Бяха необходими доста усилия — отвърна ѝ Декър, — но Баланообразния настояваше да ви намеря подходящ подслон. Той държи на гостоприемството.

— Баланообразния ли?

— Онзи балон със смешното лице — обясни Декър. — Той е един от многото, които присъстват тук. Наричам ги непочтително Баланообразните. Естествено, те имат друго име, но то е непроизносимо на човешки език, а буквалният му превод звучи нелепо. Точно този Баланообразен, който срещнахте, може да бъде наречен мой приятел, макар че сигурно е повече от обикновен приятел. Трудно е да го обясня. Аз го наричам Опушения заради лицето му,

макар че лицата на всички останали от тях са такива. Той не знае какво означава „Опушен“, макар че го наричам така в негово присъствие. Смята, че това е някакво гальовно човешко име. Ако знаеше истинското значение, сигурно щеше да ми се разсърди. Видяхте ли Копата сено, която беше с него?

— Забелязах я — отговори Тенисън. — Тя ни наблюдаваше.

— Това е най-добрият приятел на Опушения, живял е най-дълго с него. Аз съм вторият му приятел, защото съм отскоро тук. Ние сме като Светата троица. Балонообразните никога не остават сами. С всеки един от тях трябва да има още двама. Това е нещо подобно на братство, приятелство, скрепено с кръв — не е точно така, но се мъча да го опиша, доколкото е възможно, най-точно. Копата сено сигурно ви е поуплашил. Той изглежда твърде странно.

— Да, постресна ни — призна Джил.

— Копата сено не е лош — отбеляза Декър. — Трябва просто да го опознаеш. На първо място въобще не е като онези лигави ужасии, които така често се срещат тук.

— Приемаш всичко наоколо много спокойно — подчерта Джил.

— Не се оплаквам — отвърна Декър. — С мен се отнасяха добре. Отначало се чудех какво е положението ми тук — пленник, беглец, музеен експонат? Струва ми се, че все още не зная какъв съм, но повече не се тревожа за това. Балонообразните се държат добре с мен.

— Балонообразните са те заснели на кораба ти. Не теб, а истинския Декър — подхвана Тенисън. — После използвали фотографията, за да експонират още един Декър, съществото, което си ти. От Онова разстояние, когато си бил притиснат към корпуса на кораба...

— Трябва да разберете — коригира го Декър, — че в този процес се използва нещо много по-сложно от фотография. Не съм сигурен каква техника използват. Схващам принципа, но не зная как действа. Мога да го обясня само най-общо и зная, че обяснението е неубедително. Все пак мога да го сравня със скенерите, създадени на земята преди много, много години. Отначало ги наричали мозъчни скенери, защото ги използвали при изследвания на човешкия мозък за откриване на тумори. После започнали да ги използват за изследване на цялото тяло. Скенерът бил в състояние да заснема множество напречни сечения на тялото. Ако се изразим образно, апаратът

„обелвал“ тялото, което е доста тромав израз, но правел рентгенови снимки на различна дълбочина. Терминът „снимка“ също не е правилен. Данните се въвеждали в компютър, който обобщавал резултатите и ги привеждал във вид, в който можело да бъдат прочетени. Ето това може да прави и уредът, изобретен от Баланообразните. Но той е в състояние да работи от значително разстояние. Неговите данни могат да бъдат използвани за повторно моделиране на всякакъв вид материя — буквално всичко, за което е получена информация. Казаха ми, че в моя случай, освен данните за тялото ми, уредът е разполагал с данни и за кораба. Ала те използвали само данните за моето тяло. Предполагам, че спецификацията на кораба все още може да бъде намерена в някой от файловете. Възможно е корабът да бъде създаден повторно, ако изобщо има смисъл.

— Но Декър, истинският Декър, се намираще двеста години извън своето време — напомни Тенисън. — Точно това ми каза. Спасителният кораб поддържал намалени жизнените функции на тялото му, докато търсел планета, където той би могъл да оцелее. Търсенето продължило двеста години. А според твоята преценка, ти си тук от около сто години.

— За първи път чувам за това — отговори Декър. — Но мога да изкажа едно предположение. Сигурно са изтекли сто години, докато Баланообразните се заемат с моя случай. Те разполагат с изключително много информация. Понякога им се налага да създават нещо втори път. Някои от данните, с които разполагат тук, сигурно са стояли във файловете неколкостотин години. На други въобще може да не им дойде редът.

— Казваш, че си тук от сто години. На колко години си бил, когато се е случил инцидентът — на четиридесет? Не приличаш на човек, който е на сто и четиридесет години. Не изглеждаш нито ден по-стар от онзи Декър, когото познавах.

— Ами те са възприели следната практика — обясни Декър, — въвеждат подобрения в получената от тях информация. Когато създават организъм от данните, с които разполагат, правят опит да открият слабото му място. Предполагам, че когато създавали мен от информацията, е имало сведения и за безполезния орган у човека — червеобразният апендикс. Забелязали са, че не е необходим и по всяка

вероятност не са го вложили в мен. Обзалагам се с вас, че нямам апендикс. Внасят корекции и в случай на увредени сърдечни клапи. Липсващият зъб ще бъде заменен, онзи, който има кариес — също. Болен бъбрек или заболявания на червата...

— Говориш така, сякаш би могъл да живееш вечно...

— Не съм безсмъртен, но вероятно доста ще поживея. Ако ми се случи нещо и е необходимо да ме спасят, сигурно ще го направят — може би ще заменят сърцето, черния или белия дроб. Така постъпват с всички твари тук. Аз съм единственото човешко същество тук и те нямат никаква представа от начина ми на живот. Но когато научих езика им и им обясних от какво имам нужда, те ми доставиха всичко — килими, картини, мебели, храна, каквато можех да ям. Дори ми дадоха някои неща, от които нямах нужда. Това е, което виждате около себе си. Предоставете им спецификации, и те ще намерят всичко необходимо. Разполагат с някакви преобразователи на материя. Не някаква машинка, в която сипваш пясък, а после изваждаш букети с цветя, сладолед, тесте карти или каквото и да й поискаш. Това са многофункционални машини, ужасно ефикасни.

— Тук има ли други човешки същества? — попита Джил.

— Неколцина хуманоиди, но те не са хора. По множество белези могат да бъдат класифицирани като човешки същества. Два крака, две ръце, две очи, две уши, уста и нос, но не са човешки същества. С което не искам да кажа, че са по-малко хуманни от нас, защото не е така. Някои от тях може би ни превъзхождат. Аз ги познавам всичките и те ме познават, разбираме се добре. Имаме и някои общи черти. За всеки един от нас е по-добре да общуваме помежду си, отколкото с разумен паяк или някаква сфера пулсиращ разум.

— Но какъв е смисълът на всичко това? — попита Джил. — Прилича ми на някаква галактическа зоологическа градина.

— Ами точно това е, разбира се. Ала същевременно е и още нещо. Най-добрият превод, който бих могъл да направя — а той ще бъде твърде неточен — на термина, използван за описание на това място, е Център за галактически изследвания. Основното, с което се занимават тук, наподобява вашия Ватикан. Все пак от онова, което ми разказахте, разбирам, че подходът е по-различен, мотивите също са различни. Баланообразните са поставили основите на тази институция преди около милион години, ала те са само част от нея. Естествено, те

са главните тук, но през всичките тези години са възприемали модели от други култури, ориентирани към изследователска работа. Погледнато като цяло, това е внушителна операция. Целият проект се основава на проникване в Галактиката — физическо проникване, в резултат на което се събира информация. След като тази информация постъпи тук, формите на живот могат да бъдат пресъздавани и изучавани. Събират се сведения не само за живите форми, които срещат, но и изделия, сътворени от други култури — машини-сгради, превозни средства, играчки, храни, земеделски култури и всичко, което може да ви дойде наум. Струва ми се, че в това отношение техният метод превъзхожда този на Ватикана, по-последователен е, но областта на изследване е ограничена в една-единствена Галактика, макар че през последното столетие се вдигна шум да бъде разработена техника, която позволява навлизането в някои от съседните галактики.

— А как стои въпросът със сигурността? — попита Тенисън. — Струва ми се, че място като това, е истинско безстопанствено съкровище. Ако някои раси научат какво правите тук, биха могли да помислят за добре планиран набег с цел грабеж. Ватикана си е осигурил известна сигурност, с това, че се намира на по-затънтено място и не дава гласност за дейността си. Тук вие сте открити за всички.

— Моят екипаж, по-скоро екипажът на истинския Декър — обясни Декър, беше покосен чрез някакво психологическо оръжие. Беше ни внушено някакво чувство на ужас и честна дума, не зная как го направиха, но ужасът бе предизвикан от някакъв гръмотевичен глас, който ни говореше — никой не разбираше думите, но ги чувстваше — да се махаме оттук. Екипажът беше обзет от такава паника, аз също, че никой не направи опит да смени посоката на кораба. Те просто бягаха, обхванати от ужас, търсейки спасение с бягство. Корабът се разби на петдесетина километра зад това място тук. Дори вашата Изследователка Мери е била доста уплашена. Не знаех за това, докато не ми казахте, но сега е очевидно, че са я прогонили чрез сплашване. Макар че физически не е присъствала тук, е била открита. Предполагам, че в нашите файлове има данни за нея. Сигурно още нищо не е предприето по нейния случай. Вероятно не им е изглеждал толкова важен.

— Той ни доведе тук — каза Джил.

— Каква част от него ще разкажете на Балонообразните?

— Казахме всичко на теб.

— Да, разбира се. И аз ще го разкажа на Опушения. Искате ли да не споменавам за нещо от онова, което споделихте с мен?

— Такова нещо няма — заяви Декър. — Ние сме отворена книга.

— Съветвам ви — рече Декър, — да кажете абсолютно всичко. Балонообразните ще бъдат достатъчно заинтригувани и ще започнат разследване. Съмнявам се, че въобще трябва да се боите от тях за нещо. Те наистина са много свестни същества, дори според човешките стандарти. Възможно най-извънземни, разбира се, понякога трудно можеш да ги разбереш, но определено не са човекоядци. За пръв път през цялата им история някой се е промъкнал при тях. Това със сигурност ще привлече вниманието ми. Онези ваши същества-уравнения сигурно са много ловки.

— Те са много добри във всичко, което вършат — рече Джил.

— От интереса, който Опушения прояви към тях, стигам до заключението, че са непознати за Балонообразните. Имате ли някаква представа за координатите им в Галактиката?

— Ни най-малка — отговори Тенисън.

— Искаш да кажеш, че контактувате с тях, без да знаете какви са координатите на планетата им?

— Точно така.

— Но как е възможно?

— Слушай, Декър, разказахме ти почти всичко. Дай ни право да запазим нещо в тайна.

— Да, мисля, че така е справедливо. Но ми се стори, че видях един Прахообразен с вас. Вярно ли е това.

— Прахообразен ли?

— Да. Бляскаво кълбо с неясни очертания.

— Един Прахообразен дойде с нас — потвърди Джил. — Изглежда, че е изчезнал някъде.

— Възможно ли е той да е свързан с всичко това?

— Декър, казах една тайна, нали? — попита го Тенисън.

— Да, извинявай.

— Ами какво става със съществата-уравнения? — поинтересува се Джил. — Знаеш ли къде са те?

— Скупчили са се на паркинга на Опушения — отговори Декър.
— Наредили са се близо един до друг, а уравненията и диаграмите им просветват така бързо, че едва успяваш да ги видиш. Но сега трябва да ви кажа „Лека нощ“. Трябва да си отдъхнете. А пък аз утре съм на работа.

— Значи работиш някъде?

— Да. Почти всички тук се трудят. Позволено ни е да изберем онова, което искаме да правим — тоест онова, за което разполагаме с нужната квалификация. Много странно, но аз открих, че имам талант за извънземните езици. Вече мога да се справям с доста от тях. Но основното ми занимание е да изпълнявам задълженията, присъщи на уредник на музей. Полагам неимоверни усилия да класифицирам целия боклук от далечните светове, който е достигнал по някакъв начин при нас.

— Знаеш, разбира се — напомни му Джил, — че не възнамеряваме да останем дълго тук?

— Протоколът, ако не друго — отговори Декър, — изисква да разговаряте с Опушения, а може би и с още няколко Баланообразни. Ще го изтълкуват зле, ако не го сторите. Струва ми се, че проявяват много жив интерес. Ще бъда с вас и ще ви служа като преводач.

55.

Октоподът Плопър продължаваше да подскача напред-назад, издавайки своя пльокащ звук — пльок, пльок, пльок.

— Не може ли да отдъхне мъничко? — попита Копата сено.

Пльок, пльок, пльок, отвърна октоподът.

— Остави го на мира — каза Опушения. — Винаги си недоволен от него и го критикуваш.

— Той ще ме накара да полудея.

— Декър няма нищо против него — отбеляза Баланообразния. — Никога не се е оплаквал от Плопър.

— Декър не е с него през цялото време — отвърна Копата сено. — Декър не е така близо до теб, както мен. Аз постоянно ти правя компания. Винаги съм на твое разположение. Декър обикаля навсякъде. Ако той трябваше да живее с Плопър като мен...

Пльок, пльок, не спираше Плопър.

— Никога не престава — нито денем, нито нощем — възропта Копата сено. — Непрекъснато подскача. Трябва да сме трима, тоест триада, нали? Къде е неговото място между нас? Всички останали са по трима. Защо ние сме четирима?

— Ние сме трима — отговори Опушения. — Не се опитвай да ме надхитриш. Не изричай неща, които не са верни, мислейки си, че можеш да ме уловиш в лъжа. Знаеш, че Плопър не е един от нас. Той е просто домашен любимец. Може би, ако ти не мърмореше непрестанно, а Декър прекарваше по-голямата част от времето си с нас, аз нямаше да имам нужда от домашен любимец. Но си намерих любимец, привързах се към него и...

Копата сено измърмори нещо неразбрано и замълча.

— Хей, какво беше това? Говори.

— Ти си повече от привързан към него. Търпиш го, а това е извън моите възможности, на тези на Декър също. Декър обикаля наоколо, защото не може да понася това безконечно „пълк-пълк“. Нямам нито миг покой, за Бога.

— Той ще ни донесе късмет — заяви Опушения. — Той не е обикновен домашен любимец. Той е талисман, амулет...

— На теб не ти е нужен амулет — възрази Копата сено. — Казвам ти, но ти все настояваш. Не преставаш нито за минута. Всички ти се сърдят, нямаш нито един приятел в целия Център. Прекалено си настоятелен, а когато ти го казвам, не ми обръщаш внимание. Какво като съсредоточиш в себе си целия контрол на Центъра? За какво ти е?

— Не само Центъра, Купа сено. Всичко е много по-мащабно. Ти и Декър се дръжте заедно с мен и...

— Ето, пак започваш — прекъснато го Купа сено. — Не зная защо още те търпя. Направо си непоносим. С тези невъзможни твои амбиции. Ако Декър не те подкрепяше...

— Декър е прозорлив — заяви Опушения. — Той гледа на нещата като мен. Докато ти...

— Декър може да е прозорлив, но аз пък имам здрав разум. Зная кое е възможно, а Декър — не.

Плъок, плъок, продължаваше Плопър.

— Никой никога не е посмявал да се устреми към Центъра — продължи Копата сено. — Ти, естествено, дебнеш. Предпочиташ Нечестните пътища. Мислиш се за по-умен. Но останалите знаят. Чакаат, докато направиш някоя едва забележима грешка и ще се нахвърлят върху теб. Ще те смажат без никаква милост, без дори да помислят да бъдат милостиви.

— Когато три същества образуват триада — подхвана Опушения, — което е логическото условие за нашия начин на живот и за което наблюденията са доказали, че е най-удачната форма на съществуване — тези три същества са лоялни един спрямо друг. Те не се карат помежду си и не...

— Но аз съм лоялен спрямо теб — възрази Копата сено. — И проявявам лоялността си по най-почтения начин. Опитвам се да се държа така, че да не си навличаме неприятности. Защо не ме послушаш?

— Слушам те, Копата сено, непрекъснато те слушам.

— Но не обръщаш внимание на думите ми. Направо си се побъркал с тези свои амбиции за слава. Достигнал си до състояние, когато не можеш да прецениш какво е разумно и какво — не. Дори и в

този миг правиш планове как ще използваш новопристигналите за своя собствена изгода. Не отричай!

— Толкова дълго време е необходимо за повторното им пресъздаване — оплака се Опушения. — Вероятно съществува някакъв друг по-бърз метод.

— Процедурата е дълга — напомни му Купа сено, — защото се работи с множество фактори, които трябва да се взимат под внимание. Не може да има грешки. Почти при всеки един от тях, който бихме пожелали да използваме, трябва да правим редица проверки.

— Помислих си да използваме оригиналите — подхвърли Опушения. — И да не чакаме пресъздадените образци: Но това може да бъде опасно. За кубовете не зная, но човешките същества са много чувствителни. Странно — толкова време Декър беше един-единствен, а сега наведнъж се появяват двама. И все пак съм изкушен...

— Разчиташ на факта, че ще бъдат идентични с Декър? Не бива да постъпваш така. Рискът е прекалено голям. В рамките на вида, индивидите могат да бъдат твърде различни, освен това за Декър направихме множество проверки.

— Съветваш ме да бъда предпазлив?

— Да, моля те.

— Винаги ме съветваш по този начин. До смърт ми писна от безконечната ти предпазливост.

— Дори и да разполагаш с още две човешки същества — прекъсна го Купа сено, — не можеш да бъдеш сигурен, че те ще се допълват с Декър. Темпераментите им, интелектите им могат да бъдат различни. По някаква случайност Декър се оказа същество, с което ти можеш да работиш. Онези двамата може и да не са такива.

— Добре, ще изчакаме и ще видим — отговори Опушения.

Плъок, плъок, плъок, продължаваше упражнението си Плопър.

56.

— Не зная — измърмори Джил. — Този Декър...

Тенисън сложи пръст на устните си, предупреждавайки я да мълчи. Тя огледа стаята. Не забеляза нищо обезпокоително. Декър си бе тръгнал и те останаха сами.

— Чудя се къде отиде Шептящия — рече Тенисън. — Не е в стила му да ни напуска.

— Може би е открил някои свои стари приятели — предположи Джил. — Декър спомена, че тук има Прахообразни. Може да се е събрал с тях.

— Ще ми се да се върне — въздъхна Тенисън. — Би трябвало да поприказваме с него.

— Значи и ти се чувстваш също като мен.

— Да, Джил.

Седнаха на канапето и се огледаха. Мебелите в стаята имаха позната форма. Всичко беше наред с килимите. Картините на стените изобразяваха познати неща. Тази стая можеше да бъде пренесена във Ватикана и нямаше да изглежда не на място, би се вписала съвсем добре в обстановката там. Ала въпреки това, в нея упорито се прокрадваше плашещо чувство на несвойственост.

Тенисън протегна ръка и Джил я пое. Седяха редом един до друг, хванати за ръце, като две неспокойни деца, застанали нащрек, несигурни в себе си, вцепенени и уплашени като в обитавана от духове къща.

Джил понечи да заговори, ала Тенисън стисна ръката ѝ, тя преглътна и не каза нищо.

След малко прошепна:

— Джейсън, Шептящия е тук. Върна се при нас.

— Шептящи? — въпросително изрече Тенисън.

— Тук съм — отвърна Шептящия. — Съжалявам, че ви изоставих. Но срещнах други Прахообразни. Тук има такива като мен.

— Шептящи, ела при нас — покани го Джил. — Трябва да поговорим само тримата.

Шептящия я послуша. И двамата го почувстваха.

— Смятаме, че нещо не е наред — подхвана Джил. — Декър не е същият.

— Не бях сигурен дали си забелязал — намеси се Тенисън. — Но тогава, във Ватикана, познавах едни друг Декър. Този тук не е моят Декър. Какво мислиш ти, Шептящи?

— Да, това не е онзи Декър, когото познавахме — съгласи се Шептящия. — Пак е Декър, но различен.

— Той ни излъга — заяви Джил. — Каза ни, че не знаел за Мери, докато ние не му казахме за нея. Но това е безсмислено. Това място, този Център, е много чувствителен по отношение на сигурността си. Мери два пъти се опита да проникне при тях, естествено, без задни помисли. Просто си вършеше работата. Може би не са я засекли първия път, но за втория са узнали със сигурност. Без съмнение, са използвали психологическата си система за защита, за да я прогонят. Без да знаят каква е тя, защото никой не би се уплашил от Мери.

— Може би са събрали някакви сведения за нея — предположи Тенисън. — Може би твърде недостатъчни. Незадоволителна информация, защото са работели с онова, което представлява Изследвателя, когато посещава друг свят. Но ти имаш право, Джил. Знаели са за нея и съм сигурен, че са извлекли нещо. Каквото и да е то, сигурно много ги е озадачило, и ако съдя по поведението на мнимия Декър, той сигурно знае за това.

— Не казахме ли прекалено много на Декър, Джейсън? Може би му казахме повече, отколкото трябваше?

— Може би. Не зная. Все трябваше да му кажем нещо. Може би в самото начало му разкрихме прекалено много. Стана, преди да почувствам, че не е същият Декър. Думата „почувствах“ е правилно подбрана, защото именно това се случи с мен. Иначе приличаше на него във всяко отношение, но долавях в него нещо, което не бе съвсем наред. Нещо, което го нямаше у стария Декър. Можеш ли да си спомниш всичко, което му казахме?

— Най-добре мога да си спомня онова, което не му казахме. Въобще не споменахме за роботите. Доколкото му е известно, Ватикана е институция на човешки същества. Не казахме нищо и за

религиозната страна на въпроса. Не обяснихме защо е използвано името на Ватикана. Не казахме за убедеността на Мери, че е открила Рая. Що се отнася до Декър, единственото, което знае, е, че Ватикана е Изследователски център, подобен на този тук.

— Дори и така да е — подчерта Шептящия, — аз мисля, че тази информация разтърси тукашния Център из основи. Сигурно е твърде голям шок да узнаеш, че съществува и друг Център в Галактиката.

— Случайно да знаеш — попита Тенисън, — дали наистина сме проникнали в този Център, без да ни усетят?

— Сигурен съм, че стана тъкмо така — отговори Шептящия.

— Но въпреки това са узнали, след като се озовахме тук — каза Джил. — Сигурно има най-различни датчици, настроени да улавят всевъзможни прояви на живот. Във всеки случай първият червей е докладвал за нас.

— Това ме тревожи най-много — заяви Тенисън. — Без съмнение са ни заснели — независимо от това какви са снимките, които са ни направили. Сигурно разполагат с информация за всички нас, може би и за Шептящия. Досега може би са моделирали още една Джил и още един Тенисън, други същества-уравнения, създадени от извлечените за нас данни.

— Възможно ли е да ни подслушват? — попита Джил.

— Мисля, че не — отвърна Шептящия. — Но тук има и други Прахообразни. Те знаят как действат Прахообразните.

— Сега тук има само няколко от тях — рече Шептящия. — Понякога не се задържа нито един. Моите събрата не са част от Центъра. Те идват и си отиват. Държат Центъра в шах, използвайки случаите да научат какво е открито тук, ако въобще в този Център има нещо, което могат да използват. Много се съмнявам, че ще успеят да създадат един от нас, Прахообразните. В крайна сметка ние сме трудно уловима, безредна маса молекули и атоми.

— Искаш да кажеш, че Прахообразните използват това място?

— Ами да, би могло да се каже, че го използват. Не са установили никакво сътрудничество с Центъра. Моите събрата са разпръснати надалеч.

— Доверих се прекалено много на този Декър и с това трябва да започнем — подчерта Тенисън. — Така се зарадвах, че го виждам. Беше като среща със стар приятел на място, където не го очакваш. Бях

заслепен от спомените си за онзи, другия Декър. Може би съм бил прекалено открит. Сигурно съм казал твърде много. Беше късно да променя нещата, когато почувствах, че е различен човек. Нравът му беше друг. Беше твърде спокоен, плавен някак. Декър никога не е бил такъв. Декър II излъга няколко пъти — сигурен съм, че го стори. Излъга, че никога не е чувал за Мери, преди да му кажем ние. Излъга, че информацията за него стояла неизползвана сто години, преди да бъде създаден повторно. Убеден съм, че Баланообразните незабавно биха обработили данните за него. Няма как да не искат да узнаят какво връхлита срещу тях, носейки се с бясна скорост в пространството.

— Можеш да си обясниш промените в него — подхвана Джил. — Бил е подложен поне век, а най-вероятно е два века, на влиянието на това място. Започнал е да идентифицира себе си с него. Приел е гледната му точка, попил е неговата философия — ако този Център има такава, а аз приемам, че случаят е точно такъв. Сметнал е, че тя е добра, извоювал е място за себе си. Част е от „триада“ ли беше, заедно с онзи Баланообразен, когото нарича Опушения. Той и Копа сено. Декър II не е същият човек, какъвто е бил. Променил се е. Вероятно го е сторил, за да оцелее. Не бива да го обвиняваме. Правел е онова, което се е налагало да прави. А това въобще не е в стила на стария Декър — не и човека, който ми описваше ти, Джейсън. Твоят Декър никога не е бил конформист, никога не се е опитвал да се съобразява с някого. Просто не го е било грижа. Живеел е собствения си живот по начин, който сам си е избирал, и не се е бъркал в работата на другите хора.

— Ти каза триада — намеси се Шептящия. — Това означава три същества, нали?

— Точно така. Три.

— Но те са повече от трима — възрази Шептящия, — четирима са.

— Четирима ли?

— Не забравяй онзи Плопър.

— Плопър ли? Имаш предвид онова същество, което непрекъснато се плъква наоколо?

— Да, тъкмо него. Той е част от Копа сено, Декър и Баланообразния.

— По дяволите! — възкликна Тенисън. — Как узна това?

— Зная. Ала не ми е ясно как. Баланообразния и Плопър са свързани много тясно.

— Хайде да се опитаме да обобщим — предложи Тенисън. — Ние сме тук. Намерихме това място и то не е Рая. Би трябвало да се върнем във Ватикана и да обявим онова, което знаем. Но как бихме могли да докажем, че не е Рая? Не можем просто да кажем, че не е. Никой не би ни повярвал. А нямаме много време да търсим доказателства.

— Би трябвало да си тръгнем сега — настоя Джил. — Шептящи, можеш ли да ни заведеш у дома?

— Мога.

— Ами съществата-уравнения?

— Не е необходимо да се тревожите за тях. Те могат да се върнат само ако пожелаят да го сторят.

— Мислиш, че може би няма да искат да си тръгнат? О, да, разбирам какво имаш предвид. Били са изоставени в старчески дом и сега са се отървали от него...

— Значи трябва да мислим само за себе си — рече Тенисън. Тревожи ме с колко време разполагаме, за да намерим доказателство и на каква опасност се излагаме, ако изчакаме. След като Баланообразните създадат нова Джил и нов Тенисън, те може да ни ликвидират. Може да използват новите образци, за да се промъкнат във Ватикана.

— Защо действаме по този начин? — попита Джил. — Седнали сме тук и приписваме на Баланообразните ролята на неприятели. Може пък въобще да не се окаже така. Този Център и Ватикана развиват един и същ вид дейност. Може да пожелаят да си сътрудничат. Може би искат да се присъединят към Ватикана...

— Това е последното нещо, което би допуснал Ватикана.

— Не мога да се освободя от подозрителността си — призна Джил. — И аз мисля като теб — по-вероятно е да са противници. Но не можем да бъдем сигурни в това.

— На първо място — посочи Тенисън, — Декър прояви прекалено голям интерес към Изследователите. Зададе много въпроси. По отношение възможностите за събиране на информация Ватикана далеч превъзхожда това място тук. Тези господа биха дали мило и драго, ако можеха да държат Изследователите в ръцете си.

— Но те сигурно са знаели за Ватикана много преди ние да дойдем тук. Спомни си записката на Теодосий. Група наблюдатели от Баланообразните наистина са посетили Ватикана.

— Да, зная. Дълго мислих по въпроса. А също и за това, което Декър спомена за натрупването на информация. Обиколките, които Баланообразните предприемат, за да извършват наблюденията си, вероятно отнемат цели векове и обхващат много планети. Връщат се с цели тонове данни. Принудени са да ги пресяват. Сигурно проучват онова, което им изглежда най-важно. Може би сведенията за Ватикана все още стоят недообработени някъде из файловете. Ватикана не е никак зрелищен. Възможно е да не им е направил кой знае какво впечатление. Може би Баланообразните никога по-рано не са се натъквали на работи и не биха могли да се досетят за техните възможности. Доколкото знаем създадените от хората работи са единствените в Галактиката. Баланообразните вероятно приемат работата като някаква купчина машинарии, къс метал, тромава машина. Останали са само няколко минути, посещението им е било просто прелитане над планетата. Спомни си какво бе написал Теодосий в записката си — онзи, който го е видял, очевидно се е отнесъл към кардинала с огромно презрение.

— Теодосий не би могъл да бъде сигурен в това. Това е просто впечатлението, с което е останал.

— Не бих казал. Един кардинал-робот е дяволски проникателен.

— Е, може би е така — отвърна Джил. — Надявам се, че си прав.

— Желаете ли сега да се върнете у дома? — попита Шептящия.

— Не можем — отговори Тенисън. — Просто трябва да намерим някакво доказателство. В противен случай всичките ни усилия досега ще се окажат напразни. Трябва да разполагаме с някакво неоспоримо доказателство.

— Подлагате се на риск — предупреди ги Шептящия. — Това място просто гъмжи от опасности.

— Ще ми се със сигурност да установим — продължи Тенисън — какво е предназначението на всичко тук. Декър го нарече Изследователски център и съм склонен да вярвам, че е така. Онова, което трябва да узнаем, са целите и мотивите на тази институция. Повечето изследователски центрове — тоест изследователските центрове, създадени от хората — се стремят към знание заради самото

знание. Във Ватикана придобиването на знания целѝ придобиване на вяра, защото според тях вярата идва чрез знанието. Друг мотив може да бъде властта — в този случай знанието се използва като нейна основа. Боя се, че мотивът тук е именно такъв. Декър спомена за разширяване на изследванията на Центъра в близките галактики. Възможно ли е това да бъде стремеж по-скоро към власт, отколкото към знания?

— Би могло — отвърна Джил. — Но упражняването на властта предполага политическа организация. Нима това място разполага с политическа структура?

— Няма начин да узнаем това — отвърна Тенисън. — Нямаме време да проучим този въпрос. Такова проучване вероятно ще трае дълго.

— Зная — прекъсна го Джил. — Зная какво бихме могли да вземем със себе си като доказателство. Един от червеите. Ако отнесем един червей в Края на Нищото, теолозите ще трябва да се съгласят, че това не е Рая. Това просто не е възможно.

— С прискърбие ви съобщавам — намеси се Шептящия, — че не мога да транспортирам един от червеите. Масата му е прекалено голяма. Не разполагам с необходимата енергия.

— Сега, след като знаем къде е Рая, не бихме ли могли да изпратим още Изследователи? Те ще представят доказателства, отпечатани в кубове.

— Невъзможно е — отбеляза Тенисън. — Може би Баланообразните не са засекли Мери първия път. Тя е дошла, зърнала е Рая, била е силно впечатлена, очарована от видяното или от онова, което си е внушила, че е видяла — затова пожела да се върне тук втори път. Първия само е зърнала мястото. Втория път се е опитала да проникне в Рая — решена както нас сега — да донесе доказателство за съществуването му. Вторият път са я засекли и са я прогонили, внушавайки ѝ неконтролируем ужас. Ала след като знаят за нашите Изследователи, не вярвам някой от тях да има подобна възможност.

— Само да можем — възкликна Джил — да занесем със себе си куб!

— Не можем — възрази Тенисън. — Ние не сме Изследователи.

— Но те ни пуснаха да дойдем тук — настоя Джил. — Сигурно са ни позволили да проникнем в света им. Можеха да ни спрат или да

ни прогонят, както постъпиха с Мери.

— Тук грешиш прекъсна я Шептяция. — Съществата-уравнения не действат на същия принцип, какъвто използват Изследователите. Те ни доведоха дотук, без никой да ни открие. Вече бяхме проникнали на това място, преди Центъра да узнае за нас. Направихме го веднъж, но не съм сигурен, че това ще ни се удаде втори път. Съществата тук, осъзнали несъвършенството на защитните си механизми, ще вземат мерки да го отстранят.

— Следователно — обобщи Тенисън, — не съществува никакъв начин да дойдем отново тук. Не можем да вземем със себе си нищо като доказателство. Можем само да им дадем честната си дума какво сме видели, но теолозите няма да я приемат. Каквото и да вземем, те ще твърдят, че сме се натъкнали на него по пътя.

— Искаш да кажеш — попита Джил, — че напразно предприехме това пътешествие?

Тенисън бе затруднен да ѝ отговори. Нима малкото, което щяха да разкажат на Теодосий и неговите привърженици, щеше да разреши битката в тяхна полза? Щеше ли тяхната информация да накара теолозите да спрат поне временно натиска си, щеше ли да послужи като отсрочка за превземането на Ватикана и да сложи край на Информационната програма? За това съществува минимален шанс, рече си той, ала по всяка вероятност спечеленото време нямаше да е много — в най-добрия случай щяха само да успеят да си поемат дъх.

Защо, питаше се Тенисън, нито той, нито Джил, не успяха да предвидят тази ситуация? Говореха за нея, разбира се — обсъждаха възможността да се завърнат от Рая с някакво доказателство. Ала не бяха обмислили достатъчно добре точно какво доказателство им бе необходимо. Защо не бяха осъзнали невъзможността да се сдобият с неопровержими факти?

Само да имаха мъничко повече време, щяха да се справят. Ала им се струваше, че не разполагат с излишни минути. Тук назряваше конфликт — в какво точно се състоеше опасността, Тенисън не можеше да определи, но я долавяше с цялото си същество. И мнението на Шептяция беше същото.

Провал, помисли си Тенисън. Бяха осъществили мисията си и въпреки това бяха изправени пред провал.

Какво, по дяволите, можеше да стори той и Джил, какво можеха да направят те двамата? Знаеше, че не биха приели само едно — да избягат с подвити опашки. Е, поне засега.

— Ако можем да съобщим на Теодосий — пророни Джил. — Да му кажем, че сме на това място, а то въобще не е Рая.

— Аз мога да му съобщя — заяви Шептящия.

— Но на кого би могъл да го съобщиш? В Края на Нищото няма нито едно същество, с което можеш да разговаряш. Нито Теодосий, нито Екюър...

— Но нали Старите са там — възрази Шептящия. — Аз мога да вляза в контакт с тях. Стария над хижата на Декър ще занесе съобщението на Теодосий.

— Но ние имаме нужда от теб тук.

— Няма да се бавя много.

— Не — каза Тенисън. — Не искаме да тръгваш, дори и ако отсъствието ти е съвсем кратко. Може да имаме огромна нужда от теб.

— Тогава ще изпратя някой друг Прахообразен. Някой от събратята ми ще занесе съобщението вместо мен. Нали ви казах, че тук има и други Прахообразни.

— Да, каза ни — кимна Джил.

— Тогава не се тревожете — успокои я Шептящия. — Ще помоля някой от тях.

57.

Един монах съобщи, че Стария пристига на площадката, застлана с мрамор, и кардинал Теодосий излезе да го посрещне.

Стария спокойно се приближаваше с въртеливо движение. Спря пред стълбището, остана неподвижен за миг и се спусна на паважа. Около него започнаха да трептят вибриращи, барабанящи звуци и накрая той успя да ги транслира в думи.

— Връщам визитата ви — изрече той.

— Благодаря ви — отговори Теодосий. — Много любезно от ваша страна. Трябва често да се срещаме.

— Нося ви новини — обяви Стария. — Имам съобщение за вас. Един от Прахообразните ми го донесе.

— Шептящия ли? Прахообразния на Декър?

— Не, не е Шептящия. Един от Прахообразните, които бяхме загубили толкова отдавна. Сега се върна отново у дома. Някога тук живееха много от тях, после ни напуснаха. Приемахме ги — твърде странно от наша страна — като особени свои чеда. Един от тях се върна, надяваме се, че и други ще го последват.

— Чувствам се щастлив заради вас — каза Теодосий. — Споменахте, че Прахообразния е донесъл някакво съобщение за мен.

— Да, кардинале. И то гласи: Тенисън и Джил са достигнали мястото, наричано от вас Рай. Но то не е Рай.

— Благодаря на Бога за това!

— Значи не сте искали да бъде Рая?

— Някои от нас се надяваха да не бъде.

— Също така трябва да ви съобщя — добави Стария, — че Джил и Тенисън ще се върнат скоро.

— Кога?

— Прахообразния употреби само думата „скоро“.

— Добре. Ще ги очаквам.

— Аз предложих — продължи Стария, — да се приземят на мраморната площадка, когато пристигнат.

— А по какъв начин ще научат те за предложението ви?

— Прахообразния се завърна на онова място, наречено Рай, за да им съобщи. Сметнах, че вие и аз бихме могли да ги чакаме там, за да ги приветстваме.

— Може да се наложи дълго да чакаме.

— Аз съм достатъчно търпелив, а мисля, че същото се отнася и за вас.

— Това е прекрасно. И двамата сме изпълнени с търпение, пък и има толкова неща, за които можем да си поговорим. С часове.

— Моля да ме извините — изрече Стария. — Но за мен е много мъчително да говоря както вас. Не мога да го правя дълго време.

— В този случай ще помълчим заедно. Може би ще открием, че не е необходимо да приказваме. Можем да общуваме по друг начин.

— Това е благородно предложение — кимна Стария. — Ще се опитаме да общуваме.

— Ако нямате нищо против — рече Теодосий, — смятам да си взема стол. Смешно е робот да ползва подобно нещо, но аз свикнах да седя на стол. Когато посещавам Джил в библиотеката, винаги го правя. Зная, че е смешен навик, но...

— Ще ви чакам тук, докато идете да го вземете — каза Стария.

И той зачака на мраморната площадка, а кардиналът отиде да си донесе стол.

58.

Копа сено отново бе заспал. Той проспиваше по-голямата част от времето си, а може би просто затваряше всичките си тринадесет очи. Копа сено не се движеше много, а когато очите му бяха затворени, не можеше да се каже дали наистина спи, или просто се изолира от света около себе си. Сигурно е отегчен, мислеше си Балонообразния, когото Декър наричаше Опушения. Понякога Опушения беше убеден, че трябва да се отърве от Копа сено, ала след като по-внимателно обмислеше този въпрос, винаги го задържаше. Въпреки леността и неугледността си, Копа сено беше истински мъдрец. Щеше да бъде трудно да си намери друг, подобен на него, дори невъзможно. Освен това след като си приел някого за трети партньор, създава се такава връзка, че просто не ти се иска да я разрушаваш. За изграждането на безотказно работеща триада е необходимо много време, а Копа сено живееше край него, откакто Опушения се помнеше. Всеки би приел, рече си Опушения, че за това време сме привикнали един към друг и сме неразделни, благодарение на близките лични връзки, които съществуват между нас. Наистина бяха неразделни, помисли си Опушения, но не поради някакви си здрави връзки между тях. Бяха близки, защото Копа сено в никакъв случай не искаше да се отдели и на крачка от Опушения. Съществуваше някакъв психологически фактор, който превръщаше Копа сено — въпреки цялата негова мъдрост — в нестабилна личност. Той трябваше винаги да бъде прикрепен някого другого, и този друг неизменно го закриляше от влиянието на околния свят. Можеше да се оплаква и да сипе огън и жупел срещу шума, който вдигаше Плопър. Можеше дори да заплашва, че ще се махне и ще разруши триадата, ала никога нямаше да го стори наистина — той знаеше, че именно триадата гарантира неговото спокойствие и сигурност.

Плъок, плъок, плъок, продължаваше Плопър.

Копа сено беше заспал (а може би само очите му бяха затворени) и Декър също го нямаше. Този Декър много често го няма, измърмори

на себе си Опушения. Понякога той можеше да бъде забавно, интересно същество и без съмнение имаше богато въображение. Като цяло, беше достатъчно лоялен, но понякога Опушения се съмняваше в предаността му по отношение на триадата. Опушения признаваше, че Декър е опортюнист, макар и най-чаровният опортюнист на света. Докато пред него не се появише по-примамлива възможност, той щеше да остане в триадата и Опушения с известна гордост си мислеше, че по-голяма възможност от него самия в Центъра няма. Нямаше друг Баланообразен в цялата институция, който разполагаше с повече политическа власт от него. Влиянието на Опушения беше създадено от мъдростта на Копя сено и от храбростта на Декър. Беше направил мъдър избор на партньори в триадата. Тогава защо понякога се дразнеше, дори направо изпитваше недоволство от двамата? Щеше ли да бъде възможно, питаше се той, след като станеха готови копията на двамата новодошли, да ги присъедини към триадата и да я превърне в квинтет? Щеше ли да посмее да стори това? Щеше ли да се отърве безнаказано след такава постъпка? Тя беше в разрез с всички традиции и утвърдени модели на мислене. Щеше да си навлече безпощадна критика. Ако последствията бяха само такива, можеше да ги понесе. Би ли било разумно, питаше се Опушения. Ако поискаше да разполага с трима Декеровци щеше да бъде прекалено нескромно, но в тъй наречените човешки същества се таеше сила. Мъдростта на Копя сено плюс находчивия опортюнизъм на три човешки същества...

Хрумването е добро, реши той. Трябваше да го обмисли много, много внимателно.

Плъок, плъок, плъок, продължаваше Плопър.

Защо пък ще се колебая, питаше се Опушения. Та той вече влизаше в състава на квартет, макар че никой не го осъзнаваше — или поне Опушения се надяваше, че е така. Беше крил този факт твърде находчиво, поне досега. Твърдеше, че Плопър е просто временен домашен любимец, макар че ако наистина му се наложеше да избира, Опушения щеше да изостави другите двама, ако чрез това можеше да си запази Плопър. Беше постъпил много хитро, помисли си той — никой въобще не се съмняваше.

Защо, чудеше се той, цени Плопър толкова много? Плопър не притежаваше нито мъдростта на Копя сено, нито дързостта и въображението на Декър, ала той му вдъхваше морална сила и трайно

спокойствие — качества, каквито, доколкото знаеше, никой от неговата раса не бе притежавал досега.

Копя сено все още спеше, Декър го нямаше, всичките конуси се бяха оттеглили, затова Опушения беше сам, тоест почти сам — единственото същество, което даваше признаци на живот беше плъокацията насам-натам Плопър. Глупавите кубове, които бяха пристигнали с човешките същества и с Прахообразния (Опушения не го беше видял, но Декър му каза, че го е забелязал), бяха излезли на паркинга, наредени в кръг, и крещяха един на друг с проблясащи, хвърчащи символи.

Разнообразието на Галактиката, мислеше си той, цялата безкрайна пъстрота на формите на живот, а също така и всички онези разнородни концепции, които те бяха развили. В някои от тях липсваше и зрънце здрав разум, други вдъхваха страхопочитание. И все пак, във всички тези концепции имаше определена логика, стига само да можеше да я открие. Всичко това — идеите и логиката, заложена в тях — можеше да бъде използвано по определен начин, стига да бъде разгадано действието му. Този Център беше мястото, където трябваше да разбулват загадките — такова беше предназначението му. Но след като веднъж получеха готовите отговори, следваше друга стъпка. Тя се състоеше в това, откритият логически модел да бъде използван по подходящ начин — може би щяха да го използват с егоистични подбуди, но използваният по егоистичен начин модел, рече си Опушения, е нещо по-добро от въобще неизползван модел. От всички тук, от всички останали в този Център, той беше единственият, който притежаваше достатъчно хитрост и находчивост да употреби по предназначение откритията. С помощта на Копя сено и Декър, плюс постоянната подкрепа на Плопър, който винаги бе успявал да го убеди, че поетият от него курс е правилен, Опушения беше в състояние да приложи на практика (понякога и с егоистична цел) всички онези концепции и знания, натрупани в продължение на хилядолетия. Останалите, обзети от високомерие и гордост, се самозалъгваха, че могат да постигнат тази цел, ала не, не можеха! Той беше единственият, който щеше да съумее да стори това. Той щеше извлече полза за себе си от информацията по всички линии. Щеше да оползотвори всички възможности, предоставени му от Центъра. Задържа тази мисъл задълго у себе си. О,

какви невярващи, шокирани физиономии щяха да направят те! Представи си сплесканите им от изненада лица, когато накрая узнаеха за неговите действия.

Първо Галактиката, помисли си Опушения, а после цялата Вселена. Първо Галактиката, после цялата Вселена.

Онези, другите, самодоволно закотвени в ограничените си орбити, разчитащи на връзката с партньорите си в триадата, бяха загубили предварително облога, който той печелеше. Бяха загубили, заради проявяваната надменност, заради фаталното си самодоволство и защото не бяха успели да схванат простата истина — че може и да грешат.

В продължение на хилядолетия Центъра се бе натъквал на стотици, може би хиляди религиозни системи. Макар че беше трудно те да бъдат изучени, все пак бяха направени обстойни проучвания на всяка отделна система, а след това всички те бяха подложени на тестове. И нито една от тях не издържа изпитанието. Всички те — всяка отделна религия — бяха оценени като абсурдни. Заключението беше, че не само боговете са фалшиви богове, но беше направена и крачка напред в оценката на религиозната система по принцип няма никакви богове, нито силни, нито слаби, нито истински, нито фалшиви. Всяка вяра бе окачествена като самозаблуда, като охотно приемана лъжа, разпространявана от слаби личности, принудени да издигат укрития за себе срещу горчивите истини на съществуването, срещу необоримите факти, че във Вселената не съществува някой, който бди над тях и ги закриля.

Плопър се приземи точно пред Опушения и този път вместо да плъокне в друга посока, започна да се мята на място, напред-назад, напред-назад, точно пред лицето му. Плъок, плъок, плъок, продължи той в бърз темп.

Опушения го наблюдаваше, хипнотизиран от непрестанното движение нагоре-надолу, от постоянния ритъм на свистящия звук, и изпитваше безкрайно учудване. Отдаде се на размисъл. Благочестие, страст и власт се сливаха в едно. И трите притежаваха святост в еднаква мяра. Властта не беше ни на йота по-низша от благочестието. Завладян от подобни чувства, той си помисли, че точно така и трябва да бъде, че властта е еднаква по святост с благочестието и страстта. Тази мисъл го накара да се почувства спокоен, защото той се стремеше

единствено към властта. Някои казваха, че властта е зло, и да упражняваш власт над другите също е зло, ала истината не беше такава, защото онези, които твърдяха това, грешаха. Те също така грешаха, когато твърдяха, че няма богове. Грешаха, защото той бе намерил свой собствен бог — и това божество, заедно с Копя сено и Декър му принадлежаха. След време богът щеше да му даде необходимата власт, за да осъществи своя план. Когато дойдеше време да действа, той щеше да разполага с власт.

— Преклони се пред мен! — бе заповядало божеството.

И Опушения бе се отдал на молитви, защото сделката, която бе сключил със своя бог, изискваше това.

Плъок, плъок, плъок, продължаваше Плопър.

59.

Опушения седеше на своя подиум. Тенисън успя да го разгледа отблизо и се убеди, че той е твърде великолепно създание. След като отпадна сковаността от факта, че не се познаваха, можа да почувства външната му красота. Опушения беше по-скоро яйцевиден, отколкото кръгъл. Черупката му, (ако неговата обвивка наистина беше черупка) имаше лъскавината на перла, сред която блестяха светли точки във всички цветове на дъгата. Вдлъбнатинката в яйцето беше замъглена, като малка част от небето, покрита с кълбести, сиви облаци, които не изчезваха съвсем, дори когато се раздвижваха, за да разкрият лицето — което приличаше по-скоро на гротеска. Лице, каквото би надраскало земно дете, докато прави първите си опити да рисува с цветни моливи.

От едната страна на Опушения беше приклепнал Копа сено, който наистина наподобяваше копа сено, а не живо същество. От време на време очите му проблясваха сред стръковете суха трева. От другата страна на Опушения бе застанал Декър II. Тенисън отново го погледна, търсейки някакъв белег, по който можеше да го различи от истинския Декър. Не успя да открие такъв. Като че Декър бе възкръснал. Плопър подскачаше във всички посоки пред Опушения, ала не на голямо разстояние, просто се мятеше напред-назад.

Навсякъде из стаята стърчаха конуси, зловещи в плътната си чернота. Дали са някакви изпълнителни лица, или просто стражи, питаше се Тенисън. Но това е глупаво, каза си той, нямаше нужда да използват стражи заради него и Джил.

Шептящия заговори на Тенисън:

— Не се оглеждай — пошушна той. — Само ти казвам, че съществата-уравнения току-що пристигнаха.

— Имаш ли някаква представа какво става тук? — попита Джил.

— Не — отговори Шептящия. — Това е аудиенция, естествено, ала не успявам да схвана нейната цел. Но съм сигурен, че Баланообразния не е намислил нищо добро. Пази се от Плопър.

— От Плопър ли?

— Плопър е ключът към всичко.

Декър заговори на Тенисън:

— Опушения те приветства и иска да знае дали към вас са се отнасяли добре. Желаете ли нещо?

Опушения му каза нещо, издавайки гърлени звуци.

Декър продължи:

— Опушения казва, че Прахообразния трябва да си върви. Той изпитва антипатия към Прахообразните. Не желае присъствието му тук.

— Кажи на Балона — заяви Тенисън, — че Прахообразния ще остане.

— Предупреждавам те, приятелю — изрече Декър, — че това е изключително неблагоприятно.

— Въпреки това, моля те, кажи му, че Прахообразния ще остане. Той е един от нашия екип.

Декър заговори с Баланообразния. Очите му присвяткаха гневно изпод надвисналите облаци към Тенисън.

— Това ще бъде против волята му — преведе Декър. — Премного против волята му, но в името на бъдещата хармония и плодотворния разговор, той ще удовлетвори желанието ти.

— Едно на нула за нас — отбеляза Джил. — Този не е толкова непреклонен.

— Не се зальгвай — предупреди я Шептящия.

— Благодарим — отвърна Тенисън. — Кажи на Баланообразния, че съм му благодарен.

Баланообразния отново заговори и Декър преведе:

— Радваме се, че пристигнахте при нас. Винаги сме щастливи, когато срещнем нови приятели. Целта на Центъра е да работи в сътрудничество с останалите форми на живот във Вселената.

— И ние се радваме, че сме тук — лаконично отговори Тенисън.

Баланообразния изрече още нещо и Декър веднага преведе:

— Би било разумно от ваша страна да ни представите акредитивните си писма и да ни обясните целта на своето посещение тук.

— Не разполагаме с акредитивни писма — предаде Декър. — Не сме представители на никаква организация. Пристигнахме като

свободни членове на галактическото общество. Ние сме пътешественици.

— Тогава може би — продължи Баланообразния, — няма да имате нищо против да ни съобщите откъде сте научили за нас.

— Естествено — преведе Декър. — Сигурно на цялата Галактика е известен вашия Център.

— Този ни се подиграва — обърна се Опушения към Декър. — Взема ни на подбив.

— Съмнявам се — възрази Декър. — Просто начинът му на изразяване е такъв. Държи се варварски.

Баланообразния се обърна към Тенисън:

— Тогава кажете каква е била целта ви. Сигурно сте имали някаква цел.

— Просто минавахме оттук — заяви Тенисън. — Ние сме обикновени туристи.

— Престараваш се — прошепна Джил полугласно на Тенисън. — Задръж малко.

— Той се стреми да измъкне информация — отвърна й Тенисън по същия начин. — Но аз няма да му я предоставя. Очевидно не знае кои сме и откъде идваме. Най-добре ще бъде да остане в неведение.

— Приятели — подхвана Декър, — избрали сте погрешна тактика. Вежливостта изисква да ни давате верни отговори.

— Все още не са приключили с пресъздаването ви — намеси се Шептящия. — Ако вашите копия бяха готови, въобще нямаше да ви задават никакви въпроси. Щяха да получат отговорите от репродуцираните човешки индивиди. Но изглежда, че този тук бърза. Не иска да чака дълго, за да получи отговори на въпросите си.

— Уверявам те — заговори Тенисън на Декър, — че отговорите ми са достатъчно изчерпателни. Ако обаче твоят приятел иска да узнае къде се намира нашата родна планета, нека я открие с някакви други средства, защото аз няма да му дам такава информация. Ако пък иска да знае как и защо сме дошли, може да узнае това по-късно от нашите мутанти, но не и от нас самите. Или пък може да опита да разговаря с кубовете. Може би те ще му кажат.

— Вие съзнателно усложнявате работата ми — прекъсна го Декър. — Много добре знаете, че ние не можем да разговаряме с кубовете.

— За какво толкова си говорите? — скърцащо възнегодува Опушения. — Декър, кажи ми какво става.

— Просто въпрос на многозначност на някои изрази — отговори му Декър. — Дай ми малко време и ще се справя.

Плъок, плъок, продължаваше Плопър. Плъок, плъок...

— Не ми харесва това — измърмори Копа сено. — По дяволите, Декър, нещо става! Кажи ни какво е то.

— Млъкни — срязва го Декър. — Затвори си мазната уста.

— Повтарях му, непрекъснато му повтарях — измърмори Копа сено с плачлив глас, — но той не ми обръща внимание. Декър, ти и аз сме разумни същества. Нека помислим известно време. Да изоставим този проблем за момента. Можем отново да се върнем към него малко по-късно.

— Аз няма да се откажа! — кресна Опушения. — Искам отговорите сега. Има начини, по които можем да ги получим.

— Не мога да уловя изцяло мислите им — каза Шептяция. — Но доколкото успявам да преценя, атмосферата лека-полека се нажежава.

— Нека се нажежава — отвърна Тенисън.

— Мога да ви измъкна оттук.

— Още не — възрази Декър. — Нека видим какво ще се случи.

Плопър беше застанал точно пред Опушения и подскачаше на място — нагоре-надолу, нагоре-надолу, със страхотна бързина.

Плъок, плъок, плъок, плъок, плъок...

— Все още нямаме никакво доказателство — каза Джил. — Ако си тръгнем сега, няма и да се сдобием с такова. Трябва да намерим някакво доказателство.

— Ще ти кажа нещо като мъж на мъж, като човек на човек — обърна се Тенисън към Декър. — Нещо, което можеш да разбереш. Тъй като си човешко същество, то е понятно за теб, нито едно извънземно не би могло да го проумее. Хванахме се на бас, разбираш ли. Обзаложихме се, че можем да дойдем тук и да вземем със себе си доказателство, че наистина сме били тук. Дай ни това доказателство — доказателство, което никой не би могъл да оспори — и ни пуснете да си вървим. Ако направите това, ще се върнем — имате честната ни дума, че ще го сторим и ще отговорим на всичките ви въпроси.

— Ти си луд! — изкрещя Декър. — Ако очакваш да повярвам на такава история... Не можеш да се пазариш...

— Декър! — кресна отново Опушения. — Не премълчавай нищо! Заповядам ти, кажи ми какво става.

— Те отказват да отговарят на въпросите — отвърна Декър. — Предложиха ни сделка.

— Сделка! Мислят, че могат да се пазарят с мен?

— Защо пък да не се договорим? — намеси се Копа сено. — Като разумни същества...

— Няма да търпя подобно нещо! — изрева вбесен Опушения. — Няма да позволя на никакви надменни варвари да ме предизвикват.

— Ще бъде по-добре, ако приемеш част от предизвикателството — посъветва го Декър. — Зная какви са човешките същества, защото самият аз съм човек. Стоя пред теб и ти казвам, че не можеш да им крещиш пренебрежително, още повече...

Свистящият звук, издаван от Плопър, сега беше станал така учестен и шумен, почти непрекъснат, че заглушаваше думите на Декър. Октоподът се мятеше нагоре-надолу във въздуха, не напускайки позицията си пред Опушения, който също започна да подскача — не толкова високо и енергично както Плопър, но достатъчно силно.

— Смятам — намеси се Шептящия, — че може би е време да си тръгваме.

— Трябва да се сдобием с някакво доказателство — възрази Тенисън. — Не можем да се върнем с празни ръце...

— От тези маниаци не можем да вземем никакво доказателство. Всеки миг ще експлодират пред очите ни.

— Опушен! — изкрещя Декър, опитвайки се да надвика околния шум. — Опушен, ти не си на себе си. Ти...

— Анатема! — завика в транс Опушения. — Анатема! Анатема...

— Потегляме! — предупреди ги Шептящия.

Тенисън се опита да протестира, ала не му остана време за това. Но преди картината да изчезне от очите му, той зърна Плопър, който експлодира до сами лицето му. Истинска унищожителна експлозия, ала не от огън, а от смразяващ хлад.

60.

Слухът, че става нещо, бързо се разпространи из Ватикана. Нещо или се случваше, или предстоеше да се случи. Кардинал Теодосий и един от Старите бяха излезли на площадката пред стълбището на базиликата и очакваха нещо, със сигурност да се случи. Ами чухте ли най-новото — Джил и Тенисън са в Рая и всеки момент ще се върнат оттам? Също както Мери отиде до Рая и се върна у дома. Сигурно носят добри новини. За съществуването на Рая. Ще потвърдят, че Мери е била права.

Поне някои от тях приказваха това. Други поддържаха различна теза. Не сте прави, възразяваха те на онези, които вярваха. Ако приемате, че Рая е място, където можете да отидете по собствено желание, когато си поискате, и да останете известно време там, вие влизате в разрез с догмите на Ватикана. Рая е тайнство. Той не е в този свят, а в някой от другите светове, в друго измерение. Имаше и трети, които отхвърляха твърденията на първата група. Те поддържаха тезата, че Джил и Тенисън са хора на Теодосий и някои други кардинали, които не вярваха, че Рая може да бъде открит. Може би просто не искаха да повярват — защото ако се потвърди, че намереното от Мери място е Рая, те трябваше да се откажат от търсенето на нови знания, тъй като Рая като обетована земя щеше да елиминира нуждата от знания. Ако наистина бяха намерили Рая, тогава знания нямаше да бъдат необходими, вратата щеше да бъде достатъчна.

Градинарят Джон слезе по стълбите на базиликата и се изправи срещу Теодосий.

— Разбрах, Ваше Преосвещенство — заговори той, — че сте посетили Негово Светейшество папата.

— Да, посетих го — отвърна Теодосий. — Нима нямам право да го сторя?

— И по време на аудиенцията си с него сте ме обвинили в предателство спрямо Ватикана?

— Обвиних ви — уточни Теодосий, — че се намесвате в неща, които не са от вашите компетенции.

— Запазването на вярата е от компетенцията на всеки — заяви градинарят.

— Но убийството на уважавано човешко същество и кражбата на кубовете, доставени от Изследователите, не е — отговори направо кардиналът.

— Значи ме обвинявате в престъпление?

— Отричат ли, че вие сте вдъхновителят и водачът на движението на теолозите? Отричат ли, че вие подехте нечистата кампания за канонизирането на Мери?

— Това не беше нечиста кампания, а достоен начин Ватикана отново да бъде върнат към курса, който трябваше да следва през всичките тези години. Църквата имаше нужда от светец и аз го осигурих.

— За мен това си бе чиста афера — заяви Теодосий. — Вонята, която бълваха ноздрите на Църквата, беше непоносима. Използвахте разказа на една заблудена жена и ето в какво положение се озовахме днес.

— Бих използвал всичко — каза Джон, — абсолютно всичко, за да накарам Ватикана да се осъзнае!

Той му обърна гръб и се заизкачва нагоре по стълбището, но след малко спря и отново заговори:

— И ако се докаже, че онова място не е Рая, вие сте поискали от Негово Светейшество да бъда понижен до прост монах?

— Да, поисках — потвърди Теодосий. — И възнамерявам да се погрижа това наистина да стане.

— Но първо трябва да докажете, че това не е Рая — отбеляза Джон. — Ако не успеете, вие ще станете прост монах, не аз.

— Мисля си — подхвана кардиналът, — че сте объркали всичко. Според мен именно вие поемата нечовешко бреме — не аз трябва да доказвам, че намереното от Мери, не е Рая. Вие трябва да докажете, че е Рая.

— Ваше Преосвещенство, защо сте така враждебно настроен към Рая?

— Не изпитвам никаква враждебност — възрази Теодосий. — Наистина се надявам, че някъде има Рай. Ала не такъв, какъвто го

описвате вие.

Джон се обърна и тръгна нагоре, този път, без да произнесе нито дума повече.

А наоколо продължаваха да се носят слухове и предположения.

Забеляза ли, Теодосий седи на стол! Никога по-рано робот не е седял толкова дълго време. Някой ми каза, че това е наказание — Негово Светейшество му наредил. Колко уничително, а? Да остане толкова време, кацнал върху стол!

Ами Стария? Какво прави Стария тук? Няма никаква работа тук. Забеляза ли колко близо стои до кардинала, като че са най-добри приятели? От къде на къде един кардинал на Ватикана ще се сприятелява с такива свирепи зверове, каквито са Старите? Казвам ти, че тук се мъти нещо, което е невидимо с просто око.

Но, възразяваше друг, сигурно помниш, че Стария, онзи същият, донесе мъртвия Декър и Хюбърт у дома — постъпка, предизвикана от състрадание, каквато би извършил добър съсед.

Хайде, хайде! Донесъл ги у дома, възкликваше трети. Това е най-малкото, което е могъл да стори, защото по всяка вероятност тъкмо Стария ги е убил.

Слухове плъзнаха като змии. Ватикана обезумя.

Никой не работеше. Тълпата се трупаше от двете страни на мраморната площадка и оставяше централното пространство пред базиликата свободно, защото във въздуха витаеше всеобща убеденост, че каквото има да се случва, то ще се случи именно тук. Стълбището към базиликата бе претъпкано с работи, които очакваха събитието. Дърварите, жетварите, овчарите, превозвачите, машинистите на парните двигатели, всички бяха изоставили работата си и прииждаха насам. Хората от Края на Нищото зарязваха задълженията си и се тълпяха около базиликата. Някой започна да бие камбаните и това продължи, докато Теодосий не стана от стола и гневно изтича по стълбището да сложи край на безумието. Дори някои от Изследователите, които рядко се смесваха със служителите на Ватикана, излязоха навън да видят какво става. Набързо сформирани отряд от техници, без да имат някакво разрешение, монтираха огромен видео екран върху фасадата на базиликата и го свързаха с една от стените, чрез които се осъществяваха аудиенции с папата. Няколко минути след като връзката беше установена, остри щрихи очертаха

лицето на Негово Светейшество, който не произнесе нито дума, а просто се присъедини към всички останали, които бяха забили погледи пред себе си.

Нищо обаче не се случваше. Часовете минаваха.

Тълпата, която непрекъснато жужеше и мълвеше, притихна. Слънцето започна да клони към залез. Небосклонът на запад почервения. Напрежението растеше.

— Възможно ли е да си допуснал грешка? — попита Теодосий Стария. — Възможно ли да не си разбрал правилно съобщението?

— Съобщението беше точно такава, каквото ти го предадох — отвърна Стария.

— Значи се е случило нещо лошо — изрече Теодосий. — Усещам, че наистина се е случило нещо.

Разчитах прекалено много, каза си кардиналът, на това, че всичко ще бъде наред и двамата му приятели, човешки същества, ще се завърнат с новина, която отново ще върне Ватикана към правилния курс, ще сложи край на инфантилното опиянение, предизвикано от вестта за Рая и скорошното сдобиване със собствена светица.

Помъчи се да разсъждава трезво. Ако наистина се бе случило нещо лошо, то нямаше да продължи вечно. Той и още неколцина други във Ватикана — може би не много на брой, щяха да поддържат жив пламъка на надеждата. Ватикана нямаше да остане завинаги потънал в мрак. Във всеки случай нямаше да дреме през бъдните години. Все някога, векове след този ден днес, разумните същества щяха да се уморят от стерилната атмосфера на фанатизъм и отново щяха да се завърнат към търсенето на знания, което след време можеше да ги доведе до истинската вяра. И ако някъде в далечното бъдеще се докаже, че истинска вяра не съществува, че мислещите същества са заобиколени от Вселена, която не я е грижа за тях, то по-добре е да научат това, да се изправят лице в лице с този факт, отколкото да продължават да се преструват, че вярата съществува.

Теодосий замислено бе навел глава в молитвена поза. Изведнъж долови необичаен шум. Рязко вдигна глава и видя онова, което виждаха и всички останали.

Джил и Тенисън стояха на високата мраморна площадка, на не повече от сто и двадесетина метра разстояние. За миг той съзря над тях

облаче блестящ диамантен прах. Запита се дали този блясък не беше Шептящия.

Понечи да стане от стола, ала отново приседна. Краката му бяха омекнали, чувстваше, че нещо е не както трябва, че се е случило нещо лошо. Защото пред Джил и Тенисън подскачаше странно чудовище. То приличаше на октопод, застанал на главата си, и когато подскачаше, странната твар издаваше свистящ пльокащ звук.

Застанал на мраморната площадка, Тенисън заговори на Шептящия:

— Какво, по дяволите, става? Взел си и Плопър!

— Просто някак успях да го сграбча в последната секунда — обясни Шептящия. — Когато той избухна пред лицата ни, аз успях да проникна в ума му — нещо, което не ми се бе удавало, макар че опитвах да го сторя и по-рано. Не мисля, че въобще смятах да го вземам, но той просто дойде.

— В последния миг го видях целия в пламъци — намеси се Джил.

— Ами, изглежда, че се е оправил — отвърна Шептящия.

— Знаеш ли какво представлява той? — попита Тенисън.

— Не съм напълно сигурен. Всичко ми се струва малко усложнено. Опушения смята, че той е бог, когото той може да използва. Да го почита и да го използва, като му заплаща за услугите с почитта си. В края на краищата и вие хората правите същото, само че начинът е малко по-различен. Може би не така циничен като този на Опушения.

— Искам да кажа той... той бог ли е?

— Кой знае? Опушения смята, че е така. Той мислеше, че се е добрал до нещо, с каквото не разполага никой друг Балонообразен. Смяташе да го използва, за да постигне своите цели. Избираш си подходящ бог, разбирате ли, и можеш да правиш всичко. Доколкото успях да разбера, самият Плопър смята, че е бог. Така стават двама, убедени в едно и също нещо, така че какво ни остава на нас? Колко хора трябва да повярват, че едно същество е бог, преди то наистина да се превърне в божество?

Пльок, пльок, пльок, продължаваше Плопър.

Теодосий беше станал от стола и идваше към тях да ги посрещне. Стария се придвижваше бавно с въртеливи движения редом

с него. Зад тях се тълпяха хора и работи. Те задръстваха стълбището на базиликата, бяха се покатерили по близките покриви и обсадили плътно мраморната площадка. Върху фасадата на базиликата, очертаното с едри щрихи лице на Негово Светейшество се взираше към пътешествениците.

Теодосий протегна ръка към тях — първо към Джил, след това към Тенисън.

— Добре дошли у дома — поздрави ги той. — Приемете сърдечната ни благодарност за пътуването, което предприехте в наше име.

Плопър започна диво да се мята, сякаш описваше сложните фигури на старинен испански танц около Стария и Теодосий.

— Ти — обърна се Теодосий към Тенисън, — си се срещал със Стария, ала се съмнявам дали Джил се е запознавала с него.

— Радвам се да се запозная с вас, сър — кимна Джил.

Стария започна да хъхри и бръмчи, накрая проговори:

— Чест и удоволствие е за мен да ви познавам. Приветствам ви с добре дошли в Края на Нищото.

Тълпата полека започна да приижда, заграждайки четиримата в полукръг — петимата, ако броим и Плопър.

— Извинете ме за любопитството — подхвана Теодосий, — но какъв е този подскачащ ужас, който сте взели със себе си? Толкова ли е важен?

— Ваше Преосвещенство — отговори Тенисън, — много се съмнявам в това.

— Тогава защо сте го взели със себе си?

— Може да се каже, че се натъкнахме на него по време на задръстване по пътя.

— До нас достигна информация, че сте стигнали до Рая, открит от Мери.

— Да, достигнахме — отвърна Тенисън, — но това място не е Рая. То представлява Изследователски център, подобен на Ватикана. Ала нямахме възможност да го проучим. Изглежда, че попаднахме във водовъртежа на местните политически страсти.

Един робот си проправи път сред тълпата и застана редом с Теодосий. Тенисън позна Джон, градинарят.

— Доктор Тенисън — попита Джон, — какво доказателство можете да ни предоставите, че това наистина не е било Рая?

— Никакво — заяви Тенисън, без да му мигне окото. — Не разполагаме с документално доказателство. Не можеш ли да приемеш честната ни дума? Мислех си, че думата на човешко същество ви е достатъчна.

— В подобна ситуация — възрази Джон, — честната дума, неподкрепена от доказателства, не е достатъчна. Дори и тази на човешко същество. Струва ми се, че вие, хората...

— Джон — прекъсна го Теодосий, — къде остана уважението ви към хората?

— Ваше Преосвещенство, уважението не е фактор в този случай. Всички тук имаме обща отговорност.

— Тенисън казва истината — намеси се Стария. — Искрен и това се усеща.

— Може би си помислихте — обърна се Джон към Тенисън, пренебрегвайки Стария, — че онази подскачаща твар, която донесохте, може да послужи като доказателство. Ще го посочите и ще попитате дали подобно същество би могло да живее в Рая.

— Не съм си помислял подобно нещо — отрече Тенисън. — Защото ако сторех това, вие щяхте да ме накарате да ви докажа, че то наистина е взето от Рая, а не от някъде другаде.

— Точно така щях да постъпя — потвърди Джон.

Изведнъж тълпата изрева в един глас и започна да се отдръпва назад, крещейки от изумление и ужас.

Тенисън се обърна. Пред него, скупчени един до друг чакаха Опушения, Копа сено и Декър II, а съществата-уравнения ги заобикаляха в кордон.

— Съществата-уравнения сигурно са разбрали какво става — намеси се Шептящия. — Аз пък не бях сигурен и все си мислех, че нищо не проумяват. Дали онова, което са довели със себе си, може да послужи за доказателството, от което се нуждаете?

Декър II вече вървеше по мраморната площадка към тях.

— Я, та това е Декър! — възкликна кардиналът. — Не може да бъде. Декър е мъртъв. Аз отслужих панихида за него...

— Ще ви обясня по-късно, Ваше Преосвещенство — каза Тенисън. — Този е различен Декър. Друг човек. Зная, че е

объркващо... — Млъкнаха, очаквайки Декър II.

Тенисън пристъпи напред да го поздрави.

— Предполагам — подхвана Декър, — че това е Ватикана.

— Да — отговори Тенисън. — Радвам се да те видя.

— Държа да ти кажа — заяви Декър, — че там, особено на края, стана доста напечено. По дяволите, та ти едва не ни уби!

— Аз почти...

— Имаше работа с маниак — прекъсна го Декър. — Извънземен маниак. Сами по себе си извънземните са достатъчно гадни, но...

— Но все пак ти и той бяхте едно цяло. Стори ми се, че беше негов човек. Как наричаше вашата група — май „триада“?

— Приятелю — натърти Декър, — онова място беше истинско гнездо на стършели. Там мислиш единствено как да оцелееш. Щом искаш да останеш жив, правиш каквото трябва. Краката ти трябва да бъдат пъргави, гледната ти точка бързо да се мени, длъжен си да правиш каквото правят другите.

— Разбирам — кимна Тенисън.

— А сега, трябва да говоря с главния тук — заяви Декър. — Ти не си главният, нали?

— Не, не съм — потвърди Тенисън. — Най-високият по сан тук е Негово Светейшество — ще го видиш хей там, на стената. Но смятам, че най-добре е да поприказваш с кардинал Теодосий. С него ще се разбереш по-добре, отколкото с Негово Светейшество. Когато говориш с кардинала, обръщай се към него с „Ваше Преосвещенство“. Не е задължително, но на него това му харесва.

Той хвана Декър за ръката и го отведе до Теодосий.

— Ваше Преосвещенство — започна той. — Това е Томас Декър II. Той желае да разговаря с вас.

— Декър II — обърна се към него кардиналът, — вие идвате при нас безцеремонно, без каквото и да било известие, но аз се радвам, че мога да ви изслушам.

— Говоря от името на извънземно разумно същество, което е беглец от родната си планета, Ваше Преосвещенство — заяви Декър. — Той е онзи подобен на яйце балон, хей там. Аз го наричам Опушения, макар че той си има свое собствено име.

— Струва ми се — отговори Теодосий, — че съм виждал този Опушен или някой от неговите събрата, преди много години. А сега,

моля ви, оставете всички любезности настрана и говорете по същество. Какво искате да ми съобщите?

— Опушения разчита изцяло на милосърдието ви, Ваше Преосвещенство — заговори Декър. — Той моли да му дадете убежище. Не може да се върне в Центъра, защото ако го стори, ще загуби живота си. Сега той наистина е високопоставен изгнаник и е много скромен и смирен.

— Това звучи доста жалко — рече Теодосий.

— Да, той наистина е изпаднал в беда, Ваше Преосвещенство. Моли ви...

— Достатъчно — прекъсна го Теодосий. — Сега ми кажете следното: мястото, от което избяга той, известно ли е като Рай?

— Аз самият не зная такова нещо. Никога не съм чувал да го наричат с това име.

— Разбрахте ли, че една от нашите Изследователки направи опит да посети вашия Център, както го наричате вие?

— Да, Ваше Преосвещенство, ние наричаме организацията си Център за галактически изследвания. Да, разбрахме, че някой или нещо се опита да се промъкне в Центъра, но ние го изплашихме и го прогонихме.

Тенисън погледна назад през рамо и видя, че съществата-уравнения се бяха отдръпнали назад и Опушения и Копя сено стояха самотни. Плопър се бе устремил към тях, право към Баланообразния, като започна да се мята нагоре-надолу все по-бързо и по-бързо.

— Боже мой! — изкрещя Тенисън. — Не и този път! — Той се обърна и се втурна към тях. Чу зад себе си тропот и гласа на Декър, който крещеше:

— Махни се отгук, проклети глупако! Махни се!

Тенисън продължи да тича. Декър го настигна, протегна ръка, замахна и го удари по рамото. Тенисън се олюля. Опита се да продължи, като се мъчеше да запази равновесие. Ала се оказа невъзможно да се задържи на крака, олюля се и се просна на паважа в цялата си дължина.

Декър крещеше на Опушения на езика на Баланообразните.

— Не, Опушен! Не опитвай втори път. Не ти ли беше достатъчно? Свършено е с теб, казвам ти. Капнал си от умора, нямаш сила.

Копа сено също викаше с все сила към Баланообразния:

— Ти и проклетия ти домашен любимец! Ще ни погубиш всичките!

Плопър лумна в пламъци. Превърна се в блестяща огнена сфера, ала огънят му не излъчваше топлина.

Възцари се смразяваща тишина. Письците на тълпата заглъхнаха. Настана мрак. Тенисън, проснат по гръб, вперил поглед към базиликата, видя черния мрак, който се излъчваше от стената, монтирана за Негово Светейшество папата. Мракът захлупи мраморната площадка, сякаш бе настъпила най-черната нощ. Светлината на Плопър започна да примигва, после угасна и мракът се вдигна. Плопър престана да избухва. Лежеше безжизнен върху паважа и въобще не помръдваше. Копа сено беше паднал възнак, а Опушения — по очи на паважа.

Тенисън се огледа. Баланообразния бавно пропълзя по мраморната площадка, мъчително пъллейки напред. Теодосий и Стария чакаха. Опушения бавно се приближаваше. Декър прекоси площадката, подхвана Копа сено и го изправи. Плопър направи едва доловимо движение, Декър се приближи, хвана го за едно от пипалата и го повлече надолу.

Тенисън успя да се изправи. Рамото, върху което бе паднал, пулсираше от болка. Той закуцука, сгърчил тяло, доста повървя така, докато се присъедини към Декър и Копа сено.

— Нищо не бе в състояние да го убеди да се откаже — рече Декър и посочи Опушения. — Той е един от онези фанатици, които никога не се признават за победени. Даже когато е проснат на земята и знае, че с него е свършено, ще направи още един опит. Знаеш ли какъв е неговият девиз? „Първо Галактиката, после Вселената.“

— Той е луд — рече Тенисън.

— Със сигурност е луд — кимна Декър.

— Но ти живееше при него.

— Както ти казах, приятелю — борба за оцеляване!

Опушения вече бе достигнал до Теодосий. Престана да пълзи и остана с лице към паважа.

Декър му каза нещо и Опушения му отвърна с приглушен глас.

— Ваше Преосвещенство — поде Декър, — той наистина се е смирил. Не знам обаче какво може да се очаква от него. Но сега

наистина е смирен. Хванете го и го затворете колкото се може на по-сигурно място. Най-добре ще бъде да го ликвидирате.

— Ние не ликвидираме живи същества — заяви Теодосий. — За нас животът е свят. Но имаме място, подходящо за него. Ами какво да правим с онзи, подскачащия?

— Хвърлете го при Опушения. Не е вероятно Плопър да оцелее.

— Ами третият?

— Имате предвид Копа сено ли, Ваше Преосвещенство?

— Да, предполагам, че така се нарича.

— Всичко е наред с Копа сено. Безобиден е. Гарантирам за него.

— Добре тогава. Ще се погрижим за другите двама. И моля, приемерте благодарността ми.

— Благодарността ви ли?

— Съобщихте ми, че един от нашите Изследователи е бил прогонен от вашия Център.

Тълпата отново забуча, готова да даде израз на натрупалото се напрежение.

Над ропота прокълтя гръмотевичен глас. Беше Негово Светейшество.

— Случаят е приключен! Всички факти при създалата се ситуация ще бъдат внимателно анализирани. Резултатите ще бъдат обявени по-късно.

61.

Бяха се събрали в апартамента на Тенисън пред пламтящия огън. Тенисън стана, за да напълни повторно чашата на Екюър. Той се обърна към Теодосий:

— Струва ми се, Ваше Преосвещенство, че е негостоприемно от моя страна, дето не мога да ви предложа нищо, докато останалите ядат сандвичи и ги поливат с хубаво питие.

Кардиналът се разположи по-удобно на стола, който Джил му бе донесла от кухнята.

— Достатъчно е, че съм тук, в този приятелски кръг, пред пламтящия огън. Помните ли нощта, когато дойдох при вас и вие ме поканихте да вляза?

— Да, помня — отвърна Тенисън. — Не влязохте, защото идвахте от името на Негово Светейшество — тогава той ни бе призовал.

— Така е. Оттогава с нетърпение очаквах всяка покана.

— Не е необходимо да очаквате покана — намеси се Джил. — Отбивайте се, когато пожелаете. Винаги сте добре дошъл.

— Изглежда, че всичко завърши добре — отбеляза Екюър. — Струва ми се, че можем да продължим оттам, откъдето бяхме прекъснали работата си. Изследователите могат да бъдат спокойни и да започнат отново да предприемат пътешествията си.

— Негово Светейшество каза, че ще обяви резултатите по-късно — продължи Джил. — Мислите ли, че има някаква вероятност...

— Не, никаква — прекъсна я Теодосий. — След като изслуша онова, което разказа Декър II, особено когато спомена, че Центърът е засякъл двете посещения на Мери, смятам, че работата ни няма да бъде поставена под въпрос. Всъщност, Негово Светейшество би приел и по-малко красноречиво доказателство от онова, с което разполагаме. Никой от нас не можеше да предположи, че е бил разстроен до такава степен от историята с Рая и канонизирането на някой Изследовател за светец. Трябва да помните, че той все пак е компютър, макар и много

съвършен компютър. Никой от нас не би трябвало да изпитва съмнения каква е неговата нагласа.

— И все пак, ако липсваше доказателство — намеси се Екюър, — той щеше да вземе решение, насочено срещу нас.

— Той щеше да направи всичко, за да пази целостта на Ватикана. Смятам, че така би постъпил всеки един от нас.

— Има още едно нещо, което ме тревожи — продължи Екюър. — Така наречените Баланообразни са изследвали тази планета преди няколко века.

— Не е необходимо да се тревожиш за това — успокои го Тенисън. — Декър ме увери, че данните си стоят в някой файл. В Центъра непрекъснато се трупат нови данни. Вероятността някой да се захване да рови из стари неща е малка. Те едва ли знаят, че разполагат със запис на изследвания за нашата планета.

— Но копията ви са там — Джил II и Джейсън II. Те биха могли да кажат, че във файловете им се намира подобен запис. Биха могли да им съобщят и къде се намираме ние.

— Това наистина е опасно — въздъхна Теодосий. — Истинско чудо е, че никой не ни надушил по-рано. Но положението е такова и ние трябва да го приемем. Риск винаги съществува. Но ние не сме напълно беззащитни. Дискретни сме, не парадирате с възможностите си, но видяхте какво направи Негово Светейшество, за да обезвреди Плопър. Оръжие с овлажняващ ефект. С твърде хуманно действие, наистина. То просто обездвижва всичко по пътя си. Разполагаме и с други...

— Нямах представа за това — рече Екюър.

— Малцина го знаят — продължи Теодосий. — Бихме ги използвали само в случай на извънредно положение. От онова, което Декър разказва, става ясно, че Баланообразните са зла раса. Всеки един от тях е остров, съществуващ сам за себе си, очакващ възможност да се изкачи няколко стъпала нагоре в йерархията.

— Опушения е правил планове да завладее Галактиката, а следващата му цел е била Вселената — отбеляза Тенисън. Разбира се, той беше луд. Попаднал е на този малък, слаб бог и е възнамерявал да го използва като тайно оръжие.

— Само че то използва прекалено рано — рече Джил. — Джейсън, ти го провокира да прибегне към това. Имаше ли някаква

представа какво наистина става?

— Не, просто се правех на многознайко. Бях решил да не му позволя да измъкне информация от нас. Предполагам, че съм прекалил.

— За нас се оказа добре дошло — каза Екюър.

— Малък бог, казвате — повтори Теодосий. — Няма малки богове. Съществува само един Бог, един Принцип, както и да го наричаме. Сигурен съм в това. Трябва да се пазим от подобни квалификации и заблуди, защото такива неща просто не съществуват.

— Онова, което подозирахме — подхвана Джил, — бе, че Опушения е открил — или поне е сметнал, че е открил — някакво божество. Ние не осъзнавахме, че това е оказало огромен ефект върху него. Той е приписвал на божеството много по-голяма сила, защото Центърът е бил убеден посредством Изследванията си, че не съществуват духовни ценности — че религията и вярата нямат никаква реална основа.

— Колко вярно наблюдение — каза Теодосий. — Колко вярно. Винаги ще има такива, които ще го поддържат. Те се изправят голи пред Вселената и се перчат с голотата си. Дори някога да намерим истинската вяра, която търсим — ако изобщо я намерим — пак ще има такива, които ще я отричат. Това ще бъдат онези, които не могат да съблюдават някаква дисциплина и не признават ограничения.

— Ами Декър II? — попита Екюър. — Какво ще стане с него?

— Той и Копа сено — отвърна Теодосий, — са под домашен арест. Изглеждат достатъчно безвредни, ала трябва да ги държим под око известно време. Единственият, заради който трябва да се тревожим, е Опушения. Но той е в ръцете ни и няма къде да отиде.

— И без друго не би тръгнал където и да било — отбеляза Тенисън. — Другите Баланообразни вече са разбрали какви са били плановете му и той не би посмял да се върне. Беше гениално хрумване, че Шептящия хвана Плопър и го доведе тук. Дори ако съществата-уравнения не бяха довели останалите трима, Опушения вероятно щеше да направи опит да издири Плопър. Не зная. Когато се опитвам да мисля за това, всичко се обърква. Шептящия сигурно е подредил всичко в ума си, но аз все още не съм. Шептящия твърди, че всъщност не е възнамерявал да вземе Плопър със себе си, но не съм сигурен в това. Мисловният процес на Шептящия може да бъде много сложен.

— За нас се оказа добре — подхвана Екюър, — че съществата-уравнения доведоха другите трима при нас. Защо мислите, че са постъпили така?

— Кой би могъл да ни каже? — рече Джил. — Съществата-уравнения се движат много по-бързо, отколкото някога сме сънували. Имам чувството — ами имам чувството, че...

— Хайде, кажи — подкани я Екюър. — Няма да ти се сърдим за това.

— Имам чувството, че те виждат много, много напред — искам да кажа напред във времето.

— Не бих се усъмнил в това нито за миг — заяви Тенисън. — Чудя се дали все още са тук. Изгубих следите им.

— Не, отидоха си — отвърна Джил. — Не зная накъде заминаха, но съм сигурна, че ако ни потрѣбват, Шептящия отново ще успее да ги открие.

— Струва ми се — подхвана Теодосий, — че отново Ватикана заприличва на себе си. Можем да се заловим за работата си и спокойно да я вършим. Чудя се, Джейсън, дали би ми налял една чашка от онова питие, за да вдигнем тост.

— Но, Ваше Преосвещенство...

— Ще я излея върху брадичката си — довери му Теодосий — и ще се преструвам, че пия.

Тенисън отиде за чаша и я донесе пълна до ръба със скоч.

Теодосий взе чашата и се изправи. После я вдигна високо.

— За онези от нас — изрече той, — които наистина опазиха вярата.

Останалите се присъединиха към тоста.

Теодосий наклони глава назад и тържествено изля пиетието върху брадичката си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.